

UTILITY AND GENERAL DIVISION OF THE BOOK.

Some colleges are trying to revive the custom of speaking Latin in the classroom. The success that has attended these efforts has fully justified the method pursued and brought into relief the real need of elementary books to supplement the endeavor. The desire of forwarding this movement in favor of more solid studies, and of seeing the scope of a method become more extended which has already borne such good fruit in Italy and in many colleges of France, has prompted us to write this *Guide to Latin Conversation.* We have reunited in a convenient and handy volume, a vocabulary of ordinary words, a list of comparatives and of superlatives, the principal irregular verbs, choice familiar phrases, dialogues, proverbs, choice sentences and quotations. A single volume contains, the phrases and dialogues of Erasmus, of Vivès, of Cordier, of Alde-Manûce, of Fathers Pontanus, Van Torre and Champsneups.

The vocabulary, distributed under different headings, contains in alphabetical order the nomenclature of such words as are most in use. We have been careful not to introduce in this dictionary any word of uncertain Latinity. Some ecclesiastical terms, names of rank, of sciences, and of modern inventions, do not belong to the language of the Augustan age, and will be easily recognized. In the list of comparatives and of superlatives we were more desirous of giving positive indications than of wishing to make the list complete. The gender of nouns and the quantity of increments and penultimates which do not follow the rules of position, will be found designated.

A collection of idioms and Latin expressions follows the vocabulary. We have grouped them under general titles, which embrace the circle of ideas most familiar to students. Most of these phrases are taken from the letters of Cicero; others from Terence. A few are extracted from the writings of Titus Livius, of Caesar, and of Plautus.

There are eighty dialogues, thirty of which have been taken from the conversations of Father

Van Torre, a Belgian Jesuit.[1] In the latter part of the book we have given an idea of the kind of dialogue that should be used by the pupils of more advanced studies. All the other dialogues are those of the *Progymnasmata Latinitatis* of Pontanus,[2] which the Protestant gymnasiums of Germany did not hesitate to accept even at the hands of a born adversary of the Reform.

The dialogues only are not translated. We were compelled to lessen their number, and many professors were of the opinion that it would be more advantageous to have the pupils translate them for themselves.

The sentences and choice thoughts come after the conversations. With a few proverbs from

1 Anthony Van Torre was born at Alost, in 1615, became a religious in 1632, and passed his life in teaching belles-lettres, and in supervising classes. He died in 1677, at the college of Courtrai. His dialogues, written for the college of Anvers, were published for the first time in 1657. The same Father published, in 1674, *A Collection of Latin Phrases.*

2 James Pontanus, a Bohemian Jesuit, taught belles-lettres for a long time and with great success in Germany. He died at Augsburg, in 1626, at the age of eighty-four years. He was the author of *Poetical Precepts*, *Commentaries* on Virgil and Ovid, several Greek *Translations*, and many other writings in prose and verse.

Publius Syrus are grouped noted sayings from Juvenal, Terence, Seneca, Ovid, Virgil, and Horace, all of which we have inserted as happy remembrances of a solid and varied literary education.

The book ends with tables, abbreviations, notations, the Roman calendar, all of which cannot but be useful for easy reference.

MANNER OF USING GUIDE TO LATIN CONVERSATION.

The following method seems to us the most useful to follow:

(*a.*) In the sixth class the principal articles of the vocabulary may be learned, some paragraphs of Latin phrases, and the dialogues of the first part. The dialogues of Father Pontanus, being more erudite and elegant, are more appropriate for the higher classes. In the learning of the vocabulary it is necessary that the pupil be able to give the Latin word in answer to the English word. This exercise may be taken up once a week with profit, by having the pupils interrogate each other on some particular subject designated in advance by the professor. The proper accentuation of every Latin word should be insisted on from the first lesson. A habit of pronouncing words badly is corrected only with great difficulty.

(*b.*) In the fifth class, the vocabulary may be reviewed, the collection of Latin phrases taken

up, and the *colloquia* of the second part begun. The dialogues should be committed to memory and recited. The professor may appoint two or three on each side, to converse on a given subject and name some special day for the dialogue. This will also answer for a review. Examinations may also be held on the subject matter seen by each class.

(*c.*) In the fourth class, the students should exercise their minds by rendering into Latin, sentences such as are in the book, but with this difference, they should strive to change the verbs, the case of the nouns, the number, the tense, and even go so far as to introduce new phrases. They should make a special study of all the dialogues. When a certain number shall have been learned, they should seek to converse with one another, or answer in writing questions put to them by the professor. The book is suitable for any class and may be made useful in a thousand ways which will suggest themselves to the conscientious professor or student.

VOCABULARY.

VOCABULORUM INDEX.

1.

GOD, THE INHABITANTS OF HEAVEN, HELL.	DEUS, COELICOLÆ, INFERI.
God,	Deus.
The Holy Ghost,	Spirĭtus sanctus.
The Holy Trinity,	Sancta Trinĭtas, ātis, *f.*
Jesus Christ,	Jesus Christus.
The Lord,	Domĭnus.
Heaven,	Cœlum ; *pl.* Cœli, ōrum, *m.*
The Blessed Virgin,	Sancta Virgo, ĭnis, f.
The Angels,	Angĕli, ōrum, *m. pl.*
The Archangels,	Archangĕli, ōrum, *m. pl.*
The Seraphim,	Serăphim, *n. pl. ind.*
An Apostle,	Apostŏlus.
Patriarch,	Patriarcha, æ, *m.*
Prophet,	Prophēta, æ, *m.*
Martyr,	Martyr, yris, *m. f.*
Confessor,	Confessor, ōris, *m.*
Saint, *m.*, Saint, *f.*	Sanctus, *m ;* sancta, *f.*
Hell,	Infĕri, ōrum, *m. pl.*
Infernal,	Infernus.
The Devil,	Diabŏlus.

The Demon,	Dæmon, ŏnis, *m.*
Satan,	Satănas, æ, *m.*

2.

TIME, DIVISION OF TIME.	TEMPUS, DIVISIO TEMPORIS.
Age,	Ætas, ātis, *f.*; ævum.
Century,	Secŭlum.
Lustrum,	Lustrum.
Year,	Annus.
Month,	Mensis, is, *m.*
January,	Januarius.
February,	Februarius.
March,	Martius.
April,	Aprīlis, is, *m.*
May,	Maius.
June,	Junius.
July,	Julius.
August,	Augustus.
September,	September, bris, *m.*
October,	Octōber, bris, *m.*
November,	November, bris, *m.*
December,	December, bris, *m.*
Week,	Hebdomăda.
Day,	Dies, ēi, *m. f.*
Monday,	Lunæ dies.
Tuesday,	Dies Martis.
Wednesday,	Dies Mercurii.
Thursday,	Dies Jovis.
Friday,	Dies Venĕris.

Saturday,	Dies Saturni.
Sunday,	Dominĭca dies.
Hour,	Hora.
Half-hour,	Semihōra.
Quarter-hour,	Quadrans, antis, *m.*
The Seasons,	Tempŏra anni.
Spring,	Ver, vēris, *n.*
Summer,	Æstas, ātis, *f.*
Autumn,	Autumnus.
Winter,	Hiems, ĕmis, *f.*
Morning,	Tempus matutīnum.
Dawn,	Aurōra.
Daybreak,	Dilucŭlum.
Noon,	Meridies, ēi, *m.*
Afternoon,	Pomeridiānum tempus.
Evening,	Vespertīnum tempus.
Twilight,	Crepuscŭlum.
Night,	Nox, noctis, *f.*
Midnight,	Media nox.
Light,	Lux, lucis, *f.*; lumen, ĭnis, *n.*
Darkness,	Tenebræ, ārum, *f. pl.*
Yesterday,	Hĕri.
To-day,	Hodie.
To-morrow,	Crăs.
The day after,	Postridie.
After to-morrow,	Perendie.
The day before,	Pridie.
The day before yesterday,	Nudius tertius.
In the morning,	Mane.
At noon,	Meridiāno tempŏre.
In the evening,	Vespĕre.
At night,	Noctu.

3.

AIR, WATER AND FIRE.	AER, AQUA ET IGNIS.
Air,	Āēr, aeris, m.
— dense,	— crassus.
— thin,	— tenuis.
— healthy,	Cœlum salubre.
— unhealthy,	— insalubre.
Wind,	Aura, ventus.
Water,	Aqua.
To flow,	Fluĕre.
To gush out,	Scaturīre.
To make wet,	Madefacĕre.
Damp,	Humĭdus.
Wet,	Madĭdus.
Fountain, spring,	Fons, fontis, *m.*
Gushing fountain,	Scatebra.
Rivulet,	Rīvŭlus.
Brook,	Rīvus.
Current,	Fluentum.
Torrent,	Torrens, entis, *m.*
River,	Amnis, is, *m.*
Stream,	Fluvius; flumen, inis, *n.*
Well,	Puteus.
Pond,	Stagnum.
Lake,	Lacus, ûs, *m.*
Gulf,	Sinus, ûs, *m.*
Strait,	Fretum.
Sea,	Mare, is, *n.*
Surge, wave,	Unda.
Billow,	Fluctus, ûs, *m.*

Shore, strand,	Littus, ŏris, *n.*
Bank,	Ripa.
Channel,	Alveus.
Rain,	Pluvia.
Harbor,	Statio, ōnis, *f.*
Port,	Portus, ûs, *m.*
Fire,	Ignis, is, *m.*
Flame,	Flamma.
Heat,	Calor, ōris, *m.*
Warm,	Calĭdus.
Light,	Lux, lucis, *f.*; lumen, ĭnis, *n.*
Luminous,	Lucĭdus.
To burn,	Urĕre.
To warm,	Calefacĕre.
To emit light,	Lucēre.
Hearth,	Focus.
Candle,	Candēla.
Torch,	Tæda, fax, facis, *f.*
Fire,	Incendium.
To set fire to,	Incendĕre.

4.

MINERALS.	MINERALIA ET FOSSILIA.
Agate,	Achates, æ, *m. f.*
Alabaster,	Alabastrītes, æ, *m.*
Alum,	Alūmen, ĭnis, *n.*
Amber,	Succĭnum, electrum.
Antimony,	Stībium.
Arsenic,	Arsenĭcum.
Asphalt,	Asphaltium, ii, *n.*
Bitumen,	Bitūmen, ĭnis, *n.*

Bituminous,	Bitumineus.
Brass (bi-metal),	Æs, æris, *n.*
Brick,	Láter, ĕris, *m.*; testa.
Small brick,	Latercŭlus.
Of brick,	Latericius, testaceus.
Camphor,	Camphŏra.
Carbuncle,	Carbunculus.
Chalk,	Marga.
Clay,	Argilla.
Clayey,	Argillaceus.
Copper ore,	Æs, æris, *n.*; cuprum.
Made of copper,	Æneus, æreus.
Rust of copper,	Ærūgo, ĭnis, *f.*
Mine of copper,	Æris fodīna.
Crystal,	Crystallus, crystallum.
Crystalline,	Crystallĭnus.
Diamond,	Adămas, antis, *m.*
Of diamond,	Adamantĭnus.
Emerald,	Smaragdus, *m.*
Of emerald,	Smaragdĭnus.
Emery,	Smyris, ĭdis, *f.*
Enamel,	Encaustum.
Enamelled,	Encaustus, encaustĭcus.
Enamelled picture,	Encaustĭce, es, *f.*
Flint-stone,	Silex, ĭcis, *m.f.*; lapis, ĭdis, [*m.*
Place full of flint- [stone,	Saxētum.
Gold,	Aurum.
Golden,	Aureus.
Gum,	Gummi, *n. ind.*
Gypsum,	Gypsum.
Incense,	Thus, thuris, *n.*
Iron,	Ferrum.
Ivory,	Ebur, bŏris, *n.*
Of ivory,	Eburneus, eburnus.

Jasper,	Iaspis, ĭdis, *f.*
Of jasper,	Iaspideus.
Lead,	Plumbum.
Of lead,	Plumbeus.
Mixed with lead,	Plumbōsus.
Loadstone,	Magnes, ētis, *m.*
Marble,	Marmor, ŏris, *n.*
Of marble,	Marmoreus.
Adorned with marble,	Marmorātus.
Mercury,	Hydrargyrus.
Nitre,	Nitrum.
Nitrous,	Nitrōsus.
Nitre-bed,	Nitraria.
Ochre,	Ochra.
Opal,	Opălus, i, *f.*
Pearl,	Unio, ōnis, *f.*; margarīta.
Pitch,	Pix, pĭcis, *f.*
Of pitch,	Piceus.
Porphyry,	Porphyrītes, æ, *m.*
Pyrites,	Pyrītes, æ, *m.*
Resin,	Resīna.
Resinous,	Resinōsus.
Rock,	Rupes, is, *f.*; petra.
Ruby,	Carbuncŭlus.
Rust,	Rubīgo, ĭnis, *f.*
Saltpetre,	Salnitrum.
Salt,	Sal, salis, *m.*
Natural salt,	Sal natīvus.
Artificial salt,	Sal factitius.
Sea salt,	Sal marīnus.
Grain of salt,	Salis mica.
Mine of salt,	Salifodīna.
Salt works,	Salīnæ, ārum, *f. pl.*
Sandarach,	Sandarăca.

Sapphire,	Sapphīrus, i, *f.*
Of sapphire,	Sapphirĭnus.
Sardonyx,	Sardŏnyx, ĭchis, *m.*
Silver,	Argentum.
Of silver,	Argenteus.
Soot,	Fulīgo, ĭnis, *f.*
Color of soot,	Fuligineus.
Blackened by soot,	Fuliginōsus.
Stone,	Lapis, ĭdis, *m.*
Small stone,	Lapillus.
Large stone,	Saxum.
Pumice stone,	Pumex, ĭcis, *m.*
Stony,	Lapideus.
Full of stones,	Lapidōsus.
Precious stones,	Gemmæ, ārum, *f. pl.*
Sulphur,	Sulphur, ŭris, *n.*
Sulphurous,	Sulphureus.
Verdigris,	Scolecia.
Vitriol,	Chalcantum.
Wax,	Cera.
Sealing wax,	Cera signatoria.
Of wax,	Cereus.
Of the color of wax,	Cerīnus.
White lead,	Cerussa, psimmythium.
Painted with white lead,	Cerussātus.

5.

TREES, PLANTS, FLOWERS, FRUITS.	ARBORES, PLANTÆ, FLORES, FRUCTUS.
Abraham's-balm,	Vitex, ĭcis, *m.*
Acacia,	Acacia.

Acanthus,	Acanthus.
Aconite,	Aconītum.
Alder-tree,	Alnus, i, *f.*
Almond-tree,	Amygdălus, i, *f.*
Almond,	Amygdălum, amygdăla.
Aloes,	Aloe, es, *f.*
Amaranth,	Amarantus.
Anemone,	Anemōne, es, *f.*
Anise,	Anīsum, anicētum.
Apple-tree,	Malus, i, *f.*
Of an apple-tree,	Malĭnus.
Apple,	Malum.
Apple-orchard,	Pomarium.
Apricot-tree,	Armeniăca.
Apricot,	Armeniăcum.
Arbute,	Arbŭtus, i, *f.*
Arbute-berry,	Arbŭtum.
Artichoke,	Cinăra.
Head of artichoke,	Cinaræ strobĭlus.
Ash-tree,	Fraxĭnus.
Of ash,	Fraxineus.
Wood of ash,	Fraxinātum.
Asparagus,	Asparăgus.
Balm-mint,	Apiastrum.
Balsam,	Balsămum.
Banana,	Ariēna.
Barley,	Hordeum.
Of barley,	Hordeaceus.
Basilisk,	Ocĭmum.
Bean,	Faba.
Beech-tree,	Fagus. i, *f.*
Of beech,	Fageus, fagĭnus, fagi-[nĕus.

Beech-nut,	Fagea glans, *f.*; fagĭna [nux.
Beet-root,	Betaceus (pes).
Bind-weed,	Convolvŭlus.
Birch-tree,	Betŭla.
Blite,	Blĭtum.
Borage,	Buglossus, i, *m.*
Box-thorn,	Vepres, is, *m.*
Box-wood,	Buxus, i, *f.*; buxum.
Of box-wood,	Buxeus.
Place planted with [box-wood,	Buxētum.
Brier,	Rubus.
Thicket,	Rubētum.
Broom,	Genista, spartum.
Bulrush,	Juncus, scirpus.
Of bulrush,	Junceus.
Full of bulrushes,	Juncōsus.
Place where bul- [rushes grow,	Juncētum.
Basket made of bul- [rushes,	Sporta.
Cabbage,	Brassĭca, caulis, is, *m.*
Camomile,	Anthĕmis, ĭdis, *f.*
Carnation,	Ocellus.
Cedar,	Cedrus, i, *f.*
Centaury,	Centaureum.
Cherry-tree,	Cerăsus, i, *f.*
Cherry,	Cerăsum.
Chervil,	Cærefolium.
Chestnut-tree,	Castanea.
Chestnut,	Castanea.
Chestnut-plot,	Castanētum.
Chicory,	Intŭbus, i, *m.* *f.*
Cinnamon,	Casia.
Cork-tree,	Suber, ĕris, *n.*

Of cork,	Subereus.
Corn,	Frumentum.
Ear of corn,	Spica.
The beard of corn,	Arista.
Cress,	Nasturtium.
Cucumber,	Cucŭmis, is and ĕris.
Cumin,	Cumīnum.
Currant-bush,	Grossularia.
Currant,	Grossulariæ, acĭnus.
Cypress-tree,	Cupressus, i, *f.*
Cytisus,	Cytĭsus, *m. f.*; cytĭsum.
Darnel (or cocle),	Lolium.
Date-tree,	Palma.
Date,	Palmŭla.
Dog-berry-tree,	Cornus, i, *f.*
Dog-berry,	Cornum.
Ebony-tree,	Ebĕnus.
Ebony,	Ebĕnum.
Eglantine,	Cynosbătos, i, *f.*
Elder-tree,	Sambūcus.
Of the elder-tree,	Sambūceus.
Elm,	Ulmus.
Of elm,	Ulmeus.
Elm-seed,	Samĕra.
Evergreen,	Ilex, ĭcis, *f.*
Of evergreen,	Ilignus, iligneus.
Place planted with [evergreens,	Ilicētum.
Fennel,	Marăthrus, marăthrum.
Fern,	Filix, ĭcis, *f.*
Fern-plot,	Filictum.
Fig-tree,	Ficus, i, and ûs, *f.*
Fig,	Ficus, i, and ûs, *f.*
Flax,	Linum.

Of flax,	Lineus.
Of fine flax,	Carbaseus, carbasĭnus.
Fumitory,	Capnos, i, *f.*
Furze, tamarisk,	Myrīca; myrīce, es, *f.*
Gall-nut,	Galla.
Garlic,	Allium.
Clove of garlic,	Nucleus alii, stica.
Hazel-tree,	Corylus, i, *f.*
Of hazel,	Colurnus.
Hazel-nut,	Avellāna.
Hellebore,	Hellebŏrum, verātrum.
Hemlock,	Cicūta.
Hemp,	Cannăbis, is, *f.*; cannăbus.
Holly,	Aquifolia, aquifolium.
House-leek,	Digitellum.
Hyacinth,	Hyacinthus.
Ivy,	Hedĕra.
Of ivy,	Hederaceus.
Seed of ivy,	Hedĕræ acĭnus.
Larch-tree,	Larix, ĭcis, *m. f.*
Of the wood of the [larch,	Larignus.
Laurel,	Laurus, i, and ûs, *f.*
Of laurel,	Laureus, laurīnus.
Place planted with [laurel,	Laurētum.
Crowned with laurel,	Laureātus.
Lavender,	Saliunca.
Leek,	Porrus, porrum, *pl.* porri.
Lemon-tree,	Citrus, i, *f.*; citrea.
Lemon,	Citreum.
Lentil,	Lens, lentis, *f.*; lenticŭla.
Lentisk,	Lentiscus.
Of lentisk,	Lentiscĭnus.
Lettuce,	Lactūca.

Licorice,	Glycyrrhiza.
Lily,	Lilium.
Garden of lilies,	Liliētum.
Bulb of the lily,	Lilii bulbus.
Linden (or lime-tree),	Tilia.
Lucern-grass,	Medĭca.
Lupine,	Lupīnus, lupīnum.
Madder,	Rubia.
Mallow,	Malva.
Like to the mallow,	Malvaceus.
Maple-tree,	Acer, ĕris, *n.*
Marigold,	Caltha.
Marjoram,	Amarăcus, i, *m. f.*
Marsh-mallow,	Althæa, hibiscum.
Medlar-tree,	Mespĭlus, i, *f.*
Fruit of medlar-tree,	Mespĭlum.
Melon,	Pepo, ōnis, *m.*
Millet,	Milium.
Mistletoe,	Viscum.
Moss,	Muscus.
Mountain-ash,	Sorbus.
Sorb apple,	Sorbum.
Mulberry-tree,	Morus, i, *f.*
Mulberry,	Morum.
Mushroom,	Fungus, bolētus.
Myrrh,	Myrrha.
Of myrrh,	Myrrheus.
Grain of myrrh,	Myrrhæ globŭla.
Myrtle-tree,	Myrtus, i, and ûs, *f.*
Place planted with [myrtle,	Myrtētum.
Full of myrtle.	Myrtōsus.
Bays of myrtle,	Myrta, ōrum, *n. pl.*

Nard,	Nardum, nardus, i, *f.*
Of nard,	Nardĭnus.
Narcissus,	Narcissus, i, *m.*
Nettle,	Urtīca.
Oak,	Quercus.
Oak-grove,	Quercētum.
Acorn,	Glans, dis, *f.*
Olive-tree,	Olea, olīva.
Wild-olive,	Oleaster, tri, *m.*
Place planted with [olive,	Olivētum.
Olive,	Olea, olīva.
Onion,	Cæpa or cæpe, *n. ind.*
Green-onion,	Cepŭla,
Orange-tree,	Aurea malus, i, *f.*
Orange,	Aureum malum.
Osier-tree,	Vimen, ĭnis.
Of the osier,	Vimineus.
Osier-plot,	Viminētum.
Palm,	Palma, pamŭla.
Of palm,	Palmarius.
Place planted with [palms,	Palmētum.
Date,	Palma, palmula.
Dried dates,	Patētæ, ārum, *f. pl.*
Parsley,	Apium.
Pea,	Pisum.
Gray pea,	Cicer, ĕris, *n.*
Peach-tree,	Persĭcus, i, *f.*
Peach,	Persĭcum.
Pear-tree,	Pirus, i, *f.*
Pear,	Pirum.
Peony,	Pavonia.
Periwinkle,	Vinca pervinca.
Pine,	Pinus, i, and ûs, *f.*

Of pine,	Pineus.
Place planted with	Pinētum.
Pineapple, [pines,	Pinea.
Pistachio,	Pistacium, pistaceum.
Plane-tree,	Platănus, i, *f.*
Of a plane-tree,	Platanīnus.
Plum-tree,	Prunus, i, *f.*
Prune,	Prunum.
Pomegranate-tree,	Punĭca, or granāta malus,
Pomegranate,	Granātum. [i, *f.*
Pomegranate-flower,	Balaustium.
Rind of pomegran-	Mali punĭci corium.
Poplar, [ate,	Popŭlus, i, *f.*
Of poplar,	Populeus.
Place planted with	Populētum.
Poppy, [poplars,	Papāver.
Of poppy,	Papavereus.
Stem of poppy,	Scorpus papavĕris.
Prune,	Prunum.
Pumpkin,	Cucurbĭta.
Radish,	Rapum.
Bed of radish,	Rapīna.
Reed,	Arundo, ĭnis, *f.*
Reedy,	Arundineus.
Place planted with	Arundinētum.
Rice, [reeds,	Oryza.
Rope-wood,	Convolvŭlus.
Rose-laurel,	Rhododaphne, es, *f.*
Rose-mary,	Libanōtis, ĭdis, *f.*
[illegible]	Secāle, is, *n.*
[illegible]	Salvia.
[illegible]ood,	Alburnum.
[illegible]e-tree,	Scrbus, i, *f.*

Fruit of service-tree,	Sorbum.
Sesamum,	Sesămum.
Shallot,	Ascalonia, cæpa.
Sorrel,	Oxālis, ĭdis, *f.*
Stock-gillyflower,	Leucoion, ii, *n.*
Strawberry,	Fraga, ōrum, *n. pl.*
Sunflower,	Heliotrŏpium.
Tamarind,	Tamarīce, es, *f.*
Thistle,	Carduus.
Thicket,	Rubētum.
Thorn,	Spina.
Thyme,	Thymum.
Of thyme,	Thymĭnus.
Truffle,	Tuber, ĕris, *n.*
Turnip,	Napus.
Twig,	Vimen, ĭnis, *n.*
Vervain,	Verbenāca.
Vetch,	Vicia.
Of vetch,	Viciarius.
Vine,	Vītis, is, *f.*
Vine-branch,	Sarmentum ; palmes, [ĭtis, *m.*
Vineyard,	Vinētum, vitiarium.
Vine-dresser,	Vinĭtor, ōris, *m.*
Tendril,	Clavicŭla.
Leafy branch,	Pampĭnus.
Of a branch,	Pampineus.
Violet,	Viŏla, ianthis.
Viburnum,	Viburnum.
Walnut-tree,	Nux, nucis, *f.*
Walnut,	Nux, nucis, *f.*; Ju [an
Walnut shell,	Putāmen, ĭnis, *n.*

The two shells,	Carīnæ, ārum, *f. pl.*
Kernel,	Nucleus.
Gall-nut,	Galla.
Wheat,	Tritĭcum.
Wild thyme,	Serpyllum, serpullum.
Wild vine,	Labrusca.
Flower of the wild [vine,	Œnanthe, es, *f.*
Willow-tree,	Salix, ĭcis, *f.*
Of willow,	Salignus, saligneus.
Wormwood,	Absinthum.
Yew-tree,	Taxus, i, *f.*
Of the yew,	Taxeus.

6.

ANIMALS.	ANIMALIA.
Adder,	Colŭber, bri, *m.*
Anchovy,	Aphya, apua; aphye, e
Ant,	Formīca.
Ape,	Simia, simius.
Asp,	Aspis, ĭdis, *f.*
Ass,	Asĭnus.
Young ass,	Asellus.
Badger,	Meles, is, *f.*; taxo, ōnis, *f.*
Bat,	Vespertilio, ōnis, *m.*
Basilisk,	Basiliscus.
Bear,	Ursa.
Cub,	Ursæ catŭlus.
Beaver,	Castor, ŏris, *m.*; liber, bri, [*m.*
Of a beaver,	Fibrīnus, castoreus.
Bee,	Apis, is, *f.*
Swarm of bees,	Apum exāmen, ĭnis, *n.*

Bee-hive,	Alveus, alvearium.
Small bee,	Apĭcula.
Bison,	Bison, ontis, *m.*
Blackbird,	Merŭla.
Boar,	Verres, is, *m.*
Buffalo,	Urus.
Bug,	Cimex, ĭcis, *m.*
Bull,	Taurus.
Bustard,	Otis, ĭdis, *f.*
Butterfly,	Papilio, ōnis, *m.*
Calf,	Vitŭlus.
Camel,	Camēlus.
Of a camel,	Camelīnus.
Cantharides,	Canthăris, ĭdis, *f.*
Capon,	Capus; capo, ōnis, *m.*
[illegible]	Felis, or feles, is, *f.*
pillar,	Erūca; campe, es, *f.*
ffinch,	Frigilla, fringilla.
meleon,	Chamæleon, ontis and ōnis, *m.*
mois,	Rupicapra.
cken,	Gallinaceus pullus.
k,	Gallus.
Comb of cock,	Crista.
lt,	Equŭlus, equīnus pullus.
She-colt,	Equŭla.
Cow,	Vacca.
Crane,	Grus, gruis, *f.*
Cricket,	Grillus, gryllus.
Craw-fish,	Astăcus.
Crocodile,	Crocodīlus.
Crow,	Cornix, īcis, *f.*
Little crow,	Cornicŭla.
Cuckoo,	Cucūlus and cucŭlus.

Deer,	Dama, *m. f.*
Diver,	Mergus.
Dog,	Canis, is, *m. f.*
Pup,	Catŭlus.
Dolphin,	Delphīnus; delphin, īnis, [*m.*
Dorce (gold-headed),	Aurāta.
Dormouse,	Glis, glīris, *m.*
Dove,	Columba.
Drone-bee,	Fucus.
Duck,	Anas, ătis, *f.*
Eagle,	Aquĭla.
Eaglet,	Aquĭlæ pullus.
Eel,	Anguilla.
Elephant,	Elephantus; elĕphas, an- [tis, *f.*
Trunk,	Proboscis, ĭdis, *f.*
Falcon,	Falco, ōnis, *m.*
Ferret,	Viverra.
Field-mouse,	Nitedŭla, nitēla.
Flea,	Pulex, ĭcis, *m.*
Fly,	Musca.
Fox,	Vulpes, is, *f.*
Frog,	Rana.
Bush-frog,	Rubēta.
Tadpole,	Gyrīnus.
Gnat,	Culex, ĭcis, *m.*
Goat,	Capra, capella.
Kid,	Hœdus.
Of a goat,	Caprīnus.
Goat-house,	Caprīle, is, *n.*
Wild-goat,	Capreŏlus.
Goldfinch,	Carduēlis, is, *f.*
Goose,	Anser, ĕris, *m.*
Grasshopper,	Cicāda.

Greyhound,	Vertăgus.
Gudgeon,	Gobio, ōnis, *m.*; gabius.
Halycon,	Alcyon ; alcēdo, ĭnis, *f.*
Hare,	Lepus, ŏris, *m.*
Young hare,	Lepuscŭlus.
Hedgehog,	Herinaceus, hericius.
He-goat,	Caper, capri, *m.*; hircus.
Of a he-goat,	Hircīnus.
Heifer,	Juvenca.
Hen,	Gallīna.
Water-hen,	Fulĭca.
Turkey-hen,	Fulix, ĭcis, *f.*
Hind,	Cerna.
Hog,	Porcus, *m.*; sus, suis, *m. f.*
Little hog,	Porcellus.
Hornet,	Crabro, ōnis, *m.*
Horse,	Equus.
Mane,	Juba.
Horse-fly,	Asīlus, œstrus.
Hydra,	Hydrus.
Jackdaw,	Gracŭlus.
Kite,	Milvus.
Lamb,	Agnus.
Kid,	Agnellus.
Lap-wing,	Upŭpa.
Lark,	Alauda.
Leech,	Hirūdo, ĭnis, *f.*
Leopard,	Pardus.
Lion,	Leo, ōnis, *m. f.*
Lioness,	Leæna.
Young lion,	Leōnis catŭlus.
Lizard,	Lacertus, lacerta.
Locust,	Locusta.

Loriot,	Galbŭla.
Louse,	Pedicŭlus.
Lynx,	Lynx, cis, *m. f.*
Mackerel,	Scomber, bri, *m.*
Magpie,	Pica.
Mare,	Equa.
Marten,	Ictis, ĭdis, *f.*
Martinet,	Cypsĕlus, cypsellus.
Merlin,	Æsalon, ōnis, *m.*
Mole,	Talpa, *m. f.*
Monkey,	Simia, simius.
Moth,	Tinea.
Mouse,	Sorex, ĭcis, *m.*
Mule,	Mulus.
She mule,	Mula.
Mullet,	Mullus, barbus.
Muræna,	Muræna.
Ostrich,	Strūthiocămēlus.
Otter,	Lutra.
Owl,	Bubo, ōnis, *m.*
Screech-owl,	Noctua.
White-owl,	Strix, strĭgis, *f.*
Horned-owl,	Bubo, ōnis, *m. f.*
Ox,	Bos, bovis, *m. f.*
Horn,	Cornu, ûs, *n. pl.*; cornua.
Oyster,	Ostrea, ostreum.
Oyster-bank,	Ostrearium.
Panther,	Panthēra.
Parrot,	Psittăcus.
Partridge,	Perdix, īcis, *m. f.*
Young partridge,	Perdīcis pullus.
Peacock,	Paro, ōnis, *m.*
Pelican,	Pelicānus.

Pheasant,	Phasiāna (avis).
Pig,	Porcus; sus, suis, *m. f.*
Pigeon,	Columba, columbus.
Pike,	Lucius.
Polypus,	Polypus.
Pony,	Mannus.
Porcupine,	Hystrix, ĭcis, *f.*
Porpoise,	Tursio, ōnis, *m.*
Quail,	Coturnix, īcis, *f.*
Rabbit,	Cunicŭlus.
Rail,	Glottis, ĭdis, *f.*
Ram,	Aries, ĕtis, *m.*
Rat,	Mus, muris, *m.*
Raven,	Corvus.
Rhinoceros,	Rhinocĕros, ōtis, *m.*
Ring-dove,	Palumbes, is, *f.*
Of a ring-dove,	Palumbīnus.
Roach,	Rubellio, ōnis, *f.*
Rock-dove,	Palumbes, is, *m. f.*
Salamander,	Salamandra.
Salmon,	Salmo, ōnis, *m.*
Sardine,	Sardĭna, sarda.
Scarabee,	Scarabæus.
Scolopendra,	Scolopendra multipĕda.
Scorpion,	Scorpio, ōnis, *m.*; scorpius.
Serpent,	Serpens, entis, *m. f.*
Sheep,	Ovis, is, *f.*
Snail,	Cochlea.
Sow,	Sus, suis, *f.*; porca.
Sparrow,	Passer, ĕris, *m.*; passer-
Sparrow-hawk,	Accipĭter, tris, *m.* [cŭlus.
Spider,	Araneus, aranea.
Small spider,	Araneŏlus, araneŏla.

Squirrel,	Sciūrus.
Stag,	Cervus.
Of a stag,	Cervīnus.
Doe,	Hinnuleus, hinnŭlus.
To unharbor a stag,	Excitāre cervum.
Starling,	Sturnus.
Stork,	Cicōnia.
Swallow,	Hirundo, ĭnis, *f.*
Swan,	Olor, ōris, *m.*; cycnus.
Tarantula,	Phalangium.
Teal,	Querquedŭla.
Tench,	Tinca.
Thrush,	Turdus.
Tiger, tigress,	Tigris, is, or ĭdis, *m. f.*
Titlark,	Ficedŭla.
Titmouse,	Ægĭthus.
Toad,	Bufo, ōnis, *m.*
Tortoise,	Testūdo, ĭnis, *f.*
Trout,	Tructus, tructa.
Thunny,	Thynnus, thunnus.
Turbot,	Rhombus.
Turtle,	Turtur, ŭris, *m.*
Viper,	Vipĕra.
Vulture,	Vultur, ŭris, *m.*
Wagtail,	Motacilla.
Wasp,	Vespa.
Weasel,	Mustēla.
Whale,	Balæna.
Wild boar,	Aper, pri, *m.*
Wolf,	Lupus.
She-wolf,	Lupa.
Cub,	Lupæ catŭlus.
Woodcock,	Rusticŭla.

Woodlouse,	Multipĕda.
Woodfretter,	Cossus; terēdo, ĭnis, *f.*
Woodpecker,	Picus.
Worm,	Vermis, is, *m.*
Small worm,	Vermicŭlus.
Earth worm,	Lumbrīcus.
Tape worm,	Tænia.
Silk worm,	Bombyx, ycis, *m.*
Grub worm,	Necydălus.
Wren,	Trochĭlus, regaliŏlus.

7.

CRIES OF ANIMALS.	VOCES ANIMALIUM.
Ass *brays*,	Rudĕre, oncāre.
Bat *whizzes*,	Stridēre.
Bear *grunts*,	Gemĕre, sævīre.
Bee *buzzes*,	Bombilāre, bombitāre, susurāre, strepĕre, stridēre.
Blackbird *whistles*,	Balbutīre, canĕre.
Bull *bellows*,	Mugīre.
Camel,	Blaterāre.
Chicken *pips*,	Pipīre.
Cock *crows*,	Cucurīre, canĕre.
Crow *croaks*,	Grillāre, stridēre.
Cuckoo *sings*,	Cuculāre.
Dog *barks*,	Latrāre, baubāri, ululāre.
Elephant *roars*,	Barrīre, stridēre.
Fox *yelps*,	Gannīre.
Frog *croaks*,	Coaxāre, garrīre, blaterāre
Goat *bleats*,	Balāre, belāre.

Goose *gabbles*,	Clangĕre, strepĕre.
Grasshopper *chirps*,	Fritinnīre, stridēre, canĕre, clamāre.
Hawk *screeches, shrieks*,	Pipāre, clamāre.
Hen *cackles*,	Glocīre, glocitāre, pipāre.
Jackdaw *cajoles*,	Frigulāre.
Kid,	Vagīre.
Kite *cries*,	Jugĕre.
Lamb *bleats*,	Balāre, belāre.
Leopard *mews*,	Rictāre.
Lion *roars*,	Rugīre, rudĕre, frendĕre.
Locust *chirps*,	Stridēre.
Monkey *chatters*,	Stridēre.
Mouse *squeaks*,	Occinĕre.
Nightingale *warbles*,	Garrīre, canĕre.
Owl *hoots*,	Bubulāre, ululāre.
Ox *bellows*,	Boāre, mugīre.
Partridge *cries*,	Cacabāre, canĕre.
Pig *grunts*,	Grunnīre, quirritāre.
Rabbit *squeals*,	Vagīre.
Rat *squeaks*,	Mintrīre.
Screech owl *hoots*,	Ululāre.
Serpent *hisses*,	Sibilāre, stridēre.
Sparrow *pipes*,	Pipilāre, gannīre.
Stag *bells*,	Rudĕre.
Swallow *chirps*,	Fritinīre.
Swan *sings*,	Canĕre.
Tiger *growls*,	Raucāre, rancāre.
Turtle-dove *sighs*,	Gemĕre.
Weasel,	Dintrīre.
Wild-boar *snuffles*,	Frendĕre.
Wolf *howls*,	Ululāre.
Wood-pigeon *coos*,	Gemĕre.

8.

PARTS OF THE HUMAN BODY.	PARTES CORPORIS HUMANI.
Arm,	Brachium, lacertus.
Arm-pit,	Axilla, ala.
Artery,	Arteria.
Back,	Dorsum.
Beard,	Barba.
Belly,	Alvus, i, *f.*
Bile,	Bilis, is, *f.*
Bladder,	Vesīca.
Blood,	Sanguis, ĭnis, *m.*
Bone,	Os, ossis, *n.*
Bosom,	Sinus, ûs, *m.*
Brain,	Cerebrum.
Breast,	Pectus, ŏris, *n.*
Calf of the leg,	Sura.
Cartilage,	Cartilāgo, ĭnis, *f.*
Cheeks,	Genæ, arum, *f. pl.*
Chin,	Mentum.
Diaphragm,	Præcordia, ōrum, *n. pl.*
Down,	Pilus.
Ear,	Auris, is, *f.*
Ear-pick,	Auriscalpium.
Elbow,	Cubĭtus, cubĭtum.
Entrails,	Exta; viscĕra, rum, *n. pl.*
Eye,	Ocŭlus.
Eye-lid,	Palpĕbra.
Eye-lashes,	Cilia, ōrum, *n. pl.*
Eye-ball,	Pupilla.
Eye-brows,	Supercilia, ōrum, *n. pl.*

To wink,	Nictāre.
Finger,	Digĭtus.
Thumb,	Pollex, ĭcis, *m.*
Index-finger,	Index, ĭcis, *m. f.*
Middle-finger,	Medius.
Ring-finger,	Annulāris.
Little-finger,	Auriculāris.
Flanks,	Ilia, ilium, *n. pl.*
Flesh,	Caro, carnis, *f.*
Foot,	Pes, pĕdis.
Sole of foot,	Planta.
Gall,	Fel, fellis, *n.*
Gullet,	Guttur, ŭris, *n.*; jugŭlum.
Taste,	Gustus, ûs, *m.*
Hair,	Capillus; crinis, is, *m.*
Hair of the head,	Coma; cæsaries, ēi, *f.*
Ham-string,	Poples, ĭtis, *m.*
Hand,	Manus.
Right-hand,	—dextĕra.
Left-hand,	—laeva, sinistra.
Open-hand,	Palma.
Closed-hand,	Pugnus.
Palm of hand,	Palma, vola.
Head,	Caput, ĭtis, *n.*
Top of head,	Vertex, ĭcis, *m.*
Hind part of head,	Occipitium, ii, *n.*
Front part of head,	Sincĭput, ĭtis, *n.*
Hearing,	Audītus, ûs, *m.*
Heart,	Cor, cordis, *n.*
Heel,	Calx, cis, *f.*
Hip,	Coxendix, ĭcis, *f.*
Intestines,	Intestīna, ōrum, *n. pl.*
Jaw,	Maxilla, mala.

Kidneys,	Renes, um, *n. pl.*
Knee,	Genu, us, *n.*; *pl.* gĕnua.
Lap,	Grĕmium.
Leg,	Crus, ūris, *n.*
Lip,	Labrum, labium, (generally) labra, labia, ōrum, *n. pl.*
Upper-lip,	Superius.
Under-lip,	Inferius.
Marrow,	Medulla.
Spinal-marrow,	Medulla e dorso.
Milk,	Lac, lactis, *n.*
Mouth,	Bucca; os, oris, *n.*
Muscle,	Muscŭlus.
Mucus,	Muscus.
Nail,	Unguis, is, *m.*
Navel,	Umbilĭcus.
Neck,	Collum; cervix, īcis, *f.*
Nerve,	Nervus.
Nose,	Nasus.
Nostrils,	Nares, ium, *f. pl.*
To curl up the nose,	Corrugāre nares.
Hair of nostrils,	Vibrissae, ārum, *f. pl.*
Palate,	Palātum.
Phlegm,	Pituīta.
Rib,	Costa.
Saliva,	Salīva.
Shoulder,	Humĕrus, scapulae, ārum, *f. pl.*
Shoulder-blades,	Omoplătae, ārum, *f. pl.*
Side,	Latus, ĕris, *n.*
Skull,	Calva.
Smell,	Odorātus, ûs, *m.*
Spittle,	Spūtum.
To spit,	Spuĕre.

Sweat,	Sudor, ōris, *n.*
Tear,	Lacrĭma; lacrĭmae, ārum, [*pl.* plural used.
Temple,	Tempus, ŏris, *n.* used in *pl.*
Thigh, hip,	Coxa.
Outward thigh,	Femen, *inus.*, ĭnis, *n.*
Inward thigh,	Femur, ŏris, *n.*
Throat,	Fauces, cium, *f. pl.*
Toe (great),	Pollex, ĭcis, *m.*
Tongue,	Lingua.
Tooth,	Dens, tis, *m.*
Incisors,	Dentes primōres.
Molars,	Dentes maxillāres.
To clean the teeth,	Pergāre dentes.
To pick the teeth,	Perfodĕre dentes.
Tooth-pick,	Dentiscalpium.
Touch,	Tactus, ûs, *m.*
Windpipe,	Gula, stomăchus.
Wrinkle,	Ruga.
Vein,	Vena.
Vertebra,	Vertĕbra.
Visage, face,	Vultus, ûs, *m.*; facies, ēi, *f.*
The sight,	Visus, ûs, *m.*

9.

QUALITIES AND DEFECTS OF THE HUMAN BODY; DISEASES, WOUNDS, DEATH.	DOTES ET VITIA CORPORIS HUMANI; MORBI, VULNERA, MORS.
Abscess,	Abscessus, ûs, *m.*; vomĭca.
Alopecy,	Alopecia.
Apoplexy,	Apoplexia.

Aposteme,	Apostēma, ătis, *n.*
Asthma,	Anhelatio, ōnis, *f.*
Baldness,	Calvities, ēi, *f.*
Baldheaded,	Calvus.
Bandy-legged,	Valgus.
Beauty,	Pulchritūdo, ĭnis, *f.;* de- [cor, ŏris, *m.*; venustas, [ātis, *f.*
Blearedness,	Gramia; lema.
Blear-eyed,	Lippus, gramiōsus.
Blindness,	Caecĭtas, ātis, *f.*
Blindman,	Caecus.
Blow,	Ictus, ûs, *m.*; plaga.
Boil,	Furuncŭlus.
Bow-legged,	Varus.
Bump, hump,	Gibbus, i, *m.;* tuber, ĕris, *n.*
Cancer,	Cancer, cri, and cĕris, *m.*
Catarrh,	Epiphŏra.
Chilblain,	Pernio, ōnis, *m.*
Club-foot,	Scaurus.
Cold,	Epiphŏra.
To have a cold,	Tusses concoquĕre.
Colic,	Intestīni morbus.
To suffer from colic,	Ex intestīno laborāre.
Contusion,	Contusio; suggillatio, [ōnis, *f.*
Convulsion,	Convulsio, ōnis, *f.*
Corpse,	Cadāver, ĕris, *n.*
Cough,	Tussis, is, *f.*
To cough,	Tussīre.
Crippled, lame,	Claudus.
Crisis,	Crisis, is, *f.*
Cut,	Caesio; incisio, ōnis, *f.*

Dandruff,	Porrīgo, ĭnis, *f.*
Deafness,	Surdĭtas, ātis, *f.*
Deaf,	Surdus.
Death,	Mors, rtis, *f.*; obĭtus, ûs, *m.*
Deformity,	Deformĭtas; fœdĭtas, ātis, [*f.*
Deformed,	Deformis, foedus.
Diarrhoea,	Diarrhæa.
Dislocation,	Luxatūra.
Dislocated,	Luxātus.
Dropsy,	Hydrops, ōpis, *m.*; hydro- [pĭsis, is, *f.*
Dropsical,	Hydropĭcus.
Dumb,	Mutus, elinguis.
Dwarf,	Pumilio, ōnis, *m.*
Dysentery.	Dysenteria.
Epilepsy,	Comitiālis; sontĭcus mor- [bus.
Eruption, rash,	Impetīgo, ĭnis, *f.*
— on the face,	Ortīgo, ĭnis, *f.*
Erysipelas,	Erysipĕlas, ătis, *n.*
Feebleness,	Debilĭtas; infirmĭtas, ātis, [*f.*
Feeble,	Debĭlis, infirmus.
Fever,	Febris, is, *f.*
Fistula,	Fistŭla.
Flat-nosed,	Simus.
Freckle, mole,	Naevus.
Gangrene,	Gangraena.
Gaping,	Oscitatio, ōnis, *f.*
To gape,	Oscitāre.
Gargling,	Gargarizatio, ōnis, *f.*
To gargle,	Gargarizāre.
Gout,	Arthrītis, ĭdis, *f.*; articu- [lōrum dolor.
— in the hands,	Chiragra.
— in the feet.	Podagra.

Headache,	Hemicranium.
Health,	Valetūdo, ĭnis, *f.*
— good,	— bona, secunda; sanĭtas, [ātis, *f.*
— bad,	— infirma, incommŏda.
Hemorrhage,	Haemorrhagia, *f.*
Hemorrhoids,	Hymorrhois, ĭdis, *f.*
Hunch-backed,	Gibbus; gibber, ĕra, ĕrum.
Hunger,	Fames, is, *f.*
Indigestion,	Crudĭtas, ātis, *f.*
Jaundice,	Ictĕrus, i, *m.*
Leanness,	Macies, ēi, *f.*
Lean,	Macer, cra, crum.
Leper,	Lepra.
Leprous,	Leprōsus.
Lethargy,	Lethargus, i, *m.*
Mucus,	Mucus, i, *m.*
Mutilated,	Truncus.
Obesity,	Obesĭtas, ātis, *f.*
Obese,	Obēsus.
One-handed,	Mancus.
Ophthalmia,	Lippitūdo, ĭnis, *f.*
Ozœna, affected with,	Fetĭdae naris homo, ĭnis.
Palpitation,	Palpitatio, ōnis, *f.*
Paralysis,	Paralysis, is, *f.*
Pest,	Pestis, is, *f.*; pestilentia.
Pleurisy,	Pleurītis, ĭdis, *f.*
Phthisis,	Phthĭsis, is, *f.*
Quinsy,	Angīna.
Rheumatism,	Rheumatismus.
Scab, itch,	Scabies, ēi, *f.*
Scabby,	Scabiōsus.
Sciatica,	Ĭschias, ădis, *f.*

Sneezing,	Sternutamentum.
To sneeze,	Sternuĕre.
Snivel,	Stiria.
Sob,	Singultus, ûs, *m.*
Spasm,	Spasma, ătis, *n.*; spasmus.
Squint-eyed,	Strabo, ōnis, *m.*; luscus.
Stature,	Statūra.
Strength,	Robur, ŏris, *n.*; vires, ium, [*f. pl.*; fortitūdo, ĭnis, *f.*
Strong,	Firmus, valĭdus.
Thirst,	Sitis, is, *f.*
Tumor,	Tumor, ōris, *m.*; tuber, [ĕris, *n.*
Ulcer,	Ulcus, ĕris, *n.*
Varix,	Varix, ĭcis, *f. m.*
Vertigo,	Vertīgo, ĭnis, *f.*
Vomiting,	Vomitio, ōnis, *f.*; vomĭ-[tus, ûs, *m.*
To vomit,	Vomĕre.
Wart,	Verrūca.
Wen,	Ganglion, ii, *n.*; panus.
Whitlow,	Paronychia, ōrum, *n. pl.*
Wound,	Plaga.

10.

APPAREL OF MEN AND OF WOMEN.	VESTES VIRILES ET MULIEBRES.
Apron,	Vestiarium.
Belt,	Cingŭlum, zona.
Binding,	Limbus, fimbria.
Bonnet,	Pileus, pileum.
Small bonnet,	Pileŏlus.

Boot,	Ocrea.
Box,	Thēca.
Bracelet,	Armilla.
Buskin,	Cothurnus.
Button,	Globŭlus; glans, dis. *f.*
Button-hole,	Fissūra, rimŭla.
Cap,	Petăsus.
Rim of,	Petăsi margĭnes, *f. pl.*
To take off,	Caput aperīre.
To put on,	Caput operīre.
Chain,	Catēna.
Small chain,	Catella.
Clasp,	Fibŭla, uncīnus.
To clasp,	Infibulāre.
Cloak,	Pallium.
Weather-cloak,	Penŭla, lacerna, impluvia.
Cloth,	Pannus.
— of gold,	— aureus.
coarse cloth,	— crassus, vilis.
Clothing,	Vestis, is, *f.*; vestĭtus, ûs, *m.*; vestimentum.
To clothe,	Vestīre.
Comb,	Pecten, ĭnis, *n.*
To comb,	Pectĕre.
Distaff,	Colus, us, and i, *f.*
To spin,	Nēre.
Spindle,	Fusus.
Ear-rings,	Inaures, ium, *f. pl.*
Egrett,	Crista.
Fan,	Flabellum.
Flax,	Linum.
Fringe,	Fimbria.
Gaiter,	Pero, ōnis, *m.*

Garter	Periscĕlis, ĭdis, *f.*
Glove.	Digitalia, ium, *n.*; manĭcae, ārum, *f.*
Handkerchief,	Linteŏlum,
To blow one's nose,	Emungĕre,
Helmet,	Galea.
Jewel,	Gemma, lapillus.
Knot,	Nodus.
To knot,	Nodāre.
Linen,	Linteum.
Linen-cloth	Tela.
Mirror,	Specŭlum.
Necklace,	Torques, is, *m.*; monīle, is, *n.*
— of pearls,	— baccātum.
— of precious stones,	— gemmātum.
Needle,	Acus, ûs, *f.*
Needleful,	Acia, æ, *f.*
Overcoat,	Lacerna.
Pantaloons,	Femoralia, ōrum, *n. pl.*
Pin,	Acicŭla, spina metallĭca.
Plait,	Sinus, ûs, *m.*
Pocket,	Perŭla.
Purse,	Crumēna, marsupium.
Ribbon,	Vitta, taenia.
Ring,	Annŭlus.
Bezel of ring,	Annŭli pala.
Robe,	Vestis, is, *m.*; toga muliebris.
Sandal,	Sandalium, solea.
Scissors,	Forfex, ĭcis, *f.*
Small scissors,	Forficŭla.
Shirt,	Indusium, subucŭla.
Shoe,	Calceus, calceamentum.
Silk,	Bombyx, ycis, *m.*; serĭcum.

Sleeve,	Manĭca, manulea.
Slipper,	Crepĭda.
Spindle,	Fusus.
Spur,	Calcar, āris, *n.*
Starch,	Amylum, amŭlum.
Stocking,	Tibiāle, is, *n.*
Veil,	Velum.
Waistcoat,	Brevior subucŭla.
Wig,	Galericŭlum.
Wool,	Lana.

11.

OF THE SOUL.	DE ANIMA.
QUALITIES AND DEFECTS OF THE INTELLIGENCE, OF THE WILL; THE PASSIONS.	VIRTUTES ET VITIA JUDICII, VOLUNTATIS; MOTUS ANIMI.
Affability,	Affabilĭtas, comĭtas, ātis, *f.*
Affable,	Affabĭlis, comis.
Ambition,	Ambitio, ōnis, *f.*
Ambitious,	Ambitiōsus, avĭdus.
Anger,	Ira, iracundia.
Angry,	Irātus.
To get angry,	Irasci, tumēre.
Anxiety,	Anxiĕtas, ātis, *f.*
Arrogance,	Arrogantia.
Arrogant,	Arrogans, antis.
Assassination,	Caedes, is, *f.*
Assassin,	Sicarius.
Audacity.	Audacia.

Audacious,	Audax, ācis.
To dare,	Audēre.
Avarice,	Avaritia.
Avaricious,	Avārus. [ātis, *f.*
Babbling,	Loquacĭtas, garrulĭtas,
Babbler,	Loquax, ācis; garrŭlus.
Barbarity,	Barbaria, barbaries, ēi, *f.*
Barbarous,	Barbărus.
Benevolence,	Beneficentia, liberalĭtas.
Benevolent,	Benefĭcus.
Benignity,	Benignitas, ātis, *f.*
Benign,	Benignus.
Bravery,	Fortitūdo, ĭnis, *f.*
Brave,	Strenuus, animōsus.
Calumny,	Obtrectatio, ōnis, *f.*
Calumniator,	Obtrectātor, ōris, *m.*
To calumniate,	Obtrectāre.
Candor,	Candor, ōris, *m.*
Candid,	Candĭdus.
Character,	Indŏles, is, *f.* [ōris, *m.*
Chastity,	Castĭtas, ātis, *f.*; pudor,
Chaste,	Castus, pudīcus.
Cheerfulness,	Alacrĭtas, ātis, *f.*
Cheerful,	Alăcer, cris, cre.
Circumspection,	Circumspectio, ōnis, *f.*
Circumspect,	Considerātus, cautus.
Civility,	Urbānĭtas, ātis, *f.*
Civil,	Urbānus, comis. [tia.
Cleanliness,	Mundities, ēi, *f.*; mundi-
Clean,	Mundus. [ōnis, *f.*
Compassion,	Miseratio, commiseratio
Compassionate,	Miserĭcors, ordis.
To have compassion.	Miserēre.

Confidence,	Fiducia, confidentia.
Confident,	Confīdens, entis.
To have confidence,	Confidĕre.
Constancy,	Constantia.
Constant,	Constans, antis.
Continence,	Continentia.
Continent,	Continens, entis.
Courage,	Audacia.
Courageous,	Audax, ācis,
To be courageous,	Audēre.
Cruelty,	Crudelĭtas, ātis, *f.* saevitia.
Cruel,	Crudēlis, saevus.
Deceit, trickery,	Dolus, fallacia.
Deceitful,	Fraudulentus, subdŏlus.
To deceive,	Fallĕre.
Decency,	Decentia, decōrum.
Decent,	Decens, entis; decōrus.
Despair,	Desperatio, ōnis, *f.*
To despair,	Desperāre. [*f.*
Diligence,	Diligentia, festinatio, ōnis,
Diligent,	Diligens, entis; festīnus.
Displeasure, vexation,	Molestia, aerumna.
Docility,	Docilĭtas, ātis, *f.*
Docile,	Docĭlis, facĭlis.
Drunkenness,	Ebriĕtas, vinolentia.
Drunk,	Ebrius, vinolentus.
Given to drink,	Ebriosĭtas, ātis, *f.*
Emulation,	Aemulatio, ōnis, *f.*
Emulous,	Aemŭlus.
Envy,	Invidia, livor, ōris, *m.*
Envious,	Invĭdus.
To envy,	Invidēre.
Extortion,	Peculātus, ûs, *m.*
Extortioner,	Peculātor, ōris, *m.*

Extravagance,	Deliratio, ōnis, *f.*
Extravagant,	Desipiens, entis; delīrus.
To be extravagant,	Delirāre.
Faith,	Fides, ēi, *f.*
Fear,	Timor, ōris, *m.*; metus, ûs, [*m.*
Fearful,	Timĭdus, pavĭdus.
To fear,	Timēre, metuĕre.
Fidelity,	Fides, ĕi, *f.*
Faithful,	Fidus, fidēlis.
Finesse,	Astutia, callidĭtas, ātis, *f.*
Astute,	Astūtus, callĭdus.
Flattery,	Adulatio, ōnis, *f.*
Flattering,	Adulātōrius.
Flatterer,	Adulātor, ōris, *m.*
To flatter,	Adulāri, blandīri.
Folly, insanity,	Insania, dementia.
Fool,	Insānus, demens, entis.
Fraud,	Fraus, dis, *f.*
Friendship,	Amicitia.
Friend,	Amīcus.
Fury,	Furor, ōris, *m.*
Furious,	Furens, entis; furiōsus.
Generosity,	Munificentia, liberalĭtas, [ātis, *f.*
Generous,	Munifĭcus. [ātis, *f.*
Gentility,	Lepos, ōris, *m.*; venustas,
Genteel,	Lepĭdus, venustus.
Glory,	Gloria.
Glorious,	Gloriōsus.
Gluttony,	Gŭla.
Gluttonous,	Gulōsus.
Goodness,	Bonĭtas, ātis, *f.*
Good,	Bonus.

Gravity,	Gravĭtas; severĭtas, ātis, *f.*
Grave,	Gravis, sevērus.
Haste, eagerness,	Festinatio; properatio, [ōnis, *f.*
Hasty,	Festinātus.
To hasten,	Festināre, properāre.
Hatred,	Odium.
Hateful,	Invīsus.
To hate,	Odisse.
Homicide, murder,	Homicidium, caedes, is, *f.*
Homicide, murderer.	Homicīda, ae, *m.*
To kill,	Necāre, interficĕre.
Honor,	Honor, ōris, *m.*
Honorary,	Honorarius.
Honorable,	Honorabĭlis.
Honorific,	Honorifĭcus.
To honor,	Honorāre.
Hope,	Spes, spei, *f.*
Humanity,	Humanĭtas, ātis, *f.*
Humane,	Humānus.
Ignorance,	Ignorantia.
Ignorant,	Ignārus.
To be ignorant,	Ignorāre, nescīre.
Immodesty,	Immodestia, inverecundia.
Immodest,	Immodestus, inverecun-[dus.
Immortality,	Immortalĭtas, ātis, *f.*
Immortal,	Immortālis.
Impatience,	Impatientia.
Impatient,	Impatiens, entis.
Importunity,	Importunĭtas, molestia,
Importunate,	Gravis, molestus.
Imposture,	Fraus, fraudis, *f.;* fallacia.
Imposter,	Deceptor, ōris, *m.*

Imprudence,	Imprudentia.
Imprudent,	Inconsultus.
Impudence,	Impudentia.
Impudent,	Impŭdens, entis.
Incivility,	Inurbanĭtas, rusticĭtas.
Uncivil,	Inurbānus, rusticānus.
Inconstancy,	Inconstantia, levitas, ātis, *f.*
Inconstant,	Inconstans, antis; levis, mobĭlis.
Incontinency,	Incontinentia.
Incontinent,	Incontĭnens, entis; intempĕrans, antis.
Indecency,	Indecōrum.
Indecent,	Indecōrus, inverecundus.
Indignation,	Indignatio, ōnis, *f.*
Indignant,	Indignus.
To become indignant,	Indignāri.
Industry,	Industria, solertia.
Industrious,	Industrius, solers, ertis.
Infidelity.	Infidelĭtas, ātis, *f.*
Unfaithful,	Infīdus, infidēlis.
Ingenuousness,	Ingenuĭtas, ātis, *f.*
Ingenuous,	Ingenuus, candĭdus.
Ingratitude,	Ingrātus anĭmus.
Ungrateful,	Ingrātus.
Inhumanity,	Inhumanĭtas, ātis, *f.*
Inhuman,	Inhumānus, durus.
Injustice,	Injustitia, iniquĭtas, ātis, *f.*
Unjust,	Injustus, inīquus.
Innocence,	Innocentia.
Innocent,	Innŏcens, entis; insons, ontis.
Insolence,	Insolentia, arrogantia.
Insolent,	Insŏlens, entis; petŭlans, antis.

Intelligence,	Ingenium, intelligentia.
Intelligent,	Intellĭgens, entis.
To understand,	Intelligĕre.
Intemperance,	Intemperantia.
Intemperate,	Intempĕrans, antis.
Jealousy,	Invidia, obtrectatio, ōnis, *f.*
Jealous,	Invĭdus.
To be jealous of,	Invidēre.
Joke,	Cavillatio, ōnis, *f.*
A joker,	Nugax, ācis; nugātor.
Jesting,	Nugatorius, joculatorius.
To joke.	Cavillāre.
Joy,	Laetitia, gaudium.
Joyful,	Laetus; gaudens, entis.
To be joyful,	Laetāri, gaudēre.
Judgment,	Mens, entis, *f.*; judicium.
Justice,	Justitia, aequĭtas, ātis, *f.*
Just,	Justus, aequus.
To judge,	Judicāre.
Larceny,	Furtum.
Laziness,	Pigritia; segnities, ēi, *f.*
Lazy,	Piger, segnis.
Levity,	Levĭtas, ātis, *f.*
Light,	Levis.
Liberality,	Liberalĭtas, ātis, *f.*
Liberal,	Liberālis.
Liberty,	Libertas, ātis, *f.*
Free,	Liber, ĕra, ĕrum.
To free,	Liberāre.
Lie,	Mendacium.
Liar,	Mendax, ācis.
Love,	Amor, ōris, *m.*
To love,	Amāre.

Magnanimous,	Magnanĭmus. [ōris, *m.*
Magnificence,	Magnificentia, splendor,
Magnificent,	Magnifĭcus, splendĭdus.
Malice,	Malitia; malignĭtas, ātis, *f.*
Malignant,	Malignus, malitiōsus.
Massacre,	Caedes, is, *f.*; strages, is, *f.*; [occisio, ōnis, *f.*
To massacre,	Occidĕre. [ōnis, *f.*
Mercy,	Misericordia, miseratio,
Merciful,	Misericors, ordis.
Mockery,	Irrisio, ōnis, *f.*; ludibrium.
Mocker,	Derīsor; irrīsor, ōris, *m.*
To mock,	Deridēre.
Moderation,	Moderatio, ōnis, *f.*; modus.
Moderate,	Moderātus, temperātus.
Modesty,	Modestia.
Modest,	Modestus.
Negligence,	Negligentia, incuria.
Negligent,	Indilĭgens; neglĭgens,
To neglect,	Neglĭgĕre. [entis.
Obedience,	Obedientia.
Obedient,	Obediens, entis.
To obey,	Obedīre.
Oblivion,	Oblivium; oblivio, ōnis, *f.*
Oblivious,	Obliviōsus.
To forget,	Oblivisci.
Obstinacy,	Obstinatio, ōnis, *f.*
Obstinate, head- [strong,	Pertĭnax; pervĭcax, [ācis; obstinātus.
Pain,	Dolor, ōris, *m.*
Doleful,	Dolens, entis.
Painful,	Acerbus, gravis.
To suffer,	Pati, dolēre.

Parricide,	Parricidium.
A parricide,	Parricīda, matricīda.
Parsimony,	Parcimonia.
Thrifty,	Parcus.
Passion,	Anĭmi motus; affectus.
Passionate,	Impŏtens, entis; cupĭdus.
Patience,	Patientia.
Patient,	Patiens, entis.
Perfidy,	Perfidia; infidelĭtas, ātis, *f.*
Perfidious,	Perfĭdus.
Piety,	Piĕtas, ātis, *f.*
Pious,	Pius.
Pride,	Superbia.
Proud,	Superbus.
Probity,	Probĭtas, ātis, *f.*
Honest,	Probus.
Prodigality,	Effūsa liberalĭtas, ātis, *f.*; effusio, ōnis, *f.*
Prodigal,	Prodĭgus.
Propriety,	Mundities, ēi, *f.*; munditia.
Proper,	Mundus.
Prudence,	Prudentia.
Prudent,	Prudens, cautus.
Punishment,	Pœna.
Rage,	Rabies, ēi, *f.*
Enraged,	Rabĭdus, rabiōsus.
Raillery,	Jocatio; cavillatio, ōnis, *f.*
Banterer,	Joculātor, cavillātor.
Religion,	Religio, ōnis, *f.*
Religious,	Religiōsus, pius.
Respect,	Reverentia; observantia, veneratio, ōnis.
Respectable,	Venerandus.

Respectful,	Revĕrens, entis.
Robbery,	Latrocinium.
Robber,	Latro, prædo, ōnis, *m.*
Ruse,	Dolus; astus, ûs, *m.*; calli- [dĭtas, ātis, *f.*
Subtle,	Callĭdus, astūtus.
Sacrilege,	Sacrilegium.
Sacrilegious,	Sacrilĕgus.
Sadness,	Tristitia.
Sad,	Tristis.
Sanctity,	Sanctĭtas, ātis, *f.*
Holy,	Sanctus.
Sedition,	Seditio, ōnis, *f.*
Seditious,	Seditiōsus.
Silliness,	Ineptiæ, ārum, *f. pl.*
Silly,	Insulsus, ineptus.
Simplicity,	Simplicĭtas, ātis, *f.*
Simple,	Simplex, ĭcis. [ōnis, *f.*
Slander,	Maledictio; obtrectatio,
Slanderer,	Obtrectātor, ōris, *m.*; [maledīcus.
To slander,	Maledicĕre.
Softness,	Mollitia; mollities, ēi, *f.*
Soft,	Mollis.
Temerity,	Temerĭtas, ātis, *f.*
Rash,	Temerarius.
Temperance,	Temperantia.
Temperate,	Temperans, antis.
Temperance in [drinking,	Sobriĕtas, ātis, *f.*
Terror,	Terror, ōris, *m.*
Terrible,	Terribĭlis.
To be afraid,	Pavēre, timēre.
Theft,	Furtum.

Thief,	Fur, furis, *m.*
To steal,	Furāri.
Thought,	Cogitatio, ōnis, *f.*; sententia, consilium.
Timidity,	Timidĭtas, ātis, *f.*
Timid,	Timĭdus.
Trickery,	Fallacia.
Deceitful,	Fallax, ācis.
Tyranny,	Tyrannis, ĭdis, *f.*
Tyrannical,	Tyrannĭcus.
Wickedness,	Improbĭtas, pravĭtas, ātis, *f.*
Wicked;	Malus, imprŏbus.
Wisdom,	Sapientia, prudentia.
Wise,	Sapiens; prudens, entis.
Valor,	Fortitūdo, ĭnis, *f.*; virtus.
Valiant,	Fortis, strenuus.
Vigilance,	Vigilantia, sedulĭtas, ātis, *f.*
Vigilant,	Vigĭlans, antis; sedŭlus.
To be vigilant,	Vigĭlāre.

12.

OF A CITY AND OF ITS PARTS.	DE CIVITATE EJUSQUE PARTIBUS.
Abbey,	Abbatia.
Academy,	Academia.
Arsenal,	Armamentarium.
Arms,	Arma, ōrum, *n. pl.*
Ball,	Glans, dis, *f.*; globus.
Boar-spear,	Venabŭlum.
Bow,	Arcus, ûs, *m.*

Buckler,	Scutum, clypeus.
Cannon,	Tormentum, bellĭcum.
Cuirass,	Lorīca.
Dart, arrow,	Telum.
Helmet,	Galea; cassis, ĭdis, *f.*
Javelin,	Jacŭlum.
Lance,	Lancea.
Pike, spear,	Hasta.
Poniard,	Sica; pugio, ōnis, *m.*
Quiver,	Pharetra.
Sabre,	Acinăces, is, *m.*
Sword,	Ensis, is, *f.*; gladius.
Basilica,	Basilĭca.
Bishopric,	Episcŏpi palatium.
Butcher-shop,	Laniēna.
Castle,	Castellum, castrum.
Church,	Ecclesia.
Citadel,	Arx, arcis, *f.*
College,	Gymnasium, litterarius [ludus.
School,	Schola.
Master of,	Ludimagister, tri, *m.*
Pupil,	Discipŭlus.
School-mate.	Condiscipŭlus.
Cross-road,	Compĭtum, trivium.
Fortification.	Munitio, ōnis, *f.*
Camp,	Castra, ōrum, *n. pl.*
Ditch,	Fossa.
Palisade,	Vallum.
Mine,	Cunicŭlus.
Machine,	Machĭna.
Gate,	Porta.
Hostelry,	Diversorium.
Market,	Macellum.

Merchant,	Mercātor, ōris, *m.*
Buyer,	Emptor, ōris, *m.*
Purchase,	Emptio, ōnis, *f.*
To buy,	Emĕre.
Price,	Pretium.
To pay,	Solvĕre.
Sale,	Venditio, ōnis, *f.*
To sell,	Vendĕre.
Merchandise,	Merx, mercis, *f.*
Monument,	Monumentum.
Palace,	Palatium.
Prison,	Carcer, ĕris, *m.*; custodia.
Warden,	Carcĕris custos, ōdis, *m.*
Shop,	Taberna.
Square,	Forum.
Street,	Vicus, via.
Alley,	Angiportus, ûs, *m.*
Temple,	Templum.
Parvise,	Proānus.
Choir,	Chorus.
Altar,	Ara; altāre, is, *n.*
Tabernacle,	Tabernacŭlum.
Lectern,	Pluteus.
Sacristy,	Sacrarium.
Pulpit,	Cathedra, pulpĭtum.
Gallery,	Suggestum; suggestus, ûs, *m.*
Chapel,	Sacellum.
Belfry,	Campanīle, is, *n.*
Bell,	Campāna.
Theatre,	Theātrum.
Amphitheatre.	Amphitheātrum.
Tower,	Turris, is, *f.*
Walls,	Moenia, ōrum, *n. pl.*

13.

OF THE INHABITANTS OF A CITY.	DE INCOLIS CIVITATIS.
Architect,	Architectus.
Artisan,	Artĭfex ; opĭfex, ĭcis, *m.*
Astrologer,	Astrolŏgus.
Astronomer,	Astronŏmus.
Author,	Scriptor, ōris, *m.*
Chancellor,	Cancellarius.
Citizen,	Civis, is, *m.*
Clerk,	Scriba, æ, *m.*; tabularius.
Comedian,	Comœdus ; histrio, ōnis, *m.*
Comedienne,	Mima, mimŭla.
Dean,	Decānus.
Doctor,	Doctor, ōris, *m.*
Doctor of medicine,	Medĭcus.
Door-keeper,	Accensus, apparĭtor, ōris, [*m.*
Executioner,	Carnĭfex, ĭcis, *m.*
Emperor,	Imperātor, ōris, *m.*
Empress,	Imperātrix, īcis, *f.*
Empire,	Imperium.
Farmer,	Rustĭcus.
Freedman,	Libertus.
Geometrician,	Geometres, geometra, æ, [*m.*
Grammarian,	Grammatĭcus.
Hawker,	Præco, ōnis, *m.*
Historian,	Historĭcus.
Host,	Hospes, ĭtis, *m.*
Judge,	Judex, ĭcis, *m.*
Jurisconsult,	Jurisconsultus, jurisperī- [tus.

King,	Rex, regis, *m.*
Queen,	Regīna.
Kingdom,	Regnum.
Lawyer,	Causidĭcus, patrōnus.
Lodger,	Inquilīnus.
Magistrate,	Magistrātus, ûs, *m.*
Master,	Domĭnus, herus.
Mathematician,	Mathematĭcus.
Musician,	Musĭcus.
Notary,	Libellio, ōnis, *m.*
Will,	Testamentum.
Orator,	Orator, ōris, *m.*
Oration,	Orātio, ōnis, *f.*
Painter,	Pictor, ōris, *m.*
Philologist,	Philolŏgus.
Philosopher,	Philosŏphus.
Physician,	Physĭcus.
Poet,	Poēta, æ, *m.*
Preacher,	Concionātor, ōris, *m.*
Sermon,	Concio, ōnis, *f.*
Prefect,	Præfectus.
Priest,	Sacerdos, ōtis, *m.*
Pope,	Papa, æ, *m.*
Cardinal,	Cardinālis, is, *m.*
Archbishop,	Archiepiscŏpus.
Bishop,	Episcŏpus.
Prelate,	Antistes, ĭtis, *m.*
Canon,	Canonĭcus.
Archdeacon,	Archdiacŏnus.
Parish-priest,	Curio, ōnis, *m.*; parŏchus.
Vicar,	Vicarius.
Deacon,	Diacŏnus.
Sub-deacon,	Sub-diacŏnus.

Acolyte,	Acolythus.
Abbot,	Abbas, ātis, *m.*
Abbess,	Abbatissa.
Clerk,	Clerĭcus.
Sacristan,	Ædituus.
Prince,	Princeps, ĭpis, *m.*
Professor,	Magister, tri, *m.*
Pupil,	Discipŭlus, alumnus.
Receiver,	Coactor, exactor, ōris, *m.*
Rector,	Rector, ōris, *m.*
Religious, monk,	Monăchus, [ālis, is, *f.*
Religieuse,	Monăcha, sanctimoni-
Rhetorician,	Rhetor, ōris, *m.*
Rich man,	Dives, divĭtis.
Poor man,	Pauper, ĕris.
Beggar,	Mendīcus.
Sculptor,	Sculptor, ōris, *m.*
Secretary,	Scriba, æ, *m.*; librarius.
Slave,	Servus.
Soldier,	Miles, ĭtis, *m.*
Cavalier,	Eques, ĭtis, *m.*
Foot-soldier,	Pedes, ĭtis, *m.* [tus.
Admiral,	Rei maritĭmae praefec-
General,	Dux, dŭcis, *m.*
Colonel of Infantry,	Chiliarchus, legiōnis
	[tribūnus.
Captain,	Centurio, ōnis, *m.*
Lieutenant,	Legātus.
Corporal,	Decurio, ōnis, *m.*
Ensign,	Signĭfer, ĕri, *m.*; vexil-
	[larius.
Sentinel,	Speculātor, excubĭtor,
	[ōris, *m.*

Sophist,	Sophista, ae, *m.*
Surveyor,	Mensor, ōris, *m.*
Theologian,	Theolŏgus.
Treasurer,	Aerarii tribūnus.
Valet, attendant,	Famŭlus.
Woman-servant,	Famŭla.

14.

AGE, RELATIONSHIP.	AETAS, COGNATIO ET AFFINITAS.
Adolescence (from 14 [to 28 years),	Adolescentia.
Young man,	Adolescens, entis, *m.*
Young woman,	Adolescentŭla, ae, *f.*
Ancestors,	Atăvi, ōrum, *m, pl.*
Aunt (father's sister),	Amĭta.
Aunt (mother's sister),	Matertĕra.
Brother,	Frater, tris, *m.*
Brother-in-law,	Levir, ĭri, *m.*
Childhood,	Infantia,
More advanced,	Pueritia,
Infant, [of 7 yrs.),	Infans, antis, *m. f.*
Child (up to the age	Puellus, *m.*; puellŭla, *f.*
Child (up to the age [of 14 yrs.),	Puer, *m.*; puella, *f.*
Child (with father [alive),	Patrīmus.
Child (with mother [alive),	Matrīmus.
Cousins (children of [two brothers),	Patruēles, *m. f. pl.*

Cousins (children of [two sisters),	Consobrīni, *m.*; consobrī- [nae, *f.*
Cousins (children of [brother and of sis- [ter),	Amitīni, *m.*; amitīnae, *f.*
Daughter,	Filia, nata.
Granddaughter,	Neptis, is, *f.*
Great-grand- [daughter.	Proneptis, abneptis, is, *f.*
Daughter-in-law,	Nurus, ûs, *f.*
Daughter (minor),	Filia familiâs.
Daughter (adopted),	Filia adoptīva.
Daughter (step),	Privigna.
Father,	Pater, patris, *m.*
Father of family,	Paterfamiliâs, *m.*
Father-in-law,	Socer, ĕri, *m.*
Grandfather,	Avus.
Grandmother,	Avia.
Great-grandfather,	Proăvus.
Great-grandmother,	Proavĭa.
Great-great-grand- [father,	Abăvus.
Great-great-grand- [mother,	Abavĭa.
Husband,	Marītus, conjux, jŭgis, *m.*
Man of ripe age,	Vir maturæ ætātis.
Man of advanced age,	Homo ætātis provectæ.
Mother,	Mater.
Mother of family,	Mater familiâs, *f.*
Mother (step),	Noverca.
Mother-in-law,	Socrus, us, *f.*
Nephew, niece,	Filius, filia fratris, sorōris.
Nurse,	Nutrix, īcis, *f.*; nutricŭla.
Old age,	Senectus, tūtis, *f.*

Old man,	Senex, is, *m.*
Old woman,	Anus, ûs, *f.*
Sister,	Soror, ōris, *f.*
Sister-in-law (sister of husband),	Glos, glōris, *f.*
Sister-in-law (wife of brother),	Fratria.
Son,	Filius, natus.
Grandson,	Nepos, ōtis.
Great-grandson,	Pronĕpos, abnĕpos, ōtis, *m.*
Son-in-law,	Gener, genĕri, *m.*
Son (minor),	Filius familiâs, *m.*
Son (adopted),	Filius adoptīvus.
Stepson,	Privignus.
Uncle (father's brother),	Patruus.
Uncle (mother's brother),	Avuncŭlus.
Virgin,	Virgo, ĭnis, *f.*
Ward (boy),	Pupīllus.
Ward (girl),	Pupīlla.
Wife,	Uxor, ōris, *f.*; conjux jŭgis, *f.*
Woman,	Mulier, ĕris, *f.*
Youth,	Juventus, ūtis, *f.*
Young man,	Juvĕnis.
Man,	Homo, ĭnis, *m.*
Man (opposite of woman),	Vir, viri, *m.*

15.

OF A HOUSE AND OF ITS PARTS.	DE DOMO EJUSQUE PARTIBUS.
Air-hole,	**Spirāmen,** ĭnis, *n.*; spiracŭlum.
Arch,	Camĕra; fornix, ĭcis, *m.*

Area,	Area.
Bakery,	Pistrīna.
Balcony,	Mæniānum, podium.
Balustrade,	Clathri, ōrum, *m.*; septum.
Barn,	Horreum.
Bench,	Sedīle, is, *n.*
Bolt,	Pessŭlus.
Cabin,	Casa, turgurium.
Small cabin,	Casŭla.
Castle,	Castellum.
Chamber, room,	Conclāve, is, *n.*
Sleeping-chamber.	Cubicŭlum.
Closet,	Cella.
Valet de chambre,	Cubicularius.
Chimney,	Camīnus.
Chimney-place,	Focus.
Corridor,	Circuitio, ōnis, *f.*
Court,	Area, aula.
Lower court,	Chors, chortis, *f.*
Cow-house,	Stabŭlum.
Ox stall,	Bovīle, bubīle, is, *n.*
Sheep cot,	Ovīle, is, *n.*
Hog sty,	Suīle, is, *n.*
Goat house,	Caprīle, is, *n.*
Door,	Porta ; fores, ium, *f. pl.*
Small door,	Portŭla, ostiŏlum.
Back door,	Postīcum.
Front door,	Antīca,
False door,	Pseudothyrum,
Door case,	Antepagmenta, ōrum, *n. pl.*
Uprights,	Scapi cardināles.
Cross-piece.	Supercilium.
Dove-house.	Columbarium.

Edifice,	Aedificium.
Entry,	Ambulăcrum.
Farm,	Praedium.
Small farm,	Praediŏlum.
Floor,	Tabulātum.
To plank a floor,	Constabulāre, assāre.
Board,	Axis, is, *m. f.*; tabŭla.
Floor, story,	Contabulatio, ōnis, *f.*
Highest floor,	Domûs suprēma pars.
Lowest floor,	Domûs infĭma pars,
Ground floor,	Solum.
Four storied house,	Domus tabulatōrum [quatuor.
Furnace,	Fornax, ācis, *f.*
Garden,	Hortus.
Kitchen-garden,	— olitorius.
Gutter,	Colliquiae, ārum *f. pl.*
Hay-loft,	Fenilia, ium, *n. pl.*
House,	Domus, *f.*; aedes, ium, *f. pl.*
Small house,	Domuncŭla, aediculae, [ārum, *f. pl.*
Country house,	Villa.
Infirmary,	Valetudinarium.
Kitchen,	Culīna.
Cook (*m*),	Coquus.
Cook (*f*),	Coqua.
Landing-place,	Diazōma, ătis, *n.*
Oven,	Furnus, *m.*
Palace,	Palatium.
Palisade,	Pali, valli, ōrum, *m. pl.*
Parapet,	Pluteum.
Park,	Septum.
Parterre,	Floralia, ium, *n. pl.*
Partition,	Sepimentum.

Pedestal,	Stylobăta, ae, *m.*
Pilaster,	Parastăta, ae, *m.*
Pillar,	Columna.
Twisted pillar,	— tortĭlis.
Fluted pillar,	— striāta.
Cap of pillar,	Capitŭlum.
Portico, piazza,	Portĭcus, ûs, *f.*
Poultry-house,	Gallinarium.
Quincunx,	Quincunx, uncis, *m.*
Rail,	Clathri; cancelli, ōrum, [*m. pl.*
Refectory,	Coenacŭlum, triclinium.
Ridge,	Culmen, ĭnis, *m.*; fastigium.
Roof,	Tectum.
Shutter,	Foricŭla.
Stable,	Equīle, is, *n.*
Stairs,	Scalae, ārum, *f. pl.*
Steps,	Podium.
Vestibule,	Vestibŭlum.
Wainscot, ceiling,	Lacūnar, lacquear, āris, *n.*
Wall,	Murus; mœnia, ium, *n. pl.*
— of a house,	Paries, ĕtis, *m.*
Window,	Fenestra.
— with bars,	— clathrāta.
— with blinds,	— reticulāta.
Wine cellar,	Vinaria cella.
Cask,	Dolium.
Barrel,	Codus.
Wood-shed,	Cella lignaria.
Log,	Stipes, ĭtis, *m.*

16.

PRINCIPAL ARTICLES OF FURNITURE OF A HOUSE.	DE PRÆCIPUIS DOMUS SUPELLECTIBUS.
Alcove,	Zothecŭla.
Bag,	Panarium.
Baggage,	Sarcĭna.
Balance,	Libra, trutĭna, statēra.
Tree of —	Ansa.
Beam of —	Scopus, jugum.
Ends of —	Jugicornua, capĭta.
Needle of —	Exāmen, ĭnis, *n.*
Plate of —	Lanx, cis, *f.*; lancŭla.
Basin,	Pelvis, is, *f.*; pelluvia.
Basket,	Corbis, is, *f.*; sporta.
Small basket,	Sportella.
Bath-tub,	Solium, piscīna.
Battledore,	Palmŭla.
Bed,	Lectus.
Bell (small),	Cymbălum, crepitacŭlum
Bellows,	Follis, is, *m.*
Bench,	Scamnum.
Small bench,	Scabellum.
Bobbin,	Sucŭla.
Bolter,	Farīnæ incernicŭlum.
Bottle,	Lagēna.
Small bottle,	Laguncŭla.
Large bottle,	Amphŏra.
Bowl,	Gabăta.
Brick pavement,	Pavimentum.
Paved,	Pavimentātus.

Broom,	Scopæ, ārum, *f. pl.*
Brush,	Scopŭla.
Bucket,	Sitŭla, sitŭlus.
Bucket of a well,	Haustrum.
Burning of coal,	Pruna.
Bushel,	Modius.
Canopy,	Umbella.
Carpet,	Tapes, ētis, *m.*
Tapestry,	Peripetasma.
Casket,	Arcŭla, capsa, capsŭla.
Chafing dish,	Focŭlus.
Chair,	Sella.
Small chair,	Sellŭla.
Chandelier,	Candelabrum.
Candle,	Candēla.
Light,	Lumen, ĭnis, *n.*
Flame,	Fax, ăcis, *f.*; tæda.
Fly protector,	Muscarium.
Cinders,	Cinis, ĕris, *m.*
Hot —	Favilla.
Closet,	Arca, armarium.
Cork,	Obturamentum.
Cover, lid,	Opercŭlum.
Covering,	Tegŭmen, ĭnis, *n.* [*n.*
— of bed,	Stragŭlum; toral, ālis,
— of well,	Puteal, ālis, *n.*
Desk, bookcase,	Pluteus.
Drawer,	Penicillus.
Drying-pan,	Vaporarium, hypcaustum.
Duster,	Penicŭlus, penicillum.
Earthen-pan,	Cymbium.
Ewer,	Aquālis, is, *m.*
Fan,	Flabellum.

Faucet,	Tubŭlus.
Filter,	Colum.
Fire,	Ignis, is, *m.*
Flame,	Flamma.
Spark,	Scintilla, scintillŭla.
Fire-brand,	Titio, ōnis, *m.*; torris, is, *m.*
Flagon,	Laguncŭla.
Fly-flap,	Muscarium.
Frying-pan,	Sartāgo, ĭnis, *f.*
Furniture,	Supellex, ectĭlis, *f.*
Goblet,	Calix, ĭcis, *m.*
Grater, rasper,	Scobīna.
Gratings,	Scobis, is, *f.*; pocŭlum.
Grid-iron,	Craticŭla.
Handkerchief,	Sudarium.
Handle,	Ansa.
Small handle,	Ansŭla.
Two-handled vessel,	Diōta.
Hook, large,	Uncus.
— small,	Uncīnus, hamus.
Ink-stand,	Atramentarium.
Jar,	Hydria, urna.
Jewel-box,	Scrinium.
Jug,	Hydria, urna.
Small jug,	Urnŭla, urceŏlus.
Kettle,	Cortīna, ahēnum.
Key,	Clavis, is, *f.*
Small key,	Clavicŭla.
To lock,	Obserāre.
Knife,	Culter, tri, *m.*
Small knife,	Cutellus.
Ladder, step,	Gradus.
Lamp,	Lucerna, lychnus.

Wick,	Ellychnium, myxus.
Base of lamp,	Lychnūchus.
Lantern,	Laterna.
Latch,	Versatĭlis pesŭlus, *m.*
Lip of a vessel,	Gultus, gultŭlus.
Manger, crib,	Præsēpe, is, *n.*; præsepium.
Bird-crib,	Scutella, gabăta.
Marker,	Tæniŏla, indicīna.
Mat,	Matta.
Mortar,	Mortarium.
Mouse-trap,	Muscipŭla, muscipŭlum.
Mouse,	Sorex, ĭcis, *m.*
Nail,	Clavus.
Napkin,	Mantīle, is, *n.*; mappa.
Pan,	Cacăbus, olla.
Pillow,	Cervīcal, ālis, *n.*; pulvīnus.
Plate,	Escarius orbis, is, *m.*
Pocketbook,	Capsa, scrinium.
Portmanteaus,	Hippopēra.
Pot,	Vas, vasis; vasa, ōrum.
Small pot,	Vascŭlum.
Butter pot,	Sinium
Milk pot,	Mulctrāle, is, *n.*
Pump,	Antlia.
Rake,	Radŭla, rallum.
Razor,	Novacŭla.
Reed,	Arundo, ĭnis, *f.*; bacŭlus.
Rubbing-cloth,	Sudarium.
Sack,	Saccus.
Small sack,	Saccŭlus.
Salad-dish,	Olitoria lanx, ancis, *f.*
Salt-cellar,	Salīnum.
Small salt-cellar,	Salillum.

Sauce pan,	Ænea paropsis, ĭdis, *f.*
Scales,	Scalae, ārum, *f. pl.*
Scraper,	Radŭla.
Seal,	Sigillum.
Seat,	Sella, sedes, sedīle.
Small seat,	Sedecŭla, sellŭla.
Sheet,	Lecti linteum.
Shovel,	Batillum, pala.
Side-board,	Armarium, abăcus.
Sieve,	Cribrum incernicŭlum.
Skillet,	Pultarius.
Small wood,	Cremium.
Snuff-box,	Tabăci pixidicŭla.
Snuffers,	Forfex, ĭcis, *f.*; forficŭla.
Socket of candlestick,	Candēlæ receptacŭlum.
Spindle,	Rhombus.
Spit,	Veru, ûs, *n.*
Spoon,	Cochlear, āris, *n.*
Pot-ladle,	Trulla.
Spout,	Epistomium.
Statue,	Statua, signum.
Small statue,	Sigillum.
Stool,	Sellŭla.
Straw-mat,	Storea, storia.
Strickle,	Putellum.
Table,	Mensa.
Table of small dimensions,	— Monopodium.
Table utensils,	Vasa, ōrum, *n. pl.*
Earthenware,	Fictilia, ōrum, *n. pl.*
Silver,	Argentea, ōrum, *n. pl.*
Gold,	Aurea, ōrum, *n. pl.*
Tea-pot,	Cucumella.
Tongs,	Forceps, forcĭpis, *m. f.*

Tray,	Alveus.
Trunk,	Arca, or copsa sarcinaria.
Tub,	Cupa, labrum.
Umbrella,	Umbella.
Urn,	Urna.
Utensils,	Utensilia, ium, *n. pl.*
Valise,	Vidŭlus.
Valve,	Parma.
Vial,	Vitrea ampulla.
Vine-arbor,	Pergŭla, trichĭla.
Warming-pan,	Ignitabŭlum.
Warming-place,	Focus.
Wash-basin,	Malluvium.
Watering-pot,	Alveŏlus.
To sprinkle water,	Aspergĕre, conspergĕre.
Writing-desk,	Abăcus.
Yard,	Ulna.

17.

TABLE VICTUALS.	MENSA CIBARIA.
Almond,	Amygdăla.
Apple,	Malum.
Apricot,	Malum armeniăcum.
Banquet, repast,	Convivium; epŭlæ, ārum, *f. pl.*
Beer,	Licĕra.
Bottle,	Lagēna, ampulla, seria.
Bread,	Panis, is, *m.*
Breakfast,	Jentacŭlum.
To take breakfast,	Jentacŭlum semĕre.
Butter,	Butyrum.
Cake,	Crustum.

Cheese,	Caseus.
Cherry,	Cerăsum.
Crumpet,	Placenta.
Decanter,	Aquālis, is, *m.*
To drink,	Bibĕre, potāre.
To sip,	Sorbillāre.
To be thirsty,	Sitīre.
Thirst,	Sitis, is, *f.*
Dinner,	Prandium.
To dine,	Prandēre.
Dish,	Lanx, cis, *m.*; catīnus.
— small,	Catillus, catillum.
— long,	Paropsis, ĭdis, *f.*
— large,	Gabăta.
— large and deep,	Magis, ĭdis, *f.*
Drink, beverage,	Potus, ûs, *m.*
Drinker,	Potātor, ōnis, *m.*
To eat,	Edĕre, or esse, comedĕre.
To be hungry,	Esurīre.
Hunger,	Fames, is, *f.*
Egg,	Ovum.
Fig,	Ficus, i, *f.*
Fork,	Fuscinŭla, fuscĭna.
Gallipot,	Pultarius. [ĭcis, *m.*
Glass,	Pocŭlum, scyphus, calix,
Grape,	Uva.
Ham,	Petăso, ōnis, *m.*
Knife,	Culter, tri, *m.*
Meat,	Caro, carnis, *f.*
Beef,	— bubŭla.
Pork,	— suilla.
Veal,	— vitulīna.
Lamb,	— agnīna.

Medley,	Satŭra.
Milk,	Lac, lactis, *n.*
— thick,	Puls, pultis, *f.*
Mustard-bottle,	Sinapedŏchos, i, *m.*
Mustard,	Sināpi, *n. ind.*; sināpis, is, *f.*
Napkin,	Mantīle, mantēle, is, *n.*; [mantilium, mantelium.
Nut,	Avellāna.
Oil-bottle,	Olearium; vas, vasis, *n.*
Oil,	Oleum.
Orange,	Malum aureum.
Peach,	Malum persĭcum.
Pear,	Pirum.
Pepper,	Piper, ĕris, *n.*
Plate,	Orbis, is, *m.*
Plum,	Prunum.
Porringer,	Scutella.
Roast,	Assum.
Salt-cellar,	Salīnum.
Salt,	Sal, salis.
Pepper,	Piper, ĕris, *n.*
Sausage,	Tomacĭna, tomāclum.
Sea-biscuit,	Placenta.
Spoon,	Cochlear, āris, *n.*
Sugar,	Sacchărum.
— coarse,	— crudum.
Supper,	Cœna.
To take supper,	Cœnāre.
Sweet-meats,	Bellaria, ōrum, *n. pl.*
Vinegar-bottle,	Acetabŭlum.
Vinegar,	Acētum.
Water,	Aqua.

Wine,	Vinum.
— fermented,	Vappa.
— unfermented,	Mustum.
— paltry,	Villum.

18.

GRAMMAR.	GRAMMATICA.
Letter,	Littĕra.
Vowel,	Vocālis.
Consonant,	Consŏnans, antis.
Syllable,	Syllăba.
Diphthong,	Diphthongus.
Word,	Dictio, ōnis, *f.*; vocabŭlum.
Parts of a discourse,	Partes oratiōnis.
Noun, substantive,	Nomen, ĭnis, *n.*; nomen [substantīvum.
Case,	Casus, ûs, *m.*
Nominative,	Nominatīvus.
Genitive,	Genitīvus casus, patrius.
Dative,	Datīvus.
Accusative,	Accusatīvus.
Vocative,	Vocatīvus.
Ablative,	Ablatīvus.
Gender,	Genus, ĕris, *n.*
Masculine,	Masculīnum.
Feminine,	Feminīnum.
Neuter,	Neutrum.
Number,	Numĕrus.
Singular,	Singulāris.
Plural,	Plurālis.
Dual,	Duālis.
Declension,	Declinatio, ōnis, *f.*

Adjective,	Nomen adjectīvum.
Grades of comparison,	Gradus comparatiōnis.
Positive,	Positīvus.
Comparative,	Comparatīvus.
Superlative,	Superlatīvus.
Pronoun,	Pronōmen, ĭnis, *n.*
Personal,	Personāle.
Demonstrative,	Demonstratīvum.
Possessive,	Possessīvum.
Relative,	Relatīvum.
Verb,	Verbum.
Active,	Actīvum.
Passive,	Passīvum.
Neuter,	Neutrum.
Deponent,	Depōnens, entis.
Impersonal,	Impersonāle.
Substantive,	Substantīvum.
Defective,	Defectīvum.
Irregular,	Anomălum, irregulāre.
Regular,	Regulāre.
Mood,	Modus.
Indicative,	Indicatīvus.
Imperative,	Imperatīvus.
Optative,	Optatīvus.
Subjunctive,	Subjunctīvus.
Tense,	Tempus, ŏris, *n.*
Present,	Præsens, entis.
Imperfect,	Imperfectum.
Perfect,	Perfectum.
Pluperfect,	Plusquam perfectum.
Future,	Futūrum.
Future perfect,	Futūrum exactum.
Participle,	Participium.

Gerund,	Gerundium.
Number,	Numĕrus.
Singular,	Singulāris.
Plural,	Plurālis.
Dual,	Duālis.
Person,	Persōna.
Conjugation,	Conjugatio, ōnis, *f.*

19.

POETRY.	PŒTICA.
Quantity,	Quantĭtas, ātis, *f.*
Syllable,	Syllăba.
Long,	Longa.
Short,	Brevis.
Common,	Commūnis.
Increment,	Incrementum.
Foot,	Pes, pedis, *m.*
Spondee,	Spondĕus.
Dactyl,	Dactylus.
Anapæst,	Anapæstus.
Trochee,	Trochæus.
Iambus,	Iambus.
Tribrach,	Tribrāchus.
Amphibrach,	Amphibrāchus.
Pyrrhic,	Pyrrhĭcum.
Verse,	Versus, ûs, *m.*
Meter hexameter,	Metrum hexamĕtrum.
Pentameter,	Pentamĕtrum.
Iambic,	Iambĭcum.
Trochaic,	Trochaĭcum.
Lyric,	Lyrĭcum.

Choriambic,	Choriambĭcum.
Glyconic,	Glyconium.
Phalencic,	Phalencium.
Sapphic,	Sapphĭcum.
Adonic,	Adonium.
Alcaic,	Alcaĭcum.
Anapæstic,	Anapæstĭcum.
Poem,	Carmen, ĭnis, *n.*; poēma, ătis, *n.*
Elegy,	Elegia.
Eclogue,	Eclŏga.
Satire,	Satyra.
Sylva,	Sylva.
Ode,	Oda; ode, es, *f.*
Epigram,	Epigramma, ătis, *n.*
Enigma,	Ænigma, ătis, *n.*
Emblem,	Emblēma, ătis, *n.*
Strophe,	Strophe, es, *f.*
Distich,	Distĭchon, i, *n.*
Fable,	Fabŭla, fabella.
Apologue,	Apolŏgus.

20.

RHETORIC.	RHETORICA.
Orator,	Orātor, ōris, *m.*
Invention,	Inventio, ōnis.
Disposition,	Dispositio, ōnis, *f.*
Elocution,	Elocutio, ōnis, *f.*
Memory,	Memoria.
Pronunciation,	Pronuncĭātio, ōnis, *f.*
Argument,	Argumentum.
Intrinsic loci,	Loci intrinsĕci, ōrum, *m.*

Definition,	Definitio, ōnis, *f.*
Enumeration,	Enumeratio, ōnis, *f.*
Etymology,	Etymologia.
Derivatives,	Conjugāta, ōrum, *n. pl.*
Genus,	Genus, ĕris, *n.*
Species,	Species, ēi, *f.*
Similitude,	Similitūdo, ĭnis, *f.*
Dissimilitude,	Dissimilitūdo, ĭnis, *f.*
Contraries,	Contraria, ōrum, *n. pl.*
Adjuncts,	Adjuncta, ōrum, *n. pl.*
Antecedents,	Antecedentia, um, *n. pl.*
Consequents,	Consequentia, um, *n. pl.*
Contradictions,	Repugnantia, um, *n. pl.*
Causes,	Causæ, ārum, *f. pl.*
Effects,	Effecta, ōrum, *n. pl.*
Comparison,	Comparatio, ōnis, *f.*
Extrinsic loci,	Loci extrinsĕci, ōrum, [*n. pl.*
Judgments formed [beforehand,	Præjudicia, ōrum, *n. pl.*
Report,	Fama.
Documents,	Tabŭlæ, ārum, *f. pl.*
Oath,	Jusjurandum.
Torment,	Tormentum.
Witness,	Testis, is, *m. f.*
Parts of a speech,	Oratiōnis partes.
Exordium,	Exordium.
Narration,	Narratio, ōnis, *f.*
Confirmation,	Confirmatio, ōnis, *f.*
Refutation,	Refutatio, ōnis, *f.*
Peroration,	Peroratio, ōnis.
Figures of words,	Figūræ verbōrum.
Conversion,	Conversio, ōnis, *f.*
Complexion,	Complexio, ōnis, *f.*

Conduplication,	Conduplicatio, ōnis, *f.*
Translation,	Traductio, ōnis, *f.*
Gradation,	Gradatio, ōnis, *f.*
Synonym,	Synonymia.
Synecdoche,	Synecdŏche, es, *f.*
Adjunction,	Adjunctio, ōnis, *f.*
Disjunction,	Disjunctio, ōnis, *f.*
Paranomasia,	Paranomasia.
Pleonasm,	Pleonasmus.
Ellipsis,	Ellipsis, is, *f.*
Syllepsis,	Syllepsis, is, *f.*
Figures of thought,	Figūræ sententiārum.
Allegory,	Allegoria.
Antithesis,	Antithĕton, i, *n.*
Apostrophe,	Apostrŏpha.
Communication,	Communicatio, ōnis, *f.*
Concession,	Concessio, ōnis, *f.*
Correction,	Correctio, ōnis, *f.*
Deprecation,	Deprecatio, ōnis, *f.*
Distribution,	Distributio, ōnis, *f.*
Dubitation,	Dubitatio, ōnis, *f.*
Exclamation,	Exclamatio, ōnis.
Climax,	Gradatio, ōnis, *f.*
Hypotyposis,	Hypotypōsis, is, *f.*
Imprecation,	Imprecatio, ōnis, *f.*
Interpretation,	Interpretatio, ōnis, *f.*
Interrogation,	Interrogatio, ōnis, *f.*
Irony,	Ironia.
Licence,	Licentia.
Occupation,	Occupatio, ōnis, *f.*
Preterition,	Præteritio, ōnis, *f.*
Prosopopœia,	Prosopopœia.
Reticence,	Reticentia.

Subjection,	Subjectio, ōnis, *f.*
Transition,	Transitio, ōnis, *f.*
Different kinds of [orations,	Varia oratiōnum genĕra.
Discourse, speech,	Oratio, concio, ōnis, *f.*
Declamation,	Declamatio, ōnis, *f.*
Panegyric,	Panegyrĭcus. [ōnis, *f.*
Funeral oration,	Funebris laudatio,
Invective,	Objurgatoria oratio, *f.*
Epistle,	Epistŏla.
Preface,	Præfatio, ōnis, *f.*
Dissertation,	Dissertatio, ōnis, *f.*
Dialogue,	Dialŏgus.
Lesson,	Prælectio, ōnis, *f.*

21.

RIVERS, STREAMS.	FLUMINA, AMNES.
Aisne,	Axŏna, *m.*
Ardeche,	Ardesca, *m.*
Aube,	Alba, *m.*
Aude,	Atax, ăcis, *m.*
Aveyron,	Averonius.
Charente,	Carantōnus.
Cher,	Caris.
Corrèze,	Curezia, *m.*
Creuse,	Crosa, *m.*
Dordogne,	Duranius.
Doubs,	Dubis, is, *m.*
Drôme,	Druma, *m.*
Durance,	Druentia, *m.*
Ebro,	Ibērus.

Elbe,	Albis, is, *m.*
Euphrates,	Euphrātes, æ, *m.*
Eure,	Ebura, Audura, Autura.
Ganges,	Ganges, is, *m.*
Gard,	Vardo, ōnis, *m.*
Garonne,	Garumna, *m.*
Gironde,	Girumna, *m.*
Guadalquivir,	Bætis.
Guadiana,	Anas, æ, *m.*
Hérault,	Arauris, is, *m.*
Indre,	Ingĕris, is, *m.*
Indus,	Indus.
Jordan,	Jordānis, is, *m.*
Loir,	Lædus.
Loire,	Liger, ĕris, *m.*
Lot,	Olpus.
Marne,	Matrŏna.
Meuse,	Mosa, *m.*
Moselle,	Mosella, *m.*
Nievre,	Nevĕra, *m.*
Nile,	Nilus.
Po,	Padus (poet.), Eridănus.
Rhine,	Rhenus.
Rhone,	Rhodănus.
Saône,	Arar, ăris, and Arāris, is, [*m.*
Sarthe,	Sartha, *m.*
Scheldt,	Scaldis, is, *m.*
Seine,	Sequăna, *m.*
Somme,	Samara, *m.*
Tagus,	Tagus.
Thames,	Tamĕsis, is, *n.*
Tigris,	Tigris, is, or ĭdis, *m.*

Vistula,	Vistŭla, *m.*
Xanthus,	Xanthus.
Yonne,	Icauna, *m.*

22.

MOUNTAINS.	MONTES.
Alpes,	Alpes, ium, *f. pl.*
Antilibyan,	Antilibănus.
Apennines,	Appenīnus.
Ardennes,	Arduenna silva.
Atlas,	Atlas, antis, *m.*
Causasus,	Caucăsus.
Cevennes,	Gebennæ, ārum, *f. pl.*
Etna,	Ætna, æ, *f.*
Helicon,	Helĭcon, ōnis, *m.*
Hybla,	Hybla, æ, *f.*
Hymettus,	Hymettus.
Ida,	Ida, æ, *m.*
Jura,	Jura, æ, *m.*
Libyan,	Libănus.
Lozère,	Ligericīnus, Legerītus.
Olympus,	Olympus.
Parnassus,	Parnassus.
Pinde,	Pindus.
Pyrenees,	Pyrenæi montes, ium, *m.*
Taurus,	Taurus.
Vesuvius.	Vesuvius.
Vosges,	Vosgĕsus, Vosĕgus.

23.

DIFFERENT COUNTRIES.	VARIÆ REGIONES.
Africa,	Afrĭca. [Afer.
African,	Africānus, Afrĭcus,
America,	Amerĭca.
American,	Americānus.
Arabia,	Arabia.
Arabian,	Arabs, ăbis; Arăbus.
Asia,	Asia.
Asiatic,	Asiānus, Asiatĭcus.
Assyria,	Assyria.
Assyrian,	Assyrius.
Austria,	Austria.
Austrian,	Austriăcus.
Baleares,	Baleāres, ium, *f. pl.*
Barbary,	Barbaria.
Belgium,	Belgium.
Belgian,	Belgĭcus.
Bohemia,	Bohemia, Boiohēmum.
Bohemian,	Boiohēmŭs, Bohēmus.
China,	Sinarium imperium.
Chinamen,	Sinæ, ōrum, *f. pl.*
Denmark,	Dania.
Danes,	Dani, ōrum, *m. pl.*
Egypt,	Ægyptus, i, *f.*
Egyptian,	Ægyptius.
England,	Britannia, Anglia.
Englishman,	Britannus, Anglus.
Ethiopia,	Æthiopia.
Ethiopian,	Æthiops, ŏpis.
Europe,	Eurōpa.
European,	Europæus.

Finland,	Finlandia, Finnonia.
Finlander,	Finno, ōnis, *m.*
France,	Gallia, Francia.
Frenchman,	Gallus, Francus.
Germany,	Germania.
German,	Germanĭcus.
Greece,	Græcia.
Grecians,	Græci, Achīvi. ōrum, *m. pl.*
Helvetia,	Helvetia.
Helvetians,	Helvetii, ōrum, *m. pl.*
Holland,	Hollandia, Batavia.
Hollander,	Hollandus, Batăvus.
India,	India.
Indians,	Indi, ōrum.
Ireland,	Hibernia.
Irishman,	Hibernus.
Italy,	Italia.
Italian,	Itălus, Italĭcus.
Japan,	Japonia.
Japanese,	Japo, ōnis; Japonĭcus.
Judea,	Judæa.
Jew,	Judæus.
Lapland,	Laponia.
Laplanders,	Lapōnes, ium, *m. pl.*
Malta,	Melĭta, Melĭte, es, *f.*
Maltese,	Melitensis.
Mauritania,	Mauritania.
Of Mauritania,	Maurus, Marusius.
Numidia,	Numidia.
Numidians,	Numĭdæ, ārum, *m. pl.*
Palestine,	Palæstīna.
Of Palestine,	Palæstīnus.

Poland,	Polonĭa.
Polander,	Polōnus.
Portugal,	Lusitania.
Portuguese,	Lusitānus.
Prussia,	Prussia, Borussia.
Prussian,	Borussus.
Russia,	Russia.
Russian,	Russus.
Sardinia,	Sardinia.
Sardinians,	Sardi, ōrum, *m. pl.*
Savoy,	Sabaudia.
Savoyard,	Sabaudus.
Scotland,	Scotia.
Scotchman,	Scotĭcus.
Sicily,	Sicilia.
Sicilian,	Sicŭlus.
Switzerland,	Helvetia.
The Swiss,	Helvetii, ōrum, *m. pl.*
Syria,	Syria.
Syrian,	Syrus.
Tartary,	Tartaria.
Tartar, [around),	Tartărus.
Thebes (country	Thebais, ĭdis.
Of the Theban	Thebaĭcus.
Troy, [country,	Troas, ădis, *f.*; Dardania.
Trojans,	Trojāni, ōrum, *m. pl.*

24.

CITIES.	URBES.
Aix,	Aquae Sextiae, ārum, *f. pl.*
Algiers,	Algerium.

Amiens,	Ambiānum.
Andrianople,	Andrianopŏlis, is, *f.*
Autun,	Augustodūnum.
Auxerre,	Antissiodōrum.
Avignon,	Avenio, ōnis, *m.*
Bayonne,	Lapurdum.
Beauvais,	Bellovācum.
Bologne,	Bononia.
Bordeaux,	Burdigăla.
Brussels,	Bruxellae, ārum, *f. pl.*
Cadix,	Gades, ium, *f. pl.*
Caen,	Cadōmus, i, *f.*; Cadōmum.
Cambridge,	Cantabrigia.
Canterbury,	Cantuaria.
Chartres,	Carnūtum, Carnōtum.
Chicago,	Chicago, ĭnis
Clermont,	Claromontium.
Constantinople,	Constāntinopŏlis, is, *f.*
Copenhagen,	Hafnĭa, Codania.
Corinth,	Corinthus, i, *f.*
Cracovia,	Cracovia.
Damascus,	Damascus, i, *f.*
Damietta,	Damieta.
Dieppe,	Deppa.
Dublin,	Dublinium.
Edinburgh,	Edimbūrum.
Florence,	Florentia.
Friburg,	Friburgum.
Gloucester,	Glovernia, Glocestria.
Glasgow,	Glascovium, Glascovia.
Hamburg,	Hamburgum.
Hanover,	Hannovēra, Leuphāna.
Jericho,	Hierĭcus, untis, *f.*

Jerusalem,	Hierosolyma, ae, *f.*
Laval,	Lavalium.
Liege,	Leodium.
Lille,	Insŭlae, ārum, *f. pl.*
Limoges,	Lemovīcum.
Lisbon,	Olisippo, ōnis, *m.*
London,	Londīnum, Londinium.
Lourdes,	Lapurdum.
Louvain,	Lovanium.
Lyons,	Lugdūnum.
Madrid,	Matrītum.
Mantua,	Mantua.
Marseilles,	Massilia.
Mayence,	Moguntia.
Metz,	Divodūrum.
Milan,	Mediolānum.
Montpelier,	Mons pessulānus, *m.*
Moscow,	Mosca, ae, *f.*
Munich,	Monachium.
Namur,	Namurcum.
Nancy,	Nancium, Nanceium.
Nantes,	Namuētes, um, *m. pl.*
Naples,	Neapŏlis, is, *f.*
Narbonne,	Narbo, ōnis, *m.*
New Orleans,	Nova Aurelia.
New York,	Neo-Eborācum,
Orleans,	Aurelia.
Padua,	Patavium.
Paris,	Lutetia, Parisii, ōrum, *m.*
Philadelphia,	Philadelphia.
Poitiers,	Pictavium.
Reims,	Remi, ōrum, *m. pl.*
Rome,	Roma.

Rouen,	Rothomagus.
Saragossa,	Caesaraugusta.
Soissons,	Suessiōnes, um, *m. pl.*
Strasburg,	Argentorātum.
Syracuse,	Syracūsae, ārum, *f. pl.*
Toledo,	Tolētum.
Toulon,	Telo, ōnis, *m.*
Toulouse,	Tolōsa.
Tours,	Turŏnes, um, *m. pl.*
Trent,	Tridentum.
Valencia,	Valentia.
Valladolid,	Pintia.
Venice,	Venetiae, ārum, *f. pl.*
Verdun,	Virodūnum.
York,	Eborācum.

25.

MATHEMATICS.	MATHEMATICA.
Cardinal Numbers.	*Ordinal Numbers.*
1 Unus, a, um,	Primus, a, um.
2 Duo, ae, o,	Secundus, a, um.
3 Tres, Tria,	Tertius.
4 Quatuor,	Quartus.
5 Quinque,	Quintus.
6 Sex,	Sextus.
7 Septem,	Septĭmus.
8 Octo,	Octāvus.
9 Novem,	Nonus.
10 Decem,	Decĭmus.

11	Undĕcim,	Undecĭmus.
12	Duodĕcim,	Duodecĭmus.
13	Tredĕcim,	Decĭmus tertius.
14	Quatuordĕcim,	Decĭmus quartus.
15	Quindĕcim,	Quintus decĭmus.
16	Sedĕcim, Sexdĕcim,	Sextus decĭmus.
17	Septemdĕcim,	Septĭmus decĭmus.
18	Octodĕcim,	Octāvus decĭmus.
19	Novemdĕcim,	Nonus decĭmus.
20	Viginti,	Vicesĭmus, Vigesĭmus.
21	Viginti unus,	Vicesĭmus primus.
22	Viginti duo,	Vicesĭmus secundus.
30	Triginta,	Tricesĭmus.
40	Quadraginta,	Quadragesĭmus.
50	Quinquaginta,	Quinquagesĭmus.
60	Sexaginta,	Sexagesĭmus.
70	Septuaginta,	Septuagesĭmus.
80	Octoginta,	Octogesĭmus.
90	Nonaginta,	Nonagesĭmus.
100	Centum,	Centesĭmus.
101	Centum unus,	Centesĭmus primus.
102	Centum duo,	Centesĭmus secundus.
200	Ducenti, ae, a,	Ducentesĭmus.
300	Trecenti, ae, a.	Trecentesĭmus.
400	Quadringenti, ae, a,	Quadringentesĭmus.
500	Quingenti, ae, a,	Quingentesĭmus.
600	Sexcenti, ae, a,	Sexcentesĭmus.
700	Septingenti, ae, a,	Septingentesĭmus.
800	Octingenti, ae, a,	Octingentesĭmus.
900	Nongenti, Noningenti,	Noningentesĭmus,
1000	Mille,	Millesĭmus.

Distributives.	*Numeral Adverbs.*
1 Singŭli, ae, a,	Semel.
2 Bini, ae, a,	Bis.
3 Terni,	Ter.
4 Quaterni,	Quater.
5 Quini,	Quinquies.
6 Seni,	Sexies.
7 Septēni,	Septies.
8 Octōni,	Octies.
9 Novēni,	Novies.
10 Deni,	Decies.
11 Undēni,	Undecies.
12 Duodēni,	Duodecies.
13 Ternidēni,	Tredecies.
14 Quaternidēni,	Quatuordecies.
15 Quinidēni, Quin-	Quindecies.
16 Senidēni, [dēni.	Sexdecies.
17 Septenidēni,	Septiesdecies.
18 Octonidēni,	Octiesdecies.
19 Novenidēni,	Noviesdecies.
20 Vicēni,	Vicies.
21 Vicēni singŭli,	Vicies semel.
22 Vicēni bini,	Vicies bis.
30 Tricēni,	Tricies.
40 Quadragēni,	Quadragies.
50 Quinquagēni,	Quinquagies.
60 Sexagēni,	Sexagies.
70 Septuagēni,	Septuagies.
80 Octogēni,	Octogies.
90 Nonagēni,	Nonagies.
100 Centēni,	Centies.
101 Centēni singŭli,	Centies semel.

102 Centēni bini,	Centies bis.
200 Ducentēni, Du-[cēni,	Ducenties.
300 Trecentēni, Tre-[cēni,	Trecenties.
400 Quadringen-[tēni, gēni,	Quadringenties.
500 Quingentēni,	Quingenties.
600 Sexcentēni, Sex-[cēni,	Sexcenties.
700 Septingentēni, [gēni,	Septingenties.
800 Octingentēni, [gēni,	Octingenties.
900 Nongentēni, [Nongēni,	Nongenties.
1000 Millēni,	Millies.

The distributives ducēni, trecēni, quadringēni, etc., *are used most frequently.*

Arithmetic,	Arithmetĭca.
Figure,	Nota arithmetĭca.
Number,	Numĕrus.
Addition,	Additio, ōnis, *f.*
To add,	Addĕre.
Subtraction,	Deductio, ōnis, *f.*
To subtract,	Subducĕre, subtrahĕre.
Multiplication,	Multiplicatio, ōnis, *f.*
To multiply,	Multiplicāre.
Division,	Divisio, ōnis, *f.*
To divide,	Dividĕre, diducĕre.
Fraction,	Numerōrum particŭla.

Rule of three,	Regŭla aurea proporti- [ōnum.
Rule of partnership,	Regula societātis.
Extraction of the [square root,	Quadrātae radīcis inves- [tigatio.
Extraction of the [cube root,	Cubĭcae radīcis investi- [gatio.
Algebra,	Algebra.
Algebraic,	Algebrĭcus.
Geometry,	Geometria.
Point,	Punctum.
Line,	Linea.
— straight line,	— recta.
curved line,	curva.
broken line,	fracta.
perpendicular,	perpendiculāris.
parallel,	parallēla.
tangent,	tangens, entis.
secant,	secans, antis.
spiral,	spira, æ, *f.*
diagonal,	diagonālis.
circular,	circulāris.
Hypothenuse,	Hypothenūsis.
Angle,	Angŭlus.
— right,	— rectus.
acute,	acūtus.
obtuse,	obtūsus.
Triangle,	Triangŭlum.
— equilateral,	— aequilatĕrum.
right angle,	rectangŭlum.
isosceles,	isoscĕles, is, *n.*
scalene,	scalēnum.
Surface,	Superficies.
— convex,	— convexa.
concave,	concăva.
oval,	ovāta.

Square,	Quadrātum, quadrum.
Parallelogram,	Parallelogrammum.
Trapezoid,	Trapezium.
Rhomboid,	Rhomboïdes, is, *f.*
Polygon,	Polygōnum.
Circle,	Circŭlus.
Circumference,	Circumductio, ōnis, *f.*
Centre,	Centrum.
Diameter,	Diametros, i, *f.*
Radius,	Semidiametros, i, *f.*
Segment,	Segmentum.
Sphere,	Sphaera.
Cylinder,	Cylindrus.
Cone,	Conus.
Pyramid,	Pyrămis, ĭdis, *f.*
Prism,	Prisma, ătis, *n.*

26.

ASTRONOMY.	ASTRONOMIA, ASTROLOGIA
Astronomer,	Astrolŏgus.
Heavens,	Coelum; coeli, ōrum, *m.* [*pl.*
Comet,	Comētes, æ, *m.*
Constellation	Sidus, ĕris, *n.*; astrum.
The Ram,	Aries, ĕtis, *m.*
The Bull,	Taurus.
The Twins,	Gemĭni, ōrum, *m. pl.*
The Crab,	Cancer, cancri, and [cancĕris, *m.*
The Lion,	Leo, ōnis, *m.*
The Virgin,	Virgo, ĭnis, *f.*
The Balance,	Libra.

The Scorpion,	Scorpius.
The Archer,	Sagittarius. [ri, *m.*
The Capricorn,	Capricornus; caper,
The Water Bearer,	Aquarius.
The Fishes,	Pisces, ium, *m. pl.*

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libraque, Scorpius, Arciteneus, Caper, Amphora, Piscis.

Eclipse,	Defectus, ûs, *m.*; eclipsis,
Star,	Stella. [is, *f.*
— falling,	— vaga; errans, tis, *f.*
Planet,	Planēta, æ, *m.*
Sun,	Sol, solis, *m.*
Moon,	Luna.
— Full moon,	— Plenilunium.
Venus,	Venus, ĕris, *f.*
Jupiter,	Jupĭter, Jovis, *m.*
Mercury,	Mercurius.
Mars,	Mars, tis, *m.*
Saturn,	Saturnus.
Earth,	Terra.
Pole,	Polus. [septentrio.
North,	Septentriōnes, um, *m.*;
Meridian,	Meridies, ēi, *m.*
East,	Oriens, tis, *m.*
West,	Occidens, tis, *m.*

27.

PHYSICS.	PHYSICA.
Air,	Aer, aĕris, *m.*
Cold,	Frigus, ŏris, *n.*

Cold, *a*,	Frigĭdus.
Tepid,	Tepĭdus.
Frost,	Gelu, *n. ind.*
Ice,	Glacies, ēi, *f.*
Snow,	Nix, nivis, *f.*
Snowy,	Niveus.
To snow,	Ningĕre.
Cloud,	Nubes, is, *f.*
Dew,	Ros, roris, *m.*
Flash, spark,	Scintilla.
Heat,	Calor, ōris, *m.*
Hot,	Calĭdus.
Fire,	Ignis, is, *m.*
To burn,	Urĕre.
Flame,	Flamma.
Of flame,	Flammeus.
Smoke,	Fumus.
Lightning,	Fulgur, ŭris, *n.*
Thunderbolt,	Fulmen, ĭnis, *n.*
Thunder,	Tonitrus, ûs, *m.*; tonitruum.
To thunder,	Tonāre.
Rainbow,	Arcus coelestis; iris, ĭdis, *f.*
Storm,	Tempestas, ātis, *f.*
— rain,	— Pluvia; imber, bris, *m.*
— to rain,	— Pluĕre.
Hailstone,	Grando, ĭnis, *f.*
To hail,	Grandināre.
Wind,	Ventus.
Breeze,	Aura.
Zephyr,	Zephyrus, favonius.

28.

ARCHITECTURE.	ARCHITECTURA.
Architect,	Architectus.
Arch,	Arcus, ûs, *m*.
Support of an arch,	Erisma, ătis, *n*.
Arch of a bridge,	— Sublicium.
Architrave,	Epistylium.
Base,	Basis, is, *f.*; fundamentum.
Capital of a pillar,	Capitŭlum, capitellum.
Column,	Columna.
— twisted,	— tortĭlis.
— fluted,	— striāta.
— Corinthian,	— Corinthia.
— Doric,	— Dorĭca.
— Ionian,	— Ionĭca.
Consol, bracket,	Prothyris, ĭdis, *f*.
Coping of a wall,	Mentum.
Cornice,	Corōna.
Counterforts, props,	Anterĭdes, um, *f. pl*.
Denticles,	Denticŭli, ōrum, *m. pl*.
Frieze,	Zoophŏrus.
Modillon,	Mutŭlus.
Moulding,	Torus; prostypa, ōrum, *n*.
Niche,	Loculamentum.
Obelisk,	Obeliscus.
Pedestal,	Stylobăta, ae, *m*.
Pilaster,	Parastăta, ae, *m*.
Pile,	Pila.
Plinth,	Plinthus, i, *f*.
Shaft of column,	Columnae scapus, truncus.
Traverse,	Impāges, is, *f*.
Tympan,	Tympănum.

Vault, arch,	Camĕra; fornix, ĭcis, *m.*
Key of —	Camĕrae conclusūra.
Volute,	Volūta; helix, ĭcis, *f.*

29.

MUSIC.	MUSICA.
Musician (*m.*),	Musĭcus.
Musician (*f.*),	Musĭca.
Singer,	Cantātor, ōris, *m.*
Songstress,	Cantrix, cantātrix, īcis, *f.*
Canticle,	Cantĭcum.
Singing,	Cantus, ûs, *m.*
Song,	Cantilēna, cantio, ōnis, *f.*
Concert,	Concentus, ûs, *m.*
Musical instrument,	Musĭcum instrumentum.
Clarionette,	Lituus.
Flageolet,	Fistŭla.
Flute,	Tibia.
Lute,	Testūdo, ĭnis, *f.*; cithăra.
Bow,	Plectrum.
Bridge,	Fidium canteriŏlus.
String,	Nervus, chorda.
Organ,	Orgănum.
Trumpet,	Tuba, buccĭna. [*f. pl.*
Violin,	Minōris modi fĭdes, ium,
To play before,	Praecinĕre.
Time,	Modus. [moderāri.
To beat time,	Cantum numerosque
Beater of time,	Concentûs moderātor,
Note,	Musĭcae nota. [ōris, *m.*

Stop,	Cantûs intermissio, ōnis, *f.*
To make a stop,	Intervallis uti.
Suspiration,	Suspirium.
Tune, air,	Tonus.
To give the tune,	Vocis modum praefinīre
Voice,	Vox, vocis, *f.*
— clear,	— clara,
beautiful,	canōra.
sharp,	acūta.
sweet,	suāvis,
strong,	valĭda.
shrill,	gracĭlis.
false,	absŏna.
flexible,	flexibĭlis, flexĭlis.

30.

PAINTING AND SCULPTURE.	PICTURA ET SCULPTURA.
Painter,	Pictor, ōris, *m.*
To paint,	Pingĕre, depingĕre.
Color,	Color, ōris, *m.*
— white,	— albus.
blue,	caeruleus, cyaneus.
flame-colored,	flammeus.
feeble,	languescens, languĭdus.
charged,	saturātus, pressior.
gray,	leucophaeus, cinereus.
yellow,	flavus.
black,	niger.
sombre,	austērus, surdus.
red,	ruber.

rose,	roseus.
green,	virĭdis; virens, entis.
violet,	violaceus, ianthĭnus.
lively,	acūtus, ardentissĭmus.
Palette,	Assŭla.
Brush,	Penicillum, penicillus,
Brush-stroke,	Penicilli ductus, ûs, *m.*
Portrait,	Effigies, ēi, *f.*
Canvass,	Tela. [arius.
Sculptor,	Sculptor, ōris, *m.*; statu-
To chisel,	Sculpĕre.
Statue,	Statua, simulacrum.
Impression,	Proplasma, ătis, *n.*
Chisel,	Scalprum.
Small chisel,	Scalpellum.
Carver,	Caelātor, ōris, *m.*
Carving,	Caelāmen, ĭnis, *n.*
Graver, stencil,	Caelum.
To engraven,	Caelāre.

31.

MEDICINE.	MEDICINA.
Apothecary,	Pharmacopōla, æ, *n.*
Surgeon,	Chirurgus.
Surgical,	Chirurgĭcus.
Physician,	Medĭcus.
Oculist,	Ocularius medĭcus.
Medicine,	Medicāmen, ĭnis, *n.*
Remedy,	Medicīna, remēdium.
To take a —	Medicamentum sumĕre.

Potion,	Potio, ōnis, *f.*
To take a —	Medicamentum bibĕre.
Bandage,	Mitella.
Cautery,	Cauterium.
Cataplasm,	Cataplasma, ătis, *m.*
Eye-salve,	Collyrium.
Diet,	Diæta.
Plaster,	Emplastrum.
Gargling,	Gargarizatio, ōnis, *f.*
Lancet,	Scalpellum.
Washing, clyster,	Clyster, ēris, *m.*
Ointment,	Unguen, ĭnis, *n.*
Pill,	Pilŭla, catapotium.
Blood-letting,	Sanguĭnis detractio.
To bleed,	Venam incidĕre. [sūga.
Leech,	Hirūdo, ĭnis, *f.*; sangui-
Probe,	Sepecillum.
Trepan,	Abaptistum.
Cupping-glass,	Cucurbitŭla. [tum.
Emetic,	Vomitorium medicamen-
Vomiting,	Vomitīvus.

32.

MECHANICAL ARTS AND ARTISANS.	ARTES ILLIBERALES ET OPIFICES.
Acrobat,	Funambŭlus.
Baker,	Pistor, ōris, *m.*
Baker's wife,	Pistrix, icis, *f.*
Bake-shop,	Pistrīna.
Kneading trough,	Mactra magis, ĭdis, *f.*
Leaven,	Fermentum.

Bank, Argentaria.
Banker, Mensarius.
Barber, Tonsor, ōris, *m.*
  Barber's wife, Tonstrix, icis, *f.*
  Barber-shop, Tonstrīna.
  Razor, Novacŭla.
  To shave, Barbam tondēre.
Blacksmith, Ferrarius faber, bri, *m.*
  Forge, Ustrīna.
  Bellows, Follis, is, *m.*
  Anvil, Incus, ūdis, *f.*
  Tongs, Forceps, ĭpis, *m. f.*
  Hammer, Malleus.
Boatman, Navicularius.
  Boat, Cymba, navicŭla.
  Oar, Remus.
  Prow, Prora.
  Anchor, Anchŏra.
  Mast, Mālus.
Bookbinder, Librōrum concinnātor.
  Clippings, Praesegmen, ĭnis, *n.*
Bottle-maker, Ampullarius.
Butcher, Lanius.
  Slaughter-house, Laniēna, laniarium.
  Butcher-stall, Lanionia mensa.
Candle-maker, Candelārum artĭfex, ĭcis, *m.*
Cap-maker, Pileōrum artĭfex, ĭcis, *m.*
Carman, Carrucarius.
Carpenter, Materiārius.
  Hammer, Malleus.
  Saw, Serra.
  Pinchers, Forceps, cĭpis, *m. f.*
  Auger, Terebra.

Gimlet,	Terebella.
Hatchet, axe,	Secūris, is, *f.*; ascia.
Plane,	Dolabra, runcīna.
Nail,	Clavus.
Pin, peg,	Fibŭla, subscus, ūdis, *f.*
Coach-builder,	Rhedārum artĭfex, ĭcis, *m.*
Car,	Currus, ûs, *m.*
Cart,	Currus; vehes, is, *f.*
Tumbrel,	Plaustrum.
Waggon,	Carrūca.
Truck,	Traha.
Carriage, coach,	Rheda, carrūca,
— two-horse,	— bigae, ārum, *f. pl.*
three-horse,	triga, ae, *f.*
four-horse,	quadrīgae, ārum, *f. pl.*
coach-pole,	temo, ōnis, *m.*
body, box,	capsus rhedae.
spoke,	radius rotae.
felly,	canthus; aspis, ĭdis, *f.*
tire,	rota.
hub,	modiŏlus.
axle,	axis, is, *m.*
Coachman,	Cisiarius, essedarius.
Post-boy,	Veredarius.
Coal merchant,	Carbonarius.
Coal,	Carbo, ōnis, *m.*
Cobbler,	Cerdo, ōnis, *m.*
Cook (*m.*),	Coquus.
Cook (*f.*),	Coqua.
Kitchen,	Culīna.
Cooper,	Doliarius.
Cask,	Cadus.
Tun,	Dolium.

Bunghole,	Obturamentum.
Hoop,	Orbis, vinclum dolii.
Coppersmith,	Lebētum faber, bri, *m.*
Cauldron,	Lebes, ētis.
Cow-herd,	Bubulchus.
Cutter (of clothes),	Sartor, ōris, *m.*; vestiarius.
Needle,	Acus, ûs, *f.*
Scissors,	Forfex, ĭcis, *f.*
Thread,	Filium.
To sew,	Suĕre, consuĕre.
Dyer,	Infector, ōris, *m.*
To dye,	Tingĕre, colorāre.
Embroiderer,	Phrygio, ōnis, *m.*
Enameller,	Encaustes, æ, *m.*
Enamel,	Encaustum.
Farmer,	Villĭcus.
Farmer's wife,	Villĭca.
Farm,	Villa, praedium.
Fiddler,	Fidĭcen, ĭnis, *m.*
Fowler,	Auceps, cŭpis, *m.*
Snare,	Rete, is, *n.*; cassis, is, *m.*
Bird-call, decoy,	Ilex, ĭcis, *m.*
Glue,	Viscum.
Cage,	Cavea.
Fuller,	Fullo, ōnis, *m.*
Furbisher,	Polĭtor, ōris, *m.*
Furrier,	Pellio, ōnis, *m.*
Skin,	Pellis, is.
Gardener,	Olĭtor, ōris, *m.*
Gilder,	Inaurātor, ōris, *m.*
To gild,	Inaurāre.
Glazier,	Vitrearius.
— glass window,	— vitrea lamĭna, [lamella.
— glass,	— vitrum.

Goat-herd,	Caprarius.
Goldsmith,	Aurĭfex, ĭcis, *m.*
Grave-digger,	Fossor, ōris, *m.*
Hatter, hat seller,	Pileōrum artĭfex, ĭcis, *m.*
Horse dealer,	Mango, ōnis.
Juggler,	Histrio, ōnis, *m.*; ludius.
Laborer,	Arātor, ōris, *m.*
To plough,	Arāre.
Plough,	Arātrum.
Tail of a plough,	Stiva.
Ploughshare,	Vomer, ĕris, *m.*
Coulter,	Culter, tri, *m.*
Harrow,	Occa.
To harrow,	Occāre.
Laundress,	Lavātrix, īcis, *f.*
Laundry,	Lavandaria.
Lye,	Lixivia.
Of lye,	Lixivius.
Librarian, bookseller,	Bibliopōla, æ, *m.*; librarius.
Book,	Liber, bri, *m.*
Binding,	Concinnatio, ōnis, *f.*
Cover,	Libri tegmen, ĭnis, *n.*
Back of book,	Dorsum.
Title,	Titŭlus.
Author,	Auctor, ōris, *m.*
Page,	Pagĭna.
Chapter,	Caput, ĭtis, *n.*
Section,	Sectio, ōnis, *f.*
Paragraph,	Paragrăphus.
Line,	Linea.
Mason,	Faber lapidarius, structor murālis.
Mortar,	Arenātum.
Lime,	Calx, cis, *f.*

Plaster,	Gypsum.
Trowel,	Trulla.
Level,	Libra.
Line,	Amussis, is, *f.*; linea.
Rule,	Regŭla. [*m.*
Square,	Norma; gnomon, ōnis,
Plummet,	Perpendicŭlum.
Lever,	Vectis, is, *m.*
Mason's workman,	Operarius.
Merchant,	Mercātor, ōris, *m.*
To buy,	Emĕre.
Purchase,	Emptio, ōnis, *f.*
Buyer,	Emptor, ōris, *m.*
To sell,	Vendĕre.
Sale,	Venditio, ōnis, *f.*
Seller,	Vendĭtor, ōris, *f.*
Miller,	Molĭtor, ōris, *m.*
Wheat-mill,	Moletrīna, pistrīnum.
Oil-mill,	Trapētus, trapētum.
Mill-stone,	Mola.
Muleteer,	Mulio, ōnis, *m.*
Whip,	Flagellum.
To whip,	Flagellāre.
To crack a whip,	Flagello insonāre.
Paver,	Structor viarius.
Pavement,	Pavimentum.
Beetle of a paver,	Fistŭca, pavicŭla.
To pave with ham-	Fistucāre.
Road, route, [mer,	Via, iter, itinĕris, *n.*
Path,	Semĭta, callis, is, *m.*
Peddler,	Circumforaneus propōla.
Porter,	Bajŭlus, gerŭlus.
To carry,	Bajulāre, ferre.

Potter,	Figŭlus.
Wheel,	Rota figulāris.
Mould,	Typus, proplasma, ātis, [n.
Printer,	Typogrăphus.
Type,	Typus.
Press,	Prelum typographĭcum.
Reaper,	Messor, ōris, *m.*
Harvest,	Messis, is, *f.*; seges, ĕtis, [*f.*
To reap,	Metĕre, demetĕre.
Reaping hook,	Falcŭla, secŭla.
Scythe,	Falx, falcis, *f.*
Flail,	Flagellum.
Fork,	Furca.
Small fork,	Furcilla.
Rake,	Rastellus, raster, tri, *m.*
Fan,	Vannus, i, *f.*; ventilabrum.
Rope-maker,	Restiarius, restio, ōnis, *m.*
Rope, cord,	Funis, is, *m.*
— Bow string,	— Chorda.
Violin string,	Nervus chorda.
Rope of a ship,	Rudens, entis, *m.*
Halter,	Laqueus, restis, is, *f.*
Line,	Restiсŭla.
Fillet,	Funicŭlus.
Saddler,	Ephippiōrum opĭfex, ĭcis, [*m.*
Saddle,	Ephippium.
Shepherd,	Opilio, ōnis, *m.*
Scrip or sack,	Pera.
Crook,	Pedum.
Sling,	Funda.
Shoemaker,	Sūtor, ōris, *m.*; calceolarius.
Shop of —	Sutrīna.

Awl,	Subŭla.
Paring-knife,	Scalprum sutorium.
Leather strap,	Lorum.
Thread,	Filum picātum.
Currier,	Coriarius.
Leather,	Corium.
To curry,	— subigĕre, concinnāre.
Sheep-skin,	Alŭta.
Sower,	Sator, ōris, *m.*
Seed,	Semen, ĭnis, *n.*
To sow,	Serĕre.
Stone-cutter,	Lapicīda, ae, *m.*
Hammer,	Malleus; tudes, ĭtis, *m.*
Chisel,	Scalprum.
Compass,	Circīnus.
Crayon,	Carbo lineāris.
Swine-herd,	Subulcus, porcarius.
Tavern-keeper,	Caupo, ōnis, *m.* [na.
Tavern,	Caupōna, popīna, taber-
Upholsterer,	Aulaeōrum opĭfex, ĭcis, *m.*
Tapestry,	Aulaeum, peripetasma, [ătis, *n.*
Vintager,	Vindemiātor, ōris, *m.*
Vintage,	Vindemia.
To gather grapes,	Vindemiāre.
Vineyard,	Vinea, vinētum.
— Vine dresser,	— Vinĭtor, ōris, *m.*
Pole,	Ridĭca, pedāmen, ĭnis,
Spade,	Ligo, ōnis. [*n.*
Mattock,	Pastĭnum.
Weaver,	Textor, ōris, *m.*
Shop of —	Textrīna, textrīnum.
Shuttle of —	Radius textorius.

Treadle of —	Insilia, ium, *n. pl.*
To weave,	Texĕre.

33.

GAMES, AMUSEMENTS.	LUDI, OBLECTAMENTA.
Ball,	Pila. [culāris.
Billiards,	Ludus tudiculāris, trudi-
Billiard table,	Alea, selum.
Pocket,	Fundŭla, barathrum.
Ball,	Globŭlus, pila.
Cue,	Clavŭla, tudicŭla.
Carousal,	Equestre ludicrum.
Chase,	Venatio, ōnis, *f.*; venātus,
Hunter,	Venātor ōris, *m.* [ûs, *m.*
Fowler,	Auceps, cŭpis, *m.* [da.
Killed game,	Venatio, venātus, prae-
Snares,	Plagae, ārum, *f. pl.*; cas- [ses, ium, *m. pl.*; retia, [ium, *n. pl.*
Bird-call, decoy,	Ilex, ĭcis, *m.*
Bird-lime, glue,	Viscum.
Cage,	Cavea.
Checker-board,	Alveus.
Checker,	Calcŭlus.
Chess,	Latruncŭli, ōrum, *m. pl.*
Chess-player,	Alveŏlus, alveus luso-
A piece,	Latruncŭlus. [rius.
Pawn,	Pedes, ĭtis, *m.*
Knight,	Eques, ĭtis, *m.*
Bishop,	Morio, ōnis, *m.*
Castle, rook,	Turris, is, *f.*

Queen,	Regīna.
King,	Rex, regis, *m.* [gem.
Check-mate,	Vici regem, teneo re-
Die (sing. of Dice),	Tessĕra, talus, taxillus.
Dice-box,	Fritillus.
Cast,	Tessĕrae jactus.
Ace,	Monas, ădis, *f.*
Deuce,	Duella; duplio, ōnis, *m.*
Three points,	Ternio, ōnis, *m.*
Six points,	Sernio, ōnis, *m.*
Double-six,	Jactus Venĕris.
Fishing,	Piscātus, ûs, *m.*; piscatio,
To fish with a hook,	Piscāri hamo. [ōnis, *f.*
Fisher,	Piscātor, ōris, *m.*
Net,	Everricŭlum; rete, is, *n.*
Mesh,	Macŭla.
Line,	Linea.
Hook,	Hamus.
Pole,	Arundo, ĭnis, *f.*
Foot-ball,	Follis, is, *m.*
Game of the goose,	Ludus ansĕrum.
Juggler,	Praetigiātor, ōris, *m.*
Cup,	Acetabŭlum.
Ball,	Globŭlus; nux, nucis, *f.*
Jump,	Saltus, ûs, *m.*
Quoit,	Discus.
Race,	Cursus, ûs, *m.*
Horse-race,	Equestris cursus.
Racket,	Reticŭlum. [tio.
Riding,	Equitātus, ûs, *m.*; equita-
Horse,	Equus.
Mare,	Equa.
Ass,	Asĭnus.

She-ass,	Asĭna.
Ass-foal,	Asellus.
Saddle,	Ephippium.
Crupper,	Postilēna.
Martingale,	Antilēna.
Bags,	Hippopēra.
Bridle, reins,	Habēnae, ārum, *f. pl.*
Curb,	Frenum.
Whip,	Flagellum.
Riding-whip,	Verber, ĕris, *m.*
Spur,	Calcar, āris, *m.*
Currycomb,	Strigĭlis, is, *f.*
To trot,	Tolūtim ire. [ferri.
To gallop,	Cursu incitatissĭmo
See-saw,	Oscillum. [oscillāri.
To see-saw,	Oscillatiōne ludĕre;
Stilts,	Grallae, ārum, *f. pl.*
Top,	Turbo, ĭnis, *m.* [nem.
To spin a top,	Agitāre, movēre turbĭ-
Toys,	Crepundia, ōrum, *n. pl.*

COMPARATIVA ET SUPERLATIVA A PROBATISSIMIS AUCTORIBUS USURPATA.

LIST OF LATIN COMPARATIVES AND SUPERLATIVES.

---

c, comparative alone used.
s, superlative alone used.
* comparative or superlative of doubtful authority.

Abjectus.
Abjecte, *c*.
Abruptus.
Abscissus, *c*.
Absolūtus.
Absolūte.
Abstĭnens.
Abstrūsus, *c*.
Absurdus.
Abundans.
Abundanter.
Acceptus.
Accommodātus.
Accommodāte.
Accumulāte, *s*.
Accurātus.
Accurāte.
Acer.
Acrĭter.
Acerbus.
Acerbe.
Acĭdus.
Actuōsus, *c*.
Acūtus.
Acūte.
Adductus, *c*.
Adducte, *c*.
Adjunctus.
Adminiculātus, *c*.
Admirabĭlis, *c*.
Adolescens, *c*.
*Adoptātus, *s*.

Adustus, *c.*
Adversus, *s.*
Æger.
Ægre.
Æquabĭlis, *c.*
Æquabilĭter, *c.*
Æquālis, *c.*
Æqualĭter, *c.*
Æquus.
Ærumnōsus.
Æstuōsus, *s.*
Æstuōse, *c.*
Affabĭlis.
Affabilĭter, *s.*
Affectus, *s.*
Affirmāte, *s.*
Afflictus, *c.*
Affluens, *c.*
Affluenter, *c.*
Agĭlis, *c.*
Agilĭter, *c.*
Agitātus, *c.*
Agrestis.
Alācer, *c.*
Alacrĭter, *c.*
Albĭdus.
Aliēnus.
Alsius.
Altus.
Alte.
Amabĭlis.
Amabilĭter, *c.*
Amans.
Amanter.
Amārus.
Amāre.
Ambitiōsus.
Ambitiōse.
Amens.
Amīcus.
Amīce.
Amoenus.
Amoene.
Amplus.
Ample.
Augustus.
Anguste.
Animōsus.
Animōse.
Anterior, us.
*Anterius.
Antīquus,
Antīque.
Apertus.
Aperte.
Apparātus.
Apparāte, *c.*
Appĕtens.
Apposĭtus.
Aprīcus.
Aptus.
Apte.
Aquātus, *c.*
Aquāte, *c.*
Aquōsus.
Arctus.

Arcte.
Ardens.
Ardenter.
Arenōsus.
Argūtus.
Argūte, *s.*
Arĭdus.
*Arrectus, *c.*
Arrŏgans.
Arroganter, *c.*
Artificiōsus.
Artificiōse.
Asper.
Aspĕre.
Asseveranter, *c.*
Assiduus.
Assidue, *s.*
Assuētus, *c.*
Astrictus, *c.*
Astricte, *c.*
Astūtus, *c.*
Astūte.
Ater, *c.*
Atrox.
Atrocĭter.
Attentus.
Attente.
Attenuātus.
Attrītus, *c.*
Auctus, *c.*
Audax.
Audacter.
Audens.

Audenter, *c.*
Augustus.
Auguste, *c.*
Auspicātus.
Auspicāto, *c.*
Austērus, *c.*
Avārus.
Avāre.
Aversus.
Avĭdus.
Avĭde.

Barbărus, *c.*
Beātus.
Beāte.
Bellicōsus.
Bellus.
Belle, *s.*
Bene, melius, optĭme.
Benefĭcus.
Benevŏlens.
Benignus.
Benigne.
Blandus.
Blande.
Bonus, melior, optĭmus.
Brevis.
Brevĭter.

Cæcus, *c.*
Calamitōsus.
Caldus, *c.*
Calĭdus.

Callĭdus.
Callĭde.
Callōsus, *c.*
*Candens.
Candĭdus.
Capax.
Capillātus, *c.*
Capitālis, *c.*
Captiōsus, *c.*
Cariōsus, *c.*
Carnōsus.
Carus.
Care.
*Castigātus.
Castus.
Caste.
Cautus.
Caute.
Celĕber.
Celeberrĭme.
Celebrātus.
Celer.
Celerĭter.
Celsus.
Celse, *c.*
Certus, *c.*
Cinædus, *c.*
Circumspectus.
Circumspecte, *c.*
Citātus.
Citerior, citĭmus.
Cito.
Citus.

Civīlis, *c.*
Civilĭter, *c.*
Clarus.
Clare.
Clemens.
Clementer.
Coacte, *c.*
Cœlestis.
Cognĭtus.
Cohærens, *c.*
Colorātus, *c.*
Comis.
*Comĭter, *s.*
Comitātus, *c.*
Commendātus.
Commōdus.
Commŏde.
Commōtus, *c.*
Commūnis.
Comperte, *c.*
Composĭtus.
Composĭte, *c.*
Compressus, *c.*
Compresse, *c.*
Comptus, *c.*
Compte, *c.*
*Conciliātus, *c.*
Concinnus, *c.*
Concinne, *c.*
Concitātus.
*Concitāte.
Concors, *s.*
Concordĭter.

Concrētus, *c.*
*Condĕcens, *c.*
Condītus.
Condoctus, *c.*
Conducibĭlis, *c.*
Confertus.
Conficiens, *s.*
Confīdens.
Confidenter.
Confirmātus, *c.*
Confūsus, *s.*
Confūse, *c.*
*Congestus, *c.*
Conjunctus.
Conjuncte.
Conquisītus, *c.*
Considerātus.
Considerāte.
Consignanter, *c.*
*Consŏnans, *c.*
Consonanter, *s.*
Conspectus, *c.*
Conspirāte, *c.*
Constans.
Constanter.
Constrictus, *c.*
Consuētus, *s.*
Consultus, *s.*
Consulte, *c.*
Consummātus, *s.*
Contaminātus, *s.*
Contemptus.
Contentus.
Contente, *c.*
Contentiōse, *c.*
Contĭnens.
Contorte, *c.*
Contractus, *c.*
Contracte, *c.*
Contŭmax.
Contumeliōsus.
Contumeliōse.
Conveniens.
Copiōsus.
Copiōse.
Copulātus, *c.*
Corpulentus, *c.*
Correctus, *c.*
Corruptus.
Corrupte.
Crassus.
Crasse, *c.*
Creber.
Crebre *or* crebro.
Credibĭlis, *c.*
Credibilĭter, *c.*
Criminōsus.
Criminōse.
Crispus.
Crudēlis.
Crudelĭter.
Crudus.
Cruentus.
Cruente.
Crustōsus, *c.*
Culpātus, *c.*

Cultus.
Culte, *c.*
Cumulātus.
Cumulāte.
Cunctans, *c.*
Cunctanter, *c.*
Cunctātus, *c.*
Cupĭdus.
Cupĭde.
Cupiens, *c.*
Curātus, *s.*
Curāte, *s.*
Curiōsus.
Curiōse.
Custodīte, *c.*

Damnātus, *c.*
Damnōsus.
Debĭlis, *c.*
Decens.
Decenter.
Decoctus, *c.*
Dedĭtus, *s.*
Deductus, *c.*
Deformis, *c.*
Deliberātus, *s.*
Delicātus.
Delicāte, *c.*
Demens.
Dementer, *s.*
Demissus, *c.*
Demisse.
Densus.
Dense.
Depressus.
Depresse, *c.*
Descriptus, *c.*
Desertus.
Desiderabĭlis, *c.*
Desiderātus, *s.*
Desidiōsus.
Despectus, *s.*
Desperātus.
Despicātus, *s.*
Deterior, deterrĭmus.
Deterius.
Detestabĭlis, *c.*
Devexus, *c.*
Devinctus.
Devōtus.
Dexter, dexterior, dextĭmus.
Dextĕre, *c.*
Dicax.
Difficĭlis.
Difficĭle.
Diffidenter, *c.*
Diffūse, *c.*
Dignus.
Digne, *c.*
Dilectus.
Dilĭgens.
Diligenter.
Dilucĭdus, *c.*
Dilucĭde, *c.*
Dilūtus.
Dilūte, *c.*

Directus, *c.*
Directe, *c.*
Diruptus.
Dirus, *c.*
Disertus.
Diserte.
Disjunctus.
Dispositus, *c.*
Dissimilis.
Dissolūtus.
Distentus.
Distinctus, *c.*
Distincte, *c.*
Distortus.
Distractus.
Distribūte, *c.*
Districtus, *c.*
Diu, diutius, diutissime.
Diuturnus, *c.*
Diversus.
Diverse.
Dives, ditior, ditissimus.
Divīnus.
Divīsus, *c.*
Divulgātus, *s.*
Docilis, *c.*
Doctus.
Docte.
Dolens.
Dolenter, *c.*
Dominans, *c.*
Dotātus, *s.*
Dulcis.
Dulce.
Durus.
Dure, *c.*

Edax, *s.*
Editus.
Effectus, *c.*
Effeminātus.
Efferātus.
* Effertus, *s.*
Effervens, *c.*
Efficax.
Efficaciter,
Effrenātus.
Effrenāte, *c.*
Effūsus.
Effūse.
Egens.
Elātus, *c.*
Elāte, *c.*
Electus.
Electe, *c.*
Elĕgans.
Eleganter.
Elŏquens.
Eloquenter.
Elūtus, *c.*
Emendātus.
Emendāte, *c.*
Eminens.
Enarrāte, *c.*
Enixus, *c.*
Enixe, *c.*

Enodāte, *c.*
Erectus, *c.*
Erecte, *c.*
Erudītus.
Erudīte, *c.*
Evĭdens.
Evidenter.
Exactus.
Exacte.
Exacūtus, *c.*
Exaggerātus, *c.*
Excellens.
Excellenter, *c.*
Excelsus.
Excelse.
Excitātus.
Excitāte, *c.*
Excogitātus, *s.*
Excusabĭlis.
Excusātus.
Excusāte, *c.*
Exercitātus.
Exercitāte, *c.*
* Exiguus, *s.*
Exīlis, *c.*
Exilĭter.
Exoptātus.
Exorabĭlis, *c.*
Exornātus.
Expedītus.
Expedīte.
Experiens, *s.*
* Expertus, *s.*

Explanāte, *c.*
Explicātus, *c.*
Explicĭtus, *c.*
Explorātus.
Explorāte, *c.*
Expolītus.
Expressus.
Expresse.
Expugnax, *c.*
Exquisītus.
Exquisīte.
Execrabĭlis, *c.*
Execrātus, *s.*
Exsĕquens, *s.*
Exspectātus.
Exsuctus, *c.*
Exsultans, *s.*
Exsultanter, *c.*
Extensus.
Extenuātus, *s.*
Exter and extĕrus, exterior, extĭmus.
Exterius.
Exubĕrans, *s.*

Fabulōsus.
Fabulōse.
Facētus.
Facēte.
Facĭlis.
Facĭle.
Facinorōsus, *s.*
Factiōsus.

Facundus.
Facunde, *s.*
Fallax.
Fallacĭter, *s.*
Falsus.
Familiāris.
Familiarĭter.
Famōsus.
Fastidiōsus.
Fastidiōse, *c.*
Favorabĭlis, *c.*
Fecundus.
Fecunde.
Felix.
Felicĭter.
Ferax.
Feracĭter, *c.*
Ferox.
Ferocĭter.
Fertĭlis.
Fertilĭter, *c.*
Fervens.
Ferventer, *s.*
Fervĭdus.
Festinanter.
Festīvus.
Festīve, *c.*
Festus.
Fidēlis.
Fidelĭter.
Fidenter.
Fidus.
Fide, *s.*

Firmus.
Firme.
Flaccĭdus.
Flagitiōsus.
Flagitiōse.
Flagrans.
Flagranter, *s.*
Flebĭlis, *c.*
Florens.
Florĭdus.
Fluxus, *c.*
Fœdus.
Fœde.
Formidabĭlis, *c.*
Formidolōsus.
Formōsus.
Formōse, *c.*
Fortis.
Fortĭter.
Fortunātus.
Fortunāte, *c.*
Fractus, *c.*
Fragĭlis, *c.*
Fragōse, *c.*
* Fragrans, *s.*
Fraudulentus, *s.*
Fraudulenter, *c.*
Frequens.
Frigĭdus.
Frigĭde.
Fructuōsus.
Frugālis.
Frugalĭter, *c.*

Fruticōsus.
Fugātus, *c.*
Fugax.
Fugacĭter.
Fulgens.
Fulgenter, *c.*
Fundātus.
Funestus, *c.*
Furax.
Furacĭter, *s.*
Furens, *c.*
Furiōsus.
Fuscus, *c.*
Fusus, *c.*

Gelĭdus.
Generōsus.
Generōse, *c.*
Germānus, *s.*
Glaber, *c.*
Gloriōsus.
Gloriōse.
Glutinōsus.
Gracĭlis.
Grandis.
Gratiōsus.
Gratus.
Grate.
Gravis.
Gravĭter.
Gypsātus, *s.*
Gulōse, *c.*

Habĭlis.
Habĭtus.
Hilăris.
Hilăre, *c.*
Hirsūtus, *c.*
Honestus.
Honeste.
Honorātus.
Honorāte.
Honorifĭcus.
Honorifĭce.
Horribĭlis, *c.*
Horrĭdus, *c.*
Horrĭde, *c.*
Hospitālis.
Humānus.
Humāne.
Humĭdus.
Humĭlis.
Humilĭter, *s.*

*Ignārus, *s.*
Ignāvus.
Ignāve, *c.*
*Ignītus.
Ignobĭlis.
Ignorabĭlis, *c.*
Ignoscens, *c.*
Ignōtus.
Illecebrōsus, *c.*
Illiterātus, *s.*
Illustris.

Illustrius, illustrissĭme.
Imbecillis.
Imbecillĭter, *c.*
Imitabĭlis.
Immānis.
Immansuētus.
Immatūre, *c.*
Immerĭto, *s.*
Immītis.
Immobĭlis, *c.*
Immoderātus.
Immoderāte, *c.*
Immundus.
Imparātus, *s.*
Impatiens, *s.*
Impatienter.
Impedītus.
Impensus.
Impense.
Imperiōsus.
Imperiōse.
Imperītus.
Imperīte.
Impetrabĭlis, *c.*
Implacabilĭter, *c.*
Importūnus.
Importūne.
Importuōsus, *s.*
Impŏtens.
Impotenter.
Imprŏbus.
Imprŏbe.
Imprūdens.
Imprudenter, *c.*
Impŭdens.
Impudenter.
Impudīcus.
Impūne.
Impunītus, *c.*
*Impurātus, *s.*
Impūrus.
Impūre, *s.*
Inæqualis.
Inamabĭlis, *c.*
Inānis.
Incautus.
Incaute, *c.*
Incertus.
Incitātus.
Incivilĭter.
Inclēmens, *c.*
Inclementer, *c.*
Inclinātus, *c.*
Incolŭmis.
Incommŏde.
Incomptus, *c.*
Inconsiderātus.
Inconsiderāte, *c.*
Inconstans.
Inconstanter, *s.*
Inconsulte, *c.*
Incorruptus.
Incorrupte, *c.*
Incredibĭlis, *c.*
Incultus, *c.*
Inculte, c.

Indĕcens.
Indecenter.
Indignans, *s.*
Indignus.
Indigne.
Indilĭgens, *c.*
Indiligenter, *c.*
Indoctus.
Indocte, *c.*
Indulgens.
Indulgenter.
Industrie, *c.*
Ineffĭcax, *c.*
Ineptus.
Inepte.
Iners.
* Inerudītus, *s.*
Inficētus, *c.*
Inficēte, *s.*
Infacundus, *c.*
Infans.
* Infecundus, *c.*
Infēlix.
Infensus.
Infense, *c.*
Infĕrus, inferior, infĭmus.
Infra, inferius.
Infestus.
Infeste.
Infidēlis.
Infirmus.
Inflātus, *c.*
Inflāte, *c.*
Infortunātus.
Infrĕquens.
Ingeniōsus.
Ingeniōse.
Ingens, *c.*
Ingrātus.
Inhonestus.
Inhumānus.
Inhumāne, *c.*
Inimīcus.
Inimīce, *s.*
Inīquus.
Inīque.
Injucunde, *c.*
Injuriōsus, *c.*
Injuriōse, *c.*
* Injurius.
Injustus.
Injuste, *s.*
Innŏcens.
Innocenter.
Inordinātus.
Inquiētus.
Inquinātus.
Insalubris.
Insānus.
Insāne, *c.*
Insatiabĭlis, *c.*
Inscītus.
Inscīte, *s.*
Insidiōsus.
Insidiōse, *s.*
Insignis.

Insignĭter, *c.*
Insignītus, *c.*
Insipiens.
Insŏlens.
Insolenter.
* Insperātus, *s.*
Insperāte, *c.*
Instans, *c.*
Instanter.
Instructus.
Instructe, *c.*
Insulsus, *s.*
Insulse.
Intĕger.
Integre, *s.*
Intempĕrans.
Intemperanter, *c.*
Intemperātus.
Intensus.
Intense, *c.*
Internus, interior, intĭmus.
Interne, interius, intĭme.
Intestabĭlis, *c.*
Intolerabĭlis, *c.*
Intolĕrans.
Intoleranter.
Intorte, *c.*
Intractabĭlis, *c.*
Inusitātus, *c.*
Inusitāte, *c.*
Inutĭlis.
Inutilĭter.
Invalĭdus.

Inverecundus.
Invidiōsus.
Invidiōse, *c.*
Invīsus.
Invīte.
Invītus, *s.*
Involūtus, *s.*
* Ipse, ipsissĭmus.
Iracundus.
Iracunde, *s.*
Irātus.
Irāte, *c.*
Irrevocabĭlis, *c.*
Irritātus, *c.*

Jactans.
Jactanter.
Jejūnus, *c.*
Jejūne, *c.*
Jocōse, *c.*
Jucundus.
Jucunde.
Junctus.
Jurātus, *s.*
Justus.
Juste.
Juvenīlis, *c.*
Juvēnis, *c.*

Laboriōsus.
Laboriōse.
Lætus.
Læte.

Languĭdus.
Languĭde.
Lanuginōsus, *c.*
Largus.
Large.
Lascīvus.
Latus.
Late.
Laudabĭlis, *c.*
Laudabilĭter, *c.*
Laudātus.
Laudāte.
Lautus.
Laute.
Laxātus, *c.*
Laxus.
Laxe.
Lectus.
Lecte.
Lenis.
Lenĭter.
Lentus.
Lente.
Lepĭdus.
Lepĭde.
Levis, *c.*
Levĭter.
Libens.
Libenter.
Liber.
Libĕre, *c.*
Liberālis.
Liberalĭter.

Libidinōsus.
Liberātus, *c.*
Licens, *c.*
Licenter, *c.*
Licentiōsus, *c.*
Limātus, *c.*
Limāte, *c.*
Limpĭdus.
Liquĭdus.
Liquĭde, *c.*
Litterātus.
Litterāte, *c.*
Livĭdus, *s.*
Locuples.
Longinquus, *c.*
Longinque, *c.*
Longus.
Longe.
Loquax.
Lucĭdus.
Lucĭde.
Lucrōsus.
Luctuōsus.
Luctuōse, *c.*
Luculentus.
Lutulentus, *c.*
Luxuriōsus.
Luxuriōse, *c.*

Macer.
Madĭdus, *c.*
Magnifĭcus.
Magnifĭce.

Magnopĕre.
Magnus, major, maxi-
[mus, maximopĕre.
Magis, maxĭme.
Maledīcens.
Malefĭcus, *s.*
Malevŏlens, *s.*
Malignus.
Maligne, *c.*
Malitiōse.
Malus, pejor, pessĭmus.
Male, pejus, pessĭme.
Manifestus.
Manifeste.
Mansuētus.
* Mansuēte, *c.*
Matūrus.
Matūre.
Memorabĭlis, *c.*
Memorātus, *s.*
Mendax.
Mendĭcus, *s.*
Mendōsus, *c.*
Mendōse, *s.*
Merācus, *c.*
Merĭtus, *s.*
Merĭto, *s.*
Minax.
Minacĭter, *c.*
Minūtus.
Minūte.
Mirabĭlis.
Mirabilĭter, *c.*
Mirifĭcus, *c.*
Miser.
Misĕre.
Miserabĭlis, *c.*
Miserabilĭter, *c.*
Misericors, *c.*
Mitis.
Mite.
Mobĭlis.
Moderātus.
Moderāte.
Modestus.
Modeste.
Modulātus.
Modulāte, *c.*
Molestus.
Moleste.
Mollis.
Mollĭter.
Monstruōsus, *s.*
Morātim, *c.*
Mordax.
Mordacĭter, *c.*
Morōsus, *c.*
Morōse, *s.*
Mortālis, *s.*
Multus, plus, plurĭmus.
Multum, plus, plurĭmum.
Mundus.
Munifĭcus, *s.*
Munītus.
Munīte, *c.*
Muscōsus, *c.*

Mutabĭlis.

Nasūtus.
Nefandus, *s.*
Neglectus, *s.*
Neglĭgens, *c.*
Negligenter.
Negotiōsus, *c.*
Nequam, nequior, ne-
Nequĭter. [quissĭmus.
Nervōsus, *c.*
Nervōse, *c.*
Niger.
Nitens, *c.*
Nitĭdus.
Nobĭlis.
* Nobilĭter, *s.*
* Nominātus, *s.*
Notabĭlis, *c.*
Notabilĭter.
Notātus.
Notus.
Novus, *s.*
Nove, *s.*
Noxius, *c.*
Noxiōsus, *s.*
Nudus, *c.*
Numerōsus.
Numerōse.
Nuper, nuperrĭme.

Obærātus, *c.*
Obediens.
Obedienter, *c.*
Obēsus, *s.*
Obfirmātus, *c.*
Obligātus, *c.*
Obscēnus.
Obscēne.
Obscūrus.
Obscūre.
Obsĕquens.
Obsequenter, *s.*
Observans.
Observanter, *s.*
Obsolētus.
Obsolēte, *c.*
Obstinātus.
Obstināte.
Obtūsus, *c.*
Occultus.
Occulte.
Occupātus.
Ocyor, ocyssĭmus.
Ocĭter.
Oculātus, *s.*
* Oculissĭmus.
Odiōsus.
Odorātus.
Offensus, *c.*
Officiōsus.
Officiōse.
Omissus, *c.*
Onerōsus.
Opācus.
Operōsus.

Operōse, *c.*
Opīmus, *c.*
Opiniōsus, *s.*
Opportūnus.
Opportūne.
Optabĭlis, *c.*
Optabĭliter, *c.*
Optātus.
Opulentus.
Opulente.
Ordinātus.
Ornātus.
Ornāte.
Otiōsus.

Pacātus.
Pacāte, *c.*
Pallĭdus.
Parātus.
Parāte.
Parcus.
Parce.
Parvus, minor, minĭmus.
Parvum, minus, minĭme.
Patens.
Patenter, *c.*
Patiens.
Patienter.
Pauci.
Pavĭdus.
Pauper.
Pauperius.
Pecuniōsus.

Penetrālis, *c.*
Penĭtus.
Pensus, *c.*
Perdĭtus.
Perennis, *c.*
Perfectus.
* Perfecte.
Perfidiōsus, *s.*
Perfidiōse, *c.*
Periculōsus.
Periculōse.
Perītus.
Perīte.
Perjūrus, *s.*
Perlucĭdus, *c.*
Perniciōsus.
Perniciōse, *c.*
Pernicĭter, *c.*
Persĕquens, *s.*
Persevērans.
Perseveranter.
Perspectus, *s.*
Persuāsus, *s.*
Pertĭnax.
Pertinacĭter.
Perturbātus.
Pervagātus.
Perversus.
Pervĭcax.
Pervicacĭter.
Pervulgātus.
Pestĭlens.
Petŭlans.

Petulanter.
Piger.
Pigre, *c.*
Pilōsus, *c.*
Pinguis.
Pius, *s.*
Pie, *s.*
Placabĭlis, *c.*
Placātus.
Placāte, *c.*
Placĭdus.
Placĭde, *c.*
Planus.
Plane.
Plenus.
Plene.
Plumbōsus, *s.*
Polītus.
Polīte.
Pollenter, *c.*
* Pollūtus. *c.*
Ponderōsus.
Populāris,
Porrectus, *c.*
Portentōsus.
Portuōsus. [trēmus.
Postĕrus, posterior, pos-
Posterius, postrēmo,
Potens. [postrēmum.
Potenter.
Potis.
Potius.
Præcellens.

Præclārus.
Præclāre, *s.*
Præfractus, *c.*
Præfracte, *c.*
Prænobĭlis, *c.*
Præpollens.
Præsens.
Præstabĭlis.
Præstans.
Præstanter, *s.*
Pravus.
Prave, *s.*
Pressus, *c.*
Presse, *c.*
Pretiōsus.
Pretiōse, *c.*
Probabĭlis.
Probabilĭter, *c.*
Probātus.
Probus.
Probe, *s.*
Procax.
Procacĭter.
Procērus.
Procēre, *c.*
Proclīvis, *c.*
Proclivĭter, *c.*
Productus.
Producte, *c.*
Profligātus, *s.*
Profluenter, *c.*
Profundus.
Profunde.

* Profūsus.
Profūse.
Projectus.
Prolixus, c.
Prolixe, c.
Promĭnens, c.
Promptus.
Prompte.
Prōnus, c.
Prope, propius, prox- [ĭme.
Propensus, c.
Propense, c.
Propĕrans, c.
Properanter.
Propinquus, c.
Propĭor, proxĭmus.
Prosper.
Prospĕre.
Protectus.
Protervus, c.
Proterve, c.
Provectus.
Provĭdens.
Providenter, s.
Prudens.
Prudenter.
Pudens.
Pudenter.
Pudīcus.
Pudīce, c.
Puerīlis, c.
Pugnax.
Pugnacĭter.

Pulcher.
Pulchre.
Pumicōsus, c.
Pumĭlus.
Purgātus.
Purus.
Pure.
Putĭdus.
Putĭde, c.
Putus, s.

Quæsītus.
Quæstuōsus.
Quæstuōse.
Quiētus.
Quiēte, s.

Racemōsus, s.
Ramōsus.
Rancĭdus.
Rapax.
Rapĭdus.
Rapĭde, c.
Rarus.
Rare.
Recens.
Recenter, s.
Recondĭtus, s.
Rectus.
Recte.
Reductus, c.
Refertus.
Refūse.

Regālis.
Religiōsus.
Religiōse.
Remissus.
Remisse, *c.*
Remōtus.
Remōte, *c.*
Requiētus, *c.*
Resinōsus, *s.*
Resolūtus, *c.*
Restrictus, *c.*
Restricte, *s.*
Retĭnens, *s.*
Retractātus, *c.*
Retractus.
Revĕrens.
Reverenter.
Ridiculōsus, *s.*
Ridicŭlus, *s.*
Rigĭdus, *c.*
Rigĭde, *c.*
Robustus.
Rotundus.
Rubens.
Ruber.
Rubicundus, *c.*
Rufus, *c.*
Rugōsus, *c.*
Rustĭce, *c.*

Sacer, *s.*
Sacrātus.
* Sacrilĕgus, *s.*
Sæpe.
Sævus.
Sæve.
Sagax.
Sagacĭter.
Salax, *s.*
Salsus.
Salse.
Salūber.
Salubrĭter.
Salutāris.
Sanabĭlis, *c.*
Sanctus.
Sancte.
Sanus.
Sane, *c.*
* Sapĭdus.
* Sapĭde, *s.*
Sapiens.
Sapienter.
Satior.
Satius.
Satur, saturior.
Saturātus, *c.*
Scaber, *c.*
Scelerātus.
Scelerāte.
Scelestus.
Sciens.
Scienter.
Scitus.
Scite.
Scrupulōsus, *c.*

Scrupulōse.
Secrētus.
Secrēto, *c.*
Secundus.
Secunde.
Secūrus, *c.*
Secūre, *c.*
Sedātus.
Seditiōsus, *s.*
Seditiōse.
Seductus, *c.*
Segnis, *c.*
Segnĭter, *c.*
Senex, senior.
Separātim, *c.*
Sequax, *c.*
Sequior.
Sequius.
Serēnus.
Servans, *s.*
Serus.
Sero.
Sevērus.
Sevēre.
Siccus.
Signifĭcans.
Significanter.
Silvester.
Simĭlis.
Similĭter.
Simplex.
Simplicĭter.
Sincērus.
Sincēre, *c.*
Sinuōse, *c.*
Socordĭter, *c.*
Solers.
Solerter.
Solĭdus, *s.*
Solĭde, *c.*
Sollicĭtus.
Sollĭcite.
Solūtus.
Solūte, *c.*
Sonans, *c.*
Sordĭdus.
Sparsus, *c.*
Spatiōsus.
Spatiōse, *c.*
Speciōsus.
Speciōse.
Spectātus.
Spectāte, *s.*
Spinōsus, *c.*
Spissus.
Spisse, *c.*
Splendens, *c.*
Splendĭdus.
Splendĭde.
Spoliātus.
Spurcus.
Spurce.
Squalĭdus, *c.*
Squalĭde, *c.*
Stabĭlis, *c.*
Stabiliter, *c.*

Stercorātus, *s.*
Sterĭlis, *c.*
Stolĭdus.
Stomachōsus, *c.*
Stomachōse, *c.*
* Strenuus.
* Strictus.
Strigōsus.
Studiōsus.
Studiōse.
Stultus.
Stulte.
Stupĭdus, *s.*
Suavis.
Suavĭter.
Subjectus, *c.*
Subjecte, *s.*
Sublātus.
Sublāte, *c.*
* Sublestus.
Sublīmis, *c.*
Sublīme.
Sublimĭter, *c.*
Submissus, *c.*
Submisse, *c.*
Substrictus, *c.*
Subtīlis.
Subtilĭter.
Succensus.
Summisse, *c.*
Sumptuōse, *c.*
Supĕrans, *c.*
Superbus.
Superbe.
Supĕrus, superior, suprēmus.
Super, superior, suprēme [and suprēmum.
Supīnus, *c.*
Surdus.
Suspectus.
* Suspensus.
Suspiciōsus, *s.*
Suspiciōse, *c.*

Taciturnus.
Tardus.
Tarde.
Tectus.
Tecte, *c.*
Tempĕrans.
Temperanter, *c.*
Temperātus.
Temperāte, *c.*
Tempestīvus, *c.*
Tempestīve, *c.*
Tempĕri, temperius.
Tenax.
Tenacĭter, *c.*
Tenebricōsus.
Tener.
Tenĕre.
Tensus, *c.*
Tenuis.
Tenuĭter.
Tepĭdus.
Tepĭde, *c.*

Teres, teretior.
Terribĭlis.
*Tersus, *s.*
Testātus, *c.*
Teter.
Tetre.
Turbātus, *c.*
Turbĭdus.
Turbulentus.
Turbulente, *c.*
Turpis.
Turpĭter.
Tutus.
Tute.

Uberior, *s.*
Uberius and uberrĭme.
Ulterior, ultĭmus.
Ultra, ulterius, ultĭme, [ultĭmo and ultĭmum.
Umbrōsus.
Unctus, *c.*
Unguinōsus, *c.*
Urbānus.
Urbāne, *c.*
Usitātus.
Usitāte, *c.*
Utens, *c.*
Utĭlis.
Utĭliter.

Vacuus, *s.*
Vafer, *s.*
Valde.
Valens.
Valenter, *c.*
Valĭdus.
Valĭde.
Vanus.
Vastus.
Vaste.
Vecors.
Vegĕtus.
Vehĕmens.
Vehementer.
Velox.
Velocĭter.
Vendibĭlis, *c.*
Venenātus, *c.*
Venerabĭlis.
Venōsus, *c.*
Ventōsus, *s.*
Venustus.
Venuste.
Verax, *c.*
Verbōsus.
Verbōse, *c.*
Verecundus.
Verecunde, *c.*
Verisimĭlis.
Versūtus.
Verus.
Vere.
*Vestītus.
Veternōsus, *s.*
Vetus, *s.*

Vetustus.
Vetuste.
Vicīnus, *c.*
Vigĭlans.
Vigilanter.
Villis.
Vilĭter.
Villōsus.
Vinōsus.
Violentus.
Violenter.
Virĭdis.
Virĭde.
Virilĭter.
Vitiōsus.
Vitiōse.
Vivax.
Vivĭdus, *c.*
Vivĭde, *c.*
Vocabĭlis, *c.*
Vocālis.
* Voluptuōsus, *s.*
* Voluptuōse, *s.*
Vorax, *c.*
Vulgātus.

VERBA QUORUM PRÆTERITA ET SUPINA TIRONIBUS DIFFICULTATIS ALIQUID AFFERRE POSSUNT.

VERBS WHOSE PRETERITES AND SUPINES MAY PRESENT DIFFICULTIES TO BEGINNERS.

Abscondo, abscondi, abscondĭtum, abscondĕre, *to hide.*

Adipiscor, adeptus sum, adipisci, *to acquire.*

Adolesco, adolēvi, adultum, adolescĕre, *to grow up.*

Afflīgo, afflixi, afflictum, affligĕre, *to overthrow.*

Ago, egi, actum, agĕre, *to conduct, to do.*

Algeo, alsi, alsum, algēre. *to be cold.*

Allicio, allexi, allectum, allicĕre, *to seduce, to attract.*

Allīdo, allīsi, allīsum, allidĕre, *to come in contact with.*

Alo, alui, alĭtum and altum, alĕre, *to nourish.*

Amicio, amicui, and amixi (*rare*), amictum, amicīre, *to cover, to clothe.*

Ango, anxi, angĕre, *to choke, to suffocate.*

Annuo, annui, annuĕre, *to accord, to consent to.*

Aperio, aperui, apertum, aperīre, *to open.*

Arceo, arcui, arcēre, *to ward off, to remove.*

Arguo, argui, argūtum, arguĕre, *to prove, to accuse.*

Aspicio, aspexi, aspectum, aspicĕre, *to behold.*

Aveo, avēre, *to desire eagerly.*

Augeo, auxi, auctum, augēre, *to increase.*

Bibo, bibi, bibĭtum, bibĕre, *to drink.*

Cado, cecĭdi, casum, cadĕre, *to fall.*

Cædo, cecīdi, cæsum, cædĕre, *to strike, to cut.*

Caleo, calui, calescĕre, calēre, *to be warm.*

Cano, cecĭni, cantum, canĕre, *to sing.*

Capio, cepi, captum, capĕre, *to take.*

Carpo, carpsi, carptum, carpĕre, *to tear away.*

Caveo, cavi, cautum, cavēre, *to take care.*

Cedo, cessi, cessum, cedĕre, *to go, to give way.*

Censeo, censui, censum, censēre, *to think.*

Cerno, crevi, cretum, cenĕre, *to see.*

Claudo, clausi, clausum, claudĕre, *to shut.*

Coalesco, coalui, coalĭtum, coalēre and coalescĕre, *to grow up.*

Cœpio, cœpi, cœptum, cœpĕre, *to begin.*

Coerceo, coercui, coercĭtum, coercēre, *to confine, repress.*

Collīdo, collīsi, collīsum collidĕre, *to dash against.*

Colo, colui, cultum, colĕre, *to cultivate.*

Comminiscor, commentus sum, comminisci, *to invent.*

Como, comsi and compsi, comtum and comptum, comĕre, *to comb.*

Comperio, compĕri, compertum, comperīre, *to discover, to learn.*

Compesco, compescui, compescĕre, *to contain.*

Compingo, compēgi, compactum, compingĕre, *to thrust, to drive.*

Concresco, concrēvi, concrētum, concrescĕre, *to grow together.*

Concupio, concupīvi, concupītum, concupĕre, *to covet, to long for.*

Condo, condĭdi, condĭtum, condĕre, *to hide.*

Condio, condii, and īvi, condītum, condīre, *to season.*

Conflīgo, conflīxi, conflictum, confligĕre, *to fight.*

Congruo, congrui, congruĕre, *to come together.*

Consto, constĭti, constātum and constĭtum, constāre, *to stop, to be, to cost.*

Consŭlo, consului, consultum, consulĕre, *to consult.*

Consūmo, consumpsi, consumptum, consumĕre, *to consume.*

Contingo, contĭgi, contactum, contingĕre, *to arrive at, to attain.*

Coquo, coxi, coctum, coquĕre, *to cook.*

Corrĭgo, correxi, correctum, corrigĕre, *to chastise.*

Corripio, corripui, correptum, corripĕre, *to seize.*

Credo, credĭdi, credĭtum, credĕre, *to believe.*

Crepo, crepui, crepĭtum, crepāre, *to crackle, to resound.*

Cresco, crēvi, crētum, crescĕre, *to grow.*

Cubo, cubui and cubāvi, cubĭtum, cubāre, *to lie in bed.*

Cudo, cudi, cusum, cudĕre, *to beat, to forge.*

Cupio, cupii and cupīvi, cupītum, cupĕre, *to desire.*

Curro, cucurri, cursum, currĕre, *to run.*

Do, dedi, dătum, dāre, *to give.*

Decerno, decrēvi, decrētum, decernĕre, *to decide, to decree.*

Deferveo, defervui, defervēre and defervescĕre, *to cease to boil.*

Deleo, delēvi, delētum, delēre, *to efface, to destroy.*

Demo, demsi and dempsi, demtum and

demptum, deměre, *to remove, withdraw.*

Deprĭmo, depressi, depressum, depriměre, *to depress, to sink.*

Descendo, descendi, descensum, descenděre, *to descend.*

Desĭno, desīvi and desii, desĭtum, desiněre, *to cease.*

Desisto, destĭti, destĭtum, desistěre, *to desist.*

Dilĭgo, dilexi, dilectum, diligěre, *to cherish.*

Dirĭmo, dirēmi, diremtum and diremptum, diriměre, *to part, to separate.*

Diripio, diripui, direptum, diripěre, *to tear asunder.*

Diruo, dirui, dirŭtum, diruěre, *to demolish, to destroy.*

Disco, didĭci, dicĭtum (*rare*), discěre, *to learn.*

Divĭdo, divīsi, divīsum, dividěre, *to divide.*

Doleo, dolui, dolĭtum, dolēre, *to be in pain.*

Doceo, docui, doctum, docēre, *to teach.*

Domo, domui, domĭtum, domāre, *to tame.*

Duco, duxi, ductum, ducěre, *to lead.*

Duresco, durui, durēre and durescěre, *to grow hard.*

Edo, edĭdi, esum and estum, eděre, *to eat.*

Edo, edĭdi, edĭtum, eděre, *to publish, to say.*

Elicio, elicui, elicĭtum, elicěre, *to draw out.*

Elīdo, elīsi, elīsum, elīděre, *to bruise, to grind.*

Elĭgo, elēgi, electum, eligěre, *to choose, to elect.*

Eluceo, eluxi, elucēre, *to shine, to glitter.*

Emo, emi, emptum, eměre, *to buy.*

Emungo, emunxi, emunctum, emungěre, *to blow the nose.*

Enĕco, enecui, enecātum and enectum, enecāre, *to fill.*

Eruo, erui, erŭtum, eruěre, *to draw out, to subvert.*

Evādo, evāsi, evāsum, evaděre, *to go out, to escape.*

Excello, excellui, excellĕre, *to excel.*

Expergiscor, experrectus sum, expergisci, *to awake.*

Expleo, explēvi, explētum, explēre, *to fill again.*

Explōdo, explōsi, explōsum, explodĕre, *to hiss, to disapprove.*

Exprīmo, expressi, expressum, exprimĕre, *to express.*

Exquīro, exquisīvi, exquisītum, exquirĕre, *to seek again, to enquire.*

Exsĕro, exserui, exsertum, exserĕre, *to put forth.*

Exsilio, exsilii and exsilui, exsultum, exsilīre, *to leap forth, to go out.*

Fallo, fefelli, falsum, fallĕre, *to deceive.*

Farcio, farsi, fartum, farcīre, *to stuff, to fill.*

Fateor, fassus sum, fatēri, *to confess.*

Faveo, favi, fautum, favēre, *to favor.*

Ferio, ferīre, *to strike.*

Fero, tuli, latum, ferre, *to bear.*

Fido, fisus sum, fidĕre, *to confide.*

Figo, fixi, fixum, figĕre, *to fix, to plant.*

Findo, fidi, fissum, findĕre, *to cleave.*

Fingo, finxi, fictum, fingĕre, *to feign, to represent, to make.*

Flecto, flexi, flexum, flectĕre, *to curb, to bend.*

Fleo, flevi, fletum, flēre, *to weep.*

Floreo, florui, florēre and florescĕre, *to flourish.*

Fluo, fluxi, fluxum, fluĕre, *to flow.*

Fodio, fodi, fossum, fodĕre, *to dig.*

Foveo, fovi, fotum, fovēre, *to inflame.*

Frango, fregi, fractum, frangĕre, *to break.*

Fremo, fremui, fremĭtum, fremĕre, *to tremble.*

Frendo and frendeo, frendĕre and frendēre, *to gnash the teeth.*

Frico, fricui, fricātum and frictum, fricāre, *to rub.*

Fruor, fruĭtus and fructus sum, frui, *to enjoy.*

Fugio, fugi, fugĭtum, fugĕre, *to fly from.*

Fulcio, fulci, fultum, fulcīre, *to prop, to stay.*

Fulgeo, fulsi, fulgēre, *to shine, to brighten.*

Fundo, fudi, fusum, fundĕre, *to pour.*

Gemo, gemui, gemĭtum, gemĕre, *to groan.*

Gero, gessi, gestum, gerĕre, *to carry on, to produce.*

Gigno, genui, genĭtum, gignĕre, *to bring forth.*

Gradior, gressus sum, gradi, *to walk, to advance.*

Hæreo, hæsi, hæsum, hærēre, *to stick, to hesitate.*

Haurio, hausi, haustum, haurīre, *to draw up.*

Horreo, horrui, horrēre and horrescĕre, *to stand on end.*

Ico, ici, ictum, icĕre, *to strike, to wound.*

Ignosco, ignōvi, ignōtum, ignocĕre, *to pardon.*

Impingo, impēgi, impactum, impingĕre, *to throw.*

Incĭdo, incĭdi, incidĕre (*cado*), *to fall.*

Incīdo, incīdi, incīsum, incidĕre (*cædo*), *to cut.*

Incumbo, incubui, incubĭtum, incumbĕre, *to lie on, to exert oneself.*

Indulgeo, indulsi, indultum, indulgēre, *to be indulgent toward.*

Ingruo, ingrui, ingruĕre, *to attack, to fall upon.*

Intueor, intuĭtus sum, intuēri, *to look with attention.*

Irascor, irātus, sum, irasci, *to get angry.*

Jaceo, jacui, jacēre, *to lie down, to recline, etc.*

Jacio, jeci, jactum, jacĕre, *to throw, to cast.*

Jubeo, jussi, jussum, jubēre, *to order.*

Juvo, juvi, jutum, juvāre, *to aid.*

Labo, lapsus sum, labi, *to fall.*

Lædo, læsi, læsum, lædĕre, *to wound.*

Lambo, lambi, lambĕre, *to lick.*

Langueo, langui, languēre, *to languish.*

Lateo, latui, latēre, *to hide.*

Lavo, lavi, lautum and lotum, lavĕre and lavāre, *to wash.*

Lino, levi and livi, litum, linĕre, *to smear, to cover.*

Linquo, liqui, linquĕre, *to leave.*

Luceo, luxi, lucēre, *to shine.*

Ludo, lusi, lusum, ludĕre, *to play.*

Lugeo, luxi, luctum, lugēre, *to weep.*

Mando, mandi, mansum, mandĕre, *to chew.*

Maneo, mansi, mansum, manēre, *to dwell.*

Medeor, medēri, *to cure, to care for.*

Mergo, mersi, mersum, mergĕre, *to plunge.*

Meto, messui, messum, metĕre, *to harvest.*

Metior, mensus sum, metīri, *to measure.*

Metuo, metui, metūtum, metuĕre, *to fear.*

Misceo miscui, mixtum and mistum, miscēre, *to mix, to join.*

Misereor, misertus sum, miserēri, *to have pity.*

Mitto, misi, missum, mittĕre, *to send.*

Mœreo, mœstus sum, mœrēre, *to afflict.*

Molo, molui, molĭtum, molĕre, *to grind.*

Mordeo, memordi, morsum, mordēre, *to bite.*

Moveo, movi, motum, movēre, *to move.*

Mulceo, mulsi, mulsum, mulcēre, *to caress.*

Mulgeo, mulxi and mulsi, mulctum and mulsum, mulgēre, *to milk.*

Nanciscor, nactus sum, nancisci, *to find.*

Neco, necui and necāvi, necātum and nectum (*rare*), necāre, *to kill.*

Necto, nexui, nexum, nectĕre, *to knot.*

Neglĭgo, neglexi, neglectum, negligĕre, *to neglect.*

Nitor, nisus and nixus sum, niti, *to strive.*

Noceo, nocui, nocĭtum, nocēre, *to harm.*

Nosco, novi, notum, noscĕre, *to know.*

Nubo, nupsi, nuptum, nubĕre, *to marry.*

Oblĭno, lĭni, līvi, ēvi, oblĭtum, oblinĕre, *to anoint.*

Oblĭnio, oblinīvi, oblinīre, *to lay over, to erase.*

Obliviscor, oblītus sum, oblivisci, *to forget.*

Obsideo, obsēdi, obsessum, obsidēre, *to besiege.*

Obsoleo, obsolēvi, obsolētum, obsolēre and obsolescĕre, *to be obsolete.*

Occŭlo, occului, occultum, occulĕre, *to hide.*

Oleo, olui, olēre, *to spread an odor.*

Operio, operui, opertum, operīre, *to cover.*

Ordior, orsus sum, ordīri, *to begin.*

Orior, ortus sum, orīri, *to be born.*

Paciscor, pactus sum, pacisci, *to treat.*

Pando, pandi, pansum and passum, pandĕre, *to extend.*

Pango, panxi or pepĭgi, pactum, pangĕre, *to fasten in.*

Parco, peperci and parsi (*old*), parcĭtum and parsum, parcĕre, *to spare.*

Pareo, parui, parĭtum, parēre, *to obey.*

Pario, pepĕri, partum, parĕre, *to bring forth.*

Pasco, pavi, pastum, pascĕre, *to nourish.*

Pateo, patui, patēre and patescĕre, *to be open, evident.*

Pāveo, pāvi, pavēre, *to be afraid.*

Pecto, pexi and pexui, pexum and pectĭtum, pectĕre, *to comb.*

Pello, pepŭli, pulsum, pellĕre, *to push, to strike.*

Pellicio, pellexi, pellectum, pellicĕre, *to attract.*

Pendeo, pependi, pendēre, *to hang, to be suspended.*

Pendo, pependi, pensum, pendĕre, *to weigh.*

Percello, percŭli, perculsum, percellĕre, *to strike.*

Percutio, percussi, percussum, percutĕre, *to beat.*

Perdo, perdĭdi, perdĭtum, perdĕre, *to lose.*

Peto, petii, and petīvi, petītum, petĕre, *to seek, to ask*

Pingo, pinxi, pictum, pingĕre, *to paint.*

Pinso, pinsui, pinsum, pinsītum and pistum, pinsĕre, *to grind, to pound.*

Plaudo, plausi, plausum, plaudĕre, *to applaud.*

Plecto, plectĕre, *to whip, to punish.*

Polio, polīvi and polii, polītum, polīre, *to polish.*

Polleo, pollēre, *to be powerful.*

Polluo, pollui, pollūtum, polluĕre, *to spoil.*

Pono, posui, posĭtum, ponĕre, *to rest, to place.*

Posco, poposci, poscĭtum, poscĕre, *to ask.*

Poto, potāvi, potātum and potum, potāre, *to drink.*

Præsto, præstiti, præstĭtum and præstātum, præstāre, *to surpass, to excel.*

Prandeo, prandi, pransum, prandēre, *to breakfast.*

Premo, pressi, pressum, premĕre, *to press.*

Prodo, prodĭdi, prodĭtum, prodĕre, *to discover.*

Proficiscor, profectus sum, proficisci, *to depart.*

Promo, promsi and prompsi, promtum and promptum, promĕre, *to draw from.*

Proripio, proripui, proreptum, proripĕre, *to take off, to drag along.*

Pungo, pupŭgi and punxi, punctum, pungĕre, *to prick, to sting.*

Putreo, putrui, putrēre and putrescĕre, *to rot.*

Quæro, quæsīvi, quæsītum, quærĕre, *to seek.*

Quatio, quassum, quatĕre, *to shake.*

Queror, questus sum, queri, *to complain.*

Quiesco, quiēvi, quiētum, quiescĕre, *to rest.*

Rado, rasi, rasum, radĕre, *to scrape off.*

Rapio, rapui, raptum, rapĕre, *to bear away.*

Recĭdo, recĭdi, recāsum, recidĕre (*cado*), *to relapse.*

Recīdo, recīdi, recīsum, recidĕre (*cædo*), *to cut, to cut off.*

Reddo, reddĭdi, reddĭtum, reddĕre, *to give back.*

Refello, refellĕre, *to refute.*

Rego, rexi, rectum, regĕre, *to reign.*

Reminiscor, reminisci, *to recollect.*

Repo, repsi, reptum, repĕre, *to crawl.*

Reor, ratus sum, rēri, *to think, to believe.*

Resipio, resipui, resipĕre and resipiscere, *to feel.*

Respicio, respexi, respectum, respicĕre, *to look at.*

Respondeo, respondi, responsum, respondēre, *to answer.*

Respuo, respui, respuĕre, *to reject, to repel.*

Retundo, retŭdi, retūsum and retunsum, retundĕre, *to blunt, to repulse.*

Rideo, risi, risum, ridēre, *to laugh.*

Rigeo, rigui, rigēre and rigescĕre, *to freeze.*

Rodo, rosi, rosum, rodĕre, *to gnaw.*

Rumpo, rupi, ruptum, rumpĕre, *to break, to separate.*

Ruo, rui, ruĭtum and rutum, ruĕre, *to rush forth, to fall down.*

Salio, salii and salui, saltum, salīre, *to jump.*

Sallio, salii and salīvi, salītum, salīre and sallīre, *to salt.*

Sancio, sanxi, sancītum and sanctum, sancīre, *to establish, to sanction.*

Sapio, sapīvi and sapui, sapĕre, *to have a relish, to be wise.*

Sarcio, sarci, sartum, sarcīre, *to piece, to repair.*

Satăgo, satēgi, satactum, satagĕre, *to satisfy.*

Scindo, scidi, scissum, scindĕre, *to cleave.*

Scisco, scivi, scitum, sciscĕre, *to decree, to decide.*

Seco, secui, sectum, secāre, *to cut, to cut off.*

Sedeo, sedi, sessum, sedēre, *to sit down.*

Senesco, senui, senēre and senescĕre, *to grow old.*

Sentio, sensi, sensum, sentīre, *to perceive, to think, to feel.*

Sepelio, sepelii and sepelīvi, sepultum, sepelīre, *to bury.*

Sepio, sepsi, septum, sepīre, *to surround.*

Sero, sēvi, sātum, serĕre, *to sow.*

Sero, serui, sertum, serĕre, *to interlace.*

Serpo, serpsi, serptum, serpĕre, *to creep.*

Sido, sidi and sedi, sessum, sidĕre, *to sit down.*

Singultio, singultīre, *to sob, to groan.*

Sino, sivi, situm, sinĕre, *to permit.*

Sisto, stiti, statum, sistĕre, *to stop.*

Soleo, solĭtus sum, solēre, *to be accustomed.*

Solvo, solvi, solūtum, solvĕre, *to untie, to break.*

Sono, sonui, sonĭtum, sonāre, *to sound, to ring.*

Sorbeo, sorbui, sorptum, sorbēre, *to swallow.*

Sperno, sprevi, spretum, spernĕre, *to despise.*

Splendeo, splendui, splendēre, *to shine, to glisten.*

Spondeo, spopondi, sponsum, spondēre, *to solemnly promise.*

Spuo, spui, sputum, spuĕre, *to spit.*

Sto, stĕti, stătum, stāre, *to stand.*

Sterno, stravi, stratum, sternĕre, *to spread.*

Sterto, stertui, stertĕre, *to snore.*

Strepo, strepui, strepĭtum, strepĕre, *to resound.*

Strideo, stridēre, *to reëcho, to resound.*

Stringo, strinxi, strictum, stringĕre, *to bind, to draw together.*

Struo, struxi, structum, struĕre, *to construct.*

Studeo, studui, studēre, *to study.*

Suadeo, suāsi, suasum, suadēre, *to persuade.*

Sugo, suxi, suctum, sugĕre, *to suck.*

Sumo, sumsi and sumpsi, sumptum, sumĕre, *to take.*

Surgo, surrexi, surrectum, surgĕre, *to rise.*

Tabeo, tabui, tabēre, *to melt away.*

Taceo, tacui, tacĭtum, tacēre, *to be silent.*

Tango, tetĭgi, tactum, tangĕre, *to touch.*

Tego, texi, tectum, tegĕre, *to cover.*

Texo, texui, textum, texĕre, *to weave.*

Temno, temsi and tempsi, temtum and temptum, temnĕre, *to despise.*

Tendo, tetendi, tentum, tensum, tendĕre, *to stretch out.*

Teneo, tenui, tentum, tenēre, *to hold.*

Tergeo and tergo, tersi, tersum, tergēre and tergĕre, *to rub, to clean*

Tero, trivi, tritum, terĕre, *to grind, to pound.*

Timeo, timui, timēre, *to fear.*

Tingo, tinxi, tinctum, tingĕre, *to dye*

Tollo, sustŭli, sublātum, tollĕre, *to bear away.*

Tondeo, totondi, tonsum, tondēre, *to shear.*

Tono, tonui, tonĭtum, tonāre, *to thunder.*

Torpeo, torpui, torpēre, *to be torpid.*

Torqueo, torsi, torsum and tortum, torquēre, *to twist.*

Torreo, torrui, tostum, torrēre, *to dry, to roast.*

Traho, traxi, tractum, trahĕre, *to draw.*

Transilio, transilivi, transilii and transilui, transultum, transilīre, *to leap.*

Tremo, tremui, tremĕre, *to tremble.*

Trudo, trusi, trusum, trudĕre, *to shove forward.*

Tueor, tuĭtus sum, tuēri, *to consider, to protect.*

Tundo, tutŭdi, tunsum and tusum, tundĕre, *to strike.*

Turgeo, tursi, turgēre, *to swell.*

Ulciscor, ultus sum, ulcisci, *to avenge.*

Ungo, unxi, unctum, ungĕre, *to anoint.*

Uro, ussi, ustum, urĕre, *to burn.*

Urgeo, ursi, ursum, urgēre, *to urge, to press.*

Utor, usus sum, uti, *to use.*

Valeo, valui, valēre, *to be strong, well.*

Veho, vexi, vectum, vehĕre, *to draw.*

Vello, velli and vulsi, vulsum, vellĕre, *to draw forth.*

Vendo, vendĭdi, vendĭtum, vendĕre, *to sell.*

Veneo, venii and venīvi, venĭtum, venīre, *to be sold.*

Verro, verri, versum, verrĕre, *to sweep off.*

Verto, verti, versum, vertĕre, *to turn.*

Vescor, vesci, *to feed on.*

Veto, vetui, vetĭtum, vetāre, *to forbid.*

Video, vidi, visum, vidēre, *to see.*

Vinco, vici, victum, vincĕre, *to conquer.*

Vincio, vinxi, vinctum, vincīre, *to tie, to knot.*

Viso, visi, visum, visĕre, *to examine, to visit.*

Vivo, vixi, victum, vivĕre, *to live.*

Volo, volui velle, *to wish.*

Volvo, volvi, volūtum, volvĕre, *to turn round.*

Vomo, vomui, vomĭtum, vomĕre, *to vomit.*

Voveo, vovi, votum, vovēre, *to vow, to make a vow.*

DE RATIONE INTERROGANDI ET RESPONDENDI PRÆCEPTA QUÆDAM.

GRAMMATICAL CONSTRUCTION OF QUESTION AND ANSWER.

I.—QUESTIONS.

1. There are two kinds of questions: the direct and the indirect. The indirect question is always expressed by a subordinate proposition. In the sentences: *Tell me who you are, I wish to know what he is doing*, WHO YOU ARE, WHAT HE IS DOING, are indirect questions. The direct question is put thus: WHO ARE YOU? WHAT IS HE DOING?

§ 1.—DIRECT QUESTIONS.

2. The following pronouns and adverbs are often used in direct questions: *Quis, quisnam ecquis, ecquisnam,*[1] *uter*, for two persons or things;

[1] *Ecquis, ecquisnam, ecquo, ecquando*, expect an affirmative answer.

Quid, subject or object of a verb of asking, is used alone or is followed by a substantive in the nominative, the accusative, or the genitive case. *Quid tibi videtur?* (Cic.) *How*

qualis, for quality; *quantus, quantum, quam*, for dimensions, quantity; *quanti*, for price, value; *quanto*, in comparisons; *quot, quoties, quotus, quoteni, quotuplex, quotuplus*, for number; *cujus*, for possession; *cujas*, for country; *ubi, quo, ecquo, unde, qua, quorsum, quorsus, utro, utrobi, utrubi*, for place; *quando, ecquando, quamdiu, quamdudum*, for time; *cur, quare, quamobrem, quin*, for cause, motive; *quomodo, quemadmodum, ut, qui*,[2] for manner and instrument.

Quis hic loquitur? Ter.

Who speaks here?

Qui tu es homo? Ter.

Who are you?

Quis hic est homo? Ter.

Who is this man here?

Quænam audiam?

What am I to hear?

does it look to you? Quid tibi nomen est? (Plaut.) *What is your name? Quid tu hominis es?* (Tér.) *What man art thou? Quod* is always followed by a substantive in the same case. *Quod scelus commisit? What crime has he committed?* Interrogative pronouns are used only with nouns which are expressed, in the cases which have the same form for the masculine and neuter. Thus we say: *Cui rei studes? de qua re loqueris?* and not *Cui studes? de quo loqueris?*

2 With *how, why*, in Latin, we always employ in prose a personal mood, as *Cur Simulas?* (Tér.) *Why dissimulate? Cur me excrucio?* (Cic.) *Why torment me?*

Quidnam incepturus est? Ter.

What is he to undertake?

Quid tibi vis? Quid feci?

What do you wish? What have I done?

Quid est? Quid rides? Quid taces?

What is it? Why laugh? Why silent?

Ex duobus uter dignior? Quint.

Which is the worthier?

Quanti emisti? Ter.

How much have you paid for it?

Hora quota est? Hor.

What time is it?

Cujum pecus? Vir.

Whose flock?

Cujates estis? Plaut.

From what country are you?

Ubi vidisti? Ubi quæram? Ter.

Where have you seen it? Where shall I seek it?

Quo hinc te agis? Ter.

Whither are you going?

Unde egreditur? Unde id scis? Ter.
Whence does he depart? Whence did you learn that?

Quorsum hæc pertinent? Cic.
What is the drift of this talk?

Quando gentium? Plaut.
When then?

Quandiu nos eludet? Cic.
How long shall he make sport of us?

Cur simulas igitur? Quin taces? Ter.
Why dissimulate? Why are you not silent?

Quamobrem id non facis? Ter.
Why do you not do this?

Ut vales? Qui sciam? Ter.
How do you do? How may I know it?

Mæcenas quomodo tecum? Hor.
How is it with you, Mæcenas?

3. When the pronouns and adverbs just enumerated are not used, the particles *ne, an, numquid, numnam, nonne, annon, utrum,* may be employed. When the answer to a question is doubtful, *ne* or *an* is used; *ne* is always placed after a word,

and *an* ordinarily begins a subordinate proposition.[1]

Novistine Euclionem? Plaut.

Do you know Euclion?

Obsecro, an non civis est? Ter.

Tell me, I pray you, is he a citizen?

4. If the answer expected is to be negative, *num*, *numquid*, *numne*, *numnam*, are used, in the beginning of the sentence.[2]

Num cadit in virum bonum mentiri? Cic.

Is it permitted a good man to lie?

Numquid vos duas habetis patrias? Cic.

Have you two countries?

Numne Deum ipsum vidistis? Cic.

Have you seen God?

5. If the answer expected is to be affirmative, *nonne*, *annon*, *nihilne*, are used.

Nonne id satis erat? Ter.

Was not that enough?

1 *An* and *annon* serve to announce the second part of an interrogation which has two members, and correspond to *or*. They begin a proposition which stands as an explanation or as an answer to another; we could not say *an novisti Euclionem?*

2 *Numquid* is stronger than *num*.

Pater ejus rediit, annon? Ter.

Has his father returned or not?

Nequidquam liberum te dicis, annon est metus omnis servitus? Cic.

In vain do you call yourself free; is not every fear a bondage?

6. When the question regards two things or two persons, *utrum* or *ne* is used in the first member, and *an* before the second.[1]

Guatulerne tibi, an timeam? Cic.

Should I congratulate, or should I fear you?

Uter popularis est tune, an ego? Cic.

Who of the two is popular, you or I?

Utrum ea vestra, an nostra culpa est?

Is it your fault or ours?

Utrum taceam, an prædicem? Ter.

Should I remain silent, or should I speak?

[1] *Ne, utrum,* are sometimes understood: *Eloquar an sileam?* (Virg.) *Shall I speak or shall I remain silent? Non mihi respondes?* (Ter.) *You do not answer me?*

Ne is always used after a word.

An is sometimes replaced by *ne*: *Justitiæne priùs mirer belline laborum* (Hellen. p. *labores*)? (Virg.) *Must I rather admire thy justice than thy martial deeds? Quid refert clamne palamne roget?* (Tib.) *What matters it whether he ask in secret or openly?*

7. When we ask whether a thing exists or not, whether an event has taken place or not, the sentence is expressed as a simple affirmation, *necne* or *annon* being placed at the end.

Sunt haec tua verba necne? Cic.

Are these your words or not?

Bellum indicimus annon? Cic.

Shall we declare war or not?

Pater ejus rediit, annon? Ter.

Has his father returned or not?

§ 2.—Indirect Questions.

8. In indirect questions, as in direct, the pronouns and adverbs *qui*, *qualis*, *cur*, etc., are used.[1]

[1] Indirect questions generally follow the verbs *scire*, *nescire*, *ignorare*, *quaerere*, *interrogare*, *videre*, *deliberare*, *dijudicare*, *decernere*, etc. The relative pronoun should not be confounded with the interrogative pronoun. The relative pronoun has an antecedent expressed or understood, and is construed with the indicative; the interrogative pronoun is always followed in indirect questions by the subjunctive. Thus, *Scio quae tu nescis* signifies *I know things which you do not know*, while *Scio quae tu nescias* signifies *I know what the things are which you do not know*. Likewise, *Dicam tamen quod sentio* signifies *I will tell nevertheless that which* (id quod) *I think, the thing which I think*, and *Dicam tamen quid sentiam*, *I will tell nevertheless* (what?) *what I think, what my thought is, what thing I think*. Quid sentiam is here the object of the verb dicam.

Nescio quid egeris. Cic.

I know not what you have done.

Quis ego sim cognosces. Sall.

You know who I am.

Ausculto, loquere quid velis. Ter.

I listen, say what you will.

Quid est causae cur repudietur?

What reason is there for rejecting him?

9. When these adverbs and pronouns are not used, *ne*, *num*, *an*, *nonne*, *annon*, *utrum*, etc., are used instead. If the interrogative sentence consists of but one member, *ne*, *num*, and sometimes *an* may be used.

Quaeritur idemne sit pertinacia et perseverantia. [Cic.

It is asked if obstinacy and perseverance are one and the same thing.

Quaeritur an siccari palus Pomptina possit. Quint.

It is asked if the Pontine marshes can be drained.

Interrogavit bove an esset latior. Phaed.

She asked if she was not larger than the ox.

10. If the question has several members, *utrum, ne, num* are used in the first member, and *an* at the beginning of the others.[1]

Quis scire possit unusne mundus sit, an plures? [Cic.

Who can tell whether there be one or many worlds.

Quaero a te utrum illa verba an portenta sint? [Cic.

Tell me are these simple words or prodigies?

11. If the interrogation refers to the existence or to the non-existence of a thing, *necne* or *annon* is used.

Dii utrum sint necne sint quaeritur. Cic.

It is asked whether or not the gods exist.

1 *Utrum, ne, num* are sometimes understood: *Stellarum numerus par an impar sit incertum est* (Cic.). *We know not if the number of the stars be odd or even.*

An is sometimes replaced by *ne: Hominibus prodesse natura jubet; servi liberine sint, quid refert?* (Cic.) *Nature imposes on us the duty of assisting men; what matters it whether they be slaves or freemen?*

An is repeated before every proposition when there are several of them: *Quaeritur an atomorum concursu mundus sit effectus, an Providentia regatur, an sit aliquando casurus* (C.)—*An, anne* are often used for *aut: Postulo mihi respondeat, qui sit iste verutius: mercator, an arator, an pecuarius?* (Cic.) Sometimes the meaning of the sentence demands *aut: An, ille, tempus aut in poetis evolvendis, aut in musicis contereret* (Cic.).

§ 3.—The Verb in Questions.

12. In indirect questions the verb is always put in the subjunctive:[1] in direct questions it is put in the indicative.

In direct questions the verb is put in the subjunctive: 1st. When the tense is conditional: *Quem te appellem?* (Cic.). *How should I call you?* — *Utrum plus aestimemus pecuniam Pyrrhi, an continentiam Fabricii?* (Cic.). *Which should we esteem the more, the treasures of Pyrrhus or the disinterestedness of Fabricius?* 2nd. When there arises an idea of doubt, of possibility: *Quid faciam? Quid facerem?* (Cic.) *What am I to do? What could I do?*

II.—ANSWERS.

Answers to questions are made in Latin, as in English, by a noun, an adjective, a pronoun, a verb, an adverb, or by a combination of some of these parts of speech. Ellipses are frequent in answers to questions, and they should be always taken into consideration when we construe the words expressed.

1.—The Noun, Adjective, and Pronoun in Answers.

Qui vocare?—Geta. Ter.

What is your name?—Geta.

[1] *Nescio quis* stands for *aliquis* and the verb which follows is put in the indicative.

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.
Some evil eye or other bewitches my tender lambs.

Ecquis hic est?—Ego sum, Chremes. Ter.
Who is this?—It is I, Chremes.

Quid meritus es?—Crucem (*meritus sum*). Ter.
What have you deserved?—The cross.

Ubi vidisti illam?—In via (*vidi illam*). Ter.
Where did you see her?—On the street.

Ubi ea est?—Domi, apud me. Ter.
Where is she?—In my house at home.

Quanti emisti?—Viginti minis (*emi*). Ter.
How much did you pay for it?—Twenty pounds.

Abiitne solus?—Solus (*abiit*). Ter.
Did he depart alone?—Alone.

Audivistine?—Omnia (*audivi*). Ter.
Have you heard?—Everything.

2.—The Verb and Participle in Answers.

Estne Simo intus?—Est (*intus Simo*). Ter.
Is Simon in?—He is.

Estne frater intus?—Non est (*frater intus*). Ter.
Is my brother in?—He is not.

Virgo cuja est?—Nescio. Ter.
Whose daughter is she?—I know not.

Numquid meministi?—Id quæro. Ter.
Do you not recollect it?—I am trying to.

Civis Glycerium est?—Ita prædicant. Ter.
Is Glycerium a citizen?—They say that she is.

Detraxitne tibi vestem?—Factum (*est hoc*). Ter.
Has he carried away your clothes?—Yes.

Quid ille, quæso?—Perditus (*sum, dixit*). Ter.
What did he say, tell me?—I am lost.

3.—The Adverb in Answers.

Norasne eum prius?—Non (*eum noram*). Ter.
Did you know him before?—No.

Pro te huc deductus est?—Ita (*deductus est*). Ter.
Was he conducted hither instead of you?—Yes.

Intellexistine?—Probe (*intellexi*). Ter.
Did you understand it?—Very well.

Aperte visne loqui?—Sane quidem. Ter.
Do you wish me to speak clearly?—Yes, certainly.

Numquid vis?—Etiam (*volo*). Ter.

Do you wish anything?—Yes.

Num pudet vanitatis?—Minime (*pudet*). Ter.

Do you not blush at your levity?—No.

Mene quærit?—Verum. Ter.

Is he looking for me?—Yes.

4.—Answers to Questions made with *Qualis*, *Quantus*, etc.

Qualis?	Bonus, peritus, imperitus, etc.
Quantus?	Parvus, longus, brevis, etc.
Quot?	Unus, duo, tres, quatuor, etc.
Quotus?	Primus, secundus, tertius, etc.
Quoties?	Semel, bis, ter, quater, aliquoties, etc.
Quoteni?	Singuli, bini, terni.
Quotuplex?	Simplex, duplex, triplex, etc.
Quotuplus?	Simplus, duplus, triplus, etc.
Quotennis?	Biennis, triennis... Anniculus, bimus, trimus, quadrimus.
Cujus?	Meus, tuus, suus, noster, vester, *or the genitive of a noun:* Cujum pecus? Meum *or* Ægonis.
Cujas?	*Names of country, of sect, of family:* Italus, Romanus, Stoicus.
Ubi?	Ibi, hic, istic, illic, ubique, ibidem, alibi, nusquam, alicubi, usquam, foris, etc.

Quo?	Eo, huc, istuc, illuc, quovis, quolibet, eodem, alio, aliquo, quoquam, quopiam, foras, etc.
Unde?	Inde, hinc, istinc, illinc, undique, indiedem, aliunde, alicunde, cœlitus, etc.
Qua?	Ea, hac, istac, illac, qualibet, eadem, aliqua, usquequaque, recta, dextra, etc.
Quorsum?	Sursum, deorsum, introrsum, aliorsum, etc.
Utro?	Utroque, utroque versus, neutro, etc.
Utrobi? utrubi?	Utrobique, neutribi, etc.
Quando?	Hodie, heri, cras, nudius, tertius, perendie, pridie, postridie, mane, vespere, noctu, interdiu, etc.
Quandiu?	Aliquandiu, diu, tandiu, semper, paulisper, parumper, etc.
Quantopere?	Magnopere, valde, omnino, partim, etc.
Quantum?	Aliquantum, multum, parum, paulum, plus, minus, etc.
Quatenus?	Hactenus, eatenus, magis, satis, nimium, etc.
Quomodo?	Sic, ita, item, pariter, gratis, frustra, etc.

VARIÆ COLLOQUENDI FORMULÆ.

DIFFERENT FORMS OF CONVERSATION.

1.

FOR GREETING.	AD SALUTANDUM.
Good-day.—Good-day.	Salve.—Salve et tu.
Good-day, John —And you, Paul.	Salve Joannes.—Et tu Paule.
Good-day, my good fellow, good-day my dear Curculion.	O salve, bone vir, Curculio exoptāte, salve.
I am glad to see you well.—I know that, what is going on?	Venīre te salvum volūpe est.—Credo, quid agitur?
We rejoice in seeing you well.	Salvum te advenīre gaudēmus.
To greet anybody.	Alĭquem salutāre; salūtem alicui dicĕre, dare, ferre.
To greet one another.	Consalutāre inter se.
How-do-you-do?	Salvus sis.
I wish you good-day.	Multam tibi salūtem impertio.
He came to pay me his respects.	Venit ad me salutātum.

Give my regards to Peter.	Petro meis verbis salūtem adscrībe.
He has sent me his regards through you.	A te mihi salūtem dixit.
Give him my regards.	Salvēre illum jube meo nomĭne.
Cicero sends his regards.	Salvēre te jubet Cicĕro.
My son Cicero wishes to be remembered to you.	Salvēbis a meo Cicerōne.
He greets you with his best wishes.	Impertit tibi multum salūtis.
After interchanging greetings I set about my studies.	Ubi salutatio defluxit, littĕris me imolio.
Good-bye, farewell.	Vale, multum vale, bene vale.

2.

CONCERNING THE HEALTH.	DE VALETUDINE.
How are you getting along?	Ut vales?
Have you been well all the time?	Usque valuisti?
What is your ailment?	Quis te morbus habet?
How did you contract that disease?	Unde istum morbum contraxisti?
I am well.	Bene mihi est.
I am a little better.	Melius, meliuscŭle mihi est.

I am not yet well.	Non plane a morbo convalui.
I am not very well.	Ninus belle me habes.
I never felt better.	Sic valeo ut nunquam melius.
How is your brother? is he well?	Quid frater? salvus est?
How is he? what is he doing?	Ut valet? quid agit?
Is everyone well at home?	Rectene apud vos? Ut valetur domi vestræ
He is well.	Est ipsi recte; belle se habet; recte valet.
He is not well.	Minus valet.
My father is well.	Pater commŏda utĭtur valetudĭne.
He is in good health.	Valetudĭne optĭma est affectus.
He has the fever.	In febrim incĭdit.
He is subject to the fever.	Proclĭvis ad febrim.
The fever has entirely left him.	Febris ex toto quiēvit, evāsit.
I have no desire to vomit.	Nausea plane abiit.
I have the colic, the gout, the *podagra.*	Ex intestīnis, ex renĭbus, podăgra labōro.
He has the nose bleed.	Sanguis ei narĭbus manat, fluit. Narĭbus sanguĭnem emittit.
He has sore eyes.	Labōrat ex ocŭlis.
My tooth aches.	Dens dolet, dolōres movet.

He has fainted.	Defecit eum anĭmus.
He is cured of his sore eyes.	Ab ocŭlis valet.
He is a little better.	Meliuscŭle est.
His health was very poor.	Perdĭta erat valetudĭne; illi erat infirma valetudo.
He is sick.	Tenet eum morbus; ægrōtat; morbo labōrat.
He is very sick abed.	Æger gravi morbo decumbit.
He has fallen sick.	In morbum delapsum est, morbo correptus est.
His sickness becomes worse.	Ingravescit morbus.
He suffers a great deal from the gout.	Magnas articulōrum dolōres habet.
To take care of the health.	Valetudĭni consulĕre servīre.
To recover from a sickness.	Emorbo emergĕre, recreāri; a morbo recreāri.

3.

TO GO, TO PART.	IRE, PROFICISCI.
Where are you going?	Quo te agis?
I was going to see you.	Ad te ibam.
Where were you going from here? — Nowhere; I know not where to go.	Quo te hinc agis? quo tibi est iter?—Nusquam; nescio quorsum eam.

Whither are you going? what way are you going?	Quo tendis? quo te pedes ducunt? quorsum is?
Where are you going in such a hurry?	Quo te rapis? quo te corrĭpis, prorĭpis?
Where are you going? I am going home.	Quo te capessis?—Capesso me domum.
Where are you running?	Quo cursum, gradum corrĭpis?
Wait awhile.	Paulisper mane.
Wait a minute.	Opperīre me parumper.
I will return immediately.	Ego mox huc revertor.
I have been waiting a long time.	Jamdūdum expecto.
I do not know the way.	Non novi viam.
What road shall I take?	Quam viam insistam?
Did he go this way or that way?	Hac aut illac iter instituit?
Which road did he take?—That to Paris.	Quam tenet cursum?—Lutetiam versus intendit.
Go your way; continue as you have begun.	Perge viam; perge quo cœpisti.
Let me go.	Amitte me.
Go, I am not preventing you.	Transi, nihil te moror.
Make haste and go there.	Matūra illuc ire.
Leave this place.—Wherefore?	Egredĕre hinc.—Quamobrem?
Leave my presence.	Apăge te a me.

Begone hence.	Te hinc amŏve; facesse hinc; istinc recede.
Depart as quickly as you can.	Facessĭte hinc ocyus; vos hinc ocyus amolimĭni.
Get thee gone; with all speed.	Hinc avŏla; abi quamprīmum; move te ocius.
Do you still linger?	At etiam restĭtas, cessas?
Are you here yet?	Etiam nunc hic stas?

4.

TO COME, TO RETURN.	VENĪRE, REDĪRE.
Whence come you?	Unde advĕnis.
I come from the judge's office.	A judĭce venio.
I will come presently.	Quam mox veniam.
I often come to the Senate.	Veni frequens in senātum.
We arrived a long time ago.	Jamdiu factum est cum, postquam venĭmus.
Will you come?—Yes.	Veniesne? — Etiam; numnam venies? — Certe.
Will you come or not?	Veniesne an non?
Will you come to-morrow?—Yes, but toward evening.	Veniesne cras? — Ego vero, sed sub vespĕrum.
What day will you come?	Ad quem diem redībis? Ad quae tempŏra venies?

Come when you will.	Ubi vis, accēde.
Have you just come?	Advĕnis modo?
He met me very conveniently.	Commŏdum obviam mihi venit.
You come on time.	Per tempus venis.
You have come a little late.	Tardiuscŭle, justo tardius venisti.
Your absence delays me.	Mihi moræ est quod non adsis.
What brought you here?	Quae te causa impŭlit ut huc venīres?
I went to meet you.	Ego obviam tibi conābar
Hasten, return as soon possible.	Propĕra, actūtum huc redi.
He returns from Rome, from the vicinity of Rome.	A Roma redit, ab Roma redit.
He comes from Africa.	Adest ex Afrĭca.
How long is it since he returned?	Quampridem rediit?
He met me not long ago.	Non ita pridem me convenit.
Why did you not have him come in?	Quidni eum intro misisti?
I shall conduct him hither.	Huc coram addūcam illum.
When will he return?	Ecquando redībit, reditūrus est, revertet?
He will return to-morrow at the latest.	Ut tardissĭme cras redībit.
Who rapped at my door?	Quisnam a me pepŭlit fores?

He is waiting at the door.	Ad januam spectat.
Come in, otherwise I shall close the door.	Ingredĕre, sin alĭter oc-clūdam fores.
This often happens.	Hoc sæpe usuvĕnit.

5.

ON GOOD AND BAD WEATHER.	DE TEMPESTATE.
What is the state of the weather?	Quænam est tempestas?
The weather is beautiful.	Cœlo serēno utēmur; sudum erit cœlum.
The weather is very gloomy.	Tenebricōsum est tempus.
The weather is splendid.	Dies luculentus est.
The weather is uncertain.	Dubium est cœlum.
The weather is unfavorable to setting out.	Tempus discessūs absurdum est.
The weather was never so bad.	Nullus unquam dies tam magna turbulentaque tempestāte fuit.
The weather is always good here.	Hic non intermittit cœlum nitescĕre.
It rains a great deal here.	Valde pluvium est hoc cœlum.
It began to get very cold.	Frigus impendēbat maxĭmum.
The climate of these regions is very cold.	Frigorĭbus horrent haec loca.

The water is freezing on account of the cold.	Conglaciat frigorĭbus aqua.
The ice is melting from the heat.	Glacies mollītur tepefacta, calōre tabescit.
Snow falls.	Nives diffunduntur.
The wind begins to blow.	Ventus increbescit.
It rained all night.	Tota nocte compluit.
I shall depart if the weather is good.	Proficiscar si sudum erit.
It was never any warmer.	Calet ut cum maxĭme.
His head is uncovered, no matter how cold it is.	Nullo frigŏre adducĭtur ut capĭte operto sit.

6.

AGE, CONDITION, MANNERS.	ÆTAS, CONDITIO, MORES.
Whose child is that?	Puer hic unde est?
He resembles his father.	Respondet patri; oris similitudĭne patrem refert.
You do not resemble your father.	Natūra te prorsus a similitudĭne parentis arripuit.
What is your name?	Qui vocāris? Quod nomen tibi est?
I have forgotten the name.	Nomen perdĭdi.
He resembles you very much.	Tui simĭlis est probe.

How old is he?—He is ten years old.	Quotum agit ætātis annum?—Decimum.
He is more than ten years old.	Excessit egressus est annos decem.
I am not yet six.	Nondum sextum ætātis annum egressus sum.
He is nineteen years old.	Undeviginti annos natus.
I am of your age.	Ego te ætāte consĕquor.
He is of my age.	Æquālis est meus.
He is older, younger.	Natu major. provectior; natu posterior, inferior.
Where do you live?	Ubi habĭtas?
My house is opposite the college.	Respondet domus mea huic gymnasio.
He lives very near us.	Propinque, nostris ædĭbus, accŏlit nostras ædes.
He lives near Maubert Square.	Habet se propter aream Mauberti.
He lives in the upper story.	Summis in ædĭbus habĭtat.
When will you be wise?	Quando sapies?
He is not very wise.	Parum admŏdum sapit.
He is not at all wise.	Nihil sapit.
You are too wise.	Præter modum sapis.
He has begun to study.	Disciplīnas, littĕras primis labiis attĭgit.
He is lazy.	Pigritia labōrat.
This is no time to be lazy.	Nihil loci est segnitiæ, desidiæ.

Wisdom increases with years.	Ratio cum ætāte adolescit.
He has good natural talent.	Multis natūræ munerĭbus. dotĭbus ornātus; plurĭmum ingenio valet.
He has but little talent.	Ingenio parum potest.
He studies with ardor.	Contento studio littĕras arrĭpit.

7.

TO SPEAK, TO TELL.	LOQUI, DICERE.
Do I speak to you or not?	Tibi ego dico, an non?
Do you not wish to answer?	Dicisne, an non?
I know not what to say.	Quod dicam non reperio.
Fear has tied his tongue.	Lingua hæret metu.
There is nothing to say.	Jacent rationes.
I thank you for having thought of it.	Amo te, et non neglexisse habeo gratiam.
You can do nothing more acceptable to me.	Hoc mihi gratius facĕre nihil potes.
I could not keep from telling it.	Tenēri non potui quin declarārem.
I have it on my lips.	Versātur mihi in labiis primorĭbus.
What have you to say about him?	Quæ habes dicĕre de illo?

That's well said.	Belle omnīno, belle sane.
Did you ever hear tell of that?	Num hoc ex ullo audivisti aliquando?
You add this of your own accord.	De tuo illud addis.
He does not say what he thinks.	Aliud dicit atque sentit; aliud dicit, aliud cogĭtat.
I shall tell you when there will be need of it.	Dicam tibi tum demum cum usus poscet.
What does he mean by that?	Quid istuc verbi est?
I tell the thing as it is.	Dico ut res est.
What do they say concerning the death of my brother?	Quod ad fratris obĭtum attĭnet, quid circumfertur?
This is a secret, tell it to nobody.	Secrēto hoc audi, tecum habēto.
You may tell it to himself if you wish.	Vel ipsi hoc dicat licet.
He speaks well.	Scite et diserte loquĭtur.
He speaks distinctly.	Expedīte, articulātim, distincte loquĭtur.
He speaks Latin quite well.	Satis commōde Latīne loquĭtur.
He speaks Latin elegantly.	Perbĕne Latīne loquĭtur.
You speak Latin badly.	Latīne admŏdum ĭnquināte loquĕris.
He talks to me everywhere.	Mihi usquequaque loquĭtur.

I am not able to speak a word	Nullum verbum prolŏqui potui
Enough of words.	Satĭs jam verbōrum est.
I heard him say it a thousand times.	Ex eo millies audīvi.
He is anxious to talk with you.	Cupit te conventum.
My father wishes to speak with you.	Vult te conventum pater.
It is necessary to speak with John.	Convento Joanne opus est.
Desist from speaking badly.	Mitte male loqui.
Enough is said, this is enough on the subject.	Satis jam verbōrum est, satis superque dictum est.
Let us cease speaking of these things.	De his dicĕre desistāmus.
Let us speak of other things.	Sermōnem alio transferāmus.
That is no longer spoken of.	Jacet istud in tenĕbris; haec obvolūta sunt silentio.
I shall say no more.	Hic jam plura non dicam.
No one spoke a word.—At length he became silent.	Verbum nemo facit.—Tandem aliquando conticuit.
Are you serious or are you joking?—I am in earnest.	Jocone an serio?—Extra jocum, remōto joco, bona fide, ex animo.

8.

TO ASK, TO ACCORD, TO REFUSE.	PETERE, CONCEDERE, ABNUERE.
To permit, to grant permission.	Dare copiam, facultatem, potestātem, licentiam.
Grant us a thing.	Unum sinĭte a nobis exorāri; unum concedĭte, date nobis.
Permit me, I pray you, to...	Date mihi, quæso, veniam ut...
Suffer yourself to be prevailed upon.	Sine te exorāri.
I shall not go far, I shall return directly.	Non longius recēdam; jam hic adĕro.
I permit you to go.	Per me ut abeas licet.
I grant this according to your request; the demand is reasonable.	Hoc precĭbus tuis concēdo; æquum postŭlas.
It is not allowed to do that	Illicĭtum est hoc agĕre.
I will permit you to do that.	Tibi permissūrus sum ut hoc facias.
Who gave you permission?	Quis tibi potestātem fecit?
I will not allow that to be done; I'll not tolerate it.	Non committam ut hoc fĭĕri possit; non patiar, non feram.
If you do it, you will be punished.	Hoc si egĕris, non feres in tacĭtum.
You refuse me that which is of little value.	Mihi denĕgas, quod tanti non est.

Do not ask again.	Ne quid ultra requīras.
He has never refused me.	Nihil unquam mihi abnuit, denegāvit.
He received naught from him but a refusal.	Nihil ab illo nisi repulsam tulit.
I will see that you obtain what you demand.	Tibi quod postŭlas impetrābo.
He has permission to do anything.	Omnium rerum libertātem tenet.
As much as the teacher has allowed him.	Quantum præceptōris voluntas tulit.

9.

TO DO A FAVOR, TO GIVE THANKS.	OFFICIUM ADHIBERE, GRATIAS AGERE.
Do me this favor.	Adhĭbe erga me istud beneficium.
Help me, I pray you.	Id, amābo, adjūva me.
Can you do me this favor?	Potesne me ad illud adjuvāre?
Do me this kindness.	Hoc beneficium adhĭbe?
Who has helped you?	Quem adjutōrem habuisti?
How have I done you a favor?	Quid de te merui, commerui?
Can I not be of use to you in any way?	Numquid est quod opera mea vobis opus sit?
Nothing will I do more willingly.	Nihil est æque quod faciam lubens.

I am completely at your disposal.	Tuus sum mancipio et nexu.
Everything is at your disposal.	Omnia tibi patent.
I am wholly at your service.	Totus tuus sum.
I am much obliged to you for that.	Amo te de hac re.
I am under great obligations to you.	Plurĭmum, magnopĕre, tibi debeo.
I return you sincere thanks.	Plurĭmum tibi gratias habeo, ago, refĕro.
I shall never forget it.	Nunquam illīus memoria effluet, discēdet; nulla hujus rei memoriam oblivio obscurābit.
He has often done me a favor.	Multis me beneficiis complexus est, devinxit.
He has tendered me his services.	Ad hoc opĕram suam professus est.
He is the most obliging man that I ever met.	Est omnium quos quidem novĕrim officiosissĭmus.

10.

DIFFERENT USES OF THE VERB TO DO.	VARII USUS VERBI FACERE.
How will you find a means to accomplish it?	Quam inībis viam ut id perficias?

Would you dare do that?—Certainly.	Ausisne hoc facere? Plane, omnīno prorsus, ausim equĭdem
Which of you would dare do that?	Quotusquisque vestrum hoc audeat?
If you do this you will be punished.	Hoc si egĕris, non feres tacĭtum.
I have been punished enough, more even than I deserved.	Satis superque pœnārum dedi.
It does not concern you.	Nihil tuâ refert.
I am not sorry for having done it.	Haud muto factum.
What! you dared do that?	Quid? tu ausus es?
At whose solicitation did you do it?	Cujus hoc hortātu fecisti?
He did that without thinking.	Non fecit hoc de industria, per imprudentiam hoc fecit, imprudentia ab eo peccātum est.
But we, what have we done?	At vero nos quid commisĭmus?
As for the rest, I will know what to do.	Sciam de relĭquo quid agendum sit.
What must be done?	Quid facto opus est?
What must I do?	Quid me par est facĕre.
Tell me what is to be done?	Præscrībe mihi quid facto sit opus?
I well know what I must do.	Recte ego meam rem sapio
Did you do it? Yes.	Idne fecisti? Admŏdum.

Will you do it? Certainly.	Faciesne id? Maxĭme.
You do well.	Facis commŏde.
I did it in consideration of you.	Merĭto tuo feci.
Do me this favor.	Istud erga me beneficium adhĭbe.
What shall I say to please you?	Qui pro tuo desiderio dicam?
I shall do it with all my heart, most willingly.	Faciam illud anĭmo libenti prolixoque; faciam illud ex anĭmo lubens.
Do it according to your judgment.	Judicio tuo rem permitte.
Consider well what you are about to do.	Vide etiam atque etiam quid sis factūrus.
Look to what you are doing.	Vide quid agas.
You will have to deal with Lentulus	Res tibi erit cum Lentŭlo.
What are you doing? You are doing nothing but playing.	Quid tibi agis? Nihil aliud quam ludis.

11.

TO THINK, TO HAVE A THOUGHT.	SENTIRE, SENTENTIAM AGITARE.
What is your intention? This is my resolution.	Quid tibi consilii est? Mea sic est ratio.
This is rooted in his mind.	Hoc ejus anĭmo insĭdet.

The affair is worthy of attention.	Consilii res est.
But you, what think you of it?	Tu vero quid sentis?
What is your opinion? Are you of this opinion?	Quid sentis? Siccĭne est sententia?
Now then, what think you of it?	Age vero, agĕdum qui censes?
What advice do you give me?	Quid mihi auctor es? Quid mihi suades?
Think no more of those things.	Evŏca anĭmum ab his negotiis?
Think seriously of that.	Cogitatiōnem illam toto pectŏre amplectĕre.
Think a little of that.	Id tantisper cogĭta.
This is your opinion.	Ita censes, sentis; tibi ita vidētur.
In my opinion.	Meâ quidem sententiâ, quantum ego augŭror, ut mea fert opinio.
We are of the same opinion.	Nostri sensus congruunt.
I am of your opinion.	Tibi assentio, tecum sentio, eo in tuam sententiam, tuæ sententiæ faveo.
I am not of Celsus's opinion.	Nec Celso accēo.
Add my opinion to that of Cæsar.	Adscrībe me sententiæ Cæsăris.
They have been of different opinions.	Distracti sunt, abiĕrunt in diversas sententias.

The opinions agree.	Sententiæ constant, ad unum idem sentiunt omnes
The opinions are contrary.	Tendunt in diversum sententiæ.
This subject merits our attention.	Consilii res est, res ista habet deliberatiōnem.
Consider it, I pray you.	Considerāte cum anĭmis vestris velim.
I think of it day and night.	Cura haec apud me excŭbat.
I shall give it my serious attention.	De hoc valde vidĕro.
It came to me when I was not thinking of it.	Id nec opinanti accĭdit, præter opiniōnem.
You remind me of my duty.	Me admŏnes officii mei.
Did he impart to you anything concerning his intention?	Nihilne impertiit tibi sui consilii?

12.

ON BANQUETS, REPASTS.	DE CONVIVIIS SEU EPULIS.
Have you dined?—No, not yet.	Prandistine? — Nondum, minĭme, nequāquam.
How long have you been fasting?	Quam pridem, quam dudum non edisti?
I promised to take supper with Cæsar.	Cæsări condixi, promīsi; Cæsări cœnam condixi, ad cœnam promīsi.

I shall take supper and then go to bed.	Cœnabo, post demum ibo cubĭtum.
He went away without taking dinner.	Impransus abiit.
He went to bed without his supper.	Incœnātus decubuit.
To invite anyone to dinner.	Alĭquem in prandio accipĕre; prandio, mensæ adhibēre.
To invite anyone to supper.	Alĭquem invitāre, vocāre ad cœnam.
To prepare dinner, a repast.	Prandium curāre, apparāre, epŭlas, convivium instituĕre, parāre.
After dinner, breakfast.	A prandio, a jentacŭlo.
To begin the repast.	Irruĕre, invadĕre in offam.
To eat mutton.	Ovillam edĕre.
To partake of partridge.	Perdīce vesci.
With these victuals you whet my appetite.	His cibis renŏvas mihi intĕgram famem.
To appease hunger.	Famem replēre
To eat something with one's bread.	Adhibēre aliquid ad panem, adjicĕre aliquid pani.
What kind of bread do you wish?	Qualem vultis panem? cujusmŏdi panem vultis?
To quench thirst.	Explēre, extinguĕre, sedāre, levāre sitim.
This makes one thirsty.	Hoc sitim accendit.
To give drink to anyone, to pour out wine.	Potum alicui miscēre, administrāre; vinum infundĕre.

He drinks sparingly, he never drinks wine.	Exiquo utĭtur potu, abstemius est.
To drink wine that is too pure, too strong.	Meracius vinum sumĕre, adhibēre.
To drink wine much diluted.	Dilutius potāre.
To drink one's health.	Propināre salutem alicui.
See that my dinner be got ready.	Vide mihi prandium.

13.

EVENING, NIGHT, SLEEP.	VESPER, NOX, SOMNUS.
The sun is set.	Occĭdit sol, sol ad occāsum abscessit.
At sunrise; at sunset.	Oriente sole, sub ortum solis; occidente sole, sub occāsum solis.
At the close of evening.	Nocte concubia.
It is getting late; night is coming on.	Advesperascit; declīnat, inclīnat ad vespĕrum dies, nox appĕtit, instat.
The nights are less long in summer than in winter.	Noctes contractiōres sunt æstate quam hiĕme.
There's a new moon	Luna ad initium recurrit.
To study far into the night.	Ad multam noctem studēre.

He stays awake whole nights; he passes sleepless nights.	Pervigĭlat noctes totas; noctes insomnes ducit.
He set out during the night.	In noctem se conjēcit, multa de nocte profectus est.
Have all gone to bed?	Decubuēruntne omnes?
Let us go to bed.	Cubĭtum discedāmus; quiēti nos tradāmus.
Sleep has taken hold of me.	Me complexus est somnus.
Sleep has made him drowsy.	Oppressit eum somnus.
You must not go to sleep.	Tibi dormitandum non est.
To cause one to arise.	Excitāre e lecto.
Arise, the sun is already high.	Surge, dies est, diēi multum jam est.
He sleeps undisturbed.	Secūrus dormit.
This induces, invites sleep.	Hoc somnum indūcit, facit, conciliat, excĭtat.
This wards off sleep.	Hoc somnum prohĭbet, hoc somnum adĭmit.
I have not slept a wink this night.	Hac nocte non quiēvi, somnum non vidi, nullam partem noctis requiēvi.
I arose, it was still night.	De nocte multa, concubia nocte exsurrēxi.
I slept longer than is my custom.	Arctior quam solēbat me somnus tenuit, complexus est.

To-morrow I shall sleep to my heart's content.	Crastĭna die me somno replēbo.
To sleep late in the morning and to sit up far into the night.	Ad multum diēi, ad multam diem dormīre; ad multam lucem stertĕre et ad multam noctem vigilāre.
He sleeps during the day and remains awake at night.	De die dormit et de nocte vigĭlat.

14.

TO SELL, TO BUY, TO PAY.	VENDERE, EMERE, SOLVERE.
To sell at auction, at public sale.	Per præcōnem, auctiōne vendĕre.
To ask the price of anything.	Mercis pretium exquirĕre.
How much do you wish for that?	Quanti hoc judĭcas, æstĭmas?
What is the price of that?	Quanti est hoc?
How much did he sell this for?	Quanti hoc veniit?
How much has that cost you?	Quanti hoc venit, constat?
That is beyond price.	Hoc extra pretium est.
That costs me nothing, that costs me a great deal.	Hoc mihi gratis constat; mihi magno constat.

He bought a book very cheap, very dear.	Librum comparāvit vili, impenso.
He gave me the price I demanded.	Meo pretio emit.
He sells cheaper than the others.	Vendit minōris cætĕris.
Provisions are cheaper.	Laxāvit annōna.
Horses are selling cheap.	Jacent equōrum pretia.
It is for you to say what it is worth.	Tua judicatio est.
These apples sell for a cent apiece.	Poma hoc teruntio æstimantur, adæquāto singillātim pretio.
They have come to an agreement.	Venērunt ad pactiōnem.
He did not stand to the agreement.	Non stetit conventis pactis.
This has put me in debt.	Hoc mihi æs aliēnum attŭlit.
He is much in debt at Rome.	Multa Romæ nomĭna contraxit.
He is able to pay his debts.	Solvendo est.
To pay on time.	Ad tempus, ad diem dictam, respondēre, solvĕre.
Pay me what you owe me.	Dissolve mihi quod debes.
You are paid.	Habes tibi res solūtas.
I shall institute a process against you, we will go before the judges.	Tibi scribam, dicam; ad judĭces veniēmus.

To demand payment, to pay one's debts.	Nomĭna exigĕre.—Solvĕre, dissolvĕre æs aliēnum, nomĭna.

15.

ON VARIOUS GAMES.	DE VARIIS LUDIS.
Do you wish to play?	Placetne tibi ludĕre?
Let us play together.	Inter nos ludāmus.
How much do you wish to wager?	Qua sponsiōne vis ludĕre
To win the wager.	Sponsiōne vincĕre; sponsiōnem vincĕre.
I accept the terms.	Conditiŏnem non respuo, conditiōnem sequor.
I give you the game.	Tibi cedo.
To give an opportunity to retaliate.	Reddĕre certamĭnis potestātem; lusus repetendi copiam facĕre.
Come then, let the contest be renewed.	Age, certāmen instaurētur.
To challenge anyone to play.	Ludo aliquem poscĕre.
I am not afraid of him at playing ball.	De pila palmaria non eum metuo.
Hunting and foot-ball refresh me a great deal.	Anĭmum meum mire recreat, refĭcit, oblectat, affĭcit venatiōnis usus et pila.
To play at foot-ball.	Ludĕre pila.
He is teaching him how to play at foot-ball.	Docet eum pila.

To play prisoners' base.	Cursu ad metas contendĕre.
To play at skittles.	Truncŭlis ludĕre.
To play chess.	Latruncŭlis ludĕre.
To spin top.	Versāre, agitāre, rotāre, torquēre turbĭnem.
To play at draughts.	Calcŭlis ludĕre.
To play at hunt the slipper.	Solea detrīta ludĕre.
To play at odd or even.	Ludĕre par impar.
To learn fencing.	Discĕre rudĭbus.
He fences.	Rudĭbus elūdit, digladiātur.
To fence with anyone.	Batuĕre cum alĭquo rudĭbus.

16.

DISPUTE, ACCUSATIONS.	ALTERCATIO, ACCUSATIONES.
Why this dispute?	Quorsum, quorsus haec disputatio, indignatio?
What is the question at issue?	Quid est argentum querēlæ?
They quarrel like women.	Altercantur inter se muliĕrum ritu.
Do not cry.	Omitte lacrymas.
He cries whenever he wishes.	Habet lacrymas in potestāte.
What wrong has he done you?	Quid tibi injuriæ factum est?
Who gave you that name?	Quis hoc tibi nomen imposuit, indĭdit?

Call him in my name.	Voca illum meis verbis, illum, nomĭne meo accerse.
How have I done wrong?	Quid, qua in re peccāvi?
What wrong have I done?	Quid offendi?
What great fault have I committed?	Quid tantopĕre delīqui?
What crime has he committed?	Quod scelus admīsit, patrāvit, commīsit?
Did it happen through any fault of mine?	Meritone meo id accĭdit?
How did the affair come off?	Uti res gesta est?
What happened then?	Quid tum postea?
He drove me from my place.	Extrūsit me de loco.
He struck me with his fist.	Pugnos mihi impēgit, infrēgit, inflixit.
He tripped up my heels.	Me supplantāvit.

17.

TO LISTEN ATTENTIVELY, TO BE ATTENTIVE.	ATTENTE AUDIRE, ANIMUM ATTENDĔRE.
Listen attentively.	Erigĭte aures, anĭmum attendĭte, advertĭte.
Lend your ear and listen.	Admŏve aurem et subausculta.
You are paying attention to something else.	Alias res agis.

You are not listening.	Tuæ peregrinantur aures.
Listen, I want to say a word to you.	Adesdum, paucis te volo.
Listen without saying a word.	Silentio, attento anĭmo adesse, audīre.
You interrupt me! you reply to me!	Mihi interloquĕres! mihi obloquĕris!
What is your reply?	Quid repōnes?
Without reply.	Dicto citius, abjecta omni cunctatiōne.
Be quiet and calmly listen.	Favēte, adeste æquo anĭmo.
Be attentive.	Anĭmum èt aures adhĭbe.
Wake up, be attentive.	Explĭca atque excŭte intelligentiam tuam.
Pay attention to what I am going to tell you.	Attende, adverte anĭmum ad ea quæ dictūrus sum.
Keep this well in mind.	Haec in memoria vestra penĭtus insideant.
Look out for what follows.	Attendĭte anĭmos ad ea quæ sequuntur.
Pay attention to what I ask.	Quid petam, anĭmó attendĭte.
You speak too long and too much.	Nimis diu et nimium loquĕris.
He is a little dull of hearing.	Aures habet hebetiōres.
Take a higher tone.	Intende, attolle vocem.
Lower your voice.	Remitte vocem.
You speak too freely.	Liberiōre utĕris lingua.

Accustom yourself to speak Latin.	Excerce te Latīno sermōne, Latīne loqui.
Listen to what I say.	Attendĭte me dicentem.
Stand erect.	Rectus assiste, sta recto corpŏre, sta in pedes.
He threw stones at me.	Appetiit me lapidĭbus.
He makes everyone laugh.	Risum omnibus movet, concĭtat
You do nothing but tell untruths.	Nullus tibi mentiendi mŏdus est.
Beware of lying to me.	Cave mihi mendacii quidquam.
There is no reason why I should lie to you.	Causa nulla est cur apud te mentiar.
Have you done it?—Yes.	Idne fecisti?—Admŏdum.
Do you deny it?—Yes, I deny it.	Negasne?—Nego enimvēro.
What excuse have you? will he offer his age as an excuse?	Qua excusatiōne utĕris? —An ætātem affĕret?
It is not my fault, I am innocent.	Culpa vaco, sum extra culpam, abest a me culpa.
It is your fault.	A te peccātum est, penes te culpa est, resĭdet ejus rei in te culpa.
How long is it since you began to reform?	Ecquando te ad bonam frugem recipies?
You have rendered yourself guilty of a serious offense.	Gravi te scelĕre devinxisti.
Excuse me.	Excusātum me habeas.

I accept your excuse.	Accipio, admitto, capio tuam excusatiōnem.
I will let your father know of your laziness.	Defĕram nomen tuum ad patrem de prigritia.

18.

TO OBSERVE, TO SEE, TO PERCEIVE.	ANIMADVERTERE, VIDERE.
Look at me.	Converte ora et ocŭlos in me, ad me.
See what you are doing.	Vide quid agas.
Turn your face to the audience.	Admŏve vultum ad auditōres.
See how he walks.	Vide ut incēdat.
Did you not observe it?	Ecquid non animadvertis?
I had not perceived it.	Id non observavĕram.
I did not notice it.	Hoc me prætervolāvit, non hoc observāvi.
What is going on? I am wholly in the dark.	Quid agĭtur? Mihi enim tenebræ sunt.
I shall put it before your eyes.	Rem subjiciam ocŭlis vestris, ponam vobis ob ocŭlos, in conspectu vestro collocābo.
Show him to us.	Exhĭbe illum nobis.
Does not my father suspect it?	Numquid patri subŏlet?
He has sharp eyes.	Ocŭlos habet acūtos.

He looks at us askance.	Perversis, malis, oblīquis, torvis ocŭlis nos intuētur.
Pupils have their eyes continually on their teacher.	In vultu præceptōris habĭtant discipulōrum ocŭli.
I have never been able to discover their tricks.	Illōrum fallacias nunquam præsensi.

19.

TO EXPLAIN, TO CLEAR UP A DIFFICULTY.	EXPLANARE, DIFFICULTATEM APERIRE.
What is the meaning of that word?	Quid valet, sonat illa vox? Quænam est hujus vocabŭli notio?
What does that word signify?	Quæ notio subjecta est huic voci, quid istud verbi est?
Let us examine that word.	Explicēmus illud verbum et excutiāmus.
That word is not in use.	Verbum istud est insŏlens, inusitātum, tritum non est illud vocabŭlum.
This word has changed its meaning.	Recessit hoc verbum a vetĕri sui significatiōne.
That word means many things.	Huic verbo multĭplex subjecta est significatio

This word can have two meanings.	Verbum istud in duas sententias accĭpi potest.
These two words have the same meaning.	Haec duo verba unum sonant, eamdem habent sententiam, notiōnem
What is the interpretation of this passage?	Quænam est hujus loci sententia?
I do not thoroughly understand this passage from Cicero.	Parum intellĭgo, minus locum istum a Cicerōne accipio.
Do you understand what I say?	Tenes quod dicam?
Did you understand that? or, Do you not understand it yet? Yes, very well.	Hoc intellextin'? an nondum etiam? Imo callĭde.
He does not understand a word of it.	Nihil in eo videt.
I do not quite understand what you wish to say.	Nondum tuam cogitatiōnem assecutus sum, percēpi.
I do not quite understand what that word means.	Parum intellĭgo, minus capio, non satis novi quid haec vox sonet.
I will make the difficulty clear to him.	Illum ad intelligentiam hujus difficultātis addūcam.
To clear up a difficulty.	Aperīre difficultātem.
To explain anything to children.	Aliquid puĕris prælegĕre, exponĕre, explanāre, interpretāri.

To interpret a passage from Cicero.	Locum Cicerōnis explanāre, aperīre, illustrāre.
To translate word for word.	Totĭdem verbis interpretāri.
To give a free translation.	Diffusius, enodatius explicāre; dicĕre latius; plenius exprimĕre; uberius explanāre.

20.

TO STUDY, TO READ, TO LEARN BY HEART.	STUDIIS VACARE, LEGERE, MEMORIÆ MANDARE.
I study as much as I can.	In studiis pro mea parte versor.
To give oneself up to work, to study.	Dare se labōri; tradĕre se studiis.
To labor in vain.	Labōrem inānem suscipĕre; labōrem profundĕre.
He did not labor long.	Labōrem diutius non tulit.
He studies zealously.	Ad, in studia incumbit.
He studies with as much ardor as ever.	Studet ut cum maxĭme.
He loves study very much.	Satis exardet ad littĕras.
He has an insatiable love for reading.	Est in eo inexhausta avidĭtas legendi.
They all study as best they can.	Omnes certātim, alius alio diligentius student.

I read all the time.	Nihil mihi tempŏris a legendo vacat.
I employ all my spare time in reading Cicero.	Otium in legendo Cicerōne consumpsi.
Cicero is continually in his hands.	Nunquam Cicerōnem de manĭbus depōnit, demittit.
He has begun to translate the complete works of Cicero.	Interpretandi Cicerōnis provinciam suscĕpit.
I employed the afternoon in reading Virgil.	Pomeridiānum tempus lectiōne Vergilii traduxi, transmīsi.
You have not Virgil in your hands.	Non habes Marōnem præ manĭbus.
To read the poets.	Poĕtas evolvĕre, volvĕre, percurrĕre.
To read the rules over and over.	Præcepta crebro regustāre.
They study Greek with ardor.	Calent littĕræ Græcæ.
But little study is being done now.	Frigent nunc littĕræ.
To learn by heart.	Discĕre memorĭter; memoriæ tradĕre, mandāre, percipĕre.
He no longer desires to learn.	Discendi voluntātem abjēcit, deposuit.
To learn one's lesson.	Lectiōnem memoriæ commendāre, mandāre.

To recite anything.	Aliquid reddĕre sine scripto, memorĭter, ex memoria pronuntiāre, recitāre.
To recite intelligently and slowly.	Sensim et lente recitāre.
To recite one's lesson in haste.	Cursius lectiōnem recitāre.
You have skipped three verses in reciting.	Tres versus recitando prætervolasti, prætermisisti, omisisti.
His memory has failed him.	Memoria lapsus est.
Begin your lesson over from the beginning.	Ordīre lectiōnem ab intĕgro.
He knew hardly anything.	Nihil admŏdum sciēbat.
The words did not come to me.	Neque mihi succurēbant verba.
I 'm not myself.	Apud me non sum.

21.

TO TRANSLATE, TO COMPOSE, TO WRITE.	INTERPRETARI, SCRIPTIONI ANIMUM ADHIBERE.
To translate into Latin.	Latīne reddĕre, interpretāri; in Latīnum sermōnem transferre, vertĕre.
To translate Greek word for word.	Adverbum de Græcis littĕris exprimĕre.

To render word for word.	Verbum verbo exprimĕre, reddĕre verbum pro verbo.
To write an exercise.	Opus elaborāre, perpolīre, perficĕre.
I have worked hard over this exercise.	In eo vehementer desudāvi.
We compose in verse and in prose.	Stricta oratiōne scribēmus, solūta oratiōne.
Apply yourself to your theme.	Converte, adhĭbe anĭmum ad scriptiōnem.
To write one's composition with care.	Scriptiōnem accurāre, elaborāre, polīre, limāre.
I write a theme every day.	A scriptiōne nullus mihi dies vacuus est.
Your theme has not been corrected thoroughly.	Ultĭma lima defuit scriptiōni tuæ.
To review and correct anything diligently.	Alĭquid summa cura et diligenter recognoscĕre.
This student excels in prose, and that one in poetry.	Hic oratoria facultāte, ille præstat poetĭca.
You have made the same mistake as he.	Idem peccasti ac ille.
How much time have you given to your composition?	Quantum tempŏris scriptiōni tribuisti ?
To win prizes.	Præmia consĕqui.
He understands Greek very well.	Luculente, luculenter Græce novit.

He is not acquainted with Latin.	Latīne nescit.
He has not translated that passage well.	Hanc sententiam male interpretātus est.
To this passage he has given an entirely different meaning.	Hunc locum in contrarium sensum detorsit.

22.

TO MAKE A PEN, TO WRITE.	CALAMUM CONFORMARE, SCRIBERE.
To make a pen.	Calămum apparāre, conformāre.
Make this pen pointed and that one blunt.	Hunc mihi calămum in acūtum mucrōnem, illum vero in latiōrem conforma.
To see if a pen be good.	Calămum experīri.
To write on the back of the paper.	In aversa charta scribere.
Blank paper.	Pura charta.
I have no paper.	Non suppĕtunt mihi chartæ.
My paper allows the writing to be seen on the other side.	Transmittit littĕras papyrus mea.
To make an erasure.	Mendum scripturæ litūra tollĕre, delēre, obliterāre.
I am pleased with the writing of Lentulus.	Placet mihi Lentûli manus.

Write this in your note-book.	Refer hoc in adversaria.
You have blotted my book with ink.	Atramenti effusiōne chartam meam infecisti.
To stain one's book with ink.	Atramento librum maculāre inquināre, fœdāre.
To write what he dictates.	Ejus dictāta scribĕre; excīpĕre.
Lend me that book.	Commŏda mihi librum, da mihi utendum hunc librum.
Give me my papers, that paper.	Cedo tabŭlas, hanc chartam.

23.

ON LETTERS, AND HOW THEY SHOULD BE SIGNED.	DE EPISTOLIS, ET IN EXTREMIS EPISTOLIS QUOMODO VALEDICENDUM SIT.
To fold a letter.	Epistolam complicāre.
To seal a letter.	Obsignāre littĕras, epistŏlam sigillo munīre, signo littĕras obsignāre.
To open a letter.	Epistŏlam resignāre, resolvĕre, explicāre.
To address a letter.	Epistŏlam inscribĕre.
To send letters to anyone.	Littĕras ad alĭquem scribĕre, mittĕre, dāre.
He has delivered letters to me unopened.	Littĕras intĕgro signo mihi reddĭdit.

To intrust letters to any-one.	Alicui littĕras committĕre.
We hear no longer from you.	Conquiescunt littĕrae tuæ.
I have not received a letter from you for a long time.	Littĕras tuas jamdūdum desidĕro.
Why did you not write to me?	Cur conticescunt tuæ littĕræ?
Write to me as often as you can.	Ad me quam sæpissĭme scribas.
Not a bit of news from Cappadocia.	E Cappadocia ne hilum quidem.
I shall write often to you, do not forget to answer my letters.	Scribam ad te sæpe, vide ut par mihi sis.
I shall not write to you again; I shall be less long.	Littĕræ meæ conquiscent; longiōre epistŏla supersedēbo.
I shall write to you more at length when I shall have more time.	Plurĭbus verbis ad te scribam quum plus otii nactus ero.
Truly I had not a word of news to tell you.	Plane nihil erat quod ad te scribĕrem.
I had no news to send you.	Nihil habēbam quod dicĕrem.
I received your short letter; your letter gave me much pleasure.	Accēpi perbrĕves tuas littĕras; gratæ mihi tuæ littĕræ fuērunt.
I thank you for your letters; they gave me great pleasure, especially that of Sextius.	Gratum quod mihi dedisti epistŏlas, quae quidem me delectārunt, in primis Sextii nostri.

Tell me as soon as possible what you are doing and what you intend to do.	Tu velim, et quid agas et quid actūrum te putes, facias me quam diligentissĭme certiōrem.
Brutus is expecting a letter from you.	Tuas jam littĕras Brutus expectābat.

Vale.

Da operam ut valeas, hoc mihi gratius facere nihil potes.

Tu me diliges et valebis.

Cura si me amas ut valeas.

Vale, et matrem meosque tibi commendatos habe.

Me velim, ut facis, diligas, valetudinique tuæ et tranquillitati animi servias.

Valebis, meque, ut a puero fecisti, amabis.

Ama nos et vale.

Cura ut valeas; et me, ut amas, ama.

Bene vale et me dilige.

Fac valeas, meque mutuo diligas.

Valete, mea desideria, valete.

Etiam atque etiam vale.

Tu velim tuam et Tulliolæ valetudinem cures.

Valetudinem tuam cura diligenter.

Fac ut tuam et Tulliæ valetudinem cures.

Maxime autem date operam ut valeatis, si nos vultis valere.

Cura ut valeas, et ita tibi persuadeas, mihi te charius nihil esse, neque unquam fuisse.

Reliquum est ut te orem, ut valetudini tuæ, si me et tuos omnes valere vis, diligentissime servias.

Cura, mi frater, ut valeas.
Fac, mi frater, ut valeas.
Vale, mi optime et optatissime frater.
Mi frater, vale.
Te oro etiam atque etiam, mi frater, ut valeas.
Cura, mi suavissime et charissime frater, ut valeas.
Vale, mi suavissime et optime frater.
Cura ut valeas et nos ames, et tibi persuadeas te a me fraterne amari.
Cura ut valeas etiam atque etiam, Tiro noster.
Quantum me diligis, tantum fac ut valeas, vel quantum te a me scis diligi.
Ama nos et vale.
Cura te etiam atque etiam diligenter.
Cura, mi Tiro, ut valeas.
Salvebis a Cicerone, salve a Petro, salutat te Cicero meus.
Cicero bellissimus tibi salutem plurimam dicit.
Tullia tibi plurimam salutem adscribit.
Terentia te salvere jubet, Cicero te salutat.
Terentia tibi salutem, Terentia tibi impertit multam salutem.
Domus te nostra tota salutat.
Tulliolæ et Ciceronis salutem dicito.
Multam salutem Piliæ.
Dionysio plurimam salutem.
Attico plurimam salutem velim dicas.
Dionysium velim salvere jubeas.
Jubebis meo nomine salvere Paulum.
Ex me salutato præceptorem tuum.
Saluta meis verbis Joannem.
Salutem Marcello.
Salutem dic Petro meo nomine, quem ego in oculis fero.

Molinio meo multam salutem.
Salutem quibus videbitur, Contarello præcipue, et Gerardo.
Communibus amicis a me multam salutem.

24.

VARIOUS FAMILIAR EXPRESSIONS.	VARIÆ LOCUTIONES FAMILIARES.
For example.	Verbi causa, verbi gratia, exempli causa.
For form's sake.	Dicis causa.
On tiptoe.	Suspenso pede.
With equal chances.	Æquo Marte.
Single-handed — by one's self.	Suo Marte.
For a special business; as occasion serves.	Pro re, pro re nata.
As far as I am able.	Pro mea parte, pro virili parte.
In proportion.	Pro portiōne, pro rata portiōne.
With the whole hand—liberally.	Plena manu.
In person.	In propria persona.
According to the weather.	Pro cœli conditiōne.
According to your pleasure.	Ex anĭmi tui sententia.
In earnest, seriously.	Ex anĭmi sententia.
I will say it with your permission.	Bona venia tua dixĕrim, pace tua dixĕrim.

It is finished.	Actum est.
Well done!	O factum bene!
I am vexed at it.	Nollem factum.
I do not repent of what has been done.	Haud muto factum.
It goes well.	Bene habet, est.
Evil to him who wags.	Quiesse melius erit!
Leaving joking aside.	Aufer nugas.
As was my duty.	Pro eo ac debui.
That you may not be deceived.	Ne tu frustra sis.
Contrary to what he says.	Contra ac dicit.
Since it was convenient.	Ut par erat.
As much as possible.	Quoad ejus fiĕri potuit.
As much as you are able.	Quoad ejus facĕre potĕris.
To tell the truth.	Ut verum loquar, ne dicam dolo.
Not to lie.	Ne quid mentiar.
It is your duty to teach.	Tuæ sunt partes docēre.
It is now my duty.	Meæ nunc partes sunt.
Each one in his turn.	Sua quisque vice, suo quisque ordĭne.
It is your affair.	Tua res est, tua res agĭtur.
The business is not pressing.	Res habet moram.
He did it without thinking.	Per imprudentiam fecit.
Neither this nor that.	Neve hoc, neve illud.
For that is all nonsense.	Quippe leve est totum hoc.

How is that possible?	Qui potis est?
Let me alone.	Quin omitte me.
Will you not let me alone?	Non omittis?
Will you soon have finished?	Potin' ut desĭnas?
He finds a great deal of fault with it.	Accerrĭme illud vitupĕrat.
They are not numerous.	Non ita multi sunt.
I am at work on a book.	Liber est in manĭbus.
The affair has turned out to my liking.	Res obtĭgit atque optābam.
We should take men as we find them.	Ut homo est, ita morem geras.
I want nothing to do with you.	Extra numĕrum mihi es.
I wish to have a word with you.	Paucis te volo.
It is useful, important.	Opĕræ pretium est.
To live but for the present.	In diem vivĕre.
To take note of.	Ad memoriam notāre.
To speak from the manuscript.	De scripto dicĕre.
He is certainly much mistaken.	Næ ille vehementer errat.
What else could he do?	Quid fecisset aliud?
After the fashion.	Ut novus fert usus.
To tell the truth, you are genteel.	Extra jocum, homo bellus es.
There is nobody who does not like you.	Unus nemo te dilĭgit.
To behave according to one's fancy.	Suo nutu regi.

Everyone after his manner.	Suus cuique mos.
To read *recto tono*.	Uno tenōre legĕre.
Seeing the time it is.	Ut diēi tempus est.
As near as I can remember.	Ut mea memoria est.
This is easy.	Hoc in promptu est, jacet.
The matter is not clear.	Non liquet.
My account agrees, is right.	Constat mihi ratio.
Right or wrong it matters little to us.	Recte an secus nihil ad nos
He asks for you at the door.	A janua te quærit.
There is nothing in the world that I would do more willingly.	Nihil est æque quod faciam libens.
I am not at all anxious about that.	Nihil isthæc moveo ac curo.
He cares nothing for what they say of him.	Sermōnes homĭnum de se facĭle sustĭnet.
All things are turning out as I would wish.	Mihi omnia voto compĕtunt.
Believe me, you will rejoice at having done it.	Gaudēbis facto, crede mihi.
Everything goes well with him.	Res illi omnes ad votum fluunt, succēdunt.
There's not so much in it as is reported.	Non tantum est in re quantus est sermo.
The labor has been expended with profit.	Constat opĕræ fructus.

Everything befalls me against my will.	Omnia mihi eveniunt præter sententiam.
I hardly kept from laughing.	Ægre risum continui.
I cannot keep from laughing.	Nequeo risum continēre, tenēre, cohibēre.
He said that to excite laughter.	Anĭmi gratia, hoc dixit.
To take seriously what was said in jest.	Prævertĕre serio quod dictum est per jocum.
Let us see how all this will end?	Videāmus hoc quorsum evādat.
I know not what you are aiming at.	Quo evādas nescio.
That word has escaped me.	Hoc verbum mihi excĭdit.
You will pay for this, I will be revenged.	Hoc feres non multum.
Mind your own business.	Tuas res perăge.
Saving the company's respect, with all due respect, etc.	Salva audientium reverentia, dicto sit venia, bona adstantium sit venia, honor sit aurĭbus.
The sooner the better.	Quod celerius, id potius est.
Close your ranks.	Ordĭnes stipāte, comprimĭte.
It is indifferent to me.	Hoc perinde, proinde est.
Suppose that it is so.	Demus hoc ita esse.

Let it be so, what then?	Ita res se habeat, quid deinde.
What more do you want?	Quid vis amplius?
I answer for this on my honor.	In hanc rem fidem meam interpōno.
You return a wrong answer to my question.	Aliud mihi respondes ac rogo.
I have an answer all ready.	Ad manum est responsio.
I shall answer for you.	Respondēbo vestram vicem.
He has forgiven me everything.	Omnium mihi gratiam fecit.
Pass to the right.	Concēde ad dextram.
To punish anyone to serve as an example for others.	Exemplum severitātis in alĭquo statuĕre, edĕre.
He and I are great friends.	Cum illo magna est mihi gratia.
We must consider that.	Habenda est ejus rei ratio.
That seems to me to be a very good reason.	Valet haec ratio apud me multum.
That argument is against you.	Ratio illa contra te valet.
You are completely mistaken.	Tota via, toto coelo erras.
One or the other is mistaken.	Alter nostrûm fallĭtur.
It is other than you say.	Alĭter se habet ac dicis.
I am not very sure of that.	De illa re parum mihi certum est.

They esteem this as of no importance.	Nullīus momenti hoc ducunt.
Who hatched that rumor?	Quis hujusmŏdi dissipāvit, dissemināvit rumōrem?
That hat becomes your head well.	Belle quadrat, convenit hic pileus capĭti.
Let me recover myself.	Sine ut ad me redeam.
I am not myself.	Apud me non sum.
Pass along, I want nothing from you.	Transi, nihil te moror.
That relieved me a little.	Hoc me alĭqua ex parte relevāvit.
It has become a proverb.	Increbuit res proverbio.
That has passed into a proverb.	Hoc proverbii locum obtinuit, hoc abiit in proverbium.
In order not to retain you any longer.	Omnīno ut te absolvam.
I meet you very opportunely.	Optĭme te mihi offers.
He said that ingenuously.	Natīva venustāte hoc dixit.
Let us draw lots, if you will.	Res revocētur ad sortem, sorte dijudicētur, si tua fert voluntas.
Choose that which best pleases you.	Utramvis, utramlĭbet accĭpe.
Let us pass over those things.	Age, omittāmus ista.
Let us now see the rest.	Jam porro videāmus caetĕra.

I did that out of regard for you.	Merĭto tuo hoc fēci.
He has well merited it.	Meritissĭmo ejus.

25.

VARIOUS QUESTIONS.	VARIAE FORMULAE PERCUNCTANDI.
How came that suspicion?	Quî tibi ista incĭdit suspicio?
What reason had he for doing that?	Quid habuit argumenti quamobrem hoc fecerit?
What is your reason for being angry with me?	Quid negotii et quamobrem succenses mihi?
What ails you?	Quid tibi aegre est? Quid aegre anĭmo tuo factum est?
You make me angry, you provoke me.	Mihi aegre facis.
What are you mad about?	Quid tibi stomăcho est?
Why so much noise and talk?	Quorsum tot clamōres et verba?
But what need of more proofs?	Sed quid ego argumentor? Quid plura dispŭto?
Why beat about the bush?	Quid opus est circuitiōne? Quid verbis opus est?
What need did he have of me?	Quid opĕra mea egēbat?

What have you to settle with him?	Quae ratio tibi cum illo intercēdit? Quid tibi cum illo commercii est?
Attend to your own affairs.	Tuas res perăge.
What brings you here?	Quae tu causa huc affert, vocat?
Who introduced that custom?	Quis ascīvit hanc consuetudinem?
With what do you busy yourself?	Qua in re vitam exerces?
What profession do you follow?	Quam vitae conditionem sequĕris?
What benefit do you derive from that?	Quam ex hac re utilitātem ducis? Quid hoc habet commŏdi.
To whom has that been profitable?	In cujus hoc utilitātem cessit?
This will redound to your advantage.	Utilitātem redundābit hoc ad tuam.
For whose benefit?	Cui bono?
How happens it that you do not know this?	Quî fit hoc nescias?
How happens it that I do not know it?	Quî fit ut ego nesciam?
Do you know it? why should I not know it?	Idne scis? quid ego nesciam?
Why not?	Quid ita non? Quidni?
Have you not given a thought to your reputation?	Nihil tibi venit in mentem existimatiōni consulĕre?
Why do you tremble?	Quid est quamobrem trepĭdas, trepĭdes?

Think you that you stand acquitted?	Te hoc crimĭne elapsum putas?
What are you muttering?	Quid est tibi mutitio?
What means that joy?	Quid istud gaudii est?
Are you in your senses?	Penes te es?
What is that?	Quid hoc rei?
Why do you weep? what then! would you want me to sing?	Quid fles? mirum! cantem?
Is a good man capable of lying?	Num cadit in vĭrum bonum metīri?
Do you understand well what he says?	Num intellĭgis? numme, numnam intellĭgis quæ dicit.
What is it that disturbs you?	Quid tibi est sollicitudĭnis? Quid te tenet sollicĭtum?
What kind of bread do you wish?	Qualem vultis panem? Cujusmŏdi panem vultis?
What does he charge for teaching?	Quanti docet?
What is the matter with you, my son? Why are you sad? Nothing is the matter, mother.	Quid est tam tristis fili? —Recte, mater.
Do you wish to do me a favor that would be most pleasing to me?	Vis primum hodie facĕre quod ego gaudeam?
What is your object in saying that?	Quorsum istud?

To what examples do you refer me?	Ad quæ exempla me revŏcas?
Is it thus that you wish to impose upon us?	Itāne vero nobis fucum facis?
Take care that you do not damage anything.	Vide ne quid imprūdens ruas?
Who is happier than I? Nobody, beyond a doubt.	Ecquis me vivit fortunatior?—Nemo certe quisquam.
Who imposed this duty on you?	Quis has tibi partes imposuit?
You have undertaken a difficult labor.	Provinciam cepisti duram.
Drive him out.	Trude, extrūde, exĭge illum.
Gently, don't get mad.	Bona verba, quæso.
Which of us two has come out the better?	Uter tandem nostrûm superāvit?
What do you talk about together?	Qua de re sermōnem habētis, terĭtis inter vos?
Why do you allow yourself to take part in such follies?	Quid ad istas ineptias abis?
Please get out of the sunlight, you hinder me from getting warm.	Rogo te, absis a sole, offĭcis enim mihi apricanti.
What madness has seized you?	Quæ te dementia cepit?
Whence arose your scruples?	Unde isthæ te incessit religio?
Who is to make the speech?	Quis conciōnem habet? quis pro conciōne dicit?

Well, what news do you bring?	Cedo, quid portas, obsecro.
Anything new?	Numquid novi?
Is there nothing else?	Numquid est aliud? nihilne præterea?
Who made you withdraw from my company?	Quis te a mea consuetudĭne abstraxit?
Who is that man?	Quid hoc hominis est?
How much time have you spent in doing that?	Quantum huic rei tempŏris tribuisti?
Whom will you employ for that?	Quem ad hoc interpōnes, adhibēbis?
Of what does that book treat?	Quid habet argumenti liber iste?
What do you find fault with in this?	Quid in hoc arguis, imprŏbas, reprehendis?
What more do you want?	Quid vultis amplius?
Do you wish anything else from me? May you prosper in everything.	Numquid aliud me vis? Ut bene sit tibi.
What more?	Quid inde porro?
Is there anything more? what more?	Etiamne est quid porro? quid inde porro?
What happened afterwards?	Quid tum inde?
What then? ah! who could have told you?	Quid ergo? ecquisnam tibi dixĕrit?
Is it he?	An is est?
Is he in?	Anne est intus?

Whence arose the fault?	Unde natus error?
Do you believe that? Yes, I believe it.	Credin'?—Imo certe.
Do you wish a part of it? Yes, truly.	Vis unam partem?—commŏde.
Why are you in want of these?	Quo tibi ista sunt opus?
Where are you carrying that book?	Quo librum hunc asportas?
How long did you remain in Italy?	Quandiu, quandūdum egisti. degisti in Italia?
Where did you tarry so long?	Ubi tamdiu, commorātus es, morātus es?
What shall I gain by deceiving you?	Quid lucri mihi est fallĕre te?
To whom have you given that commission?	Cui istud negotium demandasti?
What has been done? speak—where are the others?	Quid factum est? Cedo? cedo alios.
What pleasure is there in that?	Quid habet voluptātis, quæ percipĭtur ex illa re voluptas?
Give me the hand, some water, my tablets.	Cedo manum, aquam, tabŭlas.
How long is it since you stopped going to class?	Quamprĭdem, quandūdum scholam frequentāre desiisti?

26.

IDIOMS AND PROVERBS.	IDIOTISMI ET PROVERBIA.
To lose one's time and labor.	Aquam perdĕre, lapĭdem verberāre, imbrem in cribrum gerĕre.
To baffle a design.	Aperīre cunicŭlos.
To write on water.	In aqua scribĕre.
To speak to a deaf person.	Canĕre surdis aurĭbus.
To impose upon.	Verba dare.
You hold me up for laughter.	Me delicias facis.
You open the wound afresh.	Obductam refrĭcas cicatrīcem.
You have put your finger on it.	Belle, acūte, argūte conjecisti; rem acu tegĭsti.
He promises seas and mountains.	Maria montesque pollicētur.
To look for knots in a bulrush.	Nodum in scirpo quærĕre.
To scoff at, to deride anyone.	Narĭbus indulgēre, naso suspendĕre adunco.
Nothing remains to be done but to hang myself.	Redit mihi, res in restim.
To give an opportunity to speak.	Sermōnis ansas dare.
The fool advises the seer.	Minervam sus docet.
To labor for nothing.	Latĕrem crudum lavāre.

To begin at the beginning.	Ordīri ab ovo.
Seek for dupes elsewhere.	Ad popŭlum phalĕras; quære peregrīnum.
To admit being beaten.	Porrigĕre herbam. Salīvam movēre.
He is entrapped.	Ab transenna turdus lumbrīcum petit.
To correct one's style.	Stylum vertĕre.
Depart, you are a man of worth.	Abi, virum te judĭco.
A man of fine taste.	Acūtæ naris homo.
There's a difference between a good man and a rogue.	Æra distant lupīnis.
Not at all excessive.	Ne quid nimis.
Service for service.	Manus manum lavat.
A fortune's favorite.	Albæ gallīnæ filius.
To turn one's back on a benefactor.	Afferre dentes in domĭnum.
His mind is in his stomach.	Anĭmus est in patĭnis.
A cunning man, a sly fox.	Naris emunctæ homo, recoctus senex.
To dispute over trifles.	Rixāri de lana caprīna, de asĭni umbra.
To render a thing useless.	Scopas dissolvĕre.
From beginning to end.	Ab ovo usque ad mala.
To spend one's means on trinkets.	Perdĕre bona in cicĕre et faba.
To swindle anybody.	Emungĕre alĭquem.
To kill time.	Fallĕre tempus.

He is at a stand.	Hæret illi aqua.
To talk nonsense to anyone.	Sarcīre centōnes alicui.
To be sold at auction.	Sub hasta venīre.
There's neither rhyme nor reason in his talk.	Nec pes nec caput sermōnis appāret.
From head to foot.	A capĭte usque ad calcem.
You touch a sore spot.	Tangis ulcus.
An empty head.	Vacuus vertex.
The affair is in good trim.	In vado res est; res calet.
It is safe.	Res in portu est.
All is lost.	Res rediit ad restim.
Done accurately, to a nicety.	Ad unquem factus.
A man of no consideration.	Homo nullo numĕro.
No longer a child.	Nucĭbus relictis.
You are a *sot*, a man of three letters.	Trium litterārum homo es.
To sleep free from care.	In utramque aurem dormīre.
You engage yourself in great difficulties.	Magnum mare ingredĕris.
A word to the wise is sufficient.	Dictum sapienti sat est.
To complain to the deaf.	Apud novercam queri.
To fill both sides of the account.	Utramque pagĭnam facĕre.
To make one fall into another's net.	Palumbem alicui ad aream adducĕre.
As the father, so the son.	Colubra restem non parit.

You have your hands full of business.	Satăgis tanquam mus in matella.
You are still far from the end.	Adhuc tua messis in herba.
We reap what we sow.	Ut sementem facĕris, ita et metes.
Every man for himself.	Sibi qui que ruri metit.
That neither makes me cold nor warm.	Mihi istic nec serĭtur nec metĭtur.
That is your business.	Tibi metis.
As easily as drinking a glass of water.	Tam facĭle quam pirum vulpes comest.
Nothing is more worthy of being loved.	Dignius est nihil quod amētur.
To have immense possessions.	Habēre quantum milvi volant.
To be extremely rich.	Modio nummos metīri.
To measure himself by his own standard.	Metīre se suo modŭlo ac pede.
To keep harping on the same string.	Uno opĕre eamdem incūdem tundĕre.
Let not a shoemaker go beyond his last.	Ne sutor supra crepĭdam.
Birds of a feather flock together.	Pares cum paribus facillĭme congregantur.
To laugh in one's sleeve.	Tacĭto ridēre naso.
To talk to the wind.	Mortua re verba facis.
To carry coals to Newcastle, to pour water into the sea.	In silvam ligna ferre. In mare fundĕre aquas. In littus arēnas ferre.
Fortune does not change nature.	Vulpes pilum mutat, non mores.

To be all things to all men.	Utrosque pariĕtes linĕre.
To remain in one's condition.	In propria pelle quiescĕre.
To rise above one's condition.	Majōres pennas nido extendĕre.
To do impossibilities.	Mulgēre hircos, jungĕre vulpes.
To tread on roses.	In viŏla esse.
To be on the edge of a precipice.	Extrēma tegŭla stare.
The wine is drawn, we must drink it.	Tute hoc in tristi, tibi omne exedendum.
He is a dangerous person.	Fœnum habet in cornu.
To kill two birds with one stone.	De eadem fidelia duos pariĕtes dealbāre.
He comes, when you are talking about him.	Lupus in sermōne, lupus in fabŭla.
To view rapidly, at a glance.	Per transennam aspicĕre.
To enter into the most minute details.	Ab acia et acu omnia exponĕre.
Dogs do not devour one another.	Canis canīnam non est.
To lead anyone by the nose.	Ductāre alĭquem labiis.
To promise something rare.	Lac gallinaceum, avem albam promittĕre.
In a place where there is no jesting.	Huc ubi ferrum mures rodunt.
Milder than a lamb.	Oleo tranquillior.
To fare sumptuously.	Malis orbiculātis pasci.

I steer my own course.	Meo remigio rem gero.
To spoil nature by art.	Ebur atramento candefacĕre postŭlas.
A continual repetition of the same.	Eamdem recŏquit crambrem.
To repeat to satiety.	Ad ravim decantāre.
Everything happens as he would wish.	Laureum gestat bacŭlum.
While the pot boils, friendship lives.	Fervet olla. vivit amicitia.
To make much ado about nothing.	Excitāre fluctus in simpŭlo.
To supplant anyone.	Alicui ex manu eximĕre manubrium.
To look upwards, to be unconcerned.	Spectāre lacūnar.
To love afar off.	Extrēma linea amāre.
To love one as the apple of your eye.	In ocŭlis alĭquem ferre.
Having neither hearth nor home.	Esse inops laris et fundi.
To sell for cash.	Oculāta die vendere.
Spoken in vain, to the wind.	Verba fiunt mortuo.
Riches wrongfully gotgen count not as profit in the end.	Male partum male dispĕrit.
He is loaded with debt.	Anĭmam debet.

CURRENT LATIN EXPRESSIONS.

From the beginning.	Ab initio.
Wise without instruction.	Abnormis sapiens.
While the defendant was absent.	Absente reo.
Unconditionally.	Absque ulla conditione.
From one specimen judge all the rest.	Ab uno disce omnes.
From the building of the city; *i. e*, Rome.	Ab urbe condita.
Salvation is from the cross.	A cruce salus.
At the Greek Calends, never.	Ad calendas Græcas.
To the end.	Ad finem.
The dispute is still pending.	Adhuc sub judice lis est.
Without end.	Ad infinitum.
At pleasure.	Ad libitum.
To satiety or disgust.	Ad nauseam usque.
To the touch of the nails; to a nicety; exactly.	Ad unguem.
Equity follows the law.	Æquitas sequitur legem.
With equanimity.	Æquo animo.
Lamb of God.	Agnus Dei.

Even the good Homer sometimes nods.	Aliquando bonus dormitat Homerus.
Kind or benign mother.	Alma mater.
My other self.	Alter ego.
A philanthropist.	Amicus humani generis.
Mind.	Animus.
In the year of our Lord.	Anno Domini.
In the year of the world.	Anno mundi.
Before the war.	Ante bellum.
Before noon.	Ante meridiem.
Against.	Anti.
From the effect to the cause.	A posteriori.
Words that glow or burn.	Ardentia verba.
An argument to the man.	Argumentum ad hominem.
With attentive ears.	Arrectis auribus.
It is true art to conceal art.	Ars est celare artem.
Art is long and life is short.	Ars longa, vita brevis.
Fortune favors the brave.	Audaces fortuna juvat.
Hear the other side.	Audi alteram partem.
The golden mean.	Aurea mediocritas.
The accursed appetite for gold.	Auri sacra fames.
Either Cæsar, or nobody.	Aut Cæsar, aut nullus.
Either to conquer or die.	Aut vincere, aut mori.
From words to blows.	A verbis ad verbera.

From the bond of matrimony.	A vinculo matrimonii.
War! horrid war!	Bella! horrida bella!
In good faith; really.	Bona fide.
It is wanting.	Caret.
Enjoy the present day.	Carpe diem.
A cause for war.	Casus belli.
An indispensable condition.	Causa sine qua non.
A roundabout expression.	Circuitus verborum.
By common consent.	Communi consensu.
Of sound mind.	Compos mentis.
For whose advantage?	Cui bono?
With a grain of salt; with some allowance.	Cum grano salis.
There is no disputing about tastes.	De gustibus non disputandum.
By right; by law.	De jure.
Carthage must be destroyed.	Delenda est Carthago.
About the dead say only what is favorable.	De mortuis nil nisi bonum.
God favoring, helping.	Deo favente, juvante.
God willing.	Deo volente.
Thanks to God.	Deo gratias.
Out of the depths.	De profundis.
A thing desired.	Desideratum.
Day of wrath.	Dies iræ.
A knot worthy of being untied by such hands.	Dignus vindice nodus.
Household gods.	Dii penates.
The Lord be with you.	Dominus vobiscum.

Characters of the drama.	Dramatis personæ.
It is sweet and honorable to die for one's country.	Dulce est decorum pro patria mori.
It is pleasant to fool in the proper place.	Dulce est desipere in loco.
While we live let us live.	Dum vivimus vivamus.
Behold the man.	Ecce homo.
Behold the sign.	Ecce signum.
On the other hand.	E contra.
I and my king.	Ego et rex meus.
One of many.	E pluribus unum.
To err is human.	Errare humanum est.
To be, rather than to seem.	Esse quam videri.
There is a medium in all things.	Est modus in rebus.
Let it endure forever.	Esto perpetua.
And the rest.	Et cætera.
And with thy spirit.	Et cum spiritu tuo.
And even you, Brutus.	Et tu, Brute.
Abruptly.	Ex abrupto.
Out of the abundance.	Ex abundantia.
Heartily, sincerely.	Ex animo.
From the chair or pulpit; from high authority.	Ex cathedra.
Higher; more elevated.	Excelsior.
The exception proves the rule.	Exceptio probat regulam.
The proper exceptions being made.	Exceptis excipiendis.

From the crime.	Ex delicto.
I have built a monument more durable than brass.	Exegi monumentum aere perennius.
Examples are offensive.	Exempla sunt odiosa.
For example; for instance.	Exempli gratia.
All go out.	Exeunt omnes.
From nothing, nothing is produced.	Ex nihilo nihil fit.
By virtue of his office.	Ex officio.
On one side.	Ex parte.
By profession.	Ex professo.
Off-hand; on the spur of the moment; extemporaneously.	Ex tempore.
The descent into Hell is easy; it is easy to get into a difficulty.	Facilis descensus averni.
The fates oppose.	Fata obstant.
He made it.	Fecit.
Let justice be done, though the heavens fall.	Fiat justitia, ruat cœlum.
Let there be light.	Fiat lux.
Faithful Achates; a true friend.	Fidus Achates.
Glory to God in the highest.	Gloria in excelsis Deo.
Here and everywhere.	Hic et ubique.
Here lies.	Hic jacet.
That is.	Id est.
A government within a government.	Imperium in imperio.

Let it be printed.	Imprimatur.
Forever.	In æternum.
At the point of death.	In articulo mortis.
In this sign thou shalt conquer.	In hoc signo vinces.
Into the midst of things, or affairs.	In medias res.
In memory.	In memoriam.
Forever.	In perpetuum.
In person.	In propria persona.
For ages on ages.	In sæcula sæculorum.
In the former state.	In statu quo.
Entirely.	In toto.
The die is thrown.	Jacta est alea.
By divine law.	Jure divino.
By human law.	Jure humano.
Civil law.	Jus civile.
The law and rule of speech.	Jus et norma loquendi.
The law of nations.	Jus gentium.
Labor conquers all things.	Labor omnia vincit.
A slip of the tongue	Lapsus linguæ.
A praiser of past time.	Laudator temporis acti.
Praise to God.	Laus Deo.
The common law.	Lex non scripta.
The statute law.	Lex scripta.
Naming a thing by its opposite.	Lucus a non lucendo.
Truth is mighty and it will prevail.	Magna est veritas et prevalebit.
Bad in itself.	Malum in se.
I being the judge.	Me judice.

Remember death.	Memento mori.
A sound mind.	Mens sana.
Mine and thine.	Meum et tuum.
Wonderful to relate, to see.	Mirabile dictu, visu.
Much in little.	Multum in parvo.
The necessary changes being made.	Mutatis mutandis.
The name being changed.	Mutato nomine.
Nothing further.	Ne plus ultra.
Whether he will or not.	Nolens volens.
Do not touch me.	Noli me tangere.
To be unwilling to proceed.	Nolle prosequi.
He has not been found.	Non est inventus.
It does not follow.	Non sequitur.
Mark well.	Nota bene.
He (or she) died.	Obiit.
O the times! O the manners!	O tempora! O mores!
An accomplice.	Particeps criminis.
To compare small things with great.	Parva componere magnis.
The father of a family.	Paterfamilias.
The father of his country.	Pater patriæ.
I have sinned.	Peccavi.
Bridge of asses.	Pons asinorum.
After death.	Post mortem, obitum.
On the first view.	Prima facie.
For the public good.	Pro bono publico.
For and against.	Pro et con.

For the time	Pro tempore.
Punic faith; treachery.	Punica fides.
How changed from what he was.	Quantum mutatus ab illo.
As if; as it were.	Quasi.
One thing for another; an equivalent.	Quid pro quo.
He who transplanted, still sustains.	Qui transtulit, sustinet.
By what right?	Quo jure?
Which was to be demonstrated.	Quod erat demonstrandum.
A rare bird.	Rara avis.
The reducing of a position to an absurdity.	Reductio ad absurdum.
The people rule.	Regnant populi.
May he (or she) rest in peace.	Requiescat in pace.
I shall rise again.	Resurgam.
The welfare of the people is the supreme law.	Salus populi suprema est lex.
Holy of holies.	Sanctum sanctorum.
According to the course of nature.	Secundum naturam.
Always faithful.	Semper fidelis.
Always the same.	Semper idem.
Words a foot and a half long.	Sesquipedalia verba.
Such is the way to immortality.	Sic itur ad astra.
Ever so to tyrants.	Sic semper tyrannis.
So passes away earthly glory.	Sic transit gloria mundi.

Like things are cured by like.	Similia similibus curantur.
If you seek his monument look around.	Si monumentum quæris, circumspice.
Without a day appointed.	Sine die.
An indispensable condition.	Sine qua non.
He stands in the shadow of a mighty name.	Stat magni nominis umbra.
Let it stand.	Stet.
Privately.	Sub rosâ.
Of its own kind.	Sui generis.
The chief good.	Summum bonum.
Let each have his own.	Suum cuique.
A smooth or blank tablet.	Tabula rasa.
The times are changed and we are changed with them.	Tempora mutantur, nos et mutamur in illis.
Time flies.	Tempus fugit.
Solid earth ; a safe footing.	Terra firma.
By the whole heavens; diametrically opposite.	Toto cœlo.
The utmost limit.	Ultima thule.
With one voice.	Una voce.
As below.	Ut infra.
As above.	Ut supra.
Go with me; a constant companion.	Vade mecum.
Woe to the vanquished.	Væ victis.

Farewell.	Vale.
I came, I saw, I conquered.	Veni, vidi, vici.
Word for word and letter for letter.	Verbatim et literatim.
By way of.	Via.
In place of.	Vice.
The terms being exchanged.	Vice versa.
By force and arms; by main force.	Vi et armis.
The bond of marriage.	Vinculum matrimonii.
Long live the king.	Vivat Rex.
A voice and nothing more.	Vox, et præterea nihil.
The voice of the people is the voice of God.	Vox populi, vox Dei.

VARIA COLLOQUIA.

DIALOGUES.

PRIMA PARS.

1.—A Deo Capienda Primordia.

Posthumus, Gemellus.

P. Divināre nequeo, cur non modo studia mea, verum etiam quidquid facĕre accipio in dies singŭlos, parum recte sub manus succēdat. Adeŏne hominem esse infaustum atque misĕrum quemquam, ut ego sum?

G. Mihi e diverso, et studia mea, et quidquid auspĭcor quotidie, satis prospĕre et ad voluntātem. Summo illi rerum Parenti ac Domino sit gratia.

P. Quo artificio aut qua demum ratiōne hanc felicitātem consequĕris?

G. Nullo artificio; paucis tantum verbis.

P. Cantionĭbus, seu carmĭne magĭco fortasse.

G. Quod, Divi Divæque omnes avertant! Quali tu me ingenio arbitrāre?

P. Bono.

G. Quid factis?

P. Bonis.

G. Quid religiōne?
P. Optĭma.
G. Quid ergo te isthæc audio loqui?
P. Si quid per jocum dixi, nolim te id in serium convertĕre.
G. Primum cavisse oportuit ne dicĕres.
P. Eădem, si pergas, mihi patienda sunt.
G. Ignosco.
P. Quibus igĭtur verbis? Valĭdam profecto verbōrum tuōrum vim esse oportet si tantum efficiunt.
G. Non te morābor. Memoria tenes non audisse aliquando, antīquos si quid inceptārent, præfāri solĭtos. *Quod bonum, faustum, felix fortunatumque sit; quod feliciter eveniat; quod dii bene vertant.*
P. Memor sum.
G. Non te mater tua perdocuit, actūrum alĭquid animum ad Deum convertĕre ejusque opem tacĭte implorāre?
G. Numquam.
G. Credo ipsammet non consuesse id facĕre. Mei parentes consuevērunt, et ita me instituērunt, cum sæpe illud Pauli occinĕrent: *Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Jesu Christi.* Ob hoc ităque res tuæ felicĭter non eunt: opem enim præsidiumque cœleste non flagĭtas.
P. Tuam pietātem imitātus in postĕrum haud desipiam. Quam adhuc male, tàm posthac bene de me ipse merēbor. Velim tamen pro conjunctiōne benevolentiæ nostræ, precatiuncŭlam ipsam qua utĕris ne me celes: hoc precario abs te peto.

G. Illa Ecclesiæ communissĭma et commodissĭma est. *Actiones nostras, quæsumus, Domine, aspirando præveni, et adjuvando prosequere, ut cuncta nostra oratio et operatio a te semper incipiat, et per te cœpta finiatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.*

P. Hæc valde arrīdet, hac utar.

G. Bene eveniat.

P. Et tibi bene sit, qui me hodie ex ærumna non modĭca extraxisti.

PONTANUS, S. J.

2.—FORMULÆ SALUTANDI ET VALEDICENDI IN CONGRESSIONIBUS.

Claudius, Albinus.

C. Quandoquĭdem Latinitātis peritia multis partĭbus jam diu factum est postquam me vincĕre cœpisti, rogo atque oro, si commŏdum est, da mihi paulum opĕræ.

A. Vel multum, si id rationĭbus condūcat tuis. Nolo tibi ullum commŏdum in me claudier.

C. Ut si quidquam aliud: ne dubitavĕris. Sed hoc die, docēri peropto.

A. Quid est illud unum?

C. Tristissĭmum cum sit ita salutāre factos obviam, et in congressis, *bonus dies, bonus vesper, bonum mane, bonum serum* et respondētur salutantĭbus. *Deo gratias.* Item in digressis sub noctem, cum his verbis bene precāri sol-

eāmus: *fausta nox, felix nox,* reddāturque idem responsum, more patrio videlĭcet, *good night, thanks be to God,* iis autem formis loqui necessĭtas nulla cogat: latinisque aurĭbus ingratissĭmum: sit quo pacto tum salutando tum valedicendo, sive cum in alicūjus collŏquium congressumque veniendum est, sive alicui scribendum nos gerēmus? Non enim latet solēre te studium acerrĭmum ponĕre in notandis hujusmŏdi latinismis, cum inter legendum occurrunt, aut a magistro inculcantur.

A. Haud equĭdem me tanto dignor honōre. Nihilomĭnus, quia tu hoc a me candĭde petis, et posse me tibi commodāre judĭcas, parēbo voluntati tuæ, in præsentia, nihil tale providenti, memoriam subiĕrint. Hoc tenēbis primum, non semper opus esse responsiōne cum salutāmur: et interdum salutantem non resalutāri, verum respondēre alĭquid aliud, quod ille libens ac volens audiat. Est quando salutatiŏni quæstiuncŭlæ quædam adjiciuntur, de valetudĭne præsertim: nonnunquam resalutantes etiam interrogatiuncŭlam annectunt. Hæc omnia exemplis declarabuntur, tu aurītum te facĭto.

Salve. Resp. *Salve.*
Salve Joannes.—Et tu, Paule.
Salve.—Et tu.
Mysis, salve.—O salve, Pamphile.
Salveto.
Salveto, quid agis.
Mater mea, frater mi, salve.—Salve, fili; salve mi frater.

Antonî, salve.—Salve, Paule.
Salve, oculissime homo.—O dulcissime rerum.
Jubeo Chremetem (sub. *salvere*).
O Jacobe, salve.—Salvus sis, Cornelî.
O salve, bone vir.—Hem Simo, O noster Chreme.
Mi Patrice, salve.—Salve.
Curculio exoptate, salve.—Salve, salvum te advenire gaudeo.
O noster Chremes.—Salve, Geta.
Salve, Andrea.—O nutrix, ô mea nutrix.
Salve, mi Germane. O Soror mea, quid agitur.
Salve, exoptate gnate mi.
Salvum te advenisse gaudeo.
Venire te salvum volupe est.—Credo ; quid agitur?
Here, salve, salvum te advenisse gaudeo. O bone custos, salve.
Plurima salute Parmenonem suum impertit Gnato ; quid agitur?
O mi exoptate Clinia, salve.—Ut vales?
Georgius plurimum jubet salvere Stephanum.
Jubeo te salvere.
O pater, pater mi, salve.—Salve multum, gnate mi.
Charmidem socerum suum Lysiteles salutat.—Dii dent tibi. Lysiteles, quæ velis.
O Thraso.—Salvete.
Amphitryo uxorem salutat lætus suam. Valuistin' usque? expectatusne advenio?
Salvus atque fortunatus, Euclio, semper fies.—Dii te bene ament, Megadore.
O amice, salve, atque æqualis mihi ; ut vales Ambrosi?—Et tu.
Salve, Gregorî. Valen', valuitin'?—Valeo et valui rectius.

Mi homo, et mea mulier, ego vos saluto.—Et nos te.

In Andrea Crito, quum salutasset ancillam, et ab ea fuisset resalutātus, subjēcit secunda interrogatiōne. *Quid vos? Quo pacto hic? Satisne recte?* M. *Nosne? sic, ut quimus, aiunt, quando ut volumus, non licet.* Quærēbant etiam sic. *Satin' salve?* Exempla sunt apud Livium.

C. Habeo salutatiōnum ratiōnes. Nunc quibus verbis valedicendum sit quæro, quocumque diēi aut noctis tempŏre.

A. An potest ulli quidquam optāri melius intĕgra valetudĭne? Qua nihil majōris æstimandum vita humāna complectĭtur. Itaque has fere formas invenio.

Bene vale.—Et tu.

Vale.—Et tu bene vale, Martine.

Vale.—Et tu frater.

In hoc quatriduum, Antoni, vale.—Mî Georgî, et tu; numquid vis aliud?

PONTANUS, S. J.

3.—FORMULÆ BENE PRECANDI.

Didasculus, Bernardinus, Cœcilius, Fusculus.

D. Formŭlas illas, quibus alicui, aut aliquĭbus latīne moreque Christiāno bene precāri possūmus mihi recitāto, Bernardīne.

B. Hem, Præceptor.

D. Quibus verbis peregre abeunti, seu in viam se danti optāres prospĕra.

B. Istis: *Hoc iter felix faustumque tibi sit.*

D. Alĭter.

B. *Faxit Deus, uti salvus et incolumis revertare. Bene prospereque istuc tibi itineris eveniat. Angelus Domini te per hanc viam comitetur.*

D. Quibus peregre redeunti.

B. *Optatus mihi et charus accidit tuus iste reditus. Reditione tua multum me exhilaratum sentio. Quod sanus reverteris gaudeo. Deo sit laus qui te firmum valentemque nobis restituit. Tua reversione etiam atque etiam lætor.*

D. Prandentĭbus et cœnantĭbus bene precāre, Cæcili.

C. *Escam potumque vestrum Deus benedicat. Sit vobis hoc prandium, seu cœna salutaris. Utinam istæ epulæ conducant vestris corporibus.*

D. Ad te mox redībo, Bernardīne, si Fuscŭlum interrogavĕro. Age, Fuscŭle, quid dices, ægrotanti quod audiat quam libentissĭme?

F. *Deus Opt. Max, tuî misertus valetudinem tibi redintegret.*

D. Dic relĭqua, nam plura recordor me dictasse vobis.

F. *Ab hac febri, ab ista colica, ab isto morbo liberet te Christus, qui sanavit omnem languorum. Medicinam malo tuo faciat misericors Dominus. Levare dolores tuos, et depellere morbum istum dignabitur omnipotens Deus.*

D. Sat multa. Quid sternutanti, Bernardīne?

B. *Deus te servet, sit saluti.*

D. Nihil aliud.

B. Nihil, quod sciam, aliud dixisti in hoc genĕre.

D. Propinanti seu bibenti?

B. *Sit saluti, prosit, proficiat, conducat* quæ vulgi sunt, *Sit felix haustus, sit salubris potio; bibe salutem.—Accipio perlibenter.*

D. Diem et noctem.

B. Hic tibi dies candidus illuxerit, felix procedat tibi hic dies. Hæc nox tibi commoda transigatur; prosperam, placidam tibi istam noctem precor; somnus tibi placidus contingat.

D. Optāto alĭquid boni honōrem adipiscentĭbus Fuscŭle.

F. Hic honor tibi eso perpetuus sit; Deus hanc gloriam, istud decus tibi perpetuum faciat; hunc honorem Deus tibi conservet atque augeat. Gratulor tibi honore isto. Deus faxit, ut eo dignus maneas.

D. Opus quodpiam aggredienti.

F. Quod bene vertat. Quod fauste feliciterque cadat. eveniat. Tuis cœptis adsit Deus. Deus incepta tua ad exitum felicem perducat. Deus hunc laborem tuum fortunet.

D. Novo anno ineunte, quæ bona verba dicēmus?

F. Hic annus tibi faustus procedat. Vive hunc annum sanus et incolumis.

D. Nihil est prætĕrĭtum. Amo vos multum de memoria et diligentia.

Pontanus, s. j.

4.—Arma Scholastica.

Michael, Ambrosius.

M. Scholam petentĭbus in nobis dies singŭlos, ac pene incolentĭbus, cum instrumenta, ut aliis cujusvis genĕris artificĭbus sua necessaria sint, illorumque appellatiōnes quædam mihi exci-

ĕrint, obsĕcro, quod sine molestia tua fiat, redĭge illas in memoriam meam, et velut sub unum aspectum subjĭce universa.

A. Forsĭtan non subībunt anĭmo omnia, quanquam adeo multa non sunt. Verum si quid nesciĕro, ait Plautīnus Pseudotyndărus, id nescium tradam tibi.

M. Non vertam vitio, aut non recordāri, aut nescīre te, quod ipsĕmet vel nesciam, vel non meminĕrim in præsentia.

A. Interrŏges licet, quo commodius accipias, quæ cupis.

M. Sic agam, et ad duo capĭta, quo distinctius res agātur, argumentum totum revocābo.

A. Ad quæ?

M. Scholastĭci aut legunt aut scribunt; quocirca duōrum genĕrum instrumentis indĭgent; unis quæ ad lectionem ipsis inserviant, alteris quæ ad scriptiōnem. Videorne opportūne distribuisse?

A. Et valde quidem

M. Enumĕra jam quæ referuntur ad primum genus.

A. Liber, libellus, quo spectant pagĭna, pagella, margo *seu* ora libri, involucrum seu opercŭlum, quo vestiuntur libri, ut ab injuria vetustātis et pulvĕrum conserventur. Hic filium, acum, ceram quorum apud nos non infrĕquens est usus, referre potes. Eōdem pertĭnet pluteus.

M. Quid est pluteus?

A. Pluteōrum alius dicĭtur armarium sive repositorium librōrum qui etiam in forŭlis re-

16

ponuntur. Alius est tabŭla seu scrinium, quod sibi scribentes subjiciunt; barbăris, pulpĭtum.

M. Habeo ista; procēde ad cætĕra.

A. Restant nomĭna secundi ordĭnis.

M. Quænam illa?

A. Charta sive papyrus. Jam chartārum alia vocātur Augusta, tenuis nempe et candĭda, ad epistŏlas accommodāta; appellāta sic est ab Augusto. Alia dentāta, alia bibŭla, quæ transmittit littĕras: alia Claudiāna, regia, imperiālis, amplo folio et crassa: alia emporĭca, mercĭbus involvendis idonea, unde cuculli fiunt; alia charta virgo, ex qua nullum est descriptum exemplar, alia pura, in qua nihil est litterārum; alia pergamēna, quoniam apud Pergămum Asiæ urbem inventa sit; etiam membrāna dicĭtur. Hæc de chartārum generĭbus. Atramentum scriptorium sive librarium.

M. Cur addidisti scriptorium sive librarium?

A. Quod aliud est atramentum fuligineum, quo utuntur typogrăphi, aliud sutorium, quamquam consuetūdo, quæ est verbōrum domĭna, nihil solet adjicĕre. Atramentarium. Calămus absolūte seu calămus scriptorius. Cultellum, graphiarium seu scalpellum, scalprum librarium vocat in Vitellio Suetonius, ut docti annotārunt. Theca calamaria seu graphiaria, theca sive pixis pulveraria, sive arenaria.

M. Annon putas aliis quibusdam armis nos indigēre?

A. Immo, sed præcipua recensui. Sunt ergo insŭper forcĭpes, clepsydra, regŭla, circĭnus æneus, et nonnumquam præsertim in æstate, cum sirius ardor findit agros, et versicŭli componuntur, moderātus vini haustus.

Ingenium potis irritat Musa Poetis.
Bacche, soles Phœbo fertilis esse tuo.

M. Optatissĭmum vero instrumentum; nominasses hoc primo loco.

A. Nam quia carmĭna lætum sunt opus, ut cecĭnit Ovidius, vinum exhilărat anĭmum. Et sæpe audisti illud Ecclesiastici: *Vinum lætificat cor homĭnis.*

M. Probabilius dixisses, pecunia quoque ut instrumento opus esse scholastĭcis, idque non interdum, sed continenter; qua suppeditante, multo hilarior fit mens, vino pecunia non emĭtur, emi certe quidem non dicĭtur. Nunc de hoc in me collāto beneficio multum te amo, tibique gratias ago.

PONTANUS, S. J.

5.—COEMPTIO ARMORUM SCHOLASTICORUM.

Bartholomæus, Godefridus, Franciscus.

B. Hodie, filî, initia sunt studiōrum, in gymnasio societātis Jesu.

F. Gaudeo, Pater, illuxisse diem mihi toties exoptātum. Verum placetne coemĕre mihi arma litterārum studiōsis necessaria?

B. Ubi nanciscēmur instrumenta ex sententia?
G. Ex adverso templi societātis Jesu, aperta est non ita pridem officīna. Bibliopōla juvĕnis est affabĭlis, et merces vendit sat commŏdo pretio.
B. Duc me ad illum.
G. Hic est in proxĭmo.
B. Salve, Francisce.
F. Salvus sis tu quoque, mi Domĭne; quidquamne ex usu tuo est me penes?
B. Apparātum scholastĭcum desidĕro huic parvŭlo.
F. Habeo omnis genĕris.
B. Quibusnam opus est tibi rebus? Age, eloquĕre.
G. Ante omnia Magister pietātis instrumenta requīrit in discipŭlis.
B. Intellĭgo. Quanti illud rosarium æstĭmas, Francisce?
F. Quinque et triginta centesĭmis.
B. Ităne ais? Dimidium ejus pretii suffĭcit.
F. Unus funicŭlus plus valet dimidio: textĭlis est e serĭco, globŭli de osse tornāti instar ebŏris sunt candĭdi.
G. Habeas tibi semisse minus.
F. Accipio.
G. Deest mihi præterea libellus precum.
F. En tibi perelegantem et utĭlem.
B. Quî inscribĭtur?
F. Exercitia quotidiāna.
B. Habe, filî et hoc utĕre libro quotidie. Sed quo pretio tulĕro?
F. Aufēres sexaginta centesĭmis.
B. Jocōne an serio?

F. Sic stat sententia: teruntius hinc dedūci non potest. Quid? Non est rudi arte in membrāna consūtus; tectus est corio hispāno, inaurātus perfoliōrum sectūras.

B. Numerābo centesĭmas sexagĭnta, hac lege, ut insŭper libro adjicias ex ære adstrictorios uncos.

F. Curabĭtur, sed adhuc adjicies centesĭmas decem.

B. Imo ne obŏlum quidem. Cætĕrum habes chartam venālem?

F. Habeo.

B. Profer. Hæc est charta tenuis et subhumĭda: atramentum perfluet. Cedo densam, nec tamen aspĕram nec scabram.

F. Hæccĭne placet?

B. Quod hujus est chartæ pretium?

F. Vendo in singŭlos scapos quinque et viginti centesĭmis.

B. Plus minus, ut existĭmo.

F. Ita ut dixi.

B. Non tibi opus codĭce ex charta pura consūto?

G. Maxĭme, pater, ad excipienda quotidiāna scriptiōnis argumenta.

B. Videam volūmen alĭquod hujus genĕris mediocrĭter densum.

E. Hoc in annum intĕgrum sufficiet, aut plus eo ut conjicio: placetne?

B. Sic satis: appōne ad chartam.

G. Pater, capsam non habeo, ad includendam chartam, dictāta adversaria.

F. Ecce tibi capsŭlam commodissĭmam, tectam corio vitulīno rubro: ut nitet? Præterea circum oras limbus obi argenteus

B. Pennæ istæ sunt venāles?
F. Etiam, si se emptor obtulĕrit.
B. Ostende: vah! quam sunt molles!
F. Sunt aliæ aliis firmiōres. Facio tibi optiōnem.
B. Quot vis dare sex centesĭmis?
F. Dabo duodĕcim, modo promiscue de manu mea accipias.
B. Nugas agis: cedo totum fascicŭlum, ut delĭgam arbitrātu meo.
F. Delĭge, per me licet; sed solves pluris.
B. Mox videbĭtur. Age nunc profer atramenti vascŭla et thecas calamarias.
F. Habeo atramenti vascŭla cornea, torno affābre facta.
B. Nolo thecam quæ non nisi unĭcam pennam capiat.
F. Scio quid quæras: vis thecam oblongam et rotundam?
B. Ipsam volo.
F. Ecce atramenti capācem, et calamōrum complurium.
B. Accumulēmus in acervum eumdem: ad extrēmum una licēbor in omnia. Imple hanc laguncŭlam fictĭlem atramento.
F. Id præstat; necesse non habēbit puer in dies ad propōlam recurrĕre.
B. Adesdum, Godefrīde; numquid desit præterea?
G. Etiam, pater; velim regŭlam mihi ligneam compăres; curvos plerumque versus duco; a magistro quotidie objurgor; deinceps plumbo ducam lineas secundum regulam; his inscrībam.
B. Hoc est opus arculārii. Tace; aliunde tibi prospexĕro.

F. Numquid placet his amplius?
B. Nihil; nunc indĭca merces has una omnes, quam sis datūrus minĭmo.
F. Quinque francis a me aufĕres, neque obŏlo minōris.
B. Numerābo tres francos.
F. Tantillo tibi non addixĕro.
B. Discrīmen pretii dividātur ex æquo: tibi decēdet medium, mihi accĭdet.
F. Quod bene vertat habeas, per me licet; sed ea spe, ut me crebro revīsas.
B. Age, recense pecuniam et missos nos fac.
F. Nihil desiderātur aut supĕrest; vis tibi scribam apŏcham?
B. Nihil opus est; habeo verbis tuis fidem. Precor tibi felīcem vespĕrum.
F. Idem tibi vicissim precor.

Van Torre, s. j.

6.—Formulæ Petendarum Facultatem.

Ludimagister, Nicolaus, Crispinus, discipuli.

L. Quas ob res, Nicŏlae, consuevērunt a magistris potestātem petĕre puĕri?
N. Ob duas potissĭmum.
L. Scilĭcet.
N. Ob exĭtum e schola et absentiam a schola ad tempus.
L. Quapropter solent exīre a ludo.
N. Vel ut corpus levent, vel ut emant alĭquid necessarium. Item ob causam alĭquam omnīno fortuītam.

L. Estne, more Cynicōrum Stoicōrumve, simplicĭbus, propriis, apertissĭmis utendum verbis, sine ulla præfatiōne honōris, cum loquĭmur de illis natūræ humānæ necessitatĭbus, quas jam cogitatiōne præcĭpis: an potius tectis, ac prætextātis, ut quod re inhonestum non est, modo oculte fiat, id verbo ne turpe obscœnumque fiat?

N. Ita tu quidem nuper a Cicerōne nos erudivisti.

L. Velim petitiōnes alĭquas iis verbis itĕres, quibus a me accepistis. Agĭte, pueri, auscultāte atque opĕram date et quæ dicentur percipĭte.

N. Caput dentes, venter mihi condolent, Præceptor: quocirca, precor, fac mihi copiam eundi domum.
Febriculam, tentatiunculam sentio; tua cum venia domum me recipere concupisco.
Necesse habeo exire, Præceptor, ad hoc illudve emendum; si permittis, exibo, et post paulo revertar.
Vocor domum a servo, ab ancilla; possum abire?

L. Quomodo, Crispine, absentiæ facultas rogandas est?

C. Hoc illudve negotium mihi curandum, transactum reddendum, perficiendum est, lavandum, hospitibus serviendum, ægrotanti sorori, fratri, ministrandum.
Parentes mei hanc, illam rem ut peragerem mihi præceperunt; huc, illuc me mittunt: quamobrem hodie, cras, biduo, triduo in ludo adesse non potero.
Hac de re certiorem te facere volui, amatissime Pater et Præceptor, quō id te conscio ac non repugnante fieret.
A. Scholis abfui heri, nudius tertius, quatuor quinque dies, etc.; ob hanc, ob illam causam; quam excusationem ne repudies, te vehementer oro.

L. Hisce phrasĭbus edīco a me potestātem petant omnes, et usitātam sibi luculentamque bar-

bariem valēre jubeant. Qui contra venĕrit, is et quod petet non impetrābit, et modis accipiētur tam misĕris, ut posthac omnes barbarismos odio vatiniāno odĕrit.

PONTANUS, S. J.

7.—ROGATUR VARIA FACULTAS EGREDIENDI SCHOLA.

Præceptor, Discipuli.

G. Licetne per vestram reverentiam, Præceptor, ut ego et patruēlis meus eāmus domum?
P. Quid eo?
G. Ut obviam occurrāmus patri nostro Lutetia reditūro sub vespĕram.
P. Cur tam cito?
G. Mater domi nos opperītur ad hanc horam.
P. Ipsa etiam procēdet obviam?
G. Ipsa etiam et universa familia. Famŭli præcurrent pedītes. Mater cum sororībus rheda vehētur; ego factūrus sum iter equo.
P. Abi: sit iter felix ac commŏdum.
G. Commŏdum ut sit, subvereor.
P. Quamobrem?
G. Quia schola exeo, onustus...
P. Qua sarcīna?
G. Argumento scriptiōnis cras reddendo. O si hoc onĕre me levavĕris?
P. Quid pollicēris mihi?
G. Futūrum ut sarciam hanc jactūram dupla deinde diligentia.

P. Per me licet, sed vidĕris, mihi fidem serves.
G. Liberābo apud te fidem meam.
G. Placetne, Reverende Domĭne, mihi facĕre potestātem egrediendi schola?
P. Quid causæ est?
Gr. Rure in urbem venit mater mea: condixit locum et tempus quo se conveniam.
P. Quid istud opus est?
G. Ut mater emat mihi libros necessarios. Raro in urbem venit: occupanda est mihi occasio.
P. Adfer mihi a matre testimonium in crastĭnam diem.
P. Non novit mater scribĕre.
P. Igĭtur testem addūcas tecum.
Gr. Id curābo: numquid aliud vis?
P. Ut meis verbis officiōse matrem salūtes.
Guill. Urgeor necessitāte, Reverende Pater, licetne mihi exīre schola?
P. Quin ante scholæ initium satisfecisti necessitāti, ut sæpe admonui?
Guill. Non urgēbar id tempŏris.
P. Continuo hic adsis.
H. Placet exeam? Laborāvi per alĭquot dies alvi profluvio: itĕrum premor, placetne ut secēdam vel curricŭlo domum excurram?
P. Abi.
Hier. Hora nona fiet sacrum funĕbre anniversarium pro avo meo: jussit me pater interesse: placetne Præceptōri ut eam? jam immĭnet nona.
P. Quanam in æde sacra jacet humātus?
Hier. In Divi Nicolai.
J. Licētne per vestram Reverentiam, ut adeam janitōrem collegii?

P. Quid tibi cum illo negotii?
J. Heri a patre Xaverio renuntiāre quiddam me jussit homĭni in vicinia nostra habitanti: debeo illi responsum reddĕre.
P. Reddes a schola.
J. Festināto opus est.
P. Quin ergo ante tertium pulsum patrem evocasti ad januam?
J. Antea plane excidĕrat: jam mihi in memoriam redit.
P. Vise, si domi est.—Jam admonĭti estis de adeundo templo: collĭgant vasa, et ad sacrum se compărent.
L. Ambo nos inservivĭmus sacro. Observande Domĭne, placetne, ut conferāmus nos domum?
P. Ut quid ante alios?
L. Quia jam sacrificio uni interfuĭmus et frigŏre totus rigeo. Insŭper procul hinc habĭto, vix domi ad horam licet interquiescĕre: ad scholam itĕrum expetendum est.
P. Jam vos missos faciam, hac lege, ut pomeridiānas prælectiōnes firmius imprimātis memoriæ.
L. Callebĭmus ad unguem.
J. Pater, emitto sanguĭnem e narĭbus: placetne exeam schola?
P. Exi et lava ad proxĭmum fontem aut antliam.
Ph. Placetne Magistro, ut egrediar schola emptūrus chartam et calămos?
P. Quo curres? Jamjam excipiendum est argumentum scribendi pro imperio.
Ph. Est officīna hic in proxĭmo, e regiōne gymnasii.

P. Propĕra.
Ph. Hic sum, atque ibi sum.
P. Libenter quotidie exirētis e schola sexies: non patiar. Prospicĭte quibus rebus opus sit ante scholæ initium.

VAN TORRE, S. J.

8.—PETITUR FACULTAS AD VARIA.

Præceptor, Faustus, Juvenalis, Conradus.

F. Reverende Domĭne, pudet me toties admonēri de garrulitāte: cupio deinceps taciturnus esse in schola, si quis alius: sed nunc oro Reverantiam vestram.
P. Quid illud, adolescens?
F. Ut mihi liceat mutāre locum quovis alio.
P. Locum, non ingenium mutābis, ut conjicio.
F. Confirmo fore ut secus eveniat. Nunc assideo Emmanuēli illi; puer est inquiētus, identĭdem me irrītat: modo hocmodo illud insusurrat ad aures.
P. Simŭla te indignāri, desĭnet.
F. Nequāquam. Collŏcet me Reverentia vestra, ubi placuĕrit, modo ne prope Emmanuēlem: obmutescam illĭco et pendēbo ab ore Magistri docentis.
P. Tentābo.
J. Licetne per Reverentiam vestram ut meridie provŏcem adversarium ad disputandum de præterĭtis et supīnis verbōrum, de nomĭnum comparatiōne et de imponendis adagiis?

P. Quod pretium vis esse victoriæ?
J. Depōno notas diligentiæ, ex parte romāna viginti: suppōnat ille, si ausit, totĭdem.
P. Faciam tibi provocandi potestātem.
J. Insŭper princĭpem diligentiæ ad certāmen provŏco, ut ipsum exclūdam loco. Diutius quam pati possum tam honorifĭce potītur solio.
P. Vide sis, ne utrinque spe excĭdas. Altĕrum e duobus lacesse: nam qui duos insectātur lepŏres neutrum capit.
C. Placetne tibi, Reverende Domĭne, ut conveniam Patrem Præfectum?
P. Ubĭnam est?
C. In area modo erat, vel inambŭlat cum magistro Poeseos in portĭcu.
P. Quid illi habes dicĕre?
C. Heri vespĕre adīvi ejus nomĭne causidĭcum quempiam nobis vicīnum, destinatūrus epistŏlam; nunc illi responsum refĕram, si placeat.
P. Placet.
F. Placetne Reverentiæ vestræ mihi facĕre potestātem recurrendi domum? Quam mox revertar.
P. Quid te urget?
F. Excĭdit mihi scriptūram afferre et pensum.
P. Suspĭcor te altĕrum exemplum themătis non descripsisse.
F. Salva pace tua, Domĭne, descripsi hodie, primo mane. Seposuĕram dum exsiccarentur charactēres: deinde non memĭni recondĕre in capsam: det veniam Reverentia vestra, imprūdens feci.

P. Atque ego te prudentem faciam et memŏrem.
F. Si unquam posthac, non recūso supplicium.
P. Sed revertĕre e vestigio.
F. Sine mora hic adĕro.
G. Reverende Domĭne, cum non ita pridem commodassem aulæa et argentea candelabra ad exornandum sacellum sodalitātis, pollicĭta est mihi Reverentia vestra singulārem immunitātem: licetne ut hodie fruar?
P. Quis postūlas immunitātis.
C. Ut liber sim a scriptiōne cras reddenda.
P. Eh! æquum tu postŭlas, et ego cupio stare promissis. Esto immūnis.
C. Ago Reverentiæ vestræ maxĭmas gratias.
P. Abi.
C. Quoniam cœpit esse benigna Reverentia vestra, fac mihi amplissĭmam, quæso, gratiam.
P. Quid amplius expĕtis?
C. Ut merear et a penso liberāri: describendus est mihi græce dialŏgus.
P. Exorābo tibi, ut confīdo, apud Magistrum tuum immunitātem. Liber esto.
C. Habeo gratiam: sicŭbi deinceps opĕra mea usui fuĕrit Reverentiæ vestræ, exhibēbo me promptissĭmum.
P. Non repudio.
F. Reddat mihi, obsĕcro, Reverentia vestra, crepundia illa hisce diēbus mihi erepta.
P. Non ideò eripui ut mox restituam.
F. Fateor me violasse mandātum Præceptōris, cum in scholam intŭli: posthac numquam importābo.
P. Quas autem res requīris?

F. Reddat mihi, quæso, Reverentia vestra, bombyces meos, metuo ne moriantur fame: globŭlos, sunt inter eos marmorei tres quatuorve: forfĭcem, non est meus sed spectat ad sorōrem: deinde imagĭnes, libellum, cultellos.

P. Hodie recipies quidem; at si te unquam alias attulisse deprehendĕro, extrēmum tunc vidēbis.

F. Cavēbo thesaurum hunc exponĕre præsenti pericŭlo.

J. Reverende Domĭne, placetne paulisper nobis dare clavem scholæ? reliquĭmus ibi saccum librōrum, cum exibāmus inservitūri sacro.

P. Obliviōsi! Atqui jussĕram una vobiscum in sacrarium deferrētis.

J. Excĭdit nobis præ festinatiōne: jamjam referēmus. Ecce clavem, Reverende Domĭne, licetne per Reverentiam vestram ut nos conferāmus domum? Jam Missæ sacrificio interfuĭmus.

P. Hac lege ut ne per plateas tergiversemĭni.

J. Recta domum properabĭmus...

C. Reverentia vestra præest sodalitāti Angelōrum: jamdiu ego optāvi esse de numĕro. Placetne me hodie recipĕre in sodālem ?

P. Quales mihi mores pollicēris in postĕrum?

C. Quales exĭgunt leges, ut spero.

P. Ampla promissio! merēris ut nomen tuum refĕram in album sodalium, et refĕram dominĭca die proxĭme instante.

C. Licetne ut illo die conveniam una cum sodalĭbus relĭquis?

P. Per me licet.

F. Nequeo diutius niti genĭbus, Observande Domine, placetne mihi potestātem facĕre sedendi in scamno?

P. Ne minus quidem sacri spatio potes genĭbus incumbĕre? Quid tibi obstat?

F. Heri procĭdi in genua inter ludendum: altĕrum genu gravĭter offendi. Decĭdi domi de scalis: impēgi tibiam in gradum, læsi me ad sanguinem.—Deficiunt me vires in genua subsidentem, Pater, placetne ut sedeam?

P. Quid ita?

F. Metuo ne linquar anĭmo: sentio vertigĭnem capĭtis; labōro ex intestīnis; male habet stomăchus; dolet caput.

J. Licetne per Reverentiam vestram ut eam confessūrus de peccatis?

P. Quid rogas?

J. Placetne Reverentiæ vestræ mihi copiam facĕre confitendi peccāta?

P. Heri litaniārum tempŏre id factum oportēbat.

J. Sic et consuēvi: sed sacerdos qui mihi est a confessionĭbus, heri abĕrat a domo; vacābat sedīle.

F. Utĭnam placeat Reverentiæ vestræ dare veniam ut absim cras mane a schola? Eundum mihi est rus cum parentĭbus.

P. Si quidem mihi videbĭtur.

F. Omnīno, siquĭdem probat Reverentia vestra.

P. Tempŏri venies a sacro.

F. Bona tua venia, Pater, proficiscēmur summo mane, ubi primum pandentur urbis portæ.

P. Quo cogitātis?

F. In villam nostram : in pago illo celebrantur Paganalia.
P. Quando redībis?
F. Crastĭno vespĕre in urbe ero, perendie mane in schola.
P. Abi, sed inter rustĭcos esto sapiens.
C. Cras, Reverende Domĭne, non potĕro frequentāre scholam : ne gravētur me excusāre.
P. Quid impediet?
C. Ex medĭci judicio sumenda mihi potio medĭca ad purgandum corpus; tentātus fui febricŭla hisce diēbus : medicīnam adhibēbo, ut obstem principiis.
P. Num tibi aliquando aperta fuit vena?
C. Imo nudius tertius.
P. Absis per me licet, et valetudĭnem cura diligenter.
J. Reverende Domĭne, remittit me parens meus ad Reverentiam vestram et rogat ut liceat mihi abesse a schola hodierno die et crastĭno.
P. Quid causæ adfers?
J. Cum nuper pater meus decumbĕret oppressus gravi morbo, mater mea peregrinatiōnem vovit Deipăræ, si pater convalescĕret. Convaluit, Deo sit gratia, defunctus extrēmo discrimĭne; hodie persolvet mater votum quod nuncupāvit : ipsam comitatūrus sum, si mihi, Domĭne, placeat facĕre potestātem.
P. Suspĭcor te hanc veniam a matre lacrymis extorsisse.
J. Nequāquam, Pater : jam in procinctu stabam, ventūrus ad scholam, cum ultro me accersit

parens, et hac ipsa de causa me allēgat ad vestram Reverentiam.

P. Ibis : sed redux exhibēbis a parentibus super hac re testimonium.

J. Exhibēbo.

P. Ad aram Virgĭnis Matris fac nostri memoriam.

J. Spondeo, Pater, in meque recipio.

VAN TORRE, S. J.

9.—OBSEQUIA SCHOLASTICA INVICEM PRÆSTITA.

Baptista, Andreas, Cœteri.

B. Quid actum est in schola postquam abiĕram domum?

A. Interpretātus est professor epistŏlas Cicerōnis; deinceps dictāvit argumentum scriptiōnis hodie vertendum.

B. Quando reddendum?

A. Perendie mane.

B. Jamne vertisti?

A. Nondum etiam omnīno, sed bonam partem.

B. Dicta mihi, quæso, vernacŭlum.

A. Quære tibi alium qui dictet; nunc ego tibi non possum opĕram dare.

B. Cur non?

A. Est mihi aliud negotium, idque necessarium.

B. Nolo te urgēre, sed saltem commŏda mihi tua adversaria.

A. Accĭpe, utĕre, ut libet, modo ne abutāre.

B. Ne verēre.

A. Seriōne scribis, an tu nugas agis, Vincentî?

V. Equĭdem scribo serio, sed quorsum id rogas?
A. Fuit cum elegantius scribĕres. En littĕras! Æque scite gallus gallinaceus scalpĕret unguĭbus.
V. Deest mihi calămus accommŏdus: da mihi, obsĕcro, pennam novam.
A. Non sic dantur mihi.
V. Nolo mihi dono des, sed commodāto.
A. Sunt mihi tantum duæ.
V. Unam mihi commŏda per amicitiam nostram.
A. Amicōrum omnia sunt communia.—En tibi calămum longo et firmo caule.
V. Reddam tibi statim cum scrīptūram descripsĕro.
A. Nolo mihi reddas.
V. Quid igĭtur faciam?
A. Quidquid voles; a me enim tibi dono datur.
V. Gratiam habeo maxĭmam.
M. Quæso, Paule, ut appăres mihi pennam hanc.
P. Non habeo scalpellum scriptorium.
M. Petam mutuum a Livīno.
P. Vade.
M. Livīne, da mĭhi mutuum tantisper scalpellum tuum.
L. Scilicet ut Magister eripiat si te utentem deprehendĕrit.
M. Utar clancŭlum sub pallio.
L. Habe tibi: tamen tuo pericŭlo.
M. Omne in me pericŭlum transfĕro.
L. Hac lege a me aufĕres ut, si Præceptor te spoliet. persolvas pretium.
M. Omnīno hac lege.—En scalpellum, Paule.
P. Heu! quam obtūsum.
M. Age, expĕdi, priusquam Magister veniat.

P. Utrum amas scribĕre cuspĭde duriuscŭla an molliōre?

M. Attempĕra ad manum tuam.

P. Ego molliōre uti soleo.

M. Habeo altĕrum calămum tenui cuspĭde: para nunc mucrōne crassiōre.

P. Incommŏdum aliēnam semper opĕram emendicāre aptandis calămis; addisce ipse artem parandi.

M. Tentāvi frequenter: oleum et opĕram perdo.

P. Nullius est negotii: en, sic rescindo utrumque caput. Tum in superiōre parte incisūram facio scalpello sensim ducto: postea exacuo in cuspĭdem. Age, profer atramen tum: intinge calămum et pericŭlum fac an sit accommŏdus.

M. Exarābo nomen tuum ut refĕram gratiam.

P. Phuy...litūras verius fingis quam littĕras.

M. Adhærēbat crinis fibra aliqua vel floccŭlus: debuissem demĕre.

P. Scio unde adhærescat: cedo; aliquantŭlum rescindam e pennæ cuspĭde, alicŭbi adunca est.—Nunc experīre.

M. Est calămus egregie habĭlis: ago tibi quantas possum gratias.

C. Quis commodābit mihi dimidiātum chartæ folium? Obsĕcro te, Domĭne.

D. Habeo folium unĭcum, sed ego ipse egeo.

C. Tibi alterum dimidium serva: altĕrum dimidium sufficiet mihi.

D. Revelle ex codĭce tuo compacto chartam vacuam.

C. Non fecĕro. Inde sensim compactio dissolvĭtur et liber membrātim discerpĭtur.

D. Suffĭcitne tibi hoc frustŭlum?

C. Hei! non capiet sex versus, ex meis præsertim.

D. Scribe in utrāque papyri facie, et duc versus densiōres: quid necesse habes tuam magna interstitia relinquĕre?

C. Egone id facio? vix intervallum est ullum: nam littĕræ sese utramque attingunt. Eh vero! quid tu nos instruis? nolim scribĕre ad exemplar tuum. En, ut pravos ducis versus!

D. Scribe seorsum, et tace.

F. Estne tibi bonum atramentum, Henrīce?

H. Cur id rogas?

F. Ut mihi des aliquantŭlum de superfluo.

H. Nunquam non tibi alĭquid desit: dic, quid est scholastĭcus sine calămo et atramento?

F. Quod miles sine clypeo et gladio; fateor, sed in postĕrum instructus veniam. Nunc dato mihi pauxillum in præsentem usum.

H. Sed atramentum meum instar limi crassum est; hæret in summa crena, nec defluit.

F. Diluas acēto.

H. Non est mihi acētum ad manum.

F. Cedo, ibo ad antliam: instillābo guttas alĭquot aquæ.

H. Pericŭlum est ne charta perfluat.

F. Quid refert? Non scribĭmus æternitāti.

H. Vah! Nimium infudisti: vide, quæso, quam dilūtum: est instar aquæ.

F. Quale, quale, erit mihi usui; infunde.

H. Porrĭge atramentarii cornu apertum.

E. Infunde pluscŭlum.

H. Deprĭme gossypium calămo; aliōquin redundābit atque effluet.

F. Satis: quænam est hæc profusio? Plus dedisti mihi quam tibi retinuĕris. Ago tibi gratias; refĕram cum et tu egēbis.

H. Utĕre commŏdo tuo.

G. Nemone arēnam habet ad manum?

R. Habeo; sed perpărum.

G. Oro te, scriptūram meam consperge modĭco pulvĕre: invertenda est pagĭna; confundentur littĕræ litūris.

R. Insĕre chartam bibŭlam.

G. Æque in promptu est mihi.

R. Pulvĕrem abrādam de pariĕte.

G. Nefas est scalpendo deturpāre scholæ pariĕtes. Quid cunctāris? Insperge pauxillum de theca tua arenaria. Attentus es nimium ad rem nihĭli: arēna quid est vilius?

R. Nihil, verum ad littus maris ubi ejus est copia. Tamen quia noster es, explĭca librum et excĭpe.

G. Refĕram vices cum tibi opus fuĕrit. Quid video? Jamne nunc descripsisti intĕgrum scriptiōnis argumentum?

R. Descripsi.

G. Utĭnam mihi essent articŭli tam celĕres! equĭdem perquam tarde scribo.

R. Quid potes dictantis vocem scribendo assĕqui?

G. Ægre admŏdum. Egŏmet mihi: nam prima mihi cura est ut bene scribam: proxĭma ut celerĭter. *Sat cito si sat bene.*

R. Belle! sed istam cantilēnam cane Præceptōri cum dictat: *Sat cito si sat bene.*

Van Torre, s. j.

10.—Officium Janitoris Scholæ.

Præceptor, Discipuli, Janitor.

Th. Habeo gratias quod Reverentia vestra me janitōrem scholæ esse jussĕrit: nullum est officium quod præ hoc malim.
P. Vidĕsis, obeas sedŭlo. Quidquid mihi renuntiandum est, latīne mihi renunties volo.
Th. Dabo opĕram.
Bal. Hanc frequentāre classem illum opīnor, quem quærĭto: pulsābo ostium.
Th. Quid tibi vis adolescens?
Bal. Venitne ad scholam Claudius a Kempis!
Th. Sic existĭmo.
Bal. Habeo, quod illi verbo signifĭcem: rogo Magistrum ne gravētur potestātem illi facĕre egrediendi tantisper schola.
Th. Faciam: tu hic intĕrim siste, dum rediĕro.—Reverende Pater, est pro forĭbus adolescens: cupit verbo agĕre cum Claudio a Kempis, si liceat per Reverentiam vestram ut is prodeat.
P. Licet sed illi in aurem dicas exeunti ut brevis expediat.
Th. Claudi, Magister jubet te paucis absolvĕre.
Cl. E vestigio hic adĕro.
Th. Reverende Pater, Æditŭus desidĕrat ministros sacri.
P. Mittantur statūti in hanc diem et horam. Vise ad januam, Theodōre. Vidēris mihi surdaster, et tamen quis pepŭlit satis gravĭter fores.

Th. Adest, Reverende pater, ex tertia classe nescio quis.

P. Qua de causa interpellat nos?

Th. Rogat ut lubeat Reverentiæ vestræ interrogāre ex discipŭlis, num quis per plateam reperĕrit Epistŏlas Cicerōnis; num cui pilei redimicŭlum excidĕrit: præterea an corneam hanc calamōrum thecam quispiam amisĕrit.

Pr. Quisquamne amisit? Renuntia nemĭnem præsentium reperisse quidquam hodie, aut amisisse.

Th. Habe tibi merces tuas: nihil harum ad grammatĭcos pertĭnet. Professor rhetorĭcus evōcat Reverentiam vestram, nisi incommŏdum est: habet quod verbo communĭcet.

Pr. Refer illi jamjam me futūrum.

Th. Mox adĕrit Præceptor, dictāto scribendi argumento; restant paucŭla. Quid hoc rei? nullus est fores pulsandi modus: identĭdem interpellor.

Bened. Estne Magister intus?

Th. Est.

Bened. An mihi non liceat illum allŏqui?

Th. Nescio an illi prodīre sit intĕgrum.

Bened. Obsĕcro te ut illi nunties me hic pro forĭbus consistĕre.

Th. Quem virum?

Bened. Roderīci parentem, discipŭli ejus.

Th. Reverende Domĭne, placetne prodīre foras?

Pr. Quis me vult?

Th. Vir est gravis et honestus: venit excusatūrus filium de absentia.

Pr. Nosti illum de facie?

Th. Non, verum de nomĭne: nam se ait parentem Roderīci. Heus, Ambrōsi, occlūdĕris ostium ingrediens in scholam: audin? Non lubet mihi assiduo surgĕre, scribendo impedior.—Ut quid januam pulsasti, Paule, quasi externus, esses quin recta introības? familiāris es.

Pau. Quî potĕram? Januæ sera erat obdĭta.

Th. Non erat, sed pessŭlus modo.

Pau. Ansam vidi, qua attrahātur janua, non pessŭlum.

Th. Eădem est ansa et pessŭli clavis.

Pau. Quo pacto foris hic pessŭlus attollĭtur?

Th. Attrăhe ostium lenĭter te versus, et deprĭme capŭlum.

Pau. Ibo foras ut experiar.

Th. Viden'?

Pau. Video. Hoc omnīno commŏdum est.

Van Torre, s. j.

11.—Officium Præfecti Pensorum.

Michael, Angelus, etc.

M. Frustra, Angĕle, tuum pensum in schola absolvis: non admittam.

A. Rogāvi te domi tuæ quid mihi scribendum esset: gravātus es schedŭlam inspicĕre.

M. Præceptor diserte singŭlos admonuit: quin attendisti?

A. Tum tempŏris meminĕram: postea excĭdit.

M. At mihi non excĭdet fungi meo munĕre.
A. Expunge hodie nomen meum, te obsĕcro.
M. Non ausim.
A. Obsĕcro te per consuetudĭnem nostram.
M. Nunquam tam belle dices, ut in tuî gratiam ego in discrīmen castigandi veniam.
A. Nihil pericŭli est: de te suspicio Magistro non incĭdet. Bonæ fidei habēris.
M. Præstābo igĭtur Magistro fidem, et defĕram caruisse te penso.
A. Odio dignus es cum rigōre.
M. Redde mihi pensum, Nicŏlae.
N. Ecquod?
M. Decalŏgum Græce.
N. Jam tibi promam e capsa. Habe.
M. Hui! ut scite pingis littĕras Græcas.
N. Facĭle duas horas insumpsi scribendo: cavēbo deinceps fabulāri.
M. Quam tibi metuo, David, male?
D. Qua de causa?
M. Non nisi dimidiātum persolvisti debĭtum?
D. Altĕra parte liberātus fui.
M. Cujus favōre et benevolentia?
D. Magistri Rhetorĭces.
M. Quid illi præstitĕras obsequii?
D. Latīno utēbar et urbāno sermōne, cum petĕrem immunitātem: hoc illi placuit.
M. Gratiōsus es.—Hem, Simon, pensum mihi in manus insĕris aliud pro alio. Debēbas vertĕre epistŏlam tertiam et verbum de verbo expressum efferre vernacŭle.
S. Nuper mihi Magister hoc pensum reddĭdit, alias pro alio valitūrum.

M. Unde tibi fidem facis?
S. En patris syngrăphum: nostin'?
M. Ipse novĕrit: exhibēbo.

Van Torre, s. j.

12.—Decurionis Munus.

Julius, Marcellus.

J. Serius accēdis; dicam Præceptōri.
M. Estne audītus quadrans?
J. Jamdiu est; postrēmum mox audies signum.
M. Quæso ne me notes.
J. Quid dabis?
M. Denos globŭlos.
J. Denos? scilĭcet. Non, si millēnos dares, fraudem hanc commisĕro.
M. Quam fraudem dicis? Non veni tarde. Satis adhuc tempŏris est ad recitandum.
J. Nugæ, somnia, fabŭlæ.
M. Quin me, inquam, audis recitantem?
J. Non libet, non vacat.
M. Testes vos estis, sodāles mei, quod commodāre aures mihi noluĕrit mucōsus nebŭlo.
J. Tu me nebulōnem appellas; me decuriōnem tuum? Testes vos appello: defĕram cui debeo.
M. Cave facias; nam joco dicēbam.
J. Joco autem? Non is sum qui sic impūne ridear.
M. Veniam posco; dixisse pœnĭtet.
J. Seriōne pœnĭtet?

M. Serio ac sincēre profecto.
J. Age: me tuî misĕret, jam recĭta; tenesne Cicerōnem?
M. Teneo satis: primam mihi vocem indĭca.
J. Prima vox est *Quamquam.*
M. Deinde quid sequĭtur?
J. Vis, credo, singŭla ut tibi vocabŭla suggĕram?
M. Da ergo mihi tantillum tempŏris ad cogitandum.
J. Scisne præterĭta?
M. Mentīri nolo; nescio bene.
J. Scribam igĭtur in hac charta te nihil tenēre.
M. Nihil enim vero? Annon teneo rudimenta?
J. Nescio utrum scias. Cedo scriptiōnem tuam ocius; en audītur campāna; Præceptor mox adĕrit.
M. Hei mihi! relīqui domi.
J. Dic potius non fecisse, et verum dixĕris.
M. Imo, illud si dicam, luculentum mendacium dixĕro Verum audi, quod tibi in aurem volo dicĕre.
J. Quid illud est?
M. Est mihi turbo buxeus; cerne quam concinnus: et est hæc pila, quam in sphæristerio subripui nuper: utrumque dabo, si nullam de me mentiōnem fecĕris.
J. Apăge te cum hac pila tua atque hoc tuo turbĭne. Quo me loco habes et numĕro?

VAN TORRE, S. J.

13.—Officium Præfectorum Decuriæ.

Lambertus, Ludovicus.

Lam. Redde prælectiōnem memorĭter, Ludovīce.
Lud. Paulisper expecta, dum relegĕro.
Lam. Non patior moras: examinandos habeo plures, et dudum sonuit signum secundum: age, incĭpe.
Lud. Unde vis exordiar?
Lam. Nescis initium prælectiōnis? Defĕram te ignorasse.
Lud. Defĕres citra culpam meam: dic præcepti primum verbum modo: cætĕra prosĕquar sine hæsitantia.
Lam. Dicam, quia mihi familiāris es: *Mascula in os.*
Lud. *Mascula in os sunto, dos, cos, muliebris et arbor.*
Lam. Librum complĭca: identĭdem inspĭcis.
Lud. Ne littĕram legi quidem.
Lamb. Tamen complĭca. Quid tu illi insusurras, Martine? Abstinēbis, si sapias.
Mart. Equĭdem nihil illi suggĕro.
Lamb. Satis audīvi; faxo ut sentias. Prosequĕre prælectiōnem, Ludovīce.
Lud. *Da chaos atque melos.*
Lam. Submissiōri voce pronuntia: notabĭmur.
Lud. Assĭde mihi ad latus, dicam tibi in aurem.
Lamb. Sed ocius: festīno ad alios.
Lud. Absolvi; nonne accurāte reddĭdi?
Lamb. Sic satis. Etiam scriptiōnem tuam profer.
Lud. Paulo post ad me redi: interea subscripsĕro meum et æmŭli mei nomen.

Lamb. Hoc domi factum oportuit. Quid me morāris?

Lud. Importūnus es exactor: habe tibi.

Lamb. Videam altĕrum scriptiōnis exemplum in adversariis.

Lud. Sane de sedŭlo decuriōnis nobis prospectum est; non connīves.

Lamb. Nolim ego pro te pœnas dare, si deprehendar dissimulasse.

Lud. Non ita in amīcos tuos es rigĭdus censor. Ego te novi, quam mihi parum faveas.

Lamb. Quid garris? Exhĭbe scriptūræ exemplar altĕrum.

Lud. Viden', percurre, si lubet, a capĭte ad calcem.

Van Torre, s. j.

14.—Censura Variarum Culparum.

Lŭdimagister, Adolphus, Basilius, Genesius, Justinus, Marcianus, Quirinus.

L. Quis oratiōnem recitāvit?

A. Ego, Domĭne.

L. Multa sane peccasti, illam recĭtans.

A. Mihi latent.

B. Visne illi, Domĭne, indĭcem?

L. Perplăcet?

B. Primum, non satis tollit vocem; 2° nimium festīnat, 3° elīdit opprimitque voces ferme singŭlas.

L. Vera sunt hæc omnia. In pœnam autem tantæ negligentiæ munus ei recitandæ oratiōnis aufĕro et in te transfĕro.

B. Multas habeo, agoque gratias.

L. Quinam duo illi sunt, quibus dedi curam eos notandi, qui dum recitātur oratio, Deum non precantur?

G. Alter ego sum, Domĭne.

J. Et ego alter.

L. Ede tu prior, Genĕsî, quæ notasti, et singulōrum nomĭna.

G. Gaius sedēbat, cum debuisset flexis esse genĭbus: Paulus tecto erat capĭte: Lucas pileum non plane detraxĕrat, sed in altĕram depressĕrat aurem. Ludovīcus scribēbat nescio quid; Claudius legēbat chartam.

L. Tu vero, Justīne, quid observasti?

J. Alphēus garriēbat cum socio; Drusus adridēbat nescio cui; Celsus circumspiciēbat in omnem partem. Marcus digitōrum pulsu tympanotrĭbam agitābat; Hugo et Otho, pugnis pedibusque se mutuo impetēbant.

L. Quam longa delictōrum series?

M. Quam multo longior hæc est!

L. Quid illud est, Marciāne, quod manu geris?

M. Index est, quem tuo jussu texui, in quem ea retŭli omnia quæ per hanc hebdomădam peccāri a meis condiscipŭlis animadverti, contra civīlis et urbānæ vitæ ratiōnem.

L. O quantam a me iniisti gratiam! Lege hunc indĭcem: omnes attentissĭme audiant.

M. Quispiam hodie mane, e lecto ubi desiluit, diductis brachiis corpus pandēbat, et horsum illorsum contorquēbat valde indecōre.

L. Illiberāle illud est.

M. Tussit alius; alius sternūtat magno et vibranti sonōre; alius incondĭte instrĕpit.

L. Ferre non possunt aures hunc sonōrem, nisi gravĭter.

M. Sunt qui oscitando ulŭlant: alii qui oscĭtant frequenter in congressu.

L. Valde indecōrum est hoc ultĭmum; habet enim id tædii significantiōnem, aut parum comis observantiæ in eōs quibuscum agunt.

G. At enim, si continēre te non potes quin oscĭtes.

L. Tum vero cavendum ne patŭlo ore hiscas, sed pressandum illud modeste, seu objecta manu, seu sudariŏlo, vultu ab circumstantium ocŭlis modĭce averso.

M. Novi unum quempiam, qui quoties nares emungit, naso persŏnat; deinde quod elicuĕrit, in sudariŏlo respectat, quod item facit, postquam respuit.

L. Fœdum imprimis illud est. Sputa pedum pressu illĭco confundenda et obterenda sunt.

M. Vidi qui de fenestra in subjectam viam despuĕrent. Alii procul exscreant, quasi jacŭlo emisso, alii despuunt in focum.

L. Illud omne contra decōrum est.

M. De iis qui hic adsunt unus est qui, meo quidem judicio, fœdius peccat; consulto tamen peccāre illum, vix credo: nimīrum quos alloquĭtur nonnunquam salīva compluit.

L. Certum est, id peccāri aliquando; quod ne accidat, nulli te in os propius offĕres, sed justo ex intervallo colloquēris.

M. Istud autem committĭtur passim: multi videlĭcet, dum sedent, crus cruri, aut pedem pedi, invenuste superpōnunt.

L. Id non decet.

M. Sunt qui digĭtos articulātim distendunt cum crepĭtu. Nonnulli, aliis intuentibus, digĭtis nasum converrunt, et ungues subsĕcant palam, aut dentĭbus demordent, aut fœdum in modum sinunt excrescĕre.

L. Res illæ omnes sunt invenustæ.

M. Non paucos vidēre licet, qui genas inflant, linguam exsertant, manus confrĭcant, labra distendunt ac mordent, et pressa arctius aut hiulca circumfĕrunt.

L. Devitandæ sunt res hujusmŏdi.

M. Quot animadverti, quorum vestes fere aut conspurcātæ sordĭbus, aut pulvĕre opplētæ sunt!

L. Nempe minĭme advertunt, ubi sedeant, ubi in genua procumbant, quo corpus applĭcent ne aut pulvĕre, aut qua alia immunditia locus sordeat.

M. Ad extrēmam chartam devēni.

L. Satis nunc quidem est. Relĭquum a prandio prosequēmur.

Van Torre, s. j.

15.—Formulæ Disputantium Latine.

Petrus, Paulus.

Petrus. Unde disputatio inchoanda est?

Paul. A signo sanctæ crucis.

Petrus. Forma signum sanctæ crucis.
Paul. Formāto tu parĭter.
Omnes. In nomĭne Patris, etc.
Petrus. Exhĭbe arma.
Paul. En chartam, en libellum precum. Tu ipse destitūtus es?
Petrus. Nequāquam.
Paul. Agĕdum profer. Dixin' verum? Caret charta.
Petrus. Ecce tibi, decădem habeo.
Paul. Cares quæstionĭbus?
Petrus. Imo habeo ad quas ægre respondeas.
Paul. Magnifĭca verba! Ausculto. Propōne tua ænigmăta.
Petrus. Num bene latīnum est: *petere ab aliquo quœstionem?*
Paul. Non bene latīnum est.
Petrus. Dic pure et emendāte.
Paul. *Quœrere aliquid ex aliquo; interrogare ab aliquo; scistari ex aliquo quœstionem, sententiam.*
Petrus. Recte dictum. Interrŏga vicissim.
Paul. Declīna *aliquis* per omnia genĕra. Ignōrasne?
Petrus. Non ignōro.—Nominat.: *aliquis, aliqua...* Accusat.: *aliquem, aliquod* vel *aliquid.*
Paul. Constas? constas tibi?
Petrus. Quidni? Dic ipse perfectius.
Paul. Nequeo. Recte respondisti. Perge porro, Age, prosequĕre, absolve quod restat.
Petrus. Vocatīvo... ablatīvo, etc... Nunc meæ sunt rogandi vices: quomŏdo conjugātur *fio* in futūro præterĭto mixto? Nescis? Cupis docēri?

Paul. Paulisper expecta... *Factum, factum esse vel fuisse.*
Petrus. Constas tibi? Constas? Vis corrĭgi? Licetne ut corrĭgam interrogatiōnem?
Paul. Emenda, si potes.
Petrus. *Faciendum, faciendam esse*, etc.
Paul. Responde porro et tu alĭquid. Qua ratiōne inflectĭtur *Eo* in præsenti tempŏre participii?
Petrus. *Iens, ientis.*
Paul. Constas, nescis melius?
Petrus. *Iens, iuntis.*
Paul. Nondum etiam apte.
Petrus. Corrĭge... Per me licet.
Paul. *Iens, euntis.*
Petrus. Equĭdem ita respondĕram.
Paul. Minĭme vero, sed *iuntus* aiēbas... Placetne? Præceptor, ut refĕram, tres notas pro parte Romāna?
Petrus. Ut quid ita?
Paul. Quia vici adversarium.
Petrus. Sed jam ultiōne repĕtam.
Paul. Præsto sum. Congredĕre... interrŏga.
Petrus. Cujus genĕris est *cometa*...? Ignōras? Vis te doceam tuo damno?
Paul. *Cometa*... masculīni est genĕris.
Petrus. Itane censes? Sic stat sententia?
Paul. Ita sane.
Petrus. Constantissĭme... agĕsis... corrĭge.
Paul. *Cometa* est feminīni genĕris.
Petrus. Hem! emendatōrem nostrum! male correxit. Masculīnum est.
Paul. Per quam regŭlam id assĕris? Præceptum recĭta.

Petrus. Femineum *A* primæ est velŭti: *Panthera, planeta.* Erravine?
Paul. Sane splendidissĭme.
Petrus. Quin corrĭgis?
Paul. Dictum opportuit: Velŭti *panthera, sagitta.*
Paul. Phui piget errāti.
Petrus. Et crassi quidem: porro regŭlam prosequĕre.
Paul. Hic *mammona* petit.
Petrus. Constas? Rursum aberras regŭla.
Paul. Imo: Velŭti *Panthera, sagitta:* hic *mammona*, etc., num aberro?
Petrus. Toto cœlo.
Paul. Emenda si quid novisti rectius.
Petrus. Prætermisisti hunc versum *Adrias, mas, æquor*, etc.
Paul. Malum! me fefellit memoria.
Petrus. Io! superāvi victōrem meum.

Van Torre, s. j.

16.—Concertatio.

Ludimagister, Justinius, Cœlianus.

J. Oro, amābo.
L. Quid tibi vis?
J. Oro mihi fiat copia concertandi cum alĭquo.
L. Concerta certe quocum voles.
J. Age, Cœliāne, descende in arēnam: prodi in medium, mihi tecum res futūra est.
C. Mecum non potes congrĕdi.
J. Quippĭni?

C. Quia tibi jus non est. Gero ego magistrătum princĭpem; tu es homuncio de fæce plebis.
J. Nihil refert.
C. Ităne vero, nihil refert? Qui jacent in subselliis infĭmis, an possunt provocāre illos qui soliis insĭdent?
L. Potestātem illi facio istam. Noli detrectāre certāmen, mihi crede; aliōquin inurētur tibi nota ignaviæ.
C. Mihi nota ignaviæ? Scilĭcet. En; age, præsto sum, incĭpe.
L. Vos censōres, officio accurāte fungimĭni. Agĭtur enim et dignĭtas loci princĭpis et honos totīus Provinciæ.
C. Notāte; a signo Crucis non est auspicātus.
J. Fateor, peccāvi per incogitantiam.
C. Non recte illud figurasti.
J. Imo, recte satis expressi. Quam pensi partem vis sumāmus ad decertandum?
B. Recĭta heteroclĭta. Intende vocem; non te audio.
J. Satis intendo, nisi forte surdaster es.
C. Nimium apropĕras: ne mente quidem te valeo consĕqui.
J. Mihi lente satis festināre videor.
C. Plane ac distincte pronuntia.
J. Absolvi nec infelicĭter; semel enim duntaxat lapsus sum.
C. Imo plus quam decies offendisti.
J. O mendacissĭmum nebulōnem! Ubĭnam hæsitāvi! Quandōnam me coarguisti, aut suggessisti quod non occurrēbat.
L. Ita est; sine ulla prorsus prolapsiōne recitāvit.

J. Age, age tuum est jam obīre vicem tuam.
C. Primam mihi vocem indĭca.
J. Noscis; annotāte, Censōres, punctum unum.
C. Melius scio quam tu.
J. Perge porro.
C. Da mihi spatium.
J. Quid ita hæres?
C. Concēde, inquam, mihi tantillum tempŏris.
J. Concēdo plus quam satis est.
C. Tantisper sustĭne.
J. Jam hoc dixĕras, nihil opus est repetĕre.
C. Pertexui omnia.
J. Imo vero ternæ adhuc supersunt solĭdæque lineæ.
C. Fallĕris; plura non habēmus addiscenda.
J. Esto sane, at uter vicit?
L. Quid quæris? Satis patet, te victōrem, victum illum discedĕre a certamĭne.
C. Supĕri! vestram fidem!
L. Locum ejus occŭpa.

Van Torre, s. j.

17.—Comparatio Nominum, Verborumque Conjugatio.

Elias, Arnoldus.

E. Demus finem huic collocutiōni temperius: extemplo coram adĕrit Præceptor, exactūrus quæ heri reddenda imposuit.
A. Quid ergo facto opus est?
E. Meditēmur adjectīvum per accidentia perque tres gradus et tria genĕra.

A. Hoc agāmus. Quod erat illud?
E. *Benignus.*
A. Declinēmus in casus.
E. Quoti ordĭnis?
A. Virīle et neutrum sunt secundi, muliebre est primi.
E. Cujus speciēi?
A. Primitīvæ.
E. Figūræ.
A. Simplĭcis.
E. Quotŭplex est figūra?
A. Triplex: simplex, composĭta, decomposĭta.
E. Dic nominandi casum.
A. *Benignus, benigna, benignum.*
E. Comparatīvum.
A. *Benignior, benignius.*
E. Cur non sunt hîc tres voces ut in positīvo?
A. Quia *benignior* est genĕris commūnis.
E. Da superlatīvum.
A. *Benignissimus, benignissima, benignissimum.*
E. Jam tu interrŏga me de verbo quod conjugandum erat.
A. *Commendo* erat.
E. Istuc ipsum.
A. Si quis didĭcit *Amo*, non potĕrit errāre in *commendo.*
E. Nihilomĭnus interrŏga.
A. Indicatīvo præsenti?
E. *Commendo, commendas, commendat.* Plurāli numĕro: *commendamus, commendatis, commendant.*
A. Pro certo credo te numquam lapsūrum. Verum hæc facilia sunt: si anomăla inflectĕre et conjugāre jussĕrit, tum sudabĭmus.

E. Id forsĭtan hodie futūrum est. Profecto cum conjugārem nudiustertius *Odi*, multum id verbi odĕram: quia tum sit defectīvum faciēbat ut deficĕrem.

A. Recordāris, opīnor, quemadmŏdum me vexābant infelicia heteroclĭta et comparatiōnes anomălæ.

E. Si... audītur horologium: tussit, screat ante januam Præceptor; parcāmus voci.

PONTANUS, S. J.

18.—NOMENCLATURA.

Magister, Clemens, Liberius, Donatus, Pueri.

M. Vixdum exactis siderĭbus dies se mundo reddĭdit, cum vos puerōrum floscŭli ante alios omnes huc intro pedem infertis. Quinam cum prima luce potuistis expergisci?

C. Mandāto matris famŭla nostra in dies me expergefăcit, quanquam hodie maturius præter morem.

L. Ast ego unquam non sponte mea, et invocātus, ac fere semper bene mane consuēvi surgĕre.

D. Ego etiam, Præceptor.

M. Res difficĭlis ad credendum: puēri quippe, quibus sopōre nihil est amicius, nihil dulcius, pro more non habent ultro ac per se de strato surgĕre.

D. Certe surgo, expergefactus a nemĭne.

M. Ecquid tentastis?

C. Ita.

L. Dum offa coquĭtur, visum est nimis longum; quapropter relicto jentacŭlo huc approperāvi quam maturissĭme.

M. Pulchrum in hac ætatŭla facĭnus. Quid si ego darem nunc tibi jentacŭlum?

L. Cum nihil sit tibi, quid dares?

M. Quo nihil edis libentius.

L. Mihi etiam, Præceptor.

C. Et mihi obsecro.

M. Nimium satur fiĕres altĕro jentacŭlo.

C. Eia, quæso.

M. Libĕri, si prompte et nunquam intersistendo recitavĕris, quæ heri nomĭna tibi ediscenda præscripsĕram, ecce pictam imagĭnem præmio tolles.

D. Ego quidem nomĭna mea teneo, ut qui perfectissĭme.

C. Ego, ego mea refĕram memorĭter.

M. Liberius esto primus: eum si memoria fefellĕrit, tum vos duo de istoc honorario in certāmen veniētis. Sed cujus ordĭnis sunt tuæ voces?

L. Rerum Cœlestium.

M. Tuæ, Clemens?

C. Dignitātum et munĕrum Ecclesiasticōrum.

M. Tuæ autem, Donāte?

D. Dignitātum functiōnumque civilium.

M. Incĭpe.

L. Deus Pater, Deus Filius, Deus Spirĭtus Sanctus, Sacrosancta Trinĭtas, sive Trias, Numen, Divinĭtas, Creātor, Salvātor, Servātor, Dei Mater, Deipăra Virgo, Dei genĭtrix, Cœlĭtes, Cœlicŏlæ, Divi, Sancti, Beāti, An-

gĕli, Archangĕli, Patriarchæ, Prophētæ, Apostŏli, Martyres, Confessōres, Virgĭnes, Viduæ, Innocentes, Cœlum, Sol, Luna, Stella, Astrum.

M. Num intellĭgis quæ singŭlis subjecta sit notio?

L. Optĭme, immo.

M. Qui sunt Cœlĭtes?

L. *The good Angels.*

M. Archangĕli?

L. *The Archangels.*

M. Dei Mater?

L. *The Mother of God.*

M. En accĭpe munuscŭlum. Tu, Clemens, edic tua.

C. Quid erit præmii?

M. Si omnia, et ea serie qua se consequuntur reddas, erit quod dem tibi: non omnes obtinēbit effigies Liberius: sin perpĕram, neque indonātus abībis.

C. Pontĭfex Maxĭmus, Patriarcha, Cardinālis, Archiepiscŏpus, Episcŏpus, Præsul.

M. Quid hæres?... Antistes, Abbas.

C. Antistes, Abbas, Cœnobiarcha, Monăchus, Concionātor, Ecclesiastes.

M. Quæ est vis Ecclesiastæ.

C. Eădem quæ Concionatōris.

M. Quid ergo Concionātor?

C. *A preacher.*

M. Perge.

C. Parŏchus, parŏchus.

M. Parŏchus, parŏchus: tene bis labi? Sacerdos.

C. Sacerdos, Diacŏnus, Ædituus, Sacra Virgo.

M. Cætĕra ubi sunt?

C. Non jussisti plura.
M. Haud recitasti ut cupiēbam. Tu melius, Donāte.
D. Imperātor, Imperātrix, Rex, Regīna, Monarcha, Princeps, Dux, Comes, Baro, Dynasta, Heros, Heroīna, sive Herois; Præfectus a cubicŭlis, a pedĭbus, a pocŭlis; Apparĭtor.
M. Qui sunt isti?
D. *Body servants, lackeys, butlers, ushers.*
M. Cape has imagĭnes præmium consecūtus.
D. Ut præcĭpis.
M. Sedēte suo quisque loco, et quæ adhuc præscripsĕro, celerĭter ac navĭter nomĭna ediscĭte.
L. Etiam.
C. Præceptor, Liberius me irrīdet.
L. Commōvi.
C. Non impūne feres.

Pontanus, s. j.

9.—Iterum Nomenclatura.

Adalbertus, Iodocus.

A. Visne, Iodōce, quemadmŏdum tu me consuesti alicūjus rerum genĕris interrogāre nomĭna, sic ego vicissim aliquando te interrŏgem?
I. Volo.
A. Quænam ergo rectissĭme complexus es anĭmo?
I. Musĭcam.
A. Recense primo loco instrumentōrum musicōrum appellatiōnes. Sed majus industriæ

tuæ documentum dabis, si ego Anglĭce et permixte ea nominavĕro, tu idne Latīne nomĭnes.

I. Utroqueversum haud imparātum offendes.

A. A tambourine.

I. Tympănum.

A. A harp.

I. Cithăra.

A. A violin.

I. Chelys.

A. A triangular harp.

I. Sambūca.

A. Immo sambūca, si rite audīta recordor, signifĭcat, *elder tree.*

I. Nequāquam: sambūci est illa notio, non sambūcæ.

A. The bow of a violin.

I. Plectrum.

A. A cornet, a lute.

I. Cornu, orgăna, testūdo.

A. The lyre.

I. Lyra.

A. A flute.

I. Fistŭla.

A. Clarionette, flute, trumpet.

I. Buccĭna, tibia, tuba.

A. Enumĕra, nunc, servāto quem ego secūtus sum ordĭne, artificium seu musicōrum nomĭna.

I. Faciam in quibus potĕro, quorum meminĕro.

A. Quod dedĕris eo contentus ero.

I. Tympanista, citharædus, chelys, seu χέλυσ; dixit enim Magister ubjicienda Græca, cum Latīna desunt, quando innumĕra sint Græca, quæ Latīna jam, velut usucapiōne putentur.

A. Verum prædĭcas.
I. Cornĭcem, organista vulgo, latinius qui orgănis canit, sicut dicĭmus alĭquem canĕre fidĭbus. Lyrĭcen, Fistulātor, Buccinātor, Aulædus seu Tibīcen.
A. Restantne alia quædam vocabŭla ad musĭcen spectantia, nec ita abstrūsa ut diapente, et huic similia?
I. Restant.
A. Dic.
I. Ligŭla tibiæ, *lip of a flute;* fides, unde Fidĭcen, *a player of stringed instruments;* verticŭli, *screws.* Cantor, *chanter.* Psaltria, *a music girl.* Choraules, *one who accompanies the chorus on the pipe,* proprie, *with the flute.* Harmonia, *harmony.* Pausa, *intermission.* Cætĕra tute, si voles, a magistris disciplīnæ hujus petas.
A. Polles memoria, Iodōce, Obsonēmus famem parum inambulando, et de rebus ludicris sermōnes serāmus usque ad cœnam: tantum quippe spatii cessatiōnis Magister indulsit.

PONTANUS, S. J.

20.—CATECHISMUS.

Bernardinus, Lepidus.

L. Lætus sum.
B. Quamobrem?
L. Quia didĭci.
B. Quid didicisti?

L. Catechismum.
B. Totumne et ad verbum?
L. Totum, ad verbum.
B. Qui tam brevi spatio libellum paginārum adeo non paucārum?
L. Diligentia quid non vincit? eam mihi subsidio comparāvi.
B. Atqui nec ego segnĭter ad hoc ipsum incubui, tamen vix dimidiātum comprehendi: ităque anĭmo valde discrucior.
L. Fortassis memoria non perinde vales.
B. Haec causa est, uti conjicio. Quando reddēmus ex memoria?
L. Perendie ante meridiem. Ita jussit. Præceptor nobis renunciāri.
B. Interea discam plurĭma.
L. Non me superābis.
B. Quid ita vero?
L. Quia post finem quo ego pervēni, restat nihil.
B. Intelligisne totum?
L. Immo etiam.
B. Relĭquum est, si et memoria tenes, et probe intellĭgis, uti secundum ejus doctrīnam vivas.
L. Vivam, Deo juvante. Et tu, quamvis non teneas nihilomĭnus decem præcepta custodīre debes, et alia quæ ibi mandantur; compertum et explorātum habeo.
B. Incitāvit me quoque permultum, genĭtor, qui si scirem perfecte, non vile præmium mihi se datūrum appromīsit.
L. Quod?
B. Horologium aureum.

L. Satis honestum magnumque præmium.
B. Quid tu expectas?
L. Præter laudatiuncŭlam a Præceptōre nihil, si scivĕro; præter pœnas similĭter nihil, si ignoravĕro.
B. Utrăque merces sua mercēde condigna est. Sed vis te audiam prius, quam in gymnasio recĭtes.
L. Admŏdum.
B. Ubi?
L. Domi meæ.
B. Quo tempŏre?
L. Cras post meridiem, cum scilĭcet a studiis erit otium.
B. Accēdam igĭtur ad te?
L. Accēde.

Pontanus, s. j.

VARIA COLLOQUIA

DIALOGUES.

SECUNDA PARS.

21.—Euntes in Ludum.

Antonius, Marcellus.

A. Securusne et timōre expedītus in sphæristerium vadis, Marcelle?

M. Quid tibi ista percunctatiōne vis? explicandum; non enim satis intellĭgo.

A. Fabor ergo apertius. Contexuisti epistŏlam quam a nobis hodie requīret Præceptor?

M. Contexui, et descriptam porto mecum.

A. Præcurrit alactrĭtas tua meam tarditātem. Quanquam haud ita pigritia me, ut cartæ penuria, qua premēbar, remorāta est fecitque ut meam non totam descripsĕrim: serius quippe adeptus sum papyrum.

M. Quid actūrus, si poposcĕrit?

A. Dum vestras emendat, interea quod relĭquum est nullo negotio descrībam. Hoc concessūrum mihi spes est, si quidem aliis alias concessit.

M. Ostende tuam scriptiōnem.

A. Hem!

M. Quam fœde tu pingis littĕras? gallīnam scripsisse arbitror. Quam item vacillant versus?

A. Dummŏdo legi queat scriptūra, parvi duco tristia sint, an læta, pulchra visu, an deformia elementa: versus ad amussim nequeo dirigĕre, quantumvis coner. Atqui non tam valde utrāque laude mihi ante stas.

M. Judicium cæci.

A. Alĭter doceat me præceptor, si ipsi displiceo, cum istis illepĭdis invenustisque characterĭbus.

A. Abhorrent istæ partes ab ejus munĕre.

M. At unde discam tandem? Quid tu nunc mihi auctor es?

M. Alĭquem perītum adolescentem pacta pecunia condūcant parentes tui, quem hanc ad rem magistrum capias.

A. Attămen doctrīna quoque spectāti, et clari homĭnes plerumque inscīte et indecōre efformant figūras istas.

M. Dici alĭter non potest, verum non idcirco sunt docti: et tamen multi illōrum decenter.

A. Parentes mei (quod vitium senectus affert) attentiōres sunt ad rem quam sat est; defraudant genium suum: vereor ut illis persuadeam.

M. Adhĭbe procuratōrem Magistrum, cujus unum verbum hic plus valēbit, quam centum tua.

A. Rogābo ut hanc mihi opellam surripiat.

M. Cætĕrum, quæ heri explicāta sunt in Cicerōne, si te forte nominavĕrit, potĕrisne repetĕre?

A. Nisi ipsĕmet opitulētur, parum bene: oblītus enim sum quorumdam, et quem domi interrŏgem, habeo, præter pariĕtes, nemĭnem.

M. Hærenti subveniet. Ego insŭper, quoad ejus facĕre potuĕro, tibi opem feram.
A. Mi optĭme Marcelle, sponden' te mutuum esse factūrum mecum si in eōdem luto hæsitavĕro? Si necessitūdo postulavĕrit.
M. Spondeo firmĭter.
A. Salva res est.

PONTANUS, S. J.

22.—TARDE LUDEM PETENTES.

Emmanuel, Eustachius.

Em. Salvus sis, Eustachi.
Eu. O salve, Emmanuel. Quo ire tendis?
Em. In scholam. Quo te pedēs?
Eu. Eōdem.
Em. Ubi libri? ubi atramentarium?
Eu. Sub pallio et axilla gestĭto.
Em. Audistin' primam?
Eu. Pridem.
Em. Ain' tu pridem? Væ nobis!
Eu. Quid consternāris? aut quid metuis?
Em. Quid metuam? Quod solent sero venientes. Ah!
Eu. Ego sane probabĭlem excusatiōnem addūcam.
Em. Obsecro quam?
Eu. Mater me cum mandātis ad sorōrem misit, cujus responsum renuntiandum fuit domum, et absunt illius ædes a nostris longuis; eo tardius venio.

Em. Quid si hanc ratiōnem tanquam commentitiam repudiet?

Eu. Fiducia est id minĭme factūrum. Nam me ab hujuscemŏdi mendaciuncŭlis temperāre non raro expertus didĭcit.

Em. Me miserum malique fati! quid confingam, cum (ut hoc æstīvum, et pomeridiānum tempus etiam magno natu homĭnes invitāre solet), somno captus obdormiĕrim super libros, in extrēmo sitæ sunt fortunæ meæ, nec quid agam certum est.

Eu. Si rem ipsam ingenue confiteāre, forsĭtan delicti gratiam faciet. Quid forsĭtan? certe faciet; exonĕra te metu.

Em. Obtemperābo bene monenti; abstersisti mĕtum. At enim ecce aliud mihi timōrem objĭcit.

Eu. Aliud? dic, quæso.

Em. Formīdo male, ne hic elapsus, alĭbi in casses incīdam.

Eu. Alĭbi?

Em. Quæ memorĭter pronuncianda præscripsit haud teneo absolūte.

Eu. Suspicāri fas est, non te inter primos interrogātum iri; tum ego, qui secundus tibi sedeo, suggĕram dissimulanter et fidelĭter.

Em. Id amābo, adjŭva me. Summum tibi beneficium debuĕro, hoc si perlectum dedĕris, nam nunc spes opesque meæ omnes in te sunt sitæ.

Eu. Ambulēmus contentius.

Em. Tam strenue te consĕqui vix possum.

PONTANUS, S. J.

23.—Excusatio, Absentiæ.

Magister, Animadversor, Antonius, Joannes, Marcus.

M. Euge, Animadversor, adesdum.
A. Adsum, impĕra.
M. Quinam hesterno die scholam non obiērunt?
A. Qui? Antonius Niger, Joannes Faber, Marcus Sylvus.
M. Perpaucos memŏras.
A. Relĭqui ad unum omnes coram præsentes affuērunt.
M. Extra eos videlĭcet, qui munuscŭlis te elinguavērunt.
A. Hoc quidem alias cum tentārent nonnulli, semper Austrum perculērunt.
M. Probātus es adolescens, et Magistro tuo fidēlis. Heus? prodīte vos in medium repente, statim, sine mora, an nondum etiam? Confestim, inquam, advolāte. Quid habes, Antoni, dicĕre ad excusandam absentiam?
A. Ingens quidam, et intolerabĭlis dolor occupavĕrat sincĭput meum. Quocirca mihi in mandātis dabat mater, extra ædes pedem usquam ponĕrem.
M. Fabŭlæ: Tibi ut credam? Non ego te novi?
A. Si verbis meis exigua apud te est fides, certum homĭnem ad matrem et familiāres indagātum allēga.
M. Logi.
A. Haud secus reperies.

M. Somnium. Quasi vero tu, ut es callĭdus et versipellis, hoc tuis non imposuisses, tibi nimīrum condolēre caput. Studēbas verberatiōnem effugĕre, quæ propter segnitiem te manēbat.

A. Neutĭquam, Præceptor; non imposui profecto; revēra nihil finxi.

M. Poterone hodie verum ex isto puĕro exsculpĕre? Cave mihi mendacii quidquam.

A. Vera loquor. Si alĭter fuĕrit ac dixi, causæ nihil erit quin tibi dem pœnas.

M. I sessum; rem ego nunc quidem in medio relinquam, Tu, bone Faber, quo negotio implicātus tenebāre?

J. Pater, quopiam profectus ad animum suum relaxandum remittendumque, me perduxit illuc secum.

M. Quo profectus?

J. In villŭlam nostram, quæ alĭquot millia passuum ab urbe distat.

M. Cur pridie a me copiam non petēbas?

J. Noctu hac de re deliberāvit pater: tum multo mane in viam nos dedĭmus, ut ad te adīre nequivĕrim, nec voluĕrim, quod verēbar ut cubĭtu surrexisses.

M. Dictum inopinātum atque mirabĭle, te aliōqui somniculosissĭmum, id tempŏris, sub galli cantum scĭlicet, experrectum. Monstra ac portenta loquĕris.

J. Vidēre me somnum haud sinēbat gratissimæ missiōnis exspectatio.

M. Quin tu exoravĕras patrem, ut hoc promittĕret.

J. Factum est ut, patre secundo, villam amœnissĭmam petivĕrim, ibīque anĭmum studiōrum perpetuitāte, fatigātum triduo isto instauravĕrim. Proinde, amābo, mi Præceptor, parce ultra quærĕre; quandoquĭdem te clam non est, quanto me opere schola delectet, nusquam ut sim libentius.

M. Qui tibi incessit metus pœnārum insolĭtus, hic de improviso oratōrem te reddĭdit. Nunc condonabĭtur errātum. Posthac nisi quoquo modo de absentia certiōrem me fecĕris, verberĭbus te cædam, ut si in pistrīno molĕres. Percepisti?

J. Planissĭme.

M. Restat ut te quoque purges, solūte adolescens, et omnium inertium inertissĭme. Quid egisti? aut ubi fuisti? aut quare in ludum non venisti? Quid est, Sylve? Quid taces?

Mar. Existimābam esse ferias litterarias.

M. Ridicŭlum. Hoccĭne os tuum? istane frons tua? Ecquid, o insulse, nudiustertius aut quartus primum auditiōnes obīre cœpisti; quomŏdo? an ter nesciēbas vacatiōni diem Jovis consecrātum? Hic ego te manifestum mendacii teneo.

Mar. Ast mihi occurrēbat heri dies Jovis.

M. Ast ego faxo tibi hodie pœna occurrat. Lepĭdum capitŭlum. Tene errāre in isto negotio tam antīquo, tam noto, tam vulgāto? Quamobrem autem horis antemeridiānis saltem non comparuisti in hoc loco? Prætexis culpam hoc figmento; non fit mihi verisimĭle quod ais. Illi, illi sodāles et con-

gerrōnes tui alĭquo te ambulātum, aut lusum te avocārunt. Phœnas dabis.

Mar. Miser, ah! miser, cui tam male vertit dolus. Sed te obtestor, unam hanc dimitte noxiam, nec sane rursus admittam.

M. Nihil agis. PONTANUS, S. J.

24.—ABSENTES.

Benedictus, Augustus.

B. Multōrum diērum intervallo non te vidĭmus in Gymnasio, Augustīne; nec tamen fuit, quod mirātus sum vehementer, cum Præceptor te requirĕret, aut mittĕret qui ubi esses, et quid agĕres investigaret. Cur abfuisti?

A. Male me habēbam; idque ut ne latēret Magistrum curāvi, quo bona cum ejus venia, et tuto abesse licēret.

B. Meritissĭmo non apparuisti: si quidem est, ut autŭmas. Convaluistine?

A. Nondum plane me confirmāvi.

B. Quandiu ægrotasti?

A. Quandiu me in schola non conspexisti.

B. Haud equĭdem recordor quantum tempŏris abbiĕrit.

A. Dies compluscŭli, undeviginti omnīno.

B. Quid erat morbi?

A. Febricula.

B. Quo medicamento ei subvenisti?

A. Inedia prope sola, qua, maxĭmos quosque morbos, et gravissĭmos depelli solēre, aiēbat. Magister auctōres in medicīna claros et nobĭles asserĕre. Vacuus mihi venter crepitāre, ego flocci pendĕre.

B. Facĭli negotio consequĕre, quæ intĕrim præcepta nobilis dictāta et explicāta sunt.

A. Sic mihi persuāsi: et in eam rem si non recūsas, utar tuis suppetiis.

B. Repĕtam tibi omnia, et rectissĭmis tuis atque optĭmis studiis non gravāte, obsĕquar. Quando te reditūrum censes?

A. Secundum Natalia Domĭni. At tu quid vagāris? Cur non es in ludo?

B. Eram in itinĕre cum libris: ecce tibi, pompa procēdit ferentium instrumenta pugilātus. Ego illos sequi in aulam curiæ: ibi ludĭcrum illud certāmen certantes spectāvi voluptāte mirifĭca. Nam ubi ætas maturuĕrit, eamdem artem addiscĕre cogĭto: quandoquĭdem disciplīnis liberalĭbus non est aliēna. Novi per plures litterātos eosdemque pugĭles non spernendos.

A. Crastĭna luce quam expurgatiōnem habēbis?

B. Intendenda erit alĭqua fallacia, quæ me virgārum pericŭlo exĭmat: nox dabit consilium. Si mendacium dixĕro, solens meo more fecĕro.

A. Timeo ne aliorsum cadat res, et tu propter hanc curiositātem spectandōrum pugĭlum sine vibicĭbus a Magistro non dimittāre.

B. Evāsi non semel confictis causis absentiæ.

A. Bestiæ quædam cum canĭbus bis, ter, quater elapsæ fuĕrint, tandem capiuntur et pereunt.

B. Oh, non adĭmet mihi vitam ista verberatio...
A. Tua res agĭtur.

PONTANUS, S. J.

25.—AMISSUS ET PROMISSUS LIBER.

Udalricus, Otho.

U. Quid vult hic flētus?
O. Amīsi librum.
U. Quem?
O. Emmanuēlis Grammatĭcam.
U. In scholane?
O. In schola.
U. Quo tempŏre.
O. Hoc ipso die, ante prandium: cum enim dato signo discedendum esset domum, egoque libellos meos colligĕrem, hunc non invēni.
U. Quæsivistine apud vicīnos?
O. Ac diligentissĭme. Respondent omnes se esse extra noxiam, ne habēre, nec scire quis habeat.
U. Non tu illĭco ad Præceptōrem?
O. Immo; sed præcepit ut se appellārem denuo post meridiem.
U. Appella.
O. Despēro me recuperatūrum.
U. Alias alii suos amisērunt.
O. Sic est?
U. Nonne recuperārunt?
O. Quidam, non omnes. Et hi, quod rem suam male custodissent, aut in ludo a Doctōre,

aut domi a parentĭbus vapulārunt liberalĭter. Quod si hodie librum meum non recepĕro, certiōres faciam ipsos oportet, ut pro hoc malo mihi dent malum.

U. Juvābo te in quæritando Emmanuēle tuo; si non invenĕris est mihi aliquanto tritius hoc ipso exemplar ejusdem, id dabo tibi proprium.

O. Si non simulāte promittis, porrĭge dextĕram.

U. En.

O. Offudisti aquam: rediit anĭmus, et cura omnis ex corde excessit.

U. Lætus sum quod te tranquillāvi. Væ illi, qui se hujus furti astrinxit: nam et librum minĭme retinēbit, et uberius quam tu plorābit.

O. Furem hunc mihi dari in conspectum gestio: coram in os laudārem ipsum, et capillos conscindĕrem.

PONTANUS, S. J.

26.—CHARTÆ IN MEMBRANAM CONSULTÆ.

Christophorus, Hugo.

C. Mi Hugo, est quod abs te petam.

H. Pete audacter.

C. Insue mihi in membrānam hasce chartas puras.

H. Ipsĕmet insuĕres.

C. Expers sum hujus artificii: atque ut id credas, inspĭce hunc librum, quam sit inconcinne distorteque consūtus.

H. Nec me Bibliopēgus erudīvit.
C. Attămen, quasi erudītus eleganter id facis.
H. Si cui optĭme placet, ei optĭme facio. Complicastine jam chartas tuas?
C. Maxĭme, istæ sunt.
H. Da filum, acum, membrānam.
C. Cape omnia.
H. Filum oportet cerātum esse, ut opus evādat diuturnius.
C. Heus, puĕri, quis secum affert seram?
H. In meo saccŭlo quæram. Alĭquid certe, reperio, ceram candĭdam; commodissĭma est huic rei; nuper mihi hoc frustillum donāvit æditiuus ad tales usus. Tu porro attentus aspĭce me suentem, et artem disce, quo posthac aliēna opĕra indigeas.
C. Aspicio intentis ocŭlis.
H. Ecce quemadmŏdum chartam chartæ arctius conjungo, ut spatium inter illas nullum intercēdat.
C. Video.
H. Item quemadmŏdum supra et infra sunt æquāles inter se; nulla promĭnet.
C. Apte, artificiōse.
H. Nec foris in tergo fila superiōra inferiorĭbus longiōre visuntur: nec primum a secundo majōre intervallo distat quam secundum a tertio, tertium a quarto.
C. Perīte.
H. Nodi parvi, et intus omnes.
C. Sane.
H. Nunc tu cultellum accipĕsis, partesque chartārum superiōres caute scindendo apĕri.

C. Pro ista opĕra referētur gratia tibi, mi Hugo.
H. Satis gratiārum retulĕris, si me amavĕris, et majōre quadam cura et alacritāte quam hucusque didicĕris.
C. Utrumque præstitūrum tibi recipio.

PONTANUS, S. J.

27.—MUTATIO CALAMI.

Conradinus, Pigmenius.

C. Da mihi, oro, utendum calămum.
P. Nullos habeo calămos hodie, quos tibi dem mutuos.
C. Thecam plenam apud te vidi.
P. Per somnium fortassis. Sed dicam uno verbo rem totam: nullos habeo quos tu commodātos retineas.
C. Quæ tam mala mens in hanc te suspiciōnem impellit? tam perverse de me existĭmas? eho, nondum nosti mores meos? verum, ne sis in mora, da mutuum calămum.
P. Ubi tui?
C. Meliuscŭlos relīqui domi, deteriōres portāvi mecum per imprudentiam.
P. At tu meum quoque disperdĕres, aut nimium premendo, aut ipso instinctu, ad fundum atramentarii allidendo videlĭcet.
C. Levĭter ducam per chartam, sensim intingam, salva cuspĭde.
P. Multane descriptūrus?

C. Tantummŏdo versus alĭquot a Præceptōre post horam explanandos: ut nimīrum glossŭlas interserĕre queam, nam retinēre eas non possum ob tenuitātem memoriæ. Si quid mutuabĕris a me, seu calămos, seu papyrum, seu librum, seu quid aliud, dabĭtur mutuum, haud gravāte.

P. Ecce tibi probātum calămum quem dono; tuus esto.

C. Multum te, mi Pigmeni, de istac liberalitāte, amo. Experiar. Profecto idoneus est, si quis alius, ad decōre formandas littĕras.

PONTANUS, S. J.

28.—CALAMI APPARATIO.

Vedastus, Balthasar.

V. Cum haud invenuste pingas elementa, doleo tibi nec chartam esse bonam, nec calămos aptos.

B. Ab his singŭlis fateor me inŏpem Charta nec candĭda multum, nec firma et plana, sed aspĕra, scabra, et pilis pravissĭmis plena, quos cum a calămi crena detrăho, scis ipse quales efformentur littĕræ. Sed quod intolerabilius mihi accĭdit, etiam perfluit, verum hæc culpa sit atramenti potius, quod, cum esset heri spissum valde, aqua nimia effĕcit dilutissĭmum et subalbĭdum. Calămos ad usum accommodāre cultello prorsus nescio; et te etiam atque etiam vehementer rogo, ut hanc rem me doceas, si ipse scias.

V. Misĕret me tui, qui pene solus ignōres, quod condiscipŭli tui didicērunt magnam partem,

B. Libĕra tu me ista ignorantia.

V. Ausculta igĭtur. Anserīnæ pennæ sunt ad scribendum imprīmis apposĭtæ, iisque pluries utĭmur, ac sæpius quam pavōnum aut cygnōrum, quarum illæ nimis sunt duræ, hæ nimis amplæ quamquam diutius bonæ permănent atque anserīnæ.

B. Teneo.

V. Ex his ipsis anserīnis melĭōres judicantur quæ sunt pellucĭdæ, mediocrĭter duræ, caule longiōre, ampliōre, firmiōre. Quæ autem habent caulem brevem, angustum, et sunt admŏdum duræ, ut quæ inhærent extrēmæ alæ, non probantur.

B. Jam novĕrim deligĕre pennas.

V. Ubi delegĕris, ita parābis. Rescindes eamdem, plumŭlas utrinque detrăhes, scalpelli tergo cavum pennæ lævigābis, extrĕmum cavi seu caput rescindes ex utrāque parte, antrorsum et retrorsum hoc modo, ut fiat bifurcāta (aspĭce). Tantum porro resecābis quantum latus est unguis auriculāris digĭti.

B. Meminĕro.

V. Post hæc in dorso crenam facies; id est calămum cuspĭde cultelli, sivi extrēmo cultello juste per medium scindes, sic ut fissio seu incisūra diamĕtro dorsi parĭter pene æqualiterque respondeat. Tum ubi adhuc aliquantillum deorsum a fronte exsecuĕris, a dextris et sinistris acuĕre calămum, et mucrōnem facĕre perges; seu æquābis duos illos

pedunculos, sive cruscula. Nunc me vide, quomŏdo indĭta crena utrumque horum absolvam.

B. Observo.

V. Rastellum hoc, quem mucrōnem antea vocāvi, temperātæ gracilitātis esse debet, de quo quanto plus abscidĕris, tanto habēbis calămum obtusiōrem, et grandiorĭbus notis ducendis aptiōrem: dextra tamen pars, in quam calămus, dum scribĭmus, incumbit, sit aliquanto altior sinistra, quod discrīmen adeo sit minūtum, vix ut perspiciātur. Age, experiămur hunc nostrum. Accĭpe, vide an placeat. Quare sic eum capis?

B. Sic assuēvi.

V. Tene pollĭce et medio digĭto, molliterque superpōne indĭcem, sic; ita minus vacillābit manus, et firmius eam chartæ imprĭmes. Sit autem brachium usque ad cubĭtum libĕrum, dum scribis, et pondĕre suo tabŭlæ seu pluteo innitātur, tota autem manus auriculāri. Intuēre me scribentem.

B. Imitābor ad unguem, et quibuscumque officiis potĕro, tuam erga me humanitātem aut obruam aut exæquābo.

Pontanus, s. j.

29.—Frustratio Petiti Atramenti.

Simplicius, Zephyrinus.

S. Magnum apud me beneficium ponĕret, qui pauxillum atramenti in vascŭlum hoc

meum, cujus linteŏlum pene exaruit, infundĕre de suo dignarētur. Si gossypium, aut tomentum imposuissem, et calămos intingendo corrupissem, jam pridem atramento caruissem. Tu, Zephyrīne, quoniam circumfers atramentarium instar lampădis aut mortarii vastum et amplum, ne denĕges mihi ad incĭtas redacto, quam submisse peto stipem seu eleemosynam.

Z. Vix quarta pars horæ præteriit, cum alius idem quoque me poposcit: et dedi. Nunc si tibi similĭter dedĕro, veniet tertius, deinde quartus, deinde quintus, et ita me exarmabĭtis omnīno, et mendicitātem mihi afferētis.

S. Non venient, interpōno fidem meam.

Z. Quî scis?

S. Vidi cum intingĕrent calămos, referre eos ex atramentariŏlis madidissĭmos.

Z. Quin aquam infundis?

S. Exeundum esse e schola currendumque ad fontem in forum propter sex aut septem aquæ guttŭlas.

Z. Inspue.

S. Linguam nimis siccam gero. Da si quid das, et si vis dare bis, da cito semel.

Z. Aliam quercum excŭte, aliunde exŏra quo indĭges: atramentum hoc mihi coxi, non tibi.

S. Saltem da mutuum, si non vis gratuĭto, rem tantillam.

Z. Pergin' aures tundĕre? abi hinc.

S. Aliquando tu etiam egēbis alĭquo: tum accedĭto ad Simplicium; per pari refĕret. Spec-

tāte hujus Zephyrīni inhumanitātem et avaritiam: ego te pro istis factis mactābo infortunio.

PONTANUS, S. J.

30.—ELEMENTORUM CONFORMATIO.

Josias, Exaperius.

J. O scitissĭmum archetypon! o speciosissĭmas littĕras! o illecĕbras! Divīna, quod aiunt, virgŭla adeptus es hanc elegantiam. Sed unde?

E. Meus germānus patris jussu manu sua mihi confēcit.

J. Ubi porro ipse didĭcit ductus hosce bellissĭmos?

E. Semper hujus artificii studiōsus fuit et in quemdam magistrum anno proxĭmo superiōre incĭdit, qui Latīnas, Græcas, Germanĭcas pingēbat excellentissĭme.

J. Exemplar et prototypon quoddam mihi quoque datum est munĕri ab amīco: verum præ tuo sordet. En.

E. Quare contemnis? Si ad istum modum ac formam effinxĕris elementa, ut in hac tua papyro effecta conspiciuntur, judicābo te oleum non perdidisse.

J. Atqui optĭma imitandi cupīdo assidue versat anĭmum meum.

E. Atqui hic non quærĭtur optĭmum.

J. Laudātur tamen.

E. Non nego.
J. Ostende mihi tuam manum.
E. Ecce.
J. Quasdam formas propemŏdum perfecte, quasdam non assequĕris, quod pace dixĕrim tua.
E. Paulātim et consuetudĭne imitandi assĕquar.
J. Proh! quam decentia *f.* quam decōra *p. q.* et omnes denĭque caudātas littĕras facit ille frater tuus?
E. Quid notas grandiōres? Nonne amas?
J. Mirifĭce.
E. Aspĭce A, vide D, et M, tanquam si ex typis æneis in chartam essent impressæ.
J. Ipsa vero quæ alphabēto subjecta est scriptūra, quam ad lineam rectam sine linea directis versĭbus! quam æqualĭbus sursum ac deorsum elementis! Unum te volo.
E. Vel decem.
J. Nonne tibi præcepta dat pingendi, et lapsus corrĭgit?
E. Certe: et nonnunquam sua manu meam tenentem calămum comprehendit, atque aliēnis digĭtis pingit, ut ego tractĭbus litterārum hac ratiōne assuescam.
J. Inīres a me non vulgārem gratiam, si exemplum a fratre mihi curāres.
E. Difficulter indūcam. Nihilomĭnus quoniam te tanto studio pulchre pingendōrum charactērum ardēre animadverto, curābo, ut voti compos fias.
J. Quotum intra diem pollicēris datūrum in manus?
E. Intra quartum.

J. Perlubenter gratissĭmum hoc donum tamdiu expectābo, cogitāboque intĕrim quo te honorario remunĕrer.

E. Sic habēto me gratuĭto hoc opĕris non esse factūrum.

PONTANUS, S. J.

31.—SILENTIUM ET ATTENTIO.

Sigismundus, Cœlestinus.

S. Duplicĭter peccātur in gymnasio quotidie, ab aliis hoc, ab aliis illo modo.

C. Quæ sunt ista peccāta?

S. Confabulāri et Præceptōri non attendĕre.

C. Qui prius designant utrōque tenentur.

S. Ita prorsus existĭmo. Verum qui aliud, alĭbi ocŭlis curiōse divagantur, pingunt animalia, equĭtes, stultos, libellos ineptos legunt, chartas et scamna conscindunt, illi in posteriōre genĕre culpam castigabĭlem committunt.

C. Vere dictum sentio et novi quorum ista est consuetūdo.

S. Tu ipse unus de illis es.

C. Egŏne?

S. Ita; næ.

C. Falso hoc in me vitium confers.

S. Mentīri non est meum.

C. Attentissĭme audio.

S. Non semper.

C. Quando eōrum quæ tu commemorasti alĭquid ago, quasi si quid per transennam inspicĕrem, et levi brachio id fit.

S. Ut elĕvat hic peccātum suum?

C. Haud elĕvo; ut loquor, ita res.

S. Quin est quando sermuncŭlos seris cum proxĭmis.

C. Demīror tantum tibi esse otii a rebus tuis, ut aliēna cures.

S. Tam sine pudōre id perpetras, ut non possim non notāre; vidēret vel cæcus, audīret etiam surdus.

C. Vicissim te captābo.

S. Capta, non capies tamen. Sed extra jocum: desiste, si te amas, ab hujusmŏdi, virtutĭbus, et noli cum te ipsum privāre tantārum utilitātum fructu, tum alios impedīre.

C. Quos alios impedio cum tenuissĭmo sono loquar?

S. Qui propius tibi assĭdent, dextra, sinistra et a tergo.

C. Apăge cum superstitiōsa ista religiōne tua.

S. Amīce monenti volens obsecunda, et boni consŭle: aliōqui coactus, non mihi, sed Magistro.

C. Adeo infanda hæc tibi peccāta videntur?

S. Magna procul dubio suo in genĕre. Nam quid indignius ac turpius in schola delinqui possit, haud dispicio.

C. Nisi aut ego mutus fiam, aut tu obsurdescas, difficĭle pax inter nos erit.

S. Tu considĕra quorsum eas, et quid tibi futūrum sit. Auceps quando concinnāvit aream, effundit cibum: aves assuescunt, sæpe edunt: semel si sunt captæ, rem solvunt aucŭpi.

C. Intellĭgo parabŏlam. Opĕre maxĭmo dabĭtur opĕra, ne fraudi sit hoc aucupium.

Pontanus, s. j.

32.—Observator.

Observator, Athanasius, Matthæus, Bonifacius.

O. Vos tres linguas gerĭtis impense libĕras et expedītas, loquacĭtas vobis dominatior; meam admonitiōnem contemnĭtis ac pro nihĭlo putātis. Ecce in fabulatōrum indĭcem vos refĕro. Si Pegăso velociōres sitis, numquam hodie effugiētis infortunium.

A. Connivisti alias, connīve nunc etiam, et muta istam mentem, rogo; tacēbo deinceps ut piscis.

M. Si nomĭna nostra in catalŏgum retulĕris, erit mihi, quod Præceptōri de te narrem.

O. Quid dices?

M. Cognosces.

O. Minas jactāre cuivis obvium est.

M. Experiēris.

O. Nullius in me maleficii crimen admīsi, cujus me stimŭlet conscientia.

M. Senties.

O. Nullum inquam, crimen incurri, quo tu me accersas; et non ignōro technas tuas.

M. Vidēbis.

B. Ne scribe nomen meum in tabŭla, donābo tibi quidpiam.

O. Egŏne ut patiar me abs te corrumpi munerĭbus?
B. Lepidissĭmum est.
O. Non curo.
B. Simul aspexĕris, appĕtes.
O. Mitte nugāri, nihil habes quod dones.
A. Habet certe.
O. Quin ostendis?
B. Ecce imāgo longe venustissĭma: Augustissĭma Dei mater puĕrum Jesūm ulnis sustĭnens. Vidētis ut amabilĭter arrīdeat nobis divinissĭmus atque bellissĭmus infans?
O. Hanccĭne datūrus es?
B. Datūrus, si pollicēre silentium.
O. Polliceor, da.
B. Quæ res felicĭter ambōbus eveniat! accĭpe.
M. O factum bene! jam tu, incorruptissĭme observātor, nec me, nec Athanasium audēbis accusāre.
O. Quapropter non audērem?
A. Quia nos te accusarēmus, et tu pendĕres pœnas non leves, quod Præceptōri infidēlis ac perfĭdus extitisses.
O. Ignosco vobis similĭter, ut Bonifacio.
M. Perplăcet. Discēde jam hinc, observa alios.
A. Proh! quantum boni adepti sumus hac luce, qui ab isto quidem observatōre quoad voluerĭmus tuti simus.
B. Quinam?
A. Si de fracta lege silentii postulāre quemquam e nobis meditabĭtur, objiciēmus illi, quam abs te accipĕre non recusāvit elegantem pictūram ut silēret: mutīre non audēbit. Nam

tribus, tibi qui donasti, mihi et Matthæo testĭbus oculātis plus utĭque quam illi soli vel jurāto credet Magister. Perjurissĭmum dicet, si dejeravĕrit.

M. Via reperta est commodissĭma ad evadenda verbĕra, propter istam congressiōnem nostram videlĭcet imminentia. Vah.

PONTANUS, S. J.

33.—ACCUSATIO VARIA SCHOLASTICA.

Præceptor, Discipuli.

Blas. At, at, ecce, nunc capti estis: nonne confabulamĭni?

Clem. Certe fatēmur ingenue: sed te, quæso, mi Blasi, ne velis nos notāre.

Blas. Ergo conticescĭte: connivēbo. Heus tu, Præceptor adest.

Clem. Quid tum?

Blas. Respĭce ad illum.

Clem. Quamobrem?

Blas. Ut ei caput aperias et venientem salūtes.

Clem. Sic decet: sed adhuc cogitābam...

Blas. Reverende Domĭne, admonitiōne mea non desĭnunt tumultuāri.

Præc. Quinam auctōres sunt turbārum?

Blas. Felix jam inde ab ingressu suo nihil aliud quam garrīvit. Gregorius sursum deorsum de scamnis saltĭtat.

Greg. Placetne Reverentiæ vestræ ut respondeam?

Pr. Quid dices?

Greg. Felix exturbāvit me de loco meo, et protrūsit cubĭto, ut de scamno decidĕrem.

Fel. En mihi, Gregŏri, decussisti pileum.

Blas. Ita se res habet, Reverende Domĭne; Gregorius prior Felīcem adortus est.

Pr. Novi te ego, Gregŏri, quam sis petŭlans: dabis mihi pœnas.

Blas. Clemens mihi minātus est verbĕra, quia notāvi petulantem.

Pr. Siccĭne?

Blas. Prodi, inquiēbat, e schola in platēam: impingam tibi alăpas; omnes dentes labefaciam tibi.

Pr. Istuc ergo volo ipsum experīri: ego quoque in ipsum depugnābo, et tentabĭmus uter virĭbus plus valeat.

Flor. Præceptor, Remigius mihi assiduo crines vellĭcat.

Rem. Ille a tergo impōnit scamno pedes, et chlamydem meam calceōrum luto contamĭnat.

Flor. Immo, tu, Remigi, rapuisti e manĭbus pensum et concerpsisti.

Rem. Domĭne, Florus modo conspuit libros meos, modo atramentum adspergit scriptūræ, et fœdat macŭlis chartas meas: non sinit me momento esse quiētum.

Pr. Mox ego adĕro vobis, et faciam altercandi finem.—Jacōbe, quis tuam sic unguĭbus lacerāvit faciem, vidēris cum felĭbus concurisse.

Jac. Acceptum id refĕro Gaspări nostro.

Gas. Prior me invāsit: ego me defendi, Domĭne: pulsābat me, quantum potĕrat.

Jac. Equĭdem jocābar: at ille serio agens dejēcit me in terram, et alăpas impēgit ad satietātem: distraxit mihi auricŭlas; misĕris excēpit modis.

Pr. O Gaspar, Gaspar, tuam istam semel compescam lasciviam.

Don. Raphael prætereunti sacerdōti nunquam assurgit; numquam caput apĕrit.

Pr. Quid præterea observasti?

Don. Simon et Henrīcus, ut egressi erant templo, singulāri certamĭne decertārunt.

Pr. Audiāmus eventum pugnæ.

Don. Ponunt utrinque pallia et libros humi: consistunt altrinsĕcus: librant brachia et pugnos. Sine mora involārunt et se invĭcem pugnis ceciderunt. Circumfluunt puĕri, succlāmant; risus tollĭtur incondĭtus: turbæ fiunt mirabĭles.

Pr. Uter victoria potītus est?

Don. Uterque multātus est probe. Simon e narĭbus cruōrem emīsit: Henrīcus ocŭlum plagis livĭdum retŭlit.

Pr. Belle! meæ nunc sunt partes ut pacem conciliem.

Don. Ludĭcra fuit velitatio, Præceptor: non agebātur de capĭte.

Pr. Nec in schola, ubi rediĕrint, agētur de capīte, sed de pœna.

Ben. Redde mihi meum Cicerōnem, Christophŏre.

Christ. Quem Cicerōnem repĕtis?

Ben. Meum, abstrusisti quopiam.

Christ. Hodie numquam vidi.

Ben. Immo clam surripuisti.
Christ. Domĭne, ait benedictus me sibi furto abstulisse Cicerōnem.
Pr. Fecisti, necne?
Christ. Hoc ut fecĕrim? malim egēre indigne, quam clepĕre.
Ben. Fabŭlæ: idem nuper suffurātus mihi est chartam de capsŭla: deprehendi in facinŏre.
Christ. Mutuābar modo, aliam deinde restitui.
Pr. Jacēbit sub scamno de quo litigātis Cicero.
Ben. Investigāvi, non invenio.
Pr. Excŭte pallium, et peram, alicunde excĭdet.
Christ. En, Præceptor, jacet ante pedes; nempe ego abstulĕram? Agam injuriārum.
Nat. Siccĭne, Gratiāne? scribis pensum in schola?
Grat. Quid tua id refert?
Nat. Jussus sum observāre vicīnos: defĕram te ad Præceptōrem.
Grat. Id ego curo scilĭcet: i, curre: tamen non fecĕris impūne.
Nat. Neque has minas adeo Magistrum celavĕro.
Grat. Dic quidquid in buccam venĕrit, non labōro.
Mart. Decuriæ præfectus nostræ notāvit me signo ignorantiæ.
Vit. Merĭto: ad singŭlos versus hæsĭtas.
Mart. Immo non amplius bis me fefellit memoria.
Vit. Certābo quovis pignŏre ignorāre te lectiōnem: sit Magister arbĭter.
Pr. Quid depōnis, Vite, si citra errōrem reddidĕrit?
Vit. Ego pro illo luam.

Pr. Dura conditio: sed quid si causa cadas?
Vit. Equĭdem stabo conventis.
Or. Periclitēmur.

VAN TORRE, S. J.

34.—TEMERARIA SUSPICIO.

Burkardus, Alipius.

B. Me infortunatissĭmum! Nullus dies abit quin amittam alĭquid, nunc atramentariŏlum, nunc papyrum, nunc libellum aliquem, nunc calămum ut in præsens: schola ista est plena furum, nec pœnarum ullus jam hic est metus.
A. Næ tu nos tam inconsulto in crimen vocavĕris.
B. Alĭquem vestrûm mihi surripuisse calămum oportet.
A. Quî scis te attulisse?
B. Quî sciam? nonne hoc litterārum paulo ante exarāvi?
A. Utĕre alio intĕrim, dum priōrem recupĕres.
B. Nec unum præterea mecum attŭli.
A. Suadeo ut sit, quod tu semper possis avertĕre. Libentius sane tu cum malo quiescis, an sine malo, si copia est?
B. Quis potuit clepsisse nisi qui mihi sedet proxĭmus?
A. Quid ergo? Joannes tibi a dextris non assĭdet, sicŭti ego a sinistris? Cur non potius illum quam me arcessis furti hujus?

B. Joannem novi, mallet spoliāri suis, quam minĭmum quippiam sublegĕre de meis: dissimĭlis tui est.

A. Certe dignus es virgis.

B. Tace de virgis: quare me his dignum depŭtas?

A. Quia me de falsum per impudentem audaciam sine argumento pronuncias.

B. Hei, utĭnam habērem calămum meum: quem eo molestius amitto, quod tertium jam mensem usus sum, adeo bonus et firmus est.

A. Quid si reddidĕro tibi calămum tuum?

B. Qui reddit, abstŭlit: atque hoc est, quod mihi dudum videbātur.

A. Non est hoc semper consĕquens, inepte. Tu ibi abstulisti.

B. Quomŏdo? quis post homĭnum genus natum sibi quidquam abstŭlit?

A. Quia super auricŭlam, ut mos obtĭnet, reposuisti, postea es oblītus, quodque non amisĕras quæsivisti et alios furātos putavisti. En tibi tuum optatissĭmum calămum: deinceps quoties amisĕris, auricŭlam dextĕram interrŏga prius, an vidĕrit calămum quam de innocentĭbus mentiāre.

B. Mi Alĭpi, mi Alĭpi. Gratias ago tibi; ignosce, obsecro, quod tecum egi suspiciosius, atque immodestius.

PONTANUS, S. J.

35.—Colloquium in Schola.

Georgius, Thomas.

G. Oho! Thoma, jam ulciscar me. Frequenter abs te accusātus, paria repōnam.
T. Aliquoties, accusāvi te, non eo inficias: sæpius, nego.
G. Quare autem vel aliquoties?
T. Quod commeruĕras, et mihi quoque non plus parsum est ab aliis.
G. Nunquam te læsi.
T. Immo reum me fecisti.
G. Nunquam.
T. Quid est porro quod me cogĭtas accusāre? Quid culpæ contraxi?
G. Scamnum cultello scriptorio conscindis, quod prohibuit Præceptor, et tuum nomen incīdis, quod gravius prohibuit.
T. Oro te, tace, cera complēbo sulcos illos, aut radam lignum, ne appareant littĕræ.
G. Vah consilium callĭdum! Quid dabis in loco mercēdis?
T. Submisse, ne audiat Magister. Pulcherrĭmum de globŭlis meis.
G. An tulisti tecum?
T. Non omnes.
G. Quot habes?
T. Septem.
G. Monstra, si placet.
T. En.
G. Sunt elegantes. Facisne mihi copiam eligendi quem præcipue probavĕro?
T. Facio.

G. Hunc elĭgo.
T. Istum eligĕres; meo enim judicio, post se relinquit altĕrum præstantia.
G. Non tam aptus est ad manum meam propter magnitudĭnem.
T. Ergo istum, paulo minōrem.
G. Sine tentem. Nimium parvus est.
T. Retinēbis igĭtur quem primum omnium sumpsĕras.
G. Ita faciam. Quam venuste nigro alboque distinctus, venŭlas quasdam ostentat! Emistine an lucro acquisivisti?
T. Lucro.
G. A quo?
T. A Leonardo nostri vicīni filio, quicum persæpe ludo.
G. Si tam scite factis abundat globŭlis, provocābo illum ego similĭter ad certāmen.
T. Vix aliquando vincĭtur: peritissĭmus enim hujus scientiæ puer est.
G. Et me lusōrum non ultĭmum esse cognoscet. At comprimāmus oratiōnem: Præceptor de cathĕdra descendit, ne confabulantes inveniat, et ad pœnam vocet. Profecto haud multum abest a nobis infortunium.

Pontanus, s. j.

36.—Somnus in Gymnasio.

Fabiolus, Erastus.

F. Fabiosŭlum te autŭmo.
E. Quam ob causam?

F. Quod me modo vellĭcas, modo pugnum in latus meum incŭtis.
E. In laneum latuscŭlum tuum. Cur dormītas? non decet hoc in schola.
F. Mihi sic usus est: tu, ut tibi opus est facto, ita facĭto, Tua quid refert?
E. Mea quidem aliquantŭlum, tua vero permultum. Nam si te dormīre sivĕro. Doctor me quoque ut infidēlem custōdem supplicio prosecutūrus est.
F. Ităne est?
E. Etiam, dormitātor, ita est.
F. Permitte ut dormiam. Quomŏdo nunc est, alĭter fiĕri non potest.
E. Istam a Magistro veniam pete.
F. Irrīdes? quasi tu dicas: pete ab atrōci cane ut te mordeat: sua sponte mordēbit.
E. Ego profecto non feram, non patiar, non sinam ut dormias: usque et usque molestus ero, etiam acicŭla, en, te compungam, ut clames, teque ipsum ut sorex tuo indicio prodas.
F. Heu! mitte me, vicissim indulgēbo, si te somnicŭlus corripuĕrit.
E. Hanc abs te gratiam nolo.
F. Tamen.
E. Jam reddenda erit e memoria hesterna prælectio: excŭte somnum, frica paulum ocŭlos, et relĕge quæ edidicisti. Nisi faxis, a tergo, supra caput, ante ocŭlos vindicta est.
F. Quid relĕge? nihil edidĭci.
E. Tum tu ipsa es miseria.
F. Non exĭget a me quidquam hac luce: non

enim omnes, id quod scis, quotidie recitāre possŭmus, præ multitudĭne.

E. Ponāmus exigĕre: quid dices?

F. Doce tu me quid dicendum.

E. Pulchre dictum! Egŏne doceam te mendācem fiĕri? nihil attraxit funis tuus.

F. Actum est, pœnas luam, recitāre non potĕro. Quid ergo prodĕrit mihi si vigĭlem? uno dolōre duo peccāta expiābo: dormiam rursus.

E. Dormi, dormi, nihil moror. Si Magister me objurgābit, narrābo quid fecĕrim, quid dixĕrim tibi, quid tu contra respondĕris.

F. Tantum ne me expergefacias. Si etiam hodie vapulavĕro, non moriar.

E. Quæ tibi res fauste ac felicĭter eveniat, mi Fabiŏle.

PONTANUS, S. J.

37.—LITIGIUM.

Pædagogus, Blœsus, Curtiolus, Alumni.

P. Germānus tuus, Blæsŭle, in discendo est impĭger, citoque arrĭpit omnia, tu autem lente admŏdum et ambŭlas gradu testudineo.

B. Quid ergo tam crebro obmutescit, cum, te interrogante respondendum est?

P. Audin' Curtiŏle?

C. Stimŭlat fratrem meum invidia, ferre neutĭquam potest, cum abs te laudor.

B. Egone gloriŏlas tuas tibi invideo? Scilĭcet

laudatissĭmus homŭlus es, præsertim cum mane surgendum. Ibi appāret generōsum pectus tuum; nam ad lectŭlum quasi clavis affixus adhærescis.

C. Tibi, obtrectātor, hoc visum est: nam ego vocātus soleo me cubīli proripĕre.

P. Ambōrum una culpa. Mea hoc facit indulgentia: sed aliquando malis mala evenient.

B. Nihĭlo sum te inferior.

C. Quid erit imprudenter loqui, si hoc non est? nondum declinatiōnes devorasti?

P. Pridem concoxi. Hebdomăde antegressa exarabātur tibi corium, quod vocabŭlum jusjurandum, in casus male inflectēbas.

B. Et tu ex uno errāto collĭgis inflexiōnes me nescīre?

C. Si examinarēris, utĭque peccāres in plurĭmis.

P. Ne superbi, Blæsŭle; dabo enim potestātem Curtiŏlo te excutiendi, et introspiciendi penitissĭme.

B. Habet nihilomĭnus in schola compluscŭlos, quibus palam cedit.

C. At tu interea manes indoctior: quamvis me alii doctiōres, sunt, ut sunt: cætĕrum vix tres quatuorve ex omni copia.

B. Si tam crebris donārer munuscŭlis ut tu, forsĭtan alacrius discĕrem.

C. Imo tum accipĕres, si alacrius discĕres. Non ante, sed post labōrem veniunt.

B. Abi, argutŭle, consĕquar te, tametsi nolis.

C. Si ego te cursūram incipiente consistĕrem, tum me non exæquāres modo, sed etiam antevertĕres. Hoc tu, si speras, despēra.

21

P. Satis verbōrum. Uterque contendat nervos: ita parentĭbus, mihi, cognātis, futūri quam carissĭmi.

PONTANUS, S. J.

38.—HORA PRODUCTA.

Patrophilus, Zachœus.

P. Hæc hora tam longa est, ut si dimidiātus sit dies.

Z. Mihi pene annus vidētur.

P. Retraxit a cursu is, qui horologium moderātur.

Z. Non abest suspicio. Egisset hoc bonus vir antĕquam scholas ingrederēmur. At illi perpetuo post meridiem errōrum horologii sui, vel suam potius incuriam ista hora corrĭgit, ponderaque sursum revōcat quo in dies singŭlos ferme ad dimidium horæ tempus nobis prorogētur, cum aliōqui totas quinque hic sessitēmus.

P. Ubĭnam igĭtur hanc injustitiam deplorabĭmus? Apud quem de ista injustitia quærimoniam habebĭmus?

Z. Censeo apud Præceptōrem. Verum cum ipsĕmet non ignōret tempus extendi, et tam leni anĭmo id patiātur, vidētur velle nos citra definītum spatium hic inter scamna hæsitāre: quod tamen sine magna ejus quoque molestia fiĕri non potest.

P. Consilium dabo.

Z. Da.

P. Conveniāmus præfectum horologii, eumque totius scholæ verbis rogēmus, et honorarium polliceāmur, ne nos cruciet amplius; quin posthac non solum non productiōres, sed angustiōres etiam horas reddat: quippe cum his sedēmus tamdiu, et immerĭto, tempus quod domi ad studia, ad cœnam lusumque relinquĭtur necesse est fiĕri contractius.

Z. Nostra ætas, proh dolor! valde exposĭta est injuriis: puĕri enim contemnĭmur facĭle, quia puĕri sumus.

Pontanus, s. j.

39.—Munditia Librorum.

Amantius, Mansuetus.

A. Si incumbĕre in libros, et cubĭto supra eos deposĭto niti male est, haud memĭni vidēre qui magis incumbat te uno, qui Emmanuēlem et alios codĭces tuos prope jam incumbendo contrivisti.

M. Assiduĭtas hoc intertrimentum attŭlit, non cubĭtus.

A. Quid? ista assiduĭtas in meo cur non sic appāret? præterea, quam sunt commaculāti intus et foris tui? quam habent oras paginārum infĭmas et summas introrsus inflexas? quas auricŭlas asinōrum solēmus vocāre. Ităne ut loquor?

M. Tu alĭquod artificium calles, ut vidētur, mihi adhuc ignōtum: quod ubi didicĕro, habēbo libros mundiōres, minusque tritos.

A. Nullum teneo artificium, omitte jocatiōnes; munditiam librōrum perinde ut corpŏris totius amo et complector.

M. Quid tam te misĕret librōrum meōrum? quid tam mirum in modum sollicĭtus es? brevi novos emam.

A. Si sanus es mentis, quare mavis prodigĕre pecuniam, quam deponĕre rusticitātem et negligentiam?

M. Eho, tu ut mihi rusticitātem et negligentiam in probri loco objectes?

A. Non enim est urbāna elegantia: hoc quamvis inīquo judĭce probavĕrim.

M. Quid tibi mecum est negotii? cura tuos.

A. Id ego ago; verumtămen odi male sordes istas in aliis quoque. Phu! quam habes item digĭtos atramento fœdatos, et os simillĭter denigrātum; ut non injuria suspicētur alĭquis, te atramentum bibĕre solĭtum. Cur non caves? cur non aqua purgas?

M. Indicia et vestigia sunt hæc diligentiæ magnæ et labōris.

A. Pigritiæ magnæ et torpōris: oportēbat aliōqui diligentes fiĕri immundos atque sordĭdos.

M. Desĭne mihi exhibēre molestiam, si sapis.

A. Tracta libros humanius, aut diem dicam tibi; scis Magistrum in hujusmŏdi peccāta æque, ut in discendi socordiam, acrem se præbēre vindĭcem.

M. Crimĭne vacāre debet qui in altĕrum parātus est dicĕre.

A. Quid istuc?

M. Non deĕrit unde tibi par repōnam.

A. Minæ istæ nihil sunt nisi minæ. Vale, sordĭde.
M. Vale, nitidiuscŭle.

Pontanus, s. j.

40.—Cantus Musicus.

Sabinus, Crescentius.

S. Auditiōne accēpi, te in ludum itāre musĭcum, Crescenti.
C. Mene? audisti vera.
S. Quoties per hebdomădem?
C. In dies singŭlos.
S. Qua hora?
C. Duodecĭma.
S. Utrŏne pater voluit, an tu ab eo precĭbus id extorsisti?
C. Exorāvi patrem; nec muto factum.
S. Cur, quæso?
C. Quæ hunc intemperiæ tenent? Haben' tu aures, an auricŭlas tantum?
S. Enimvēro habeo aures, nisi eas hoc tempŏris articŭlo perdidĕrim.
C. Quid ergo interrŏgas, cur discam canĕre?
S. Non absurde id quæro.
C. At ego dico, absurdissĭme. Quid enim musĭca dulcius? quid illa sonōrum temperatiōne aurĭbus gratius aut jucundius?
S. Scire fidĭbus (quod ingravescente jam ætāte Socrātem philosŏphum didicisse fama vulgāvit), et canĕre cithăra, testudĭne, barbĭto

multo esse suavius quovis pignŏre contendam: at de vocĭbus, libentius audiĕrim Sirēnas, aut lusciniŏlam, aut cygnum in morte canentem.

Dulcia delecta modulatur carmina lingua
Cantator cygnus funeris ipse sui.

C. Ista reprehensio inscitiam tuam coarguit; nam si musĭcam scires, numquam facultātem nobilissĭmam in vituperatiōnem adducĕres.

S. Non diffitēbor me artem homĭnum feriatōrum, languentium, et nihil agentium ignorāre. Aures permulcet illa quidem; in anĭmo voluptātis nihil relinquit ut littĕræ.

C. Necesse non est, si littĕræ sunt bonum, musĭcam esse malum: nec si illæ plus prosunt, ideo hanc nihil prodesse.

S. Acūmen Dialecticōrum. Patet tamen in musĭca nimium dedĭtos, esse idiōtas fere, tria verba Latīne loqui nescīre.

C. Haud me dedam immoderāte, non dico amplius.

S. Nolim ego tempus disperdĕre in repetendis, et usque ad vomĭtum pene audientium recantandis per dies integros hisce syllăbis, *ut*, *re*, *mi*, *fa*, *sol*, *la*. Præterea in ligatūris, fugis, cantĭbus naturalĭbus, consonantiis perfectis, imperfectis, resolutionĭbus, diminutionĭbus, diapente, diatessăron, et similĭbus tricis.

C. Mihi relinque istas tricas, et perpende in quos hoc maledicti confĕras.

S. In nemĭnem.

C. In multos præstantissĭma dignitāte, et in ex-

celso ætātem agentes viros, qui anĭmos pondĕre curārum lassos, cantiuncŭlis remittunt ac relĕvant. Sanctārum litterārum summa est auctorĭtas, qua commendātur musĭca.

S. Novi tamen clarissĭmos gravissĭmosque viros, qui ne ponantur in suspiciōne levitātis, canĕre cum sciant, cantu consulto abstĭnent.

C. Facesse hinc, Mome; tempus est in ludum eundi. Vale.

S. Ito, ito, et bonas horas male perde. Canta ab usque mane ad vespĕram, canta in somnis quoque.

C. Et tu, quoad lubet, in cœlum jaculāre.

PONTANUS, S. J.

41.—STUDIUM RERUM EDISCENDARUM.

Ariston, Florinus.

A. Tenesne memorĭter rerum ediscendārum pensum imperātum?

F. Num vides, huic rei me navāre opĕram quam possum diligentissĭme?

A. Quid? horæ unius spatio, quaternas nequivisti lineŏlas memoriæ tradĕre?

F. Non potui equĭdem.

A. Misĕret me tui profecto.

F. En vero quantum tempŏris posuisti in illis ediscendis?

A. Vix sesquiquadrantem posui.

F. Ităne tibi est tam felix memoria?

A. Nequāquam mihi est quam tibi felicior.
F. Id supĕrat fidem.
A. Sed huic, quam ago, rei trado me totum: tu contra assidue aberras et peregrināris anĭmo.
F. Falsum dicis; qua enim in re aberro?
A. Ocŭlis in omnem partem circumferendis, muscis captandis, mugis agendis cum tuo illo passercŭlo.
F. Næ tu magnas me adegĕris in angustias, si vel unum alium nactus fuĕris falsum testem simĭlem tui.
A. Rem ipsam dico; nec enim is sum qui aurĭbus tuis serviam.
F. Quanam igĭtur arte, tam facĭle commendas memoriæ quod cupis addiscĕre?
A. Dicam libenter. Principio effingo religiōse signum sanctæ crucis: tum opĕram meam ac labōrem Numĭni consĕcro, simulque opem flagĭto, ad id retinendum, quod mandāre volo memoriæ.
F. Præclāre factum.
A. Deinde, ternas et quaternas sumo voces, tamdiuque revolvo atque repĕto, donec impressas firmĭter in anĭmo habeam; pari ratiōne condisco quæ sequuntur. Secrētum jam tenes meum et artem calles.
F. Ah! non sic agēbam.
A. Atqui sic deinceps agas; pro certoque habeas futūrum, ut dimidio minuātur labor, quem cepisti hactĕnus.
F. Tuo consilio parēbo.

Van Torre, s. j.

42.—Recitatio.

Magister, Discipulus.

M. Heus, Andrēa, comprehendistin' memoria quam hesterno vespĕre explanāvi epistŏlam?

D. Vero comprehendi.

M. Quod felix sit, claude librum, et recĭta distincte, clara voce.

D. *Tullius Terentiæ suæ, et pater Tulliolæ duabus animabus suis, et Cicero matri optimæ ac suavissimæ sorori, S. P. D. Si vos valetis, nos valemus. Vestrum jam consilium est, non solum meum, quid sit vobis faciendum.*

M. Altiōre voce, ut omnes exaudiant. Date vacuas aures, Puĕri.

D. *Si ille, Romam modeste venturus est, recte in præsentia domi esse potestis, etc.*

M. Andrēa, Andrēa, næ tu male hanc tam bellam epistŏlam memoria sepsisti atque custodisti.

D. Revēra domi tenēbam perfectissĭme.

M. Oh! tibi ego ut credam? Identĭdem inspiciēbas librum, et verba furabāris. Antīquum obtinēbas.

D. Bis tantummŏdo, summum ter.

M. Et mentīri non verēris? quoties clamāvi, claude, claude? Quam sæpe insŭper ordĭnem verbōrum commutābas, priōra posterius, posteriōra, prius pronuntiando? et aliquando tua pro Cicerōnis, lutea pro aureis videlĭcet substituēbas. Frequenter præterea voces jam dictas repetēbas, et denuo quasi deglutiēbas: ut intĕrim posses

aut ipse librum aperīre aliquantum, aut vicinōrum alĭquis suggerendo hærentem te in salĕbris expedīret, quod et nunc, et alias sollicĭte præstĭtit Bernardŭlus. Abs tene mihi hanc afferre fallaciam? Novi ego artes puerōrum ad unguem omnes. Senex sum! et seni verba dare difficĭle est.

D. Fuit nimium longa epistŏla, nequīvi tam ediscĕre.

M. Ecce, jamjam asseverābas, domi te perfecte memorĭter eam complexum. Ităne tandem? Tu ex uno ore calĭdum et frigĭdum? et aliud stans, aliud sedens? Cur non ingenue fassus es te nescīre?

D. Me terruērunt pœnæ.

M. Infēlix puer, hoc magis pro commerĭta noxia te castigābo quia ludificasti me, et ad socordiæ vitium vanitātis culpam addidisti.

D. Volēbam mihi consulĕre.

M. Non consŭlit, sed nocet sibi, qui sic recĭtat.

Van Torre, s. j.

43.—Suggestio.

Magister, Stephanus discipulus.

M. Sæpenumĕro cum minis severissĭmis interdixi vobis, Puĕri, ne suggererētis recitantĭbus: vos nihilomĭnus, qui mos est vester, idem peccātum peccāre non desinĭtis; patientia mea nimium abutimĭni. Jam postrēmum moneo, prædīco, et ante denuntio, tibi præsertim

capillāte, tibi bone Stephăne, quem observāvi præter cæteros in ista noxia contrahenda diligentissĭmum, nisi temperaverĭtis ab ista intempestīva benevolentia, non ego mihi temperābo ab iracundia.

S. Non soleo tam frequenter.

M. Non soles? nemo quisqam frequentius. Prospĭce rebus tuis: nam acrĭter ulciscar te, si vel semel amplius suggerentem conspexĕro.

S. Spero mitiōra.

M. Spera quæ vis, quod accidĕrit patienter ferto.

S. Oportet me gratum esse adversus bene merĭtos.

M. Etiam tu taces? Illa merĭta tua merebuntur, quod dixi, præmium. Ităque nisi finem deritis mutuo bene merendi, et imperium meum minuendi, faciam ego ut hujus diēi, locique, meique in omnem vitam meminerĭtis. Et ego quidem verberando, vos vapulando defatigabimĭni.

S. Crudēle promissum.

M. Nihil hoc genĕre puerōrum perniciosus in schola. Quid enim? dum hinc inde, dextra lævaque, antrorsum, retrorsum recitantĭbus subveniunt, ubi eos memoria fugit, illos reddunt ignavissĭmos, et ipsi expectatiōne simĭlis beneficii, socordia socordiōres fiunt. Quisque sui memor, ut pœnam ne sentiat, punienda ne designet.

PONTANUS, S. J.

44.—Repetitio.

Publius, Gaudentius.

P. Conferāmus inter nos audīta, Gaudenti, antĕquam Magister huc adĭtum ferat.

G. Non ausim.

P. Quæ huic est offūsa religio? Qua de causa non audes, quod ipse Præceptor si resciscat non agĕre, tantum abest ut ulla castigatiōne afficiat, laudatiōne etiam prosequētur.

G. Quia fit cum pericŭlo.

P. Quo pericŭlo.

G. Animadversōres isti me hoc alias cum alio facientem in gregem fabulantium, per summum nefas, aliquoties conjecērunt, ut ægre postea multa nimīrum diligentique purgatiōne usus, constitūtum garrŭlis supplicium evitavĕrim.

P. Vix adjungĕre dictis tuis fidem queo.

G. Putas me somnia narrāre tibi? Ecquando me cujuspiam rei tibi falsilŏquum reperisti?

P. Nunquam. Sed cur ego non nemĭni istuc accidĕre!

G. Non semper es præsens in ludo; et, te absente, potest accidĕre, quod postmŏdum vel non credas, vel etiam mirēris accidisse.

P. Onus fortasse declīnas, et aliud in pectŏre, aliud in lingua promptum habes.

G. Alĭter est, tutiōra elĭgo.

P. Quam tu verēris culpam, ego præstābo. Consuestĭne solus tecum domi repetĕre explicatiōnes Magistri.

G. Ut si conceptis verbis id me factūrum jurassem.

P. Non mirābor amplius, te numquam non parātum invenīri cum jubēris auctōrem exponěre.

G. Parum conducibĭle est audisse, Publi, nisi recŏlas quæ audiěris, nec proxĭma tantum, verum longinqua etiam, quæque ante hebdomădam, ante mensem explicāta fuērunt, repetendo iteranda sunt, quoniam Themistoclis aut Carneadis memoria non antecellĭmus, facileque auditōrum obliviscĭmur.

P. Possesne, non quidem in dies singŭlos, nam id neutri foret commŏdum, at festis, ac vacatiōnum diēbus, cum scilĭcet, otium est a scholis, pauxillum tempŏris mihi tribuěre, meque adjuvāre, et communicāre mecum hanc meam provinciam?

P. Ut una repetāmus, et vicissim quæ obscuriōra sunt declarēmus?. istuc vis?

P. Nempe istuc.

G. Equĭdem possum, et tua causa volo. Ventitābis igĭtur in ædes nostras.

P. Habes musæum quiētum, atque à strepĭtu remōtum?

G. Etiam, ubi nemo nos, ne musca quidem, neve muscŭlus impediat. Sed satis verbōrum, jaciunt rete piscatōres, sileāmus.

PONTANUS, S. J.

45.—Explicationum Repetendarum Ratio.

Urbanus, Theophilus, Gabriel, Jacobus, Ferdinandus.

T. Repetistĭne hesternam explicatiōnem epistŏlæ Cicerōnis?
U. Nondum.
T. Quid egisti?
T. Occupātus fui in aliis.
U. In quibus?
T. In præceptis Grammatĭcæ ediscendis.
U. Utrumque faciendum fuit.
T. Si socio non caruissem, hoc quoque forsĭtan præstitissem.
U. Vis tecum repĕtam?
T. Nihil malo.
U. Principio revocābo tibi in mentem ipsum argumentum epistŏlæ verbis Anglĭcis: tu si diffīdis memoriæ, potĕris in chartaceum libellum referre.
T. Nullo negotio retinēbo, si itĕrum audiĕro: nec enim est ita longum.
U. Postea Cicerōnem expōnam verbum verbo, sequens constructiōnis ordĭnem; mox sententiam sententia, ut Præceptor solet.
T. Et ut nos vult sese imitantes facĕre in repetendo.
U. Postrēmo themăta indicābo cum accidentĭbus, et syntaxes quasdam faciliōres.
T. Obstringes me non vulgāri beneficio. Secedāmus in locum solitarium, ne quis hic nostra dicta arbitrētur.

U. Ecce tibi Gabriēlem, Jacōbum et Ferdinandum... opportūne conveniunt.
G. Tenesne, Urbāne, memoria prælectiōnem?
U. Propemŏdum.
G. Vis una repetāmus?
U. Maxĭme velim; audiāmus nos vicissim.
G. Incĭpe, igĭtur: ego te corrĭgam, si quid erravĕris.
U. Fiat; ordiar a nomĭnum declinatiōne.
G. Dic propĕre.—Peccas accentu in ipso principio: itĕra. Nihĭlo melius.
U. Me misĕrum! putābam me tenēre ad apĭcem.
G. Aliud est sibi tacĭte pronuntiāre, aliud clara voce coram Præceptōre.—Videsne te erravisse quater?
U. Video, vah! quam turpĭter fefellit memoria!
G. Excutiāmus interpretatiōnem vernacŭlam tertiæ epistŏlæ: en hanc Magister præscripsit exponendam.
U. Quando istud fuit?
G. Die venĕris a meridie.
U. At ego tunc non interfui.
G. Ergo pœnam meruisti.
U. Siccĭne censes, sevēre judex? occupātus eram domi, nec abfuĕram injussu Præceptōris.
G. Esto: sed tamen debuisti postridie quærĕre quid pridie actum sit.
U. Fateor: cedo librum tuum, quæso, ut videam quid nobis reddendum sit.
G. Signāto eādem opĕra quam præscripsit Magister prælectiōnem et vale: alium mihi adjungam socium, quicum repĕtam lectiōnem: tecum tempus absūmo inutilĭter.—Jacōbe?

J. Quid vis?
G. Repetāmus una prælectiōnem.
J. Non est mihi nunc otium.
G. Quid habes negotii?
J. Ludendum est.
G. Non potes semihōram detrahĕre ludo tuo?
J. Gaudēre consuēvi cuncta relaxandi anĭmi facultāte; tu stude quantum lubet; ego vero ludam quamdiu licēbit.
G. Tandem nactus sum sodālem percommŏdum quicum repĕtam.—Ferdinande, complectĕrisne memoria prælectiōnem?
F. Quasi digĭtos meos, aut nomen proprium.
G. Visne examinēmus nos inter nos?
F. Quorsum istud? Solus repetīvi satis: omnia teneo.
G. Tamen ad confirmandam memoriam.
F. Quod si Præceptor interveniat? Instat adventus.
G. Scilĭcet instat: nondum est semihōra post primam.
F. Ergo submissa voce susurrēmus, ne censor nos notet pro confabulantĭbus.—Tu age Præceptōris partes: ego discipŭli.
G. Equĭdem incipiam: tamen alternabĭmus vices. Conjŭga verbum *ferror* in futūrum infinīti modi.
F. *Latum iri.*
G. Varia.
F. *Ferendum, am, um esse.*
F. Recte: quem casum admittit præpositio *subter?*
F. Accusatīvum aut ablatīvum.

G. Annon ad libĭtum est ubīque?
F. Minĭme: sed pro varia significatiōne, vario casu gaudet.
G. Forma gradum comparatīvum et superlatīvum a nomĭne adjectīvo *malus*.
F. *Malus, pejor, pessimus.*
G. Est igĭtur comparatīvus anomălus?
F. Est... Est... suffĭcit, Præceptor adest: audio tussientem: desinămus, ne putet nos garrīre.

VAN TORRE, S. J.

46.—DISPUTATIO.

Eucharius, Optatius.

E. Si cuipiam vestrum tantum adest fidentiæ, prodeat extemplo in medium, ac certamĭne mecum congrediătur, et vel summis mecum copiis contendat.
O. Quid tu garris, audacŭle?
E. Ad disputandum quemcumque de condiscipŭlis præsentĭbus provŏco, nemĭne excepto ne teipso quidem, etsi vidēris esse quantīvis pretii.
O. Quo fretus tam insolenter te jactas?
E. Diligentia sola: tenas?
O. Nos igĭtur hactĕnus dormivĭmus; et tu, si cœlitĭbus placet, didicisti omnia, cætĕris nihil reliquisti?
E. Qui se credit profecisse surgat, veniat, digladiēmur.

O. Quasi tu sis præcipuus et invictus disputātor, ita gloriāris, ventosissĭme atque confidentissĭme homuncŭle.
E. Re cupio refelli, non meris negationĭbus et maledictionĭbus.
O. Dolēbis intĭmis sensĭbus, cum tibi victo rubōrem excussĕro.
E. Tu opiniōne tua dejectus, et a me pudōre affectus recēdes.
O. Quo de vis disputēmus?
E. Hoc tui est arbitrātus.
O. Parātus es in omnĭbus?
E. In omnĭbus.
O. De nomĭnum verborumque inflectionĭbus agāmus.
E. Ut voles.
O. Capiāmus arbitrum, seu legāmus qui ambōrum errōres totĭdem punctis notet.
E. Ad id jam se Albertus compărat, ut vides.
O. Euge, Alberte, ne somniculōse hoc agas, et nihil des gratiæ.
E. Dimitte librum.
O. Tu quoque abjĭce tuum.
E. Nullum habeo.
O. Suggestōrem tibi nullum esse volo.
E. Multo minus ego tibi. Egredĕre de loco tuo, et consĭde in scammo longo, quod affixum est pariĕti.
O. Tu idem facĭto, sed e regiōne.
E. Licet.
O. Ne obruas me clamorĭbus, et spatium justum ad respondendum concēdas.
E. Geram me ut par est.

O. At si te vicĕro, haud eo contentus ero.
E. Quid petes?
O. Tuum mihi locum cedas oportēbit.
E. Haud recūsem. Tuum, cum meo inferior sit non postŭlo; aliud victoriæ præmium persolves.
O. Quale?
E. Vel pulchram imagunculam, vel globŭlos alĭquot de selectiorĭbus.
O. Inīqua conditio.
E. Quapropter? Locus meus honoratissĭmus locōrum est, ista autem quæ abs te exactūrus sum, honōris et ornamenti quid affĕrunt.
O. Etsi non optĭma appāret conditio, nihilomĭnus quia fastum hunc tuum retundĕre discupio, hui, Martem utrinque invadāmus. Pone tuas quæstiuncŭlas. Mox vel ad terram ictus corrues, vel præcipĭtem te fugæ mandābis.
E. Res tibi erit in angusto.

PONTANUS, S. J.

47.—SCRIPTIO.

Maximus, Paulinus.

M. Scriptiōnem componāmus; satis, Paulīne, lusĭmus.
P. Mihi quidem constitūtum est, nihil toto hoc die scriptiōnis edĕre.
M. Cur non?

P. Quia nempe prolixius est argumentum.
M. At pœnam feres?
P. Illud ego non reformīdo.
M. Quid vero facies? cum exĭget a te Decurio scriptiōnem?
P. Dabo.
M. At componĕre nullam vis.
P. Alicui furto aufĕram.
M. At nescis, decrētum esse furĭbus virgārum supplicium?
P. Recte dicis; tutius fuĕrit emĕre.
M. Quo autem emes pretio?
P. Exsolvam me, castaneārum libra una.
M. Mihi crede, ex hujus genĕris commercio, nihil lucri refĕres.
P. Cur igĭtur imperantur nobis pensa tam gravia?
M. Mitte inānes has querēlas, et meum sequĕre consilium, si sapis.
P. Quodnam autem?
M. Sume in manu calămum, serioque incumbe opĕri.
P. Faciam quod mones, dummŏdo tuam polliceāris opĕram.
M. Polliceor. Age, calămum deprōme et atramentum.
P. Sunt illa in promptu.
M. Et chartaceum librum ubi habes?
P. Ecce in manu est.
M. Lexĭcum autem?
P. En illum, super illam tabŭlam, at usu jam detrītum.
M. In primis, fac singŭlas ut oratiōnis partes perspectas habeas, et quid quæque vox signifĭcet,

quidve regat, aut a qua regătur, quemve mutuum habeant habĭtum, considĕres diligenter.

P. Id omne peractum est.

M. Quære nunc in lexĭco vocabŭla singŭla.

P. Istud non repĕri nomen.

M. Nempe quia ibi illud quæris ubi non est.

P. Ubĭnam vero reperītur?

M. Quomŏdo illud exscripsisti?

P. Cum aspiratiōnis nota.

M. En errōris causa. Nulla huic voci nota inest hujusmŏdi.

P. Hem: repĕri: utĭle dedisti monĭtum.

M. Tua causa gaudeo.

P. At, in quo casu collocandum nunc est id nomĭnis?

M. Quem regit casum præpositio a qua pendet?

P. Ablatīvum.

M. Ergo in ablatīvo illud collŏca eoque modo relĭqua prætexe.

Van Torre, s. j.

48.—Emendatio Scriptionis.

Ludimagister, Antonius, Erastus, etc.

L. Antonīne, scriptiōnes collĭge. Tu, Eraste, coge pensa mulctaticia.

A. Jam collēgi, et acicŭla copulāvi decuriātim.

E. Ego item multas coēgi irrogātas garrientĭbus.

L. Et quas tardis inflixĕram, non exegisti?

E. Non exēgi, Domĭne: id munĕris imposuisti altĕri.

L. Bene habet. Suntne autem ordinātæ?
E. Quin etiam illas colligāvi funicŭlo papyraceo.
L. Cedo has mihi; tu etiam scriptiōnes tradĭto.
A. Ecce illas.
L. Sed anne recognovisti singŭlas?
A. Singillātim recognōvi ego quidem, magna cura
E. Et ego parĭter non minōri diligentia.
L. Et nihil observasti quod sit reprehensiōni obnoxium?
A. Immo certe plurĭma quæ in hanc schedam retŭli.
E. Etiam quem texui indĭcem.
L. Trade, aut potius alta voce et distincta perlĕge.
A. Germānus scriptiōnem non composuit.
G. Immo composui, sed relīqui domi.
L. Cur reliquisti?
G. Quia oblītus sum afferre.
L. At non es oblītus jentāre.
G. Sane non sum oblītus; at, si placet, ibo quæsītum.
L. Nequāquam; sed affĕres a prandio gemĭnam.
A. Feliciānus scriptiōnem reddĭdit fœde exarātam, vix legi potest.
F. Quia nempe mea charta bibŭla est atramentum transmittit.
L. Emĕre tibi debuisti firmiōrem.
F. Emi etiam, at hæc quoque perfluit, puto vitium esse atramenti.
L. Quin atramentum tibi idoneum paras?
F. Parābo quam primum.
A. Pelagius in charta scripsit semilacĕra, pinguique oleo illĭta.
L. Apăge te.

P. Esse, mi Domĭne excusātum quæso habeas, casu, id, non culpa mea factum est.

L. Quid ita?

P. Scriptiōnem reliquĕram supra culīnæ mensam: hanc ancilla, ignāra quid rei esset, adhibuit abstergendæ lampădi.

L. Nempe musæum tibi culīna est, et studes intra lances et ollas: numquid?

P. Etiam, interdum, cum friget.

A. Sulpicius oblīquos, inter scribendum, ducit versus; ne unum quidem rectum exărat, præterea charactēres efformat perpĕram, eosque nimium stipat: neque satis voces discrimĭnat: sed ita perpetuat connectitque, ut singŭlæ singŭlis lineæ vocabŭlis contineantur.

S. Pingĕre non didĭci elegantius.

L. Redi ad scribendi magistrum, qui te melius doceat.

S. Nec pennæ suppĕtunt, ad scribendum satis appositæ.

L. Expectas, dum tibi ad usum parem egŏmet?

A. Martinius nullas omnĭmo interpunctiōnes adhĭbet: virgŭlas, oppōnit nullas, nulla puncta, nullos, ubi opus est, charactēres appingit majuscŭlos; nullas seu admirandi, seu interrogandi notas; neque usquam appingit littĕræ I apĭcem suum.

L. Pœnam merētur non levem tam gravis oscitantia.

A. Silvester chartam dedit litūris deformātam innumĕris, fœdissimisque deturpātam ex atramento macŭlis.

S. Quia scilĭcet liquidius est atramentum.
L. Quin spissiōre utĕris?
S. Spissius reddĕre non vult calămus.
L. Dilue ac tempĕra vino vel acēto. Recĭta jam tu, Eraste, indĭcem tuum.
E. Pontiānus denos admīsit solœcismos. Secundīnus præpositiōni *per* ablatīvum adjunxit. Hilarion, verbo *auxilior*, accusatīvum copulāvit. Leontīnus, lauro, masculīnum genus adscripsit. Florentīnus, quæstiōni *Quando*, non attribuit casum, quem postŭlat. Juventius barbarismos fecit inumerabīles. In scriptiōne Metelli, non pauciōra sunt menda quam vocabŭla. In illa vero Liberii nequaquam tot sunt voces quot cacographiæ.
L. Satis est: fluxit jam quadrans: alia nobis nunc agenda sunt. Vos intĕrim, ignavi, sic habetōte: datūrum me opĕram, ut vestræ vos pœniteat inertiæ pudeatque.

Van Torre, S. J.

49.—Concertatio Scriptionis.

Gerardus, Octavius, Lambertus.

G. Magister die adhinc tertia materiam nobis commūnem ad scribendum dictāvit, cras ante meridiem ostendenda est scriptio. Lambertus suam prædicatiōne effert, meam vilipendit, quam tamen nondum vidit; ego me inferiōrem illo in anĭmum inducĕre non possum ut existĭmem. Restat igĭtur ut te

orēmus. Octāvi, des judicium; noster arbĭter, noster Palæmon sis, et hanc controversiam ex æquo et bono disceptes.

O. Non audeo me in istam contentiōnem interponĕre. Non nostrum inter vos tantas componĕre lites.

L. Ludens potes, si libeat: siquĭdem utrōque nostrum non paulo est literatior.

G. Da hoc mutuæ familiaritāti, sine impetrēmus.

Q. Quid vultis faciam?

G. Ausculta dum legĭmus scripta, et quæ videbuntur commŏde dicta, apprŏba, quæ vitiōse, imprŏba.

O. Fiat ea lege hoc adeo, si neque laudātas superbia, neque reprehensiōne perstrictus bile intumescat.

L. Spondeo meam vicem.

G. Et ego meam.

O. Recĕtet ergo Gerardus princĭpem periŏdum.

G. *Ex tuo tam diuturno silentio, mi Petre, non levem traho molestiam, cogorque suspicari, ne forte res aliqua te mihi immutaverit, ut jam non sis qui adhuc fuisti, hoc est, mei cupidissimus.*

O. Legat suum initium Lambertus.

L. *Charissime Lamberte, propter tuum satis longum silentium non parum perturbor, et causam habeo suspicandi quod forsitan mutaveris voluntatem erga me pristinam, nec me, sicut antea diligas.*

O. Pressius Gerardus, et aliquando nitidius; ad cætĕra itēte.

G. *Si erro, tu, quæ proxima inciderit occasio, eam noli prætermittere quin ad me scribas, et errorem hunc mihi eripias: si id non feceris, ne*

ægre feras, cum te in posterum in meis inimicis numeravero.

L. Si me falsum habet isthæc mea suspicio, tu cum primum licebit, te mihi per litteras aperi, et hanc opinionem ex animo meo evelle. Quod si præstare detrectaveris, ne succenseas, si deinceps inimicorum te loco habuero.

O. Uterque haud inepte, et paulo melius Lambertus.

G. Simus ităque pares hactĕnus. Cetĕrum æqua manu ex hoc prælio non discedēmus.

L. Planum hoc, et ad victoriam maxĭme id interest.

O. Ad relĭqua procedāmus.

G. Pro mea parte.

L. Barbărum.

O. Corrĭge.

L. Quod a me attinet.

O. Recte.

G. Quod a me attinet, idem sum erga te, quem cognovisti a longo tempore.

L. Barbărum et hoc.

G. Quid dicendum erat.

L. Jam pridem.

G. Qui tam acūtum vides in meis lapsĭbus, vidēbo quos tu Ciceroniānismos allatūrus sis in medium.

O. Turpe est doctōri, aiunt, Lamberte; proinde te circumspicias, caute rem geras.

L. Haud reprehendissem, nisi me iisdem locis Latīne locūtum certo nossem.

O. Absolve circuĭtum, seu comprehensiōnem istam.

G. *Nec me ulla res ab instituta semel et confirmata inter nos amicitia desciscere coget.*

O. Lege quod sequĭtur in tua, Lamberte.

L. *Quantum meam personam attingit.*

G. Barbărum.

L. Quomŏdo? an non sic loquĭmur: *hoc negotium me attingit.*

G. Hoc et similia dicĭmus quidem, vero non ideo statim proba est loquendi ratio qua tu utĕris. Olet merum rus, et est Anglicismus. Cur non adhibuisti illud: *quod ad me attinet.*

L. Credēbam hoc quoque Romāne dictum.

L. *Idem permaneo in te, quem expertus es jampridem; nec me ab amore semel suscepto quidpiam aliquando abstrahebit.*

G. Ho, ho, ho *abstrahebit.*

L. *Abstrahet, abstrahet,* Phui, non advertĕram, obstupesco, hui! obrepsit.

O. Etiam non advertĕre vitia errātum est quoddam scribentium, quos convĕnit quam oculatissĭmos esse et non solum scribĕre, verum etiam scriptūram relegĕre, bis, ter, quater emendareque studiosissĭme.

L. Non tantum est flagitium istuc, quantum si ex inscitia pecces.

O. Esto.

G. Legam clausŭlam epistolii?

O. Age.

G. *Hæc breviter multis arduisque districtus negotiis exaravi: cum plus otii nactus fuero, et aliquid abs te litterarum accepero, id quod vehementer et cupio et spero, longiores mittam. Vale.*

L. *Ista conscripsi in magnis laboribus; quando plus*

mihi vacuitatis contigerit, et ad aliquid responderis, sicut multum desidero et spero, prolixiores a me accipies. Valetudinem tuam cura diligentissime.

O. Servabĭtis promissa?

L. Utĭque.

O. Tu igĭtur, Gerarde, ne tibi ut victor placeas: tu Lamberte, ne ut victus excandescas. Quamvis semel iterumque minus Latīne quædam inseruĕrit Gerardus, accuratius tamen epistŏlam contexuit, et loquĭtur Latinius quam Lambertus. Cede tu priōres, cede palmam Gerardo et jactūra hujus gloriŏlæ noli ad desperatiōnem abūti, quod esset pusilli et abjecti anĭmi, sed ad labōrem ac navitātem; quo tanto plus alias honōris reportes, quanto ipsum victōrem tuum superavĕris.

L. Tuis consiliis parēre certum est.

G. Io, triumphe!

Pontanus, s. j.

50.—Examen.

Adauctus, Olympius.

A. Exāmen, id quod nosti, propediem instruendum dies noctesque ante ocŭlos mihi obversātur penitusque insēdit in anĭmo.

O. Eădem res versat et coquit mentem meam. Si huic tam gravi pericŭlo ereptus essem!

A. Quod itĕrum iterumque, ac sæpius per annum non idoneas ob causas declināvi ludum, id

nunquam æque sensi ut nunc sentio quantum damni fecĕrim: quocirca non mediocri in dolōre sum.

O. Me parĭter æqualiterque absentiæ meæ, quantumvis non tam frequentis pudet, pœnĭtet, piget.

A. Accēdit ad exaggerandum anĭmi ægritudĭnem, quod divināre non possum, quænam interrogatūri sint illi Quæsitōres.

O. Si scires?

A. Addiscĕrem ea quam accerrĭme.

O. Estne alĭquis ex omnĭbus, cui hoc detegĕre soleant?

A. Nullus.

O. Moderāte igĭtur ferāmus commūne malum.

A. Timor item solet obstāre ne promam libĕre et intrepĭde quæ scio; ităque hæret mihi aqua sæpe. Hinc pro inscitia ducĭtur, quæ non fuit.

O. Ego, ne ut errans aliquantŭlum sinistre respondeam, nihil quidquam vereor; sed ne ut illiterātus plane illiteratissĭme respondeam, id vero non mediocrĭter pertimesco.

A. Quî te ad istud tremendum et horribĭle exāmen præpăras?

O. Quidquid audīvi totius anni curricŭlo, sæpius relĕgo, ac repĕto expositiōnes, quantum me adjŭvat memoria; in Cicerōne, Grammatĭcis Christiāna Catechēsi. Ubi quid non intellĭgo, de condiscipŭlis doctiōrem alĭquem interrŏgo. Ad hæc, denuo mando memoriæ præcepta pro virīli.

A. Nimium operōsus labor est tam multa discĕre.

O. Operōsus, at necessarius omnīno.

A. Certum est tamen non omnia quæsitūros.

O. Propterea instructum esse in omnĭbus convĕnit, quia quod ipsis lubet interrŏgant de omnĭbus prudenter. Si enim ordĭne interrogāre velint universa, idque de singŭlis, nimis longum sit et fastidii plenum. Qui porro quæstiōni cuicumque apte respondeat, is totam vidētur scientiam consecūtus.

A. Non stulte dictum. O si præteriisset hæc turbulentissĭma tempestas!

O. Subeunda et perferenda est, si optes ascendĕre.

A. Tametsi hucusque segregāvi a me ignaviam in ista præparatiōne, tamen cogor nervos magis contendĕre, tum ne rejiciar, tum ne de postrēmis fiam unus, cui rei, præsertim quando est major ascendentium sociĕtas magna adjuncta turpitūdo et infamia. At enim, nisi exāmen istuc impŭdens me adigĕret, numquam studia forent mihi tanti, ut eōrum gratia caput affligĕrem.

O. Non ob exāmen duntaxat, sed ob futūras quoque prælectiōnes melius citiusque capiendas audīta repetenda et recolenda sunt, ut sic felicius et fructuosius in superiōre schola versēmur.

A. In scriptiōne haud leve momentum est; ibi barbarismos et solœcismos timeo, malas bestias.

O. Non sine causa; mordent atrocĭter.

A. Ex tempŏre, sine ullo libro in schola de argumento improvīso scribendum.

O. Omnia denĭque ad explorātam progressum nostrōrum et cognitiōnem capiendam insti-

tuuntur; ideo reprehensiōni affinia nequāquam putanda sunt. Et cum hujuscemŏdi discrimĭna in annos recurrant singŭlos, nec ulla via evitabilia sint, reddāmur studiosiōres: numquam vidi diligentes exclūdi.

A. Opitulēmur alter altĕri in ista præparatiōne.

O. Opĕram meam tibi promitto.

A. Ego meam promitto vicissim.

PONTANUS, S. J.

51.—PRÆMIA.

Paulus, Gregorius, Faustinus.

P. Jubēmus te salvēre, Gregŏri noster.

G. Salvēte, suavissĭmi sodāles mei: quid agĭtur?

F. Mirabāmur paulo ante ego et Paulus ubĭnam delitescĕres; etĕnim circumferentes ocŭlos in omnem partem, cernĕre te non poterāmus eo in loco, quo loco, nisi me fallit opinio, numquam fuisses quam hodie libentius.

P. Alĭqua de improvīso commotiuncŭla te ædĭbus exīre, ut suspĭcor, prohibuit.

G. Nulla, Paule.

F. Quid ego, amābo te, creāvit hanc absentiam?

G. Dum per tabulāta in summis ædĭbus curo incautius, clavi cuspĭde e vetusto assĕre prominente me indui: id vulnus me ut claudum sutōrem residēre domi solum adēgit, et jucundissĭmi spectacŭli fructu privāvit. Sed unde vos ad me?

P. Celĕri passu ex ipso theātro huc nos contulĭmus.

G. Frons læta, et ocŭli ludibundi indicio sunt rem cecidisse ut voluistis.

P. Et ideo addĭto gradu ad te approperavĭmus, ut voluptātis te nostræ particĭpem facerēmus.

F. Haud aliquando æque beāti fuĭmus ut hodie.

G. Audīri expĕto; præmia nempe, et secundam popŭli admurmuratiōnem consecūti estis.

P. Qui bene conjiciet, hunc vatem perhibēto optĭmum. Ita sane, obtinuĭmus præmia.

G. Uterque?

P. Uterque, atque ut nihil omnīno dubĭtes, rem ipsam tibi auctōrem proferēmus. Ecce libellum.

F. Ecce meum.

G. O venustos! o vere aureŏlos libellos! nam auro radiant ac fulgent undĭque.

F. Considĕra paulisper emblemăta et parerga frontium quam ocŭlis blandiuntur!

G. Iste est tuus, Paule?

P. Meus est.

G. Ut bene, ut festīve impressus est multicipĭtem Lernæ belluam contundens Hercŭles?

P. Verte.

G. O Imagĭnem pulchram! Æneas patrem suum Anchīsen humĕris imposĭtum ex incendio Trojāno effĕrens, quem passĭbus etiam non æquis parvus Iūlus sequĭtur.

F. Et meus, aspĭce, quam elegantĭbus signis insignĭtus est!

G. Sic est. Apĕri, ut videam quis auctor, et qua de re scriptus.

P. Publius Virgilius Maro.

G. Anno proxĭmo superiōre hujusmŏdi ego quoque consecūtus sum, quem librum, ut gryphes in Riphæis montĭbus aurum, custodio. Summopĕre parentes recreabĭtis hisce munuscŭlis tam polītis et micantĭbus.

F. Spero equĭdem.

Pontanus, s. j.

VARIA COLLOQUIA.

DIALOGUES.

TERTIA PARS.

52.—Virtus in Teneris.

Parens, Ludimagister.

P. Opĕræ pretium factūrum me credĭdi, si aliquando interrogārem te uti se darent initia, quamtumque proficĕret meus Laurentiŭlus.

L. Est cur Deo gratias agas: mirandum in modum procēdit in littĕris.

P. Jam huc accessum, et hoc abs te audītum gaudeo, tibique secundum Deum ago gratias singulāres propter tuam diligentiam.

L. Simĭles illi utĭnam essent omnes. Verum alios plerosque minis et ictĭbus ægre promoveo ad discendum quomodocumque; iste tantum laudĭbus alĭtur; nihilque pejus timet quam dedĕcus. Quod si quando in concertationĭbus frangĭtur (quod perquam raro contingit) plorat tanquam si parentem

amisisset. Excellenti imprīmis est memoria: nam cum facĭle percĭpit quæ audit et legit, tum fidelĭter contĭnet. Quid multis? Ducit classem suam, et cum tempus adĕrit ad scholam superiōrem ascendendi, aut primus, aut a primo proxĭmus, est ascensūrus.

P. De morĭbus quid sperem?

L. Non minōra. Pius omnīno puerŭlus est. Catechismum memoria tenet ut nomen suum; rosarium secum assidue, et in sinu semper libellum precatiōnum gestat; cum in templum venīmus, quietissĭmus est, Deumque precĭbus colit quam religiosissĭme: quin et in ludo nemo ipso tranquillior, nemo ad parendum promptior. Aureum genuisti filium. Precāre Numen cœleste ut sospĭtem annos juvenīles conficĕre patiātur: magnam utĭque et claram Reipublĭcæ lampădem accendĕris.

P. Vix sum apud me præ gaudio. Insiste mihi puerŭlum erudīre sicut facis, et scito te ob hoc, ut fratrem fore mihi in medullis. Malo enim prorsus carēre libĕris quam eos non habēre quam præstantissĭmos: quales tua fidēli opĕra me visūrum spero.

C. Deus votis tuis operatisque quam cumulatissĭme respondeat.

PONTANUS, S. J.

53.—Pensum Diurnum.

Magister, Discipulis.

M. Non tu existĭmas, Antōni, ad progressus in eruditiōne liberāli haud ita longinquo tempŏre consequendos permagni interesse, certosne tibi labōres, libros, exercitatiōnes propōnas, quibus studium dedas in dies singŭlos, an ut impĕtus tulĕrit, et quamdiu tulĕrit, ita quidquid et tamdiu agas?

D. Sane quidem maxĭmi interest. Hæc mea est opinio.

M. Nonne præterea intellĭgis quanti refūse ac perturbāte, an distincte, et ordĭne discas atque exerceas, quæ discenda et exercenda sunt?

D. Ego vero perspicue intellĭgo et reipsa id experior.

M. Non tu igĭtur consuevisti certa quædam tractāre et unumquodque præstitūta hora per diēi spatium?

D. Prorsus consuēvi.

M. Commemŏra mihi quanam istuc ratiōne.

D. Postequam ad primam aurōram somno solūtus de lectŭlo surrexi, corpus amictu contexi, faciem ablui, capillum pexui, quartam horæ partem divīnis precationĭbus transĭgo, a cœlesti Doctōre opem auxiliumque efflagĭto, me illi cum studiis et actionĭbus diurnis totum effĕro et dedĭco.

M. Castissĭme: a Deo enim qui est totius sapientiæ primus et antiquissĭmus Parens, auspicāri oportet; ab eo agendi sunt capienda initia.

D. Tum me ad libros applĭco. Primo dum omnia quæ ante meridiem in scholis pronuntianda sunt ex memoria edisco. Relĭquum tempus in vespertīnis diēi præcedentis interpretationĭbus dictatisque consūmo: ut si jussĕris, possim auctōrem explanāre. Ære campāno interea in ludum arcessĭmur, ibi tu ipse nosti quid agam.

M. Et quid tu, et quid alii.

D. A prandio rursum edisco et repĕto mecumque retracto ac revolvo, quæ te explicantem, et aliŏqui ad nos expoliendos accommodāta et idonea disserentem audīvi. Si quid supĕrest tempŏris, quemadmŏdum mane quoque, Adriānum Cardinālem, aut epistŏlas Cicerōnis lectĭto.

M. Rectissĭme. Quando scribis?

D. Secundum scholas pomeridiānas usque ad cœnam: id est intervallum horæ et semis. Nunquam autem scriptiōni manus admoveo, nisi prius Cicerōnem versavĕrim, animumque meum illius compositissĭmæ ac splendidissĭmæ oratiōnis illecĕbra delinītum, amōre et diligentia ad similĭter scribendum inflammārim.

M. Euge, prudentissĭmum consilium. Quam vellem te condiscipŭli et quotquot posthac se mihi in disciplīnam tradent, imitarentur! Hoc si fiat, publĭco fiat bono. A cœna quid inceptas?

D. Si non desunt sodāles, honestis facetisque sermonĭbus, aliquando symphonia, seu cantu musĭco, cum illis diem combūro. Si solus,

tum aut testudĭnem pulso, aut fabellas Æsōpi, apophthegmăta, historiam planam et diserte ac terse conscriptam, quandoque etiam festīva et pudīca, poemăta lego, quibus lectiuncŭlis oblecto otiŏlum meum, et tum ex ipsa rerum pulcherrimārum cognitiōne, tum ex sermōnis elegantia, quasi aliud agens, utilitātis fructum minĭme pœnitendum excerpo.

M. Liberalius, jucundius, conducibilius suadēre tibi nihil potuissem; supra ætatem sapis. Diēbus festis, quid rerum agis?

D. Ad exercendam memoriam, de Poētis veterĭbus, item ex Cicerōne, Livio, Sallustio, locos insignes edisco, quia te id in laude ponĕre non sum nescius. Præter ista in Græcis non parum tempŏris, collŏco. E sacris auctorĭbus ad anĭmum emendandum etiam sæpe alĭquid lego.

M. Probo summopĕre institūtum. Quid? diem vacatiōnis totumne dum cubĭtum concēdas, in ludo exĭgis?

D. Deus averruncet; ne tu suspicĕre me unum de inertium illōrum esse sodalitio, qui ludum et ferias imprīmis, studia in postrēmis numĕrant.

M. Quid ergo facis?

D. Ubi horas alĭquot corpus animumque jucunde recreāvi, et ad omnem me hilaritātem effūdi, mihĭmet receptui cano, ad libellos regredior. Nam me quemcumque diem, quo non didicĕrim, perdidisse statuo.

M. Quam non invīto ad aures sermo hic tuus accessit! O te solertissĭmum, o summe indus-

trium adolescentem? Tu non amandus? Tu non gestandus in sinu? Mane in hac ratiōne semper teque ex ea lucrum emolumentumque uberrĭmum, et immortālis gloriæ splendōrem acquisitūrum spera.

PONTANUS, S. J.

54.—PECUNIA PETITUR; MUTUO DATUR.

Juvenalis, Clemens.

J. Vis a me magnam inīre gratiam, Clemens, amicōrum optĭme?
C. Nihil libentius quam tibi gratificātus fuĕro, si quidem penes me res ipsa erit.
J. Malo nimis omĭne hodie descendi in fossas urbis ludendi gratia: omnem amīsi pecuniam.
C. Numquis tibi crumēnam præcīdit?
J. Lubet tibi ridēre; mihi non item.
C. Quidni?
J. Exhausti sunt locŭli perdendo.
C. Quo lusu certasti?
J. Ut hodie ego scopŭlum transfixĕrim? Irascor mihi, cum recognĭto. Non secus deerrāvi ac si captus fuissem ocŭlis.
C. Sed quid est in quo tibi commodāre possim?
J. Da mihi mutuas centesĭmas triginta quadragintave.
C. Non tantum nunc habeo præsentis pecuniæ.
J. Quantum quæso?
C. Nescio, nisi crumēnam inspexĕro: ecce tibi centesĭmas triginta.

J. Da mihi mutuo dimidium, nisi incommŏdum est.
C. Totum, si usus est, accĭpe.
J. Inurbānus sim si te prorsus pecunia spoliavĕro.
C. Hodie non egēbo: universam accĭpe.
J. Accipiam ergo: sed quod sine incommodo fiat tuo.
C. Ne verēre.
J. Amo de te ista tam prompta benignitāte.
C. Si quid aliud poscis ne parcas.
J. Reddam ab obŏlum, Deo volente, quum primum cras te vidĕro.
C. Illam mitte sollicitudĭnem: nondum est opus mihi.
J. Nolo esse in aliēno ære: ego vero reddam nec sine fœnŏre.
C. Vale. Ego domum me confĕro.
J. Ego sodāles revīso et lusum repĕto.
C. Faxit Deus, ut meliōri auspicio itĕres.
J. Alit ludentem spes victoriæ, et ipsa dies quandōque parens, quandōque noverca est. Vale in crastĭnum.

Van Torre, s. j.

55.—Vale Dicitur in Amici Discessu.

Blasius, Jodochus, Paschasius.

B. Heus, Jodŏce: num es domi?
J. Non sum.

B. Impŭdens! non ego te audio loquentem?
J. Imo tu impudentior: nuper ego famŭlo tuo credĭdi, te non esse domi et tu non credis mihi ipsi?
B. Æquum dicis: par pari retulisti... Sed tu mihi vidēris cochleæ ex more vitam agĕre.
J. Qui sic?
B. Quia perpetuo domi latĭtas, nec usquam prorēpis.
J. Est quod agam domi: foris mihi negotia non sunt. Neque tamen sum tetrĭcus: si prodeambulāre lubet hodie, non recūso.
B. Plane vidētur utendum hoc cœlo.
J. Utāmur: adsciscendus est unus et alter socius.
B. En opportūne se nobis offert sodālis percommŏdus; lepĭdus est adolescens: consalutēmus.
J. Paschāsi, salve: te quærebāmus.
P. Immo valēte, sodāles amicissĭmi.
J. Quo cogĭtas?
P. In patriam.
B. Quidum?
P. Sic est: arcessor a patre.
J. Numquamne es reversūrus?
P. Numquam, ut opīnor.
J. Siccĭne igĭtur nos relinquis?
P. Ita necesse est.
B. Me misĕrum! Ubi deinceps simĭlem nanciscar socium!
P. Ne te sollicĭtet discessus meus: mei similium sat vilis est copia... Præterea absentes corpŏre, præsentes anĭmis erĭmus.
J. Quandoquĭdem te à nobis distrăhit necessĭtas, ferendum est.

P. Quas ultro citroque dabĭmus epistŏlas, fovēbunt pristĭnam amicitiam.
B. Scribam ego certe creberrĭmas.
J. Imo te silentem lacessam.
P. Non id patiar ut meo facias merĭto.
P. O quam trĭste divortium!
P. Quid agam? Patris voluntāti parendum est. Longiōrem moram non patior: jam, ut credo, aurīgam moror: properandum est.
B. Quoniam non est mora tibi libĕra, vale: sit iter tibi felix ac commŏdum.
J. Opto tibi incolŭmem in patriam adventum.
P. Maxĭmas ago gratias, et vicissim omnia precor vobis prospĕra.
B. Bene vale.
P. Valēte.

VAN TORRE, S. J.

56.—INVISITUR SODALIS ÆGER.

Mansuetus, Placidus, Charinus, Paterfamilias.

Man. Charīnum familiārem nostrum intellexi laborāre adversa valetudĭne.
Plac. Doleo sane vicem ejus. At quando morbus illum corripuit?
Man. Non ita dudum. Vin' tu mecum una ægrum visĕre?
Plac. Equīdem volo. Ita nobis præcipiunt leges sodalium: obtemperēmus. Unde autem contraxit morbum? Non ex intempestīvo

litterārum studio, opīnor, nedum ex frigŏre, aut inedia.

Man. E crudis malis, pyris, fructĭbus: nam horum puer non alter æque est cupĭdus atque ille.

Plac. Quid illi dolet?

Man. Stomăchus.

Plac. Labōrat ex stomăcho? hinc illæ lacrymæ, certo certius. At quid cessāmus? Quin pulsāmus ostium?

Man. Resiste, Charīni patrem video per tempus egrĕdi: conveniāmus. Mi Domĭne, salve!

Pat. Salvēte vicissim, adolescentes optĭmi.

Plac. Filius, ut valet a stomăcho?

Pat. Ita, tamen minĭmus à stomăcho metus est.

Plac. Quo morbo tenētur præterea?

Pat. Ipsi divīnant medĭci. Suspĭcantur tabis esse speciem.

Man. Spero meliōra. Superiorĭbus diēbus febri quotidiāna conflictabātur.

Pat. Nondum convaluit a febri: jam tertio quoque recurrit die. Sed quid tam diu pro forĭbus vos detineo? Tecto, si placet, succedĭte.

Man. Pax et salus hisce ædĭbus sit! et omnĭbus eas incolentĭbus.

Pat. Tantumdem precor et eas ingressūris. Hac me subsequimĭni in ægrōti cubicŭlum.

Plac. Licetne cum illo collŏqui?

Pat. Rogas? Quidni licēret?

Plac. Ne, si quiētum interpellēmus, hoc illi ad morbum præterea.

Pat. Interdiu somni nullam partem capit, noctu haud multo amplius: innoxii accedĭtis. Est illi solatio et voluptāti consortium.
Man. Qui vales in præsentia, mi Charīne? Nihildum melius quam heri?
Char. Nihĭlo melius, quin aliquanto pejus.
Man. Sane doleo: at bono sis anĭmo oportet.
Char. Et vos quanam valetudĭne estis?
Plac. Prospĕra certe, quæ Dei benignĭtas est. Utĭnam propediem tu quoque valeas perinde ac nos.
Char. Ubi supĕris videbĭtur, fiat: sin minus æquo anĭmo ferendum est.
Plac. Charīne, ut corpŏri tuo male sit, certe anĭmus valet.
Char. Quid agam? Impatientiā morbus aggravescit: contra multum juvat anĭmus in re mala bonus.
Man. Nondum tibi reddĭtur cibi appetentia?
Char. Non nauseat saltem stomăchus.
Man. Id felix est famis principium.
Char. Paulātim restituendam orexin spero, quoniam febris intermittĕre cœpit.
Plac. Nos porro precĭbus opitulabĭmus quoad poterĭmus.
Char. Habeo gratiam.
Plac. Non est quod habeas: mutua precum subsidia pro jure suo sodāles exĭgunt.
Char. Aliquanto crebrius deinceps commeāte invisendi mei gratia.
Man. Adhuc metuĭmus, visendo ne molestiam tibi exhiberēmus potius quam officium. Ægris ut plurĭmum amīca est solitūdo.

Char. Nunc illa desĭnunt morbōrum fastidia: grati adveniētis hospĭtes.
Man. Non patiar me desiderāri, si quid meum oblectat consortium.
Char. Tua consuetudĭne nihil est suavius. Verum quid causæ est quod Placĭdus nos tam raro visat? Quid accĭdit.
Plac. Non licuit per valetudĭnem matris.
Char. Ităne vero? An et morbus illam corripuit?
Plac. Gravissĭmus. Dies sunt plus minus viginti cum decubuit.
Char. Accipio excusatiōnem.
Plac. Jam defuncta est pericŭlo. Deo sit gratia.
Char. In postĕrum recurres frequentior.
Plac. Ita. Si quid a me neglectum est, crebra consalutatiōne pensābo.
Char. Optātus advenĕris.
Man. Valetudĭnem fac cures diligenter, Charīne, et vale.
Char. Valēte et vos in proxĭmum congressum.
Plac. Itĕrum atque itĕrum vale.

VAN TORRE, S. J.

57.—VESTIENTES SE ET RELIQUA PERAGENTES.

Calixtus, Adolphus, Henricus, Sympertus.

C. Adolphe.
A. Hem quid est?
C. Veni huc sis.
A. Quid hic homo vult?

C. Quid ais?

A. Qua de re?

C. Cur piget te magis attrahĕre sursum calĭgas, thoracique astrigmentis istis quæ plurĭma dependent subligāre: ut pulchre, sine plicis atque rugis adhæreant pedĭbus undĭque, uti meas vides adhærēre? Nam hoc negligĕre quid est aliud quam segnem et desidiōsum velle argui?

A. Novĭmus te φιλόκαλον et munditiōrem ipsa munditia. Porro meas ille indoctus sartor nimium laxas, nimium longas fecit, nihil attrahendo proficio.

S. Tune fregisti hanc matŭlam, Henrīce?

H. Apăge cum istac insimulatiōne, nuces juglandes, castaneas, amygdălas fregi multas, hoc scio.

A. Quis autem pectĭnem meum sublēgit?

C. Ne clama, en illum tibi. Ego ante usus sum quam tu experrectus es, quia meum nescio ubi deposuĕrim.

S. In risco vidēbam heri.

C. Visam. Rem elocūtus es; hic est. Pecte igĭtur caput, Adolphe. Primum, uti suadent medĭci, radiis rariorĭbus, tum densiorĭbus a bregmăte in occĭput, rursumque ab occipĭte in sincĭput ducĭto: sic enim pori aperiuntur et exhalationĭbus caput levātur.

A. Obtempĕro, ac vellem hanc me citius medicīnam docuisses. Da inductorium, calcei sunt angusti et breves.

S. Ut stridet sponda mea? ut item crepĭdæ meæ, et hoc quod calco catapetasma scirpeum?

C. Fulmenta lectīcæ tuæ, Adolphe, quam cariōsa sunt?
A. Non minus tua, si aspicias et si scrutēris, forsitan muscŭlos alĭquot invenies, quos tibi culcĭta tua stramentitia progenuĕrit.
C. Sentīrem, si quid esset vernulōrum istōrum domi meæ procreātum.
H. Globŭlos thorāci assūtos unumquemque ocello suo fac indas, Adolphe: ne ut ventriōsi abdomĭna, eo infra aperto, sub interiōre tunĭca ventricŭlum tuum spectandum ingĕras.
A. Euge, calceŏlos tuos nitidissĭmos vincŭlis suis oblĭga ne laxi in pedo hæreant.
C. Hic tapes de pariĕte cadet, tot passim abjunctis annŭlis quibus ad uncinŭlos suspendebātur. Symperte, providēbis ut commodius pendeat.
S. Providēbo. Quo pedem, Adolphe?
A. Etiam tu interrŏgas? deorsum ad abluendam frigĭda et faciem et manus. Cætĕrum guttus, pollūbrum, ut scitis immunda sunt. Demus ancillæ teruntios alĭquot, ut permundet: intĕrim ad salientem lavēmus in atrio.
C. Continuo te sequĕmur. Tolle tecum lintea quibus nos extergēmus postquam laverĭmus.
S. Tu Henrīce. ut aspersus es atramento? ut digĭtos habes sordidātos? Calĭda opus tibi sit, non frigĭda, et pondo smegmătis.
H. Eo diligentius lavābo.
S. Frica item cilia et palpĕbras, sunt ibi sordes: nec minus auricŭlas, et gargarizābis ter, quod ad fauces collumque purgandum valet.
H. Doctum ne doceas.
C. Eāmus, ego obserābo cubicŭlum.

S. Clavim autem in porta relinque, ut nuper, unde cleptātum irrēpens quispiam, itĕrum mihi scabellum aufĕrat et pulvillos deinde: ac nisi gravis sit nimium, grabātum cum ipso lecto et toralĭbus.
C. Nullus est hoc meticulōsus æque.
S. Si spondes te damnum præstatūrum, non metuam.
C. Spondeat Henrīcus, mihi non est otium.
H. Ain' vero?
C. Certe, inquam.

PONTANUS, S. J.

58.—CUBITUM DISCESSURI.

Pædagogus, Luciolus, Amandus, Pueri, Pater, Mater.

Pæd. Heu! puĕri, jam satis superque lusum est a cœna, quantum videlĭcet nunquam antĕhac. Dormītum censeo aliquando discedāmus, quandoquĭdem istuc hora nos admonuit.
L. Hora? Numerastĭne, Amande, octāvam?
A. Ego vero numerāvi, ac pridem.
L. Cur tu reticēbas?
A. Quia juvābat ludendo tempus extrahĕre, et aliēnas partes atque munus arrogāre mihi nolēbam.
L. Astūte!
Pæd. Amande, quid verbi ego ex te audio?
A. Habes causas.

Pæd. Quæ istæc religio incessit?... Tibi edīco, in postĕrum pace mea arrŏges licet, et simul octāvam pomeridiānam audiĕris, mihi aurem vellas.

A. Si ita vis.

Pæd. Nempe ita volo.

L. Necdum est cupīdo somni: ne prohĭbe nos, amābo, adhuc aliquantisper hac tam bella et optāta lusiōne contendĕre: paulŭlo contenti erĭmus.

Pæd. Arcessit nos somnus, qui, quam mox cubilia vestra ascenderĭtis, tam mox utrumque complectētur. Etĕnim puerōrum est amantissĭmus. Estne alĭter ac dixi?

A. Haud alĭter.

Pæd. Ite præ.

L. Ecce imus.

Pæd. Cætĕrum antĕquam in cubicŭlum nos abdāmus, parentĭbus pro consuetudĭne dicenda est salus, porrigendaque prius osculāta manus dextĕra, poplitĭbus modĭce curvātis, id quod boni liberalesque puerŭli factitāre consuevērunt, et ego vos sic institui.

A. Adeāmus igĭtur, adesse festināto. Pater mi carissĭme, et tu mater suavissĭma, bene valēte in hanc noctem: nos ad quiētem capessendam proficiscĭmur.

L. Salvus esto in crastĭnum, pater, salva esto, mater.

Pat. Quid? sopor ocellos vestros obtegĕre propĕrat? Utĭnam quiescātis ambo tranquillissĭme usque in lucem. Verumtămen non

usque adeo in multam lucem. Septem horæ vel puĕris putantur sufficĕre. Nihilomĭnus ego vobis octāvam et alĭquid etiam ultra indulsĕrim.

A. Istud tibi est in manu, pater.

Mat. Domĭnus Jesus vigilantes vos juxta atque somno consopītos ab omni malo periculoque semper custodiat, filiŏli mei.

P. Spero equĭdem hanc noctem eventūram nobis ex sententia.

PONTANUS, S. J.

59.—E SOMNO SUSCITATI, PRECATIO MATUTINA.

Calixtus, Adolphus, Henricus, Sympertus.

C. *Benedicat nos hodie Deus Pater per quem conditi, et Filius cujus dira morte a sempiterna morte vindicati et Spiritus Sanctus, per quem abluti et sanctificati sumus. Jam lucis orto sidere.* etc. Surgĭte contubernāles, surgĭte Adolphe, Henrīce, Symperte. Ecquid audistis? Expergiscimĭni. Tacent; cĕrnĭte, ut valvis reclūsis clarissĭma se lux infūdit. Surrecturine estis, an non?

A. Quid tu (malum!) nobis ista horribĭli vociferatiōne somnum abrumpis? Quid gannis? Quid vis? atra bilis te agĭtat?

C. Surgendum est tibi, deserendus nidŭlus. Heus, heus! surge.

A. Cessa sic hos clamōres edĕre. Enimvēro profecto non possum.

C. Profecto potes.

A. Connīvi potius hac nocte quam dormīvi, eamque plenam timorĭbus et miseriis habui; plumbeum gero caput.

C. Et cujusnam erant illi rhonchi?

A. Nullos sensi rhonchos, absiste hinc.

C. Non igĭtur verum loquĕris, te connivisse, somno apprŏbe irrigātus, summersusque jacuisti, si rhonchos, et quidem tantos, minĭme sensisti; ego sensi. Surge, non piger sed ipsămet pigritia.

A. Ah! Calixte, nimis hoc quidem inhumanĭter et valde importūne, sine pauxillum: sic tibi obtingant, quæcumque exoptas bona.

C. Littĭri loquĕris; Henrīce, corrĭpe e strato corpus.

H. Quota est hora?

C. Quinta.

H. Errātis uterque, tu et horologium. Adhuc nox atra cava circumvŏlat umbra

C. Scilĭcet in ocŭlis tuis. Faxo mox adducātur faber, qui forcipĭbus illos tibi aperiat. Excŭte noctem, dormitātor. Quin surgis?

H. Obtundis, jam primum versāvi me in altĕrum latus.

C. O Christe, etiam hic stertĕre vult in meridiem. In eodem ludo videntur docti ad somnolentiam. Sed est vocis sat. Symperte, surge.

S. Dictum ac factum, surgo.

C. Te laudo, haud somniculōsus es. Vos nisi e vestigio surrexerĭtis, renuntiābo Magistro, ut vapulētis pro jentacŭlo.

A. Quod tibi Deus Opt. Max. pro tuo prandio largiătur. Facessant minæ.

C. Ut oscĭtant? Ut brachia tanquam in cruce suffigendi distorquent? Ut capĭta scalpunt? Ut ocŭlos fricant? Quasi vespertiliōnes lucem indignantur.

H. Nonne hic dies est festus?

S. Cur tu istud quæris?

H. Quia de more ad sextam licēret somno recreāri.

S. Negotiōsus, seu profestus est, non festus. Sed conticescĭte dum solĭtam precatiōnem expedio: attendĭte, animosque vestros ad Deum transferte.

A. Hoc agĭmus.

PONTANUS, S. J.

60.—Sese Vestibus Exuentes, Preces Ante Somnum.

Pœdotriba, Justus, Fulgentius, Demetrius.

P. Quorsum vos cunctamĭni? Detracto amictu usque ad subucŭlam, suo se lecto quisque commendet. Auferte moras, ego actūtum huc revertar. Quod nisi cubantes invenĕro, postea virgārum vicĭbus exarāti cubabĭtis. Prænuntiāvi cladem: prohibēte a vobis vim meam.

J. Nescio quomŏdo nodus gemĭnus et arctissĭmus in ista ligŭla coriacea mihi extĭtit; quæso, adjŭva me, Fulgenti.

F. Quam multis astrigmenti et quam scite hic sublĭgar thorăci alligāvit.

D. Sic oportet. Ast ego, aspĭce ut labōrem in abstrahendis calĭgis.

J. Quare!

D. Quia ex deambulatiōne cujusque hodierna pedes et crura affătim sudōre immaduērunt.

J. Adjuvābo te.

F. Mihi vero quis subībit auxilio?

J. In quo tandem?

F. Vellem sane alter vestrum purgăret calceos meos; oppĭdo lutulenti sunt.

J. Tute, ut reor, ad istam rem non male aptus es: suffĭcis, mihi quoque præter me nullus est servus.

F. Haccĭne gratiam refers? Phy, ut olĭdi sunt calcei tui lintei?

J. Mirum ni balsămum spirent, aut pastillos, aut stactem atque casiam oleant, gestāvi duōbus hebdomadĭbus.

F. Certe quidem pro istis allium, hircum, suem olent. Dares lavandos.

J. Darem utĭque, si alios retulisset mulier quæ lavat.

D. Oh! quid tu, Fulgenti, hoc tempŏre et loco de diploĭde tua pulvĕrem excŭtis? Ocŭlos, aures, nares, faciem mihi comples. Fac modum. An nondum etiam? Quia parcis, inquam, mihi παρέχειν πράγματα?

F. Ubi ergo, et quando excutĕrem?

D. Foris.

F. Non ausim foras ire sine thorāce.

D. Ad fenestram procedĕres saltem.

F. Nec ibi honestum est in indusio conspĭci a prætereuntĭbus.

D. Par repōnam quod te mordeat. Quorsum tot fibŭlæ? Ad ornamentum scilĭcet supervacaneum, atque ad dissipandas et dispergendas pecunias.

F. Tua quid intĕrest?

J. Commutēmus, Demetri, cingŭlos. Eia annuĭto.

D. Tamne blandītur ocŭlis tuis meum!

J. Et quidem multo ante hunc diem.

D. Quid dicĕret præceptor?

J. Nihil prorsus, ne vereāre.

D. Qui pericŭlum amat, etiam in re levi, næ ille haud mecum sentit. Verum ego periscelĭdes seu facias crurāles tuas validius optavĕrim quam tu istam zonam meam.

J. Posterius hoc dicis quam credĭdi. At tu, Fulgenti, in arca tam alta, tam longa, tam lata, quid habes?

F. Quid hoc autem ad te attĭnet? libros nonnullos philosophĭcos.

D. Hui philosophĭcos

F. Ita, philosophĭcos, quibus me usūrum spero, postquam ævi florem contigĕro: alĭquot indusia, femoralia bina, tibialium paria duo, interŭlam eleganti opĕre contextam, pileum serĭcum, et quatuor tenuissĭma tela, perque angŭlos acu picta sudariŏla. Adhæc totĭdem collaria rugāta linea, quibus, novo invento, collum circumdāre mos increbuit.

J. Malo ego collaria indusiis continentia, plana, super oram vestis aliquantum projecta, quales sacerdōtes litteratique viri gestant.

D. Quam commŏdum est conopēum hoc, quo muscas et culĭces arces?

J. Beātus ter et amplius si quid etiam ad arcendos pulĭces.

D. Obsĕcro tu mihi armōrum tŭōrum tegumentōrumque pauxillŭlum commŏda, quibus te adversus illōrum insultus morsusque communīre soles atque defendĕre.

F. Væ misĕro. Ut se isti impudentissĭmi sceleratissimique sacrificatōres meo sanguĭne hac nocte ingurgitābunt: intĕgros alo exercĭtus, et sum stigmatĭcus toto corpŏre.

D. En præterea lectīcam spatiōsam, perquam me volutāre possum ut libet. En culcĭtram plumeam, non uti vestræ, lana inculcātam: pulvīnar longum, cervīcal mollissĭmum, toralia candidissĭma, stragŭlam vestem splendidissĭmam ac princĭpe dignam.

J. Ideone arctius dormis ac nos? qui æstāte, ut nunc, gausapĭnis tegĭmur laxis: cortīnas serĭcas, tuasque exotĭcas delicias nihĭli pendĭmus. At, at! Præceptor redit, sileāmus, et in lectum pernicĭter.

P. Comprimĭte linguas. Siccĭne hoc fiĕri? An istuc est colĕre vespertīnum silentium? Cras pro his merĭtis condigno vos afficiam pretio. Cur non occlusisti valvas, Juste?

J. Oblītus sum.

P. Solemnem precatiōnem edidistis? imo eam quoque, ut suspĭcor, oblīti estis. Vide quam parum religiōsi sunt isti adolescentes; sic somnum carpsissent, Deique, suique, mei-

que fundĭtus immemŏres. Nonne hæc tua hebdŏmas est, Demetri?

D. Equĭdem est.

P. Ergo age, dum vestimenta pono ad cubandum, interea loci pie pronuntia solĭtas preces, et singŭli junctas manus cœlo attollĭte.

PONTANUS, S. J.

61.—PRÆPARATIO AD CONVIVIUM.

Laurentius, Archimagirus, Anthrax.

L. Archimagīre, rogat herus, num parāta sint quæ coquenda in prandium, an nondum etiam?

Arc. Vix sonuit undecĭma et me morātur Judŏcus obsonātor noster, Dromo, spartam cape, curre in forum piscarium curricŭlo, adfer quos mercātus es pisces: et accelĕra.

Ant. Modo obsonātor Judŏcus rediit: advexit salmonem, acipensĕrem, raias, ostrea, soleas, pisces alios varii genĕris.

Arc. Visam: ades huc, Anthrax: pisces igni superposui in cacăbo; hi ne decoquantur tibi cautio sit.

Ant. Dabo opĕram. Tu, Laurenti, quoniam adstas otiōsus, parumper despumāto, dum ego abeo allatūrus ligna arĭda hinc extrue proxĭma.

Arc. Quæ est hæc ignavia? mytĭli nondum sunt a sordĭbus purgāti.

Ant. Unus ego expurgandis non sufficio.

Arc. Abi, accersitūrus unum atque altĕrum, qui nobis hac in re opĕræ paulum tribuant. Laurenti, exĭge canem illum e culīna fuste querneo: evertet ollas.

Ant. Felis dimidiātum pene butyrum devorāvit.

Arc. Hoc tibi vitio datur.

Ant. Mihi autem?

Arc. Tibi vero. Quin arcēbas illum a butyro?

Ant. Non prævidĕram.

Arc. Cave cuiquam dixĕris præterea, nam, herus si rescivĕrit, tu illi pœnas tergo pendes.

Ant. Quid hac faciam aselli cauda.

Arc. Cedo ut igni superpōnam: tu adfer croticŭlam.

Ant. Num is asellus erat recentior?

Arc. Caput consŭle: en ut rubent branchiæ: id indicium est certissĭmum. Aquamne in ahēnum infudisti, quod jussĕram?

Ant. Etiam supra focum appendi. Quid postea.

Arc. Fac ut bulliat aqua, quo celerius excoquātur Lucius fluviālis. Nimium modo attollis ahēnum, modo dimittis; serva medium.

Ant. An acēti guttas alĭquot instillābo, quo piscis sapiat acrius?

Arc. Tu fac ipse sapias et abstĭne. Instillābis acētum cum tibi præcepĕro. Laurenti, admŏne architriclīnum, mensam ut sternat: interea tempŏris cætĕra fercŭla apparavĕro.

Van Torre, s. j.

62.—Mensæ Extructio.

Laurentius, Architriclinus.

L. Heus, heus, Architriclīne, adesdum extrue ocyus mensam; est enim tempus prandendi. Herus præstolātur convīvas.

A. Jam unum id ago: sis mihi paulŭlum subsidio, quæso te.

L. Non recūso. Ubi est mappa?

A. Jacet in scrinio sub mensa.

L. Ubi autem orbes sunt stannei?

A. Respĭce: sunt ad manum supra abăcum.

L. Papæ! ut relūcent non secus ac tersum specŭlum.

A. Hoc meis debent manĭbus: heri ad sudōrem defricui. Mantīle mundum singŭlis impōne orbĭbus: juxta vero cultrum cochleāre.

L. Monstra mihi salīna, implēbo sale: ubĭnam sunt?

A. Foris propter januam triclinii vidēbis armarium: apĕri, illic invenies. Una adfer canistrum.

L. Scio consuetudĭnem: addam sub unumquodque mantīle panem triticeum candĭdum.

A. Sicut dicis. Panem autem secundarium seca in partes oblongas, ut circumferātur cupientĭbus.

L. Vidētur hic panis non recens.

A. Ne te crucia: abi, statue salīnum hoc in medio mensæ: ego aquam hauriam extergendis cyăthis vitreis, et canthăris.

L Jamjam opĕram tibi navābo.

A. Cave ne illīdas illos in margĭnem sitŭlæ et defringas, crystallĭni sunt et cari.
L. Quotquot opus est eluĕre?
A. In singŭlis convīvas bina vitra; altĕrum vinarium, altĕrum cerevisarium
L. Numquid desiderātur præterea?
A. Sedilia adferāmus e proxĭmo conclāvi. Nunc confūsa suo quæque loco reponāmus, Cœnocŭlum instructum est: adsint convīvæ, ubi libuĕrit.
L. Patrem familias commonefaciam.

Van Torre, s. j.

63.—Narratio Convivii.

Donatus, Simon.

D. Age quoniam nunc otiōsi sumus, narra mihi, quæso, alĭquid de hesterno convivio, instructo domi tuæ.
S. Quid de illo scire cupis?
D. Primum, qui convīvæ fuĕrint: deinde quam lautum et opipărum convivium.
S. Convīvæ fuēre hi præcipui: Consŭles duo, urbis præfectus, alii tres primæ notæ e senatōrum numĕro.
D. Nostĭne viros?
S. De facie quidem, sed eōrum non teneo nomĭna.
D. Quis accubābat in capĭte mensæ?
S. Rogas? Præfectus urbis.
D. Tu vero ubĭnam?
S. Egŏne homuncio cum tantis viris epulārer?

Satis mihi hoc honorifĭcum fuit, quod ministrārem.

D. Habeo de convīvis satis: nunc exspecto de convivio.

S. Longum est singŭla enarrāre fercŭla: dabo tamen opĕram, ut alĭqua ex parte expleam desiderium tuum.

D. Succedāmus sub portĭcum, ut in umbra commodius fabulēmur.

S. Accĭpe ergo mensæ principium. In primis appositæ sunt pernæ salītæ, linguæ bubŭlæ fumo et sole indurātæ.

D. Nempe ad excitandum appetentiam et sitim acuendam.

S. Nempe sicut dicis. Eōdem ordĭne interposĭta sunt acetaria e lactūcis, asparăgi, minutalia vitulīna cum ovōrum solĭdis vitellis, et plura alia. Atque hic missus primus fuit.

D. Nihilne interĭm bibĭtum est?

S. Indigna homĭne quæstio. Sed de potĭbus agam posterius; sine me cibos expedīre.

D. Prosequĕre; ausculto.

S. In secundo missu hæc fere fuērunt: artocreas, pulli gallinacei elixi cum intŭbis candidissĭmis, caro bubŭla, vervecīna; suilla recens et salsa. Sed hic fabulātum fuit plus quam esum.

D. Nil miror: desiderabātur condimentum.

S. Quodnam?

D. Fames. Nam ut in adagio: *Optimum condimentum est fames.*

S. Fames non deĕrat, verum assa expectabantur.

D. Et ego expecto: veniāmus ad tertium missum.

S. Assa hæc fuērunt apposĭta: pulli columbīni

anser fartĭlis, nefrendes castaneis farti cunicŭli et armus vervecīnus, duæ perdīces junctæ cum lepuscŭlo.

D. Unum mihi vidētur prætermisisse.

S. Quid illud est?

D. Nullane erant condimenta?

S. Varia erant embammăta, seu intinctus sapōris exotĭci, singŭlis propemŏdum fercŭlis addĭta. Nec vero defuĕrant cappărĭdes, mala aurea, citreæ, olīvæ conditīvæ.

D. O quot gulæ irritamenta!

S. Tandem cum jam nemo amplius quidquam attingĕret, jubet pater inferri bellaria, in quibus hæc fuērunt inter cætĕra: caseus recens et vetus, placenta a pomis, oryza in lacte cocta sacchăro et cinnămo dense conspersa. Armeniăca mala, ficus cerăsa, uvæ passæ, et alia quæ nunc mihi non occurrunt.

D. Age vero, quale vinum apposĭtum fuit?

S. Si de colōre quæris, album fundebātur, rubrum et flavum, omnia generosissĭma: commendābant plerīque Rhenānum pauci bibēbant Gallĭcum, vix alĭquis delibābat Hispānum.

D. Quis fuit prandii exĭtus?

S. Ubi pater vidit convīvas omnes jam satŭros edendo et bibendo, ordĭne tolluntur omnia: datur aqua odorifĕra manĭbus abluendis. De more Deo gratias agĭmus. Denĭque ad convīvas pater inquit: Mihi, quæso, ignoscĭte, quod pro dignitāte non amplĭter satis excepĕrim. Contra Præfectus urbis objurgat eum, quod tam magnifĭco et sumptuōso apparātu convivātus fuisset. His dictis,

surgunt e mensa universi. Magna pars vale dicto, statim discessit: cætĕri manent stantes in aula et confabulabantur. Nonne ego tibi lautum exstruxi convivium?

D. Tali convivio ego nunquam interfui.

S. Ah! gaudeo, nunc saltem stomăcho tuo a me factum esse satis.

D. Et tamen nihilomĭnus quam antea esurio. Ego te ad merendam invīto, unde non abeas famelĭcus.

S. Recipio.

D. Quid?

S. Me esse ventūrum si voces.

D. Eāmus.

VAN TORRE, S. J.

64.—PECCATA IN TEMPLO COMMITTI SOLITA.

Præceptor, Cæsarius, Lucianus.

P. Age, Cæsări, et tu, Luciāne qua fide ac diligentia gessistis munus vobis imposĭtum, observandi ea quæ præcipue peccāri solent inter missæ sacrificium.

C. Ego quidem ea duntaxat observāvi quæ defectu peccāri animadverti.

L. Ego vero quæ immodĭco studio et exuberantia.

P. Haud vanæ, mihi credĭte, inutilesque accĭdent observatiōnes hujus genĕris. Ităque, dum recitantur, omnes diligenter attendant. Vos incipĭte jam illas enunciāre; sic tamen, ut

suum cuique peccāto opposĭtum peccātum ex adverso respondeat.

L. Sic agĕre jam apud nos statuerāmus.

C. Sunt, qui templum dum intrant, sibi non adhĭbent aquam lustrālem.

L. Et sunt, qui plus æque adhĭbent, nec enim modo frontem, sed guttur etiam aspergunt.

C. Alĭqui signum crucis expressūri, tam levĭter id agunt, et ita perpĕram, ut nihil minus effingant quam signum hujusmŏdi.

L. Alii contra ita porrectum effŏrmant, ut a fronte ad umbilĭcum pertingant.

C. Multi Deo altāre versus honōrem non habent.

L. Et multi quoque plusquam semel habent, toties ferme acclinantes corpus et pedĭbus reducendis perstrepentes incondĭte, quot sunt in templo aræ et sacra signa.

C. Vidi qui nulla id poscente causa legitĭma, sacro intersunt considentes, aut stantes, aut altĕro tantum submisso genu.

L. Et vidi etiam, qui non satis rati, flexis humi prostāre genĭbus, ita insŭper proclīnant, prosternuntque se, ut videantur osculāri velle pavimentum, ne tum quidem stantes pedĭbus, cum recitātur evangelium.

C. Sunt qui neque precantur Deum, neque ullam edunt aliam significatiōnem homĭnis erga res divīnas pie affecti.

L. Sunt parĭter, qui assiduas quidem fundunt preces, at labiōrum motu, collisuque ita sonōro, ut exaudiantur a circumstantĭbus.

C. Subrīdent quidam cum precantur.

L. Et vultum nonnulli distorquent flebĭlem in modum.

C. Quosdam videas, qui manus habent toto illo tempŏre in peram insertas, aut immissas in manĭcam.

L. Et cernis quosdam, qui manus pro pectŏre conjunctas aut consertas teneant quidem: at non sine specie quadam assimulātæ pietātis.

C. Sunt qui se per idem sacrum tempus, aut fœde scalpant, aut indecōre fricent.

L. Et sunt qui crebrius sibi tundant pectus.

C. Quidam indesinenter tussiunt et exscreant.

L. Quidam vero, alta ducunt vibrantque suspiria, ut satis ex longinquo feriant aures.

C. Bene multi ocŭlos intendunt in omnes partes.

L. Alii clausos habent, aut uni loco defixos immobilĭter; aut sursum arrectos, sic ut nihil ocŭli appareat præter album.

P. Abīte, egregii estis; sane meremĭni, præclāri quidpiam ut quæram in mea cistella, quo labōrem a vobis susceptum remunĕrer. Cætĕrum, date omnes opĕram, ne recĭdat in vanum recensio hujusmŏdi, neu quis vestrum deinceps quidquam committat simĭle.

Van Torre, s. j.

65.—Ministerium Sacri.

Vincentius, Silvius.

V. Quid trahis moras, Silvi? nostræ sunt vices inserviendi sacro. Jamdūdum campānæ

signum datum est. Haud dubie morămur sacerdōtem.

S. Quis factūrus est rem sacram?

V. Sacerdos, qui per æstātem consuēvit coram studiōsis facĕre.

S. Qui scis illud?

V. Modo transīvi per sacrarium, vidi induentem se vestĭbus sacris.

S. Fortassis faciet ad aram Deipăræ aut Sancti Ignatii?

V. Faciet ad summum altāre, certo scio. Accelerēmus... Viden, accurrit æditus, ut nos accersat.

S. Vah! Hodie non lavi: pudēbit me manus porrigĕre ad præbendas ampullas, adeo nigri sunt atramento digĭti. Inserviam ego a sinistro latĕre.

V. Tuum est a dextris inservīre: tu me in schola altiōrem locum obtĭnes.

S. Alias utar jure meo, hodie tibi concēdam.

V. Hac super re non altercabĭmus. Faciam ut vis.

S. Librum tu accĭpe, Vincenti, et stropholium, ac præcēde sacerdōtem: ego fores apertas retinēbo.

V. Cape a me pileum sacerdōtis, et appende ex clavo secundum abăcum.

S. Sacrum inchoātum est, conticeāmus.

V. Sacro non jam inservīmus serio. Sed exercitii gratia: conferāmus oportet consilia. Tenesne memoria respondendi formŭlas?

S. Accurāte didĭci et teneo. Verum tu, Vincenti, volubĭli es lingua, ægre te assĕquor inter res-

pondendum. An magistri præceptum excĭdit, quo cavit, ne alter altĕrum antevertat?

V. Hoc est præceptum observātu diffĭcĭle.

S. Non est, si advertas anĭmum; sed unĭco tu spirĭtu totam vis percurrĕre formŭlam, quæ longa est. Ad interpunctiōnes subinde recĭpe anĭmum, ut invĭcem accommodēmus: et ita te assĕquar, sicŭbi hæsitavĕro.

V. Dabo opĕram... Quam pauci decentem exhĭbent reverentiam, etiam dum hierothēca Corpŏris Domĭni palam in altāris medio est exposĭta!

S. Hic me culpa vacāre satis scio: quoties enim ex adverso Corpŏris Domĭni transeundum est, consisto paulisper, sustollo pedem dextĕrum et ad calcaneum sinistri digĭtos applĭco, sic ut dextra tibia sinistræ suræ innitātur; tum erectus, sine strepĭtu submitto genua.

V. Certe vidēris in ludo humanitātis esse ĭnstitūtus ad omnem urbanitātem. Verum vidistin' hisce diēbus Ignatium nostrum? Laborābat ut librum de latĕre ad latus transferret, ita brevi est statūra.

S. Inserviunt subinde sacro vel ipsi minōres.

V. Utĭnam pro dignitāte sacrosancti sacrificii!

S. Quomŏdo doctus es quatĕre tintinnabŭlum, Vincenti!... Sunt qui bis terve interrumpunt pulsum.

V. Ego nolam agĭto pulsu, non per vices interruptos, sed perpetuo... Decetne, Silvi, ministrum sacrificii, ocŭlos hac illac in circŭlum circumferre, ad minĭmum motum intrantium templum, aut templo egredientium?

S. Id vero indĕcens est quam quod maxĭme... Peracto sacro, ut a sacerdōte discedendum est?

V. Non extemplo fugiendum, sed haud ita pridem hanc magister nos docuit missiōnem formŭlam petendi... Placetne, Reverende Pater, mihi bene precāri; insŭper corrigĕre me, sicŭbi errōrem alĭquem admisĕrim inter ministrandum? Tum si admoneor venerabundus ausculto; sin minus, exhibĭta sacerdōti reverentia, in scholam me recipio.

VAN TORRE, S. J.

66.—DIES REMISSIONIS.

Polycarpus, Ignatius.

P. O dies Jovis, credibĭle non est, quam optātus et charus illuxĕris, ut alias in hebdomădas singŭlas. Celebritātis venustātisque plenus es.

I. Pernōvi cogitatiōnes tuas. Quia lusūrus es, idcirco tam amīce salūtas præsentem diem.

P. Vellem alternis reverterēre; non contĭnens biduum nauseabundus tracto littĕras.

I. Votum asinōrum; qui, si loquerentur, optāre se dicĕrent cum Polycarpo meo, ut alternis tantum dorsa onerāti incidĕrent.

P. Non ego hoc solus, Ignāti; complūres mecum desidĕrant.

I. Nempe sic est profecto ut dicam tibi, multi tecum magis amant catellos suos, quam

studia bonārum artium, creduntque sibi dormientĭbus omnia confectūrum Deum.

P. Dum Latīne loqui sciam modo, Aristotĕlem et Euclīdem tibi et aliis relinquam.

I. At tu, ne Latīne quidem aliquando dices, si audiendi, legendi loquendi, scribendi quamdam perseverantiam non adhibeas.

P. Quorsus hæc tetrĭca et jucunditātis omnis expertia, ut Catōnes alĭqui fabulāmur? Hodie insignĭter ludendum esse aio, instaurandasque vires, quas labor tam longus delassāvit.

I. Nec Ignatius ludum quietemque necessariam recusavĕrit, quin parātus sum hac ipsa hora tibi colludĕre: nulla tibi, hoc quidem in negotio, a me difficultas erit. Remissiōnes crebas et extraordinarias odi, siquĭdem honestis morĭbus, optimarumque artium studiis detrimentōsæ sunt.

P. Tu fac, et senti quod collibuĕrit: mihi indulgentia vacatiōnum nihil potest contingĕre gratius. Magistri vidĕrint quid, quibus, quando indulgeant: nostrārum partium esse statuo, quod concedĭtur non invītos accipĕre, quotiescumque concedĭtur.

I. Olim cognosces te nimium lusisse.

P. Et tu perspicies olim te nimium studuisse; quando, inquam ocŭli caligābunt; ventricŭlus cibum male concŏquet, corpus totum pallor et macies obsidēbunt. Nimia omnia nimium exhĭbent negotium hominĭbus.

I. O falsidĭcum vatem. Haud ita me intemperanter ingurgĭto littĕris, ut istas prædictiōnes formidāre oporteat. Audīvi etiam erudītos

plurĭmos, ad decrepĭtam ætātem ævum extendisse, cum assidue in libris litterisque essent volutāti.

P. Ipse Thales ad sapientiam tuam merus nugātor est. Desĭne philosophāri: hæc lux hilarĭter consumenda est.

I. Qua tandem ratiōne consumenda?

P. Visne in prata virentia concedāmus, ibīque pila experiāmur palmaria?

I. Volo sane: utĭle et jucundum est hoc ludendi genus. Ascende e vestigio in conclāve, et defer ambōrum pallia cum pila.

P. Ubi est pila?

I. In pluteo, aut certe in capsa ductĭli sub mensa.

P. Eo ut affĕram.

I. Actūtum redi, hic te expectavĕro.

P. Illic sum, atque hic sum.

PONTANUS, S. J.

67.—DIMISSIO IMPROVISA.

Gorgonius, Theodorus, Eusebius.

G. De scholāne?

T. De schola.

G. Proripuistis vos inde, an potestātem abeundi obtinuistis?

T Neutrum.

G. Quid igĭtur exeundi tempus antecapĭtis? Necdum enim secundam audivĭmus, et exīri solet ad quartam demum.

E Quin taces? non displicēbit tibi simul rem

intellexĕris. Bonum factum te in nos incidisse, lætitia et lubentia onusti incedĭmus.

G. Expedīte brevi.

E. Præceptor nos dimīsit lusum.

G. Hui, lusum? Dies mercurii præstitūtus est, ad quem exerceantur ludi, non dies Martis.

T. Sciscitāre ex aliis si lubet, et si invenĕris secus, mentītos dicĭto.

G. Ain' tandem ita esse ut dicis?

T. Quidni aiam?

G. Quapropter dimīsit hodie? quid natum est novi? quid viro in mentem venit?

E. Duplex causa.

G. Cedo.

E. Una, quia misit sanguĭnem e brachio dextro, quod videbāmus illum gestāre in mitella bombycĭna et nigra.

T. Altĕra, quia hodie dabit natalitia.

G. Mulsa loquimĭni; jam assentior. Est enim utraque causa perquam verisimĭlis, et in memoriam regredior alias quoque nos ideo jussos redīre domum, quia cum amīcis diem suum natālem actūrus erat.

T. Nobis nec opinantĭbus hæc fortūna obtĭgit, siquĭdem, ita ingressi erāmus gymnasium, tanquam vetĕri more exitŭri.

G. Euh, probe. Nemo igĭtur hanc gratiam extorsit?

E. Nemo quod sciam, sponte sua benefēcit nobis.

G. Omnium quantum est qui vivunt homĭnum optĭmus est homo. Verum in isto concessu seu liberalitāte sui magis quam nostri ratiōnem duxit; nam hæc lux, qua ipse primum

lucem hanc aspexit, et vitāles auras hausit, omnīno hilăris ei, et sine ulla perturbatiōne molestiāque sumenda est.

E. Nos lusum vadĭmus recta.

G. Siccĭne est sententia?

E. Sic.

G. Celerĭter revertar, et adjungam me vobis tertium.

T. Vola curricŭlo; hunc diem suavem et amœnum agitabĭmus.

PONTANUS, S. J.

68.—PETITIO LUSUS.

Philippus, Magister, Puerorum turba, Decius.

P. Memorĭter memĭni, Præceptor, dixisse te aliquando nobis necessarium esse in rebus vicissitudĭnem, nec durāre posse, quod alterna requie careat.

M. Quid tum postea? quam ob causam tu id mihi nunc subjĭcis?

P. Haud sane inconsulto ac temĕre tuam usurpāvi sententiam.

M. Ergo cur usurpas? Dic.

P. Quoniam res quædam est, quam me a benignitāte tua impetrātam auferre volo.

M. Memŏra, puer.

P. Si moleste non es latūrus.

M. Nisi tu injustum quid a me petas, indigne non feram, quidquid petivĕris. Nam ut justa ab

injustis petĕre insipientia est, sic injusta a justis impetrāri non decet.

P. Ne tibi lubeat sinistrum suspicāri. Juste ab justis justus sum orātor datus, et advenio omnĭbus lubentĭbus, ut quod in rem nostram commūnem sit, hoc a tua lenitāte obtineam.

M. Eloquĕre, quid est quod obtinēre gestis?

P. Paulum est.

M. Quin tu uno verbo dic, quid est?

P. Jam dies effluxēre complūres, ex quo libris semper affixi fuĭmus.

M. Trabalĭbus clavis opīnor. Subŏlet quorsum evasūrus sis. Bene habent tibi principia. Pertexe telam, sed apte, ut ne compellam te retexĕre.

P. Et exercitationĭbus auditiōnum, scriptiōnum, recitatiōnum, concertatiōnum pene exhausti sumus.

M. Ităne vero? Exhausti? o me in discipŭlos atrōcem, o crudēlem.

P. Nec unquam nobis vel ad momentum respirāre, viresque fessas reparāre datum est.

M. Ut res suas exaggĕrat? quodque contrītum est vetustāte proverbium: *Ex musca elephantum.*

P. Quare vehementer etiam atque etiam te rogămus, Præceptor noster, pomeridiānis horis ad lusum remissionemque anĭmi descendĕre tuo concessu licĭtum sit.

M. Æquissĭmum postŭlas. Verum ego his conditionĭbus potestātem largior. Ut absque tumultu ludātis, neve quis altĕri turbas ciēre insistat. Ut ante quintam ad libellos redeātis. Ut deinceps manĭbus pedibusque, cum

hasta, cum scuto, quod aiunt, ad vestra studia incumbātis.

D. Justæ conditiōnes: accipĭmus, ut pro tota schola respondeam.

M. Capesse cursum, condiscipŭlos affĭce tam bono nuncio.

D. Gratias magnas, ingentes tibi agĭmus, humanissĭme atque optĭme Præceptor. Heus, heus, puĕri.

Pt. Num quidnam apportas novi? frontem exporrexisti, hoc omen placet.

P. Onerātum lætitia pectus apporto. Ego vester hodie orātor et exorātor fui apud Magistrum.

Pt. In quo?

P. In ludendi venia.

Pt. Voluptātem magnam nuncias. Habēmus ergo rem factam.

P. Bene, factum est, et volup' est.

Pt. Deus te bene amet. Ludēmus igĭtur.

P. Nisi me vultis inhærēre libris.

D. Valeant libri. Ludāmus, socii, euge, ludāmus.

P. Silēte, non permittit gratis ludĕre.

D. Qua mercēde?

D. Ut absque incondĭtis clamorĭbus absque strepĭtu, crepĭtu, fremĭtu.

Pt. Fiet.

P. Ut ante quintam ad libros recipiāmus.

D. Fiet.

P. Ut deinceps nervis omnĭbus discāmus.

D. Hic melius est respondēre fiat quam fiet, optāre quam promittĕre.

PONTANUS, S. J.

69.—Deliberatio de Lusu.

Donatus, Rumoldus, Theodorus, Remigius.

D. Facta est nobis hodie ludendi, copia, Rumolde.

Rum. Id tu nosti scilĭcet.

D. Novi enim vero: ex ipso audīvi magistro.

Rum. Agĕdum quolĭbet te provŏco lusus genĕre.

D. Jaciāmus lapĭdes funda ad scopum.

Rum. Legĭbus scholastĭcis is lusus est vetĭtus, et plus illi discrimĭnis est quam voluptātis.

D. Quo nos igĭtur lusu oblectabĭmus?

Rum. Mihi quidem sphæris lubet ludĕre per annŭlum ferreum.

D. Hoc lusu nimium quantum me supĕras, scio quam valĭdo sis brachio. Undecumque globos feris, ut metam transeant: undecumque recta mittis per annŭlum.

Rum. Velim esse vera quæ de me prædĭcas.

D. Globis missilĭbus nos exerceāmus potius.

Rum. Neque virĭbus, neque arte tibi concessĕro: ita torquēbo globos, Donāte, ut si tormentum meum foret brachium.

D. Periclitabĭmur tamen.

T. Trahit sua quemque voluptas, mihi placet venatio a meridie.

Rum. Placet et mihi: sed ubi canes? ubi venabŭla! Ubi casses?

T. Valeant apri et vulpes, nos insidiabĭmur cunicŭlis.

R. Ego ranas captābo.

T. Humĭle id est venatiōnis genus.
R. Sed jucundum.
T. Quo ranās astu decĭpis?
R. Aliis atque aliis modis: interdum, ex linea pendŭla de vimĭne aut arundĭne suspendo frustŭlum panni rubri, ipsum in aquas dimitto: avĭde id glutiunt ranæ, et adhærescunt: illĭco ex aquis extrăho.
T. O lepĭdum venatōrem!
R. Interdum alĭter ranis imposui.
T. Quomŏdo; reti!
Rem. Non, sed arcu.
T. Novum piscandi genus.
Rem. Ah! Non injucundum. Habeo balistam modĭcam, sed longo manubrio; nervo affixum est telum ferrea cuspĭde, præacūta et recurva. Manu teneo funem, item nervo annexum: tum autem sicŭbi ranam undis eminentem aspicio, jacŭlum admoveo quam possum proxĭme: nervum addūco, mox impĕtu remitto in prædam, ut cuspis per ventrem emineat, aut femŏra.
T. Equĭdem malo insidiāri piscĭbus. Est mihi hamus elĕgans, arundo et linea piscatoria ex setis equīnis torta.
Rem. Sed unde parābis escam?
T. Lumbricōrum ubīque magna est copia.
Rem. Est, si tibi velint prorepĕre e terra.
T. At ego mox efficiam ut sexcenti prosiliant.
Rem. Quo pacto?
T. Talpam simulābo. Hoc ligōne terram tremefaciam, quasi si talpa lumbrīcis infestissĭma humum molirētur: extemplo exī-

bunt foras... Hem! observa paulisper... Vides emergentes.

Rem. Rem prodigiōsam video.

T. Sed quid si potius certēmus nucĭbus.

Rem. Nuces admŏdum puĕris relinquāmus: nos jam sumus grandiuscŭli, et quibus lubĭtum est ludĕre nucĭbus, iisdem non indecōrum est ludĕre par impar, equitāre in arundĭne longa. Num et hic tibi ludus allubescit?

T. Nequāquam. Tu igĭtur præscribĭto lusus genus: sequar quocumque vocavĕris.

Rem. Du lusu a meridie conveniet. Hora prima te opperiar in moenĭbus urbis.

T. Adĕro istic. Vale in proxĭmum congressum.

Rem. Vale in horam primam.

VAN TORRE, S. J.

70.—LUDUS GLOBULORUM.

Metanolius, Fabius.

M. Heus, Fabi, unde tibi saccŭlus tam plenus globulōrum?

F. Furātum me credis?

M. Apăge cum ista suspiciōne: non puto furātum. Emistĭne? an donāti sunt tibi? an lucrando acquisivisti?

F. Lucrando majōrem partem: relĭquos emi.

M. Quid si te pauperiōrem conciliem.

F. Quid si cœlum ruat? sed si quid audes?

M. Libet ludĕre?

F. Cur non libeat.

M. Quo genĕre?

F. Illo, per quod tu mox aut Crœsus aut Irus fias: ille, si vicĕris; hic, si victus fuĕris, quod opto et spero. Vix tibi sunt viginti globŭli.

M. Fuit, quando tu trecentos non habēbas. Age dic, quo genĕre certabĭmus.

F. Par impar volo, ita ut scrobicŭlum humi faciāmus capācem unius pugni virīlis, altum mediocrĭter. Inde ego certo intervallo distans, et subsīdens de vola meos tuosque simul in illum levi jactu conjiciam. Sin incurrĕrit in fossŭlam numĕrus par, omnes globŭli erunt mei, quique foris quique intus jacēbunt: si impar, omnes erunt tui.

M. Ast ego quoque jacĕre velim.

F. Esto, sed tunc quando ero victus. Fac scrobicŭlum.

M. Commŏda cultrum.

F. Franges, et magno stetit.

M. Nequāquam, est terra mollis et argilacea.

F. Digĭtis everre frustŭla.

M. Dictum ac factum; everri. Hic erit meta.

F. Nimium distat.

M. Quomŏdo nimium? Duōbus passĭbus meis, et semis: est humus plana, sine lapidĭbus stratoriis, lenĭter acclīvis, accommodāta huic ludo. Si esset scrobicŭlus ad pariĕtem, licēret jacĕre majōre vi. Quot vis dem tibi in manum?

F. Si vis cito rem perdĕre, da multos.

M. Duos dabo?

F. Hoc nihil est. Vis me quatuor globŭlos jactāre?

M. Ego quatuor do.

F. Jam hoc alĭquid est. En octonarium, sic collocātum, ut binarius binārium sequātur.

M. Sta intra metam, ne dıgĭtum transversum, aut unguem latum excessĕris.

F. Siccĭne?

M. Etiam. Sed jam nimis propendes contra scrobicŭlum.

F. Non profecto.

M. Immo Esto justus si me vis esse.

F. Sum. En jacio. Quatuor sunt intus, numĕrus par.

M. Expecta, ne collĭgas: adhuc alii accurrunt adversus scrobicŭlum. Hem, quintus incurrit, mea est victoria. Jam tu mihi da numĕrum.

F. Accĭpe sex.

M. Placet. Prima victoria addĭdit anĭmos. Aspĭce omnes injēci, evax!

F. Accĭpe rursus totĭdem.

M. Accĭpio. Octo sunt intus. Io, io, tertia palma!

F. Accĭpe denuo, et totĭdem.

M. Ecce tibi rursus octo.

F. Nolo amplius ludĕre.

M. Quare?

F. Tecum est felicĭtas.

M. I, gloriāre de tuis globŭlis. Fecine saccŭlum tuum leviōrem?

F. Et tibi alius faciet.

M. Tumēbas ante.

F. Et tu modo.

PONTANUS, S. J.

71.—Ludus Turbinis.

Charinus, Lepidus, Fortunatus.

C. E buxo est meus turbo.

L. Meus e cornu.

F. Et meus est corneus. Aspicĭte sultis: quam niteat, præ nigrōre, quam bene fastigiātus excavatusque sit. Nec est grandis nimium qui laboriōso flagello agitarētur: nec nimis parvus, qui saltitāret immodĭce et amitterētur facĭle.

C. Vis commutēmus?

F. Qui tibi hoc cogitāre libet? tuus citius terētur quam meus, lignum quippe mollius cornu.

L. Meum hunc non laudo, jam semetipse laudābit, cum gyros descrībet currendo maxĭmos, et paucis, ac levissĭmis ictĭbus curret diutissĭme.

C. Hoc solum est planissĭmum, proindeque huic lusui mire idoneum. Quod bene vertat, contorques meum pollĭce et medio digĭto.

L. Ego soleo circumvolvĕre ter, quater corrigiam flagelli, circumvolūtum humi ponĕre, bacillum impĕtu attrahĕre sursum. Tum ille liberātus vincŭlo, quasi in pedes se erĭgit, et strenue cursĭtat hoc modo.

F. Ecce meum. Insta flagello, tuus languet, Charīne, agit anĭmam, et tuus, Lepĭde.

L. Ut volĭtat meus?

F. Ut amplissĭmos orbes confĭcit meus!

C. En ut meus tuum ferit cum sonĭtu, Fortunāte, propemŏdum dejecĕrat.

F. Feriet non vicissim brevi.
L. Ah, mei flagelli virgŭla diffracta est.
C. Certēmus nos duo, Fortunāte, jam plus spatii relictum est, et turbĭnes contra se mutuo impellāmus
F. Sic agāmus. Bone Deus, ut me fatīgat meus! et minūtis tantum ictĭbus opus est. Scutĭcam probatissĭmam habeo, corrigiam optĭmam e pelle hircīna, et bifĭdam.
C. Sudōre diffluo, cessēmus.
F. Nondum sudo. Solus sum, validius agitābo meum. Vide, quæso, horribĭles saltus edit.
C. Ero aliquandiu spectātor tuus.
F. Quo Lepĭdus abiit?
C. Virgŭlam quærit ad reparandam scutĭcam.
F. Quare non jamprīdem hunc nobĭlem ludum exercuĭmus?
C. Erit cum etiam hic displicēbit.
F. Nunquam, Charīne.
C. Quo pignŏre certas mecum? Sed redit Lepĭdus.
F. Ego quoque lassus sum, spectabĭmus ambo Lepĭdum. O Lepidŭle, tibi cedĭmus campum istum. Nunc te ostendes, quantus vir fies.
L. Tam cito fessi?
C. Te deficiente (deficies enim), nos ludum iterabĭmus.
L. Quid cras futūrum sit, juxta vobiscum nescio. Hoc die quidem istud quod vos auguramĭni haud futūrum est.
F. Magnos spirĭtus tibi in hoc artificio sumis.

PONTANUS, S. J.

72.—Lusus Pilæ.

Arnoldus, Petrus, Gulielmus, Laurentius, Carolus, Martinus.

A. Visne certāre nobiscum pila, Laurenti?
L. Equĭdem volo, et quemlĭbet vestrûm provŏco.
A. Fateor te in hac palæstra longe me exercitatiōrem.
L. Age, largiar tibi termĭnum quam potes mittĕre longissĭme.
A. Largīre mihi quindĕcim.
L. Faciam tibi unīus errāti gratiam.
A. Placet mihi. Sunt ne plures, qui velint colludĕre?
P. Sunt.
A. Qui?
P. Carŏlus, Martīnus et Gulielmus.
L. Agĕdum, sumus numĕro sex, haud multum dispăres.
P. Sortiāmur, quis cui jungātur.
C. Nos tres vos provocāmus.
L. Id neutĭquam permisĕro: scio quam perīte Martīnus ludat.
A. De pila Martīnum non metuo.
L. Ducāmus sortem igĭtur, qui sint futūri comĭtes.
A. Ducāmus.
L. Eia! mihi oblāta est optio. Ego mihi Martīnum sumo et Carŏlum.
A. Placent mihi Petrus et Gulielmus.
M. At pilas ex urbe non attulĭmus.
G. Habeo unĭcam.

L. Non suffĭcit. Ego in singŭlos semissem suppeditābo; diminuētur mihi, si victoria cecidĕro, aut reddētur, si potītus fuĕro.

M. Andrēa, excurre in viciniam emptūrus nobis pilas: ubi ludendi finem fecerĭmus, omnĭbus te donabĭmus. Fac, redeas quantocius.

A. Martīne, intĕrim nobis accersitūrus abi, qui nostros notet termĭnos.

M. Faciam equĭdem lubens.

P. Nos definiāmus interea quæ sit futūra jaciendi meta, qui cetĕri limĭtes.

L. Etiam appārent a superiorĭbus diēbus. Sortiāmur utra pars intus, utra foris sit constitūta.

C. Vos exercitatiōres in hac estis palæstra: priōres intra lineas consistĭte.

L. Non sinam: sorte potius experiāmur.

M. Ergo cultrum in altum ejaculāre.

L. Ejaculābor. Utrum selĭgis, latus charactēre impressum pronum aut supīnum?

M. Delĭgo character impressum pronum.

L. Euge, evēnit ex sententia: Vestrum est intus, nostrum foris consistĕre.

C. Age, auspicēmur ludum. Sed quo certabĭmus pretio?

P. Fateor, alĭquo pericŭlo certandum est, aliōqui friget lusus.

A. Utra pars prior tres lusus amisĕrit, ea victorĭbus singŭlis pendet centesĭmas tres.

L. Placet omnĭbus. Agĭte, commilitōnes optĭmi, certēmus gravĭter: amat victoria curam.

M. Age, Arnolde, bonis avĭbus pilam emitte.

A. Vos igĭtur pilam excipĭte.

L. Euge: non pervēnit ad lineam.

G. Pervēnit omnīno.
M. Nequāquam.
A. Volo disquirātur.
L. Pila metam præteriit, spectatōres, necne? Negant præteriisse.
G. Inauspicātum hoc auspicium.
A. Non ita anĭmum despondeo: facĭle jactūram hanc resarsiĕro.
P. Gulielme, prāstat te mihi a tergo consistĕre: pilam excipies, si me transvŏlet.
L. Carŏle, consiste in medio.
C. Potius in hunc me angŭlum confĕram, atque istic observābo. Ut ne musca quidem prætervŏlet impūne.
A. Agĕdum, Laurenti, excĭpe pilam denuo.
M. Laurenti, repelle pilam transvolantem me.
L. Transvolāvit et me.
P. Arnolde, virum te judĭco: altĕrum termĭnum tam longinquum quam priōrem emitte, et spondeo tibi victoriam.
A. Conābor pro virīli. Rursum pilam excipĭte.
M. Profecto Arnoldus est valĭdo brachio: habent duos longinquos termĭnos.
L. Longinquos quidem, sed tamen superabĭles.
C. Laurenti, vide quo consistat Gulielmus loco: falle ejus manus et ocŭlos.
L. Excĭpe pilam, Arnolde.
G. Ut qui repercussum expectasti? pilam debuisses volātu excipĕre.
L. Cecĭdit commŏde sic satis: singŭli singŭlas metas superavĭmus: utrīque habēmus quindĕcim.
G. Placĭde: tua præcipitantia nos opprimĕre studes.

C. Obstitisti pilæ tuo pileo, Petre, quod tibi fraudi est.
P. At tu secundo recussu excepisti.
C. Bona tua venia priōre excēpi.
P. Ne commutēmus inter nos verba: Martīne, dirĭme controversiam.
M. Quantum ego visu colligĕre potui, primo excepisse recussu mihi vidētur.
C. Vicĭmus triginta.
L. Age, nunc statiōnem mutēmus. Habēmus duos termĭnos.
A. Excĭpe pilam Laurenti.
L. Præsto sum. Fac, commŏde misĕris: tibi domum remittam. Euge! extra metas misisti.
A. Tentābo denuo, excipĭte.
M. Pudor, Laurenti! te non potuisse pilam repellĕre: et tamen erat commodissĭme missa.
L. Quid, commodissĭme? Stringēbat humum. Nisi commodius misĕris, Arnolde, par pari mox referăm: petis pedes. Ludāmus legitĭme.
C. Laurenti, sufficit; illōrum nunc est intus consistĕre: habēmus quadraginta: et termĭnum bene longinquum.
G. Totis virĭbus. Arnolde, hic est ictus decretorius.
M. Hunc ludum certo vicerĭmus, Gulielme.
G. Præpropĕre tu quidem ante victoriam triumphum canis. Varia est ut Martis, ita lusus alea.
A. Heus! ludĭte: recte! tetĭgit pila tibi vestem, Carŏle.

C. Non inficior.
A. Habēmus et nos quadraginta.
L. Probum! tua imprudentia, Carŏle, periit nobis ille termĭnus, alias insuperabĭlis.
C. Mox resarciam.
L. Dinumerāte ludum vestrum.
A. Habēmus utrīque quadraginta. Nunc serio res agĭtur.
G. Lusisti non præfātus, Arnolde: insŭper pila limĭtes excessit.
A. Præfātus sum bona venia; sed fateor pilam deerrasse.
L. Sumus igĭtur potiōres.
A. Estis. Hanc, si potestis, ad datōrem remittĭte.
C. Fac, mittas commŏde, conabĭmur.
A. Euge! pila iterāto tacta est. Semel a Martīno, itĕrum a Laurentio.
M. Quis tecum ludat? perpetuo rixāris. Pignus depōno quodlĭbet, si me tetigisse affirmant arbĭtri.
P. Fallĕris, Arnolde; transvolāvit illum pila facĭle dimidium pedem.
A. Ubi igĭtur obstitisti pilæ?
L. Hic.
A. Ponātur igĭtur nota termĭni. Vos nunc intro consistĭte: altĕrum habēmus termĭnum intra, altĕrum extra lineam.
P. Præstāte vos viros, socii, nunc serio res agĭtur.
L. Excipĭte.
P. Euge! successit: facĭle duōbus passĭbus termĭnum primum vincĭmus.
L. Excipĭte, hinc pendet victoria.

A. Errātum est: non præteriit pila lineam. Vicĭmus lusum

L. Gratŭlor vobis victoriam, et gaudeo nos jucunde adeo pomeridiānum hoc tempus transegisse.

P. Gaudēmus et nos parĭter. Verum advesperascit, et ludendo adeo defessus sum ut genua mihi labent lassitudĭne.

G. Insŭper vespĕra nos domum et ad musēa nostra revŏcat: abeāmus domum parĭter.

A. Abeāmus.

VAN TORRE, S. J.

73.—LUSUS VELITARIS.

Petrus, Paulus, alii decem.

Pet. Heus, heus! Adeste; suntne qui lusu velitāri cupiant nobiscum contendĕre?

Paul. Hic mihi lusus arrīdet præter cætĕros.

Jac. Etiam mihi, corpus exercet; famem exacuit.

And. Agĕdum, discurrendo obsonēmus famem.

Phil. Imo vero frigus depellāmus; totus algeo.

Pet. Totus æstuābis e vestigio, hoc in ludo te adde socium.

Phil. Addam enimvēro: eo accurrēbam.

Pet. Convenērunt sodāles bono numĕro: auspicēmur.

Paul. Nondum, etiam unus ad duodĕcim deest. Accersam ultimum: heus, Barnăba; unĭcus desiderātur collŭsor; placetne velitēmur curricŭlo?

Bar. Oppĭdo lassus sum ab hesterno certamĭne: vereor ut valeam.

Pet. Non meministin' clavum clavo, quod aiunt? Age, segnitiem execŭte.

Bar. Tentābo tua gratia: aggrediāmur.

Pet. Deămo te ob tuam illam facilitātem. Proxĭmum est ut duces partium eligāmus. Quos censētis strenuissĭmos, socii?

Bar. Tu Petre, alterius cohortis dux esto.

Pet. Quid si tu ipse, Bartholomæe?

Bar. Non ausim suscipĕre. Petrus, esto.

Thad. Nos Petro Paulum opponĭmus.

Paul. Metuo ne congressus sit impar. Tamen subībo aleam, tametsi Petrus sit cursor velocissĭmus.

Pet. Imo tu, Paule, cervum cursu antevŏlas.

Paul. Experiendum est. Sortiāmur quis commilitōnes prior elĭgat.

Pet. Fiat. Nummum in altum ejaculāre.

Paul. Utrum mavis faciem pronam an supīnam?

Pet. Euge! secus accĭdit, facie signātum latus pronum cecĭdit, et mihi ex sententia: mea est optio. Barnăbam mihi primum assūmo.

Paul. Contra statuo Bartholomæum.

Pet. Noster erit Jacōbus.

Paul. At meus sit Andrēas.

Pet. Thaddæe, accēde ad nos.

Paul. Vah! tu etiam, Simon, supĕres? quid te occŭlis? Te maxĭme cupĭo.

Pet. At ego, te, Philippe; præsto sis.

Paul. Nec Joannes aspernendus est; veniat.

Pet. Commilitōnes, horum uter est pedĭbus celerior?

Jac. Thomas longe est celerrĭmus.

Pet. Accēdat huc.

Paul. Tu, Matthæe, mihi es novissĭmus, sed non eris in cursu; te novĭmus.

Pet. Priusquam lusum auspicēmur, promulgentur hujus certamĭnis leges, ne quis harum ignārus noceat forte fortūnæ, dum prodesse voluĕrit.

Paul. Recte mones.

Pet. Lex *prima:* Intra castra quivis ab hostĭbus et ante et post excursiōnes tutus esto. *Secunda:* Qui prior ad lacessendum hostem e castris procurrit, eum si forte quis adversorium insĕquens attigĕrit, captīvus in hostiles carcĕres abducĭtur. *Tertia:* Tantisper captus apud hostes persistĭto; dum ejus commilitōnum alĭquis manum extensam aut alĭquam vestis ipsius partem attingat: tum ad suos liber ei redĭtus esto. *Quarta:* Hostis nullum ex hostĭbus, præter eum qui ante se proxĭme castris egressus est, legitĭme capĭto. *Quinta:* Si, dum fiunt excursiōnes, cohors altĕra statīva sua ab omni præsidio vacua relinquat, licĭte ab hostĭbus occupantur. *Sexta:* Interceptis castris aut virtūte aut dolo, item captis universis, victoria parta esto. *Septima:* Si qua controversia incidĕrit circa lusum, locus detur disquisitiōni. Intĕrim, ne qua fraus interveniat, omnes parĭter a lusiōne

abstinento. His legĭbus standum est cuilĭbet.

Paul. His legĭbus inchoēmus. Verum assignanda prius utrīque cohorti castra et carcĕres.

Pet. Nihil magnopĕre refert utro loco figāmus castra: tibi, Paule, eligendi optiōnem defĕro.

Paul. Quoniam defers, accipio. Nos ad hanc columnam statiōnem eligĭmus.

Pet. Nos ad illam ex adverso arbŏrem castra locabĭmus. Carcer esto noster istac columna tertia.

Paul. Noster porro istæc janua.

Pet. Vidĕsis, ut æquāli spatio carcer a statīvis vestris absit ac noster a nostris.

Paul. Nihil admŏdum est discrimĭnis.

Pet. Sane alĭquot passuum intervallo vidētur propior: tamen ex hoc tibi largiar.

Paul. Sit ita. In statiōnem quisque suam se recipiat, bonisque rem avĭbus ordiāmur.

Pet. Eia, Jacōbe, primus hostes lacesse; tu, Philippe, subsequĕre. Vos, observāte periclitantes.

Paul. Quo simul omnes ita proruĭtis? Vicissim excurrĭte.

Pet. Thoma, tu fer suppetias Barnăbæ: periclitātur: accelĕra. Quid hoc rei? Captīvus e nostris primus abducĭtur.

Th. Eum brevi in libertātem vindicavĕro.

And. Age, Barnăba, mea, tu, præda es: carcĕrem subi, hic consiste.

Bar. Variat et mutat vices fortūna.

Sim. At ego Philippum apprehendi; nec vult sequi in carcĕres.

Phil. Tetigistin' mei quidquam?

Sim. Tetĭgi vero.

Phil. Nego enimvēro.

Sim. Non ego tuum a tergo thorācem attĭgi.

Phil. Non, quod sensĕrim.

Sim. Proxĭme abĕrat ut manu te sistĕrem.

Phil. Non tibi assentior.

Sim. Quid altercatiōne est opus? spectatōres consulāmus.

Phil. Placet illōrum stabo judicio. Andrēa, exquīre.

And. Quid censētis, spectatōres? Non Simon tergo Philippum ad vestem attĭgit? Aiunt universi attigisse.

Sim. Sequĕre huc, age ad carcĕrem.

Pet. Tandem et vos primi lacessĭte: nos identĭdem excurrĭmus.

Paul. Euge, Petre, hac me insequĕre.

Pet. Haud feres impūne; non effugies.

Thom. Phillippe, tu ad captīvos advigĭla, ne quis eos inopināto libĕret.

Thad. Dixisti in futūrum? captīvos redūco.

Matt. Fit ab adversariis nobis injuria: peractis excursionĭbus suis non revertuntur in campum —Bartholomæe, legātus ad eos accēde: ludant legitĭme, vel a ludo desistant: nobis non placent fraudes.

Bar. Sic fecĕro. Heus, heus, socii, tutone mihi statiōnem vestram adīre licet?

Pet. Tuto. Quidnam rei est?

Bar. Nostri mala vos fide ludĕre assĕrunt.

Pet. Quid ita vero?

Bar. Quoniam intra statīva non regressi cursum repetĭtis.

Pet. Id si commissum est, nescio; in postĕrum, cavebĭtur. Agĕdum, commilitōnes, ludum redintegrēmus. Vivi jam estōte: nostra est victoria!—Viden' Barnăba; universos hostes e castris excurrisse? vacua occŭpa: sed quasi aliud agens, a tergo incautos circumvĕni.

Jac. Meus es, Bartholomæe.

Bar. Imo, Jacōbe, tu, meus. Posterior ego statiōne egressus sum; tu prior.

Jac. Non desĭnes jurgāre?

Bar. Non ipse desĭnes? Jamjam præteriens in castra redīvi, recens te insecūtus sum.

Jac. Quis vidit? Quem testāri potes?

Bar. Quemvis adstantium.

Jac. Ităne est, Thaddæe, ut dicit?

Th. Ita est, illi proxĭmus adĕram.

Bar. Dolo igĭtur malo usus est.

Jac. Dolus an virtus quis in hoste requīrat? Abi, sis ad carcĕres.

Paul. Alternis provocēmus: præcursōrem emittĭte etiam vos aliquando.

Pet. Ultĭmum emisĭmus Paulo prius.

Paul. Salva pace, Simon noster jamjam rediit: vix a cursu anĭmam trahit.

Pet. Quid rixāmur? Matthæe, fac unum curricŭlum. Vidēmur hostem metuĕre.

Matt. Hoc agam.

Paul. Tu ad eos una contende, Andrēa; sed a

fronte, ne ad Matthæum advertant a tergo insidiantem

Matt. Io triumphe! castra hostilia victor invāsi: capti estis ad unum omnes. Paule, quonam afficientur victi supplicio?

Paul. Dimittantur. Suffĭcit nobis victoriæ gloria.

Van Torre, s. j.

74.—Lusus Globorum Missilium Manu.

Andreas, Carolus.

A. Quid usque hæres in libris, Carŏle?

C. Quid potius agĕrem?

A. Ludendi veniam exoravĭmus, et cœlum invītat ad deambulandum: age, fruāmur tempŏre.

C. Placet: at tetrĭcum est nos solos excurrĕre.

A. Jam turmātim in campos excurrĕre grammatĭci: nos poscĭmur.

C. Quod lusos genus tractant in campis patentĭbus?

A. Alii pila certant; alii harpasto; quidam contendunt cursu: quidam sagittis avem petunt erectam in pertĭca: alios trahunt lusus alii.

C. Parum me exercui istiusmŏdi ludis: non placent.

A. Sunt in campis longa spatia et æquissĭma: mittāmus globos ad statūtum termĭnum.

C. In hoc certamĭne te mirum novi artifĭcem.

A. Non diffiteor: pluscŭlum me globis missilĭbus exercui: at tu validiōri es brachio.

C. Ut tu es, tentābo aleam; properēmus.

A. Hæc esset æquissĭma campi planities, et utrimque in seriem consĭtæ quercus æstum solis tempĕrant.
C. Hic ego fodiam scrobicŭlum.
A. Præstat defigĕre in terram stipĭtem; hunc qui minĭmo jactuum numĕro prior sua sphæra tetigĕrit, potiētur victoria.
C. Perplăcet. Incipio.
A. Imo sortiāmur.
C. Nihil intĕrest uter præcēdat.
A. Ego subsĕquar, tu jace.
C. Priōres tibi defĕro.
A. Admitto, observa. Bonum auspicium! jactus mihi primus bene longinquus est.
C. Meus longinquus quidem, sed non recta misi ad stipĭtem. Jam damnum resarciam: iterābo.
A. Heus! procurris plus æquo: consistendum est in sphæræ vestigio.
C. Sane vix altĕro ego jactu pertingam, quo tu primo, adeo me longe prævertis. Opus est virĭbus; exĕram totas quibus valeo. Quid tibi vidētur de hoc jactu?
A. Est profecto ingens.
C. Jam singŭli altĕrum jactum numerāmus. Tu tertium prior jace: nam meus est globus proprior termĭno.
A. Hoc si jactu tetigĕro, victor sum: eo collineābo.
C. Adhĭbe sane omnem industriam: sudābis satis, ut vel circa stipĭtem volvas; tantum distas.
A. Hem noster vehĕmens! ægre pervēnit ad medium.

C. Quid miri? in medio cursu globum impēgi in lapĭdem, quem te objecisse reor, ut globus offendĕret.

A. Scilĭcet. Nunc et ego tertium jaciam: adverte. Euge! victus es: tertio jactu stipĭtem attĭgi: te nondum etiam quarto.

C. Placetne a ludo desistĕre? nam vespĕra appĕtit, et prorsus anhēlo.

A. Quomŏdo? nunc primum ludus allubescit.

C. Tibi victōri credidĕrim; mihi victo, non item.

A. Quid metuis? habet et fortūna regressum.

C. Hac spe, dum licet per lucem, usque prosĕquar: altĕrum instituāmus lusum de integro.

Van Torre, s. j.

75.—Jactus Lapidum aut Discorum ad Metam.

Matthœus, Marcus, Lucas, Joannes.

Matt. Quo lusu hoc pomeridiāno tempŏre oblectabĭmur?

Marc. Ut nunc fert anni tempestas, lapĭdem mittāmus ad metam terræ defixam.

Matt. Non displĭcet. Adjungāmus nobis Lucam et Joannem.

Marc. Huc adeste, Luca et Joannes: placetne colludĕre?

L. Ea ipsa causa huc convenĭmus, vix sumpto bene prandio.

J. Sunt mihi lapĭdes duo percommŏdi.

Matt. Ego mihi quæro et ægre invenio.

J. Ego te altĕro meōrum dono: accĭpe. Experīre an commŏdus sit.

Matt. Habeo gratiam. Ego et Marcus una in vos certabĭmus.

L. Per nos licet, agĕsis, vos priōres jacĭte.

Matt. Auspicābor. Faxit Deus ut felicĭter cedat. Ohe? optime cecĭdit.

J. Brevi te hoc lapĭde prætervertĕro.

Matt. Hac lingua, existĭmo.

J. Etiam hac manu.

Matt. Accēdis, fateor; non tamen prætervertisti me. Et tu fac adjicias, Marce; nullo negotio vincēmus duōbus. Huc in pedis mei jace vestigium, aut inter utrumque hunc lapĭdem.

Marc. Tentābo si quid potĕro.

Matt. O jactum optĭmum et commendandum! Vicĭmus duōbus.

L. Ad opposĭtam metam tantumdem et nos præstabĭmus.

Matt. Istum perverte jactum, si potes.

L. Eia! lapis meus adhæret metæ.

Matt. Meus item est proxĭmus.

L. Sed longiōre intervallo.

Matt. Metiāmur.

L. Cedo virgŭlam, aut stramen alĭquod, Marce, ut metiar.

Matt. Dum arēnam decŭtis, furtim protrūdis lapidem tuum. Flatu pulvis dimovendus erat.

L. Salva pace tua nondum etiam lapĭdem attĭgi.

Matt. Viden'? nihil est discrimĭnis. Vis redintegrāre jactum?

L. Nolo: sed dijudĭcent arbĭtri. Accēde huc aliquantisper, Laurenti: lapĭdum horum uter est metæ vicinior?

Laur. Vultis meo stare judicio?

Matt. Stabĭmus.

Laur. Quantum visu assĕquor, est ille propinquior.

L. Nonne dixĕram? Tu Joannes, nunc, si possis, hunc depellĭto; et primas tenebĭmus.

J. Metuo ne dum Matthæi peto lapĭdem, una tuum disjiciam.

L. Audāces fortūna juvat. Ne metue. Malum! sunt tibi vires ergo? Quin adjĭcis?

J. Timĭda manu misi ob pericŭlum.

L. Inepte meticulōsus es.

Matt. Hunc si prætervertĕris, Marce, te virum præstitĕris. Successit. Ejus lapis minĭmum palmo propinquior est omnĭbus. Tota nostra est victoria.

Pontanus, s. j.

76.—Ludus Lapidum Orbiculatorum ad Metas.

Basilius, Carolus, Daniel, Eusebius.

B. Quid hic sessitāmus et marcēmus otio? Quin aggredĭmur ad ludendum? quandoquĭdem ea nobis a Doctōre facta est copia.

C. Id ipsum in pectŏre volutābam meo, quomŏdo hunc diem ludis jocisque conderēmus, et mirābar te quiescĕre tamdiu potuisse

qui lusōrum *alpha* sis, et qui nunquam æque beātus tibi videāre atque cum ludo das opĕram.

D. Ludāmus cum hilaritudĭne.

E. Et quem ludum? nam ad victoriam non parum apud me intĕrest: neque enim trecentis in genĕrĭbus exercitātum me possum affirmāre.

B. Nucĭbus ludāmus, si vultis.

C. Immo pila. Quid ait Carŏlus?

D. Neutro, sed par impar, idque aut acicŭlis aut globŭlis.

E. Si me audiātis, optĭmam formam repĕri.

D. Nempe tibi optĭmam.

E. Et vobis, si perīte luserĭtis.

B. Dic sodes.

E. Jactus lapĭdum ad conum, seu metam, probātur mî ante omnes.

C. Qua causa?

E. Usitatissĭmus est candidātis litterārum: exercet corpus, et casui non est tam subjectus quam alii: nam artificio quodam contorquendus et emittendus est lapis, si gestias vincĕre: casus vel numquam vel perrāro te adjuvābit.

B. Fiat petāmus scopum jaciendis lapidĭbus: vos pro se quisque lapĭdes deligĭte, ego hunc mihi rotundando accomodābo.

D. Lapĭdes quidem sat multi: at inepti, at nimis aspĕri, at magni et inæquāles.

E. Quin tu me imitāris, ut ego lapicīdam pulchre imĭtor.

C. Hui, quam elegantem et appositum invēni?

E. Invideo tibi; nihilomĭnus quod tu a lapĭde, id ego a dextra mea sumam.
B. Adeste ocŭlis, jam ego experiar meum.
E. Perbĕne cadit
C. Metas depangāmus. Tu hanc, Eusĕbi, ego istam.
D. At enim quot passĭbus unam abesse placet ab altĕra, quod intervallum neve nimis breve, neve nimis longum fiat? Hoc etĕnim incommŏdo est debiliorĭbus, illud valentĭbus.
B. Quindĕcim passus mei intersint, nisi aliud videātur.
C. Agĕdum, metīre spatium.
B. Unus, duo, tres, quatuor, etc.
D. Quīnam erunt sodāles inter se?
E. Mox sciēmus. Jacĭte singŭli. Metæ proxĭmi sodāles sunto; remotiōres simil̆ter. Ego præībo. Quod Deus bene fortūnet.
B. Sequor.
E. A me stabis: bonum omen victoriæ. Daniel et Carŏlus sociabuntur sibi.
D. Quid si metam attigĕro!
B. Non attinges.
D. Velis, nolis, attĭgi. Jam tu cede mihi partes tuas, Basĭli.
C. Si ab ultĭmo incipies, patet me primum fore.
E. Ita est: sodālis meus est Daniel; tuus, Carŏle, Basilius.
C. Quotum ad numĕrum ascendendum censētis, ut sit perfecta victoria?
C. Ad septenarium.
B. Ad octonarium.
D. Octonarius igĭtur sit palmarius.
C. Ecquod præmium dabĭtur victorĭbus?

B. Qui victi fuĕrint victorĭbus jentacŭlum solvent.
C. D. E. Honestum præmium.
E. Initium nos facĭmus. Quod felix faustumque sit. Adversarius alter mihi succēdet, ne continenter ludāmus sodāles.
B. Novĭmus morem. Ergo lude jam aut tu Basĭli, aut tu Carŏle.
C. Ecce.
D. Quo pacto tu Eusebium, eōdem ego te superābo.
C. Non superasti. Rade metam, Basĭli, si potes. Docte. Duo numerāmus.
D. Nunc prior jace, Carŏle.
C. Bene.
E. Melius.
B. Optĭme.
D. Cum suprēmo evasĕro superior, quid dicam, nisi bona pace Grammaticōrum, optimissĭme? Jam numerāmus unum.
C. Unum numerāri qui potest?
D. In cruciātum sophista. Procēdat jactus tertius. Proh! manu fugit lapis; itĕrum jaciendum est.
B. Non patiēmur.
E. Lex hunc ludum ludentium sanxit, ut si quis imprūdens jecĕrit, aut si dimidiātum spatium non transmisĕrit, resūmat lapĭdem, ac de intĕgro jaciat
C. Gerāmus morem illis: aliōqui par pari refĕrent, quod nos mordēbit.
B. Lude rursum.
D. Non me pœnĭtet iteratiōnis hujus.
B. At jam pœnitēbit.

E. Ha, ha, cernĭte, obsĕcro, quam scite saliat lapis Basilii. Excĭpe socium Carŏle.

D. Ohe, lapis tuus, Carŏle, æmulātur rotam. Quot millia curret? Restas solus, Eusĕbi. Esto vir fortis. Vicĭmus. Quantum numĕrum obtinebāmus antea? Heus, Carŏle, ecquid ternarius potest numerāri? Nam paulo ante monas non potĕrat.

C. Longe abest ternarius ab octonario.

E. Quotum vos adepti?

B. Binarium.

D. Vide mihi hunc, et vince, si queas, Basĭli.

B. Vincam.

C. Si tu deinceps ita vicĕris, nos jentacŭlum perdidĭmus.

B. Papæ, quantum a meta disto?

D. Est locus, Eusĕbi; appropinqua.

E. En.

D. Nostra est palma.

C. Nostra est.

D. Nostra est profecto. Quo pignŏre certas mecum, Carŏle?

C. Tres ligŭlas, quas optĭmas habeo, depōno.

D. Ego istum torŭlum de pileo.

B. Circumspiciāmus mensūram, vimen, culmum aut tale quid.

E. Ecce mensūram.

C. Metiāmur.

E. Fallis, o mensor.

C. Fallĕris, non fallo.

E. Sine, metiar ego.

C. Cape.

E. Vidētis nos vicisse?

B. Vix tanto præcedĭtis, quantum et præsegmen unguis.
E. Et falsum autŭmas, et parvi refert quanto, dum antecedāmus modo: siquĭdem non is victor declarātur, qui valde multum vincit, sed qui vincit.
B. Habetōte quod habētis, nos spem necdum ejecĭmus.
D. Ipsa spes mera est audacia. Incĭpe, Eusĕbi.
E. O jactum faustissĭmum!
B. O infelīcem jactum meum! Nisi tu, Carŏle, doctius ludis, propemŏdum actum erit de nobis. Nos misĕri, jam isti septem numerābunt.
E. Io, triumphe?
D. En septem; et nunc meus finem dabit. Dedit.
B. Cur?
D. Accurre, aspĭce, ipsi metæ incumbit.
C. Ego dejiciam.
E. Si velle esset efficĕre. Jecit, nihil promōvit. Jentacŭlum, jentacŭlum.
B. et C. Solvēmus; ne clama, Stentor.

PONTANUS, S. J.

77.—LUDUS NUCUM.

Flavius, Dionysius, Sylvanus, Crispulus.

F. Adeste, sodāles, ego istam ollŭlam a coquo, vetĕrem et remōsam exorāvi, ut luderēmus nucĭbus.
D. Quid ad hoc ollis egēmus?

S. Miror istum lusōrem ollarium.
C. More antīquo recepto ludāmus: impinge hanc ollam pariĕti.
F. Tibi pugnum facilius ac libentius in os impegĕrim. Præceptor me novum quemdam lusum docuit: eum jam vos docēbo: discētis nullo negotio.
C. Ergo doce.
L. Unusquisque de collusorĭbus impōnit in olla duas, tres quatuorve nuces, quot denĭque voluĕrit. Post humi collocātur; commūni consensu meta statuĭtur, a qua unusquisque os ollæ ter aut quater nuce petit vicissim, et eo ordĭne ac loco quem quisque sortītus fuĕrit. Juglande ab olla ad metam provolūta, proxĭmus metæ sit primus, huic vicinior secundus et ita deinceps.
S. Quid amplius?
F. Qui vel solus, vel sæpius suas nuces injecĕrit, auferet omnes quæ in olla reperiuntur.
C. Agĭte ita ludāmus.
D. Duas impōno?
F. Nos similĭter.
S. Juglans altĕra de tuis est vitiōsa, quia mucĭda.
G. Ecce aliam. Hujus ego nucleum statim comĕdam, tibi relinquam putamĭna.
S. Devŏra hæc quoque.
F. Hic ollam depōno: hic erit meta quinque meōrum passuum intervallo.
C. Ita quinque passuum.
F. Nunc sortiāmur vices. En ego metæ proxĭmus.
D. Ego te propior.
S. Ego te.

C. Ego omnĭbus.
F. Est igĭtur princeps Crispŭlus, alter Sylvānus, tertius Dionysius, postrēmus ego.
C. Proh? aberrāvi.
S. Ansam tetĭgi.
D. Meam injēci.
F. Et ego meam. Lude, mi Crispŭle, et perde rursus jactum tuum.
C. Itĕrum errāvi.
F. Divinābam hoc fore.
S. Vidisti! injēci meam.
D. Heu! infaustus fui hoc jactu.
F. Ecce duas nuces intus jam habeo, spero victoriam.
C. En tertia intus est. Sed quid hoc prodest?
S. Itĕrum intrāvi. Nisi tu, Flavi, tertiam injecĕris, erĭmus pares, ac præter alios quartum aut quintum etiam jaciēmus, donec penes altĕrum victoria fuĕrit. Mitte nucem, Dionysi.
D. Possum ego, favente fortūna, secundam injicĕre. et aberrāre Flavius ad hac ultĭma petitiōne sua; tum ego utrīque vestrum ero par, et palma nullius.
F. Si potes; oho! oho! errasti. Tertia, tertia est intus; omnes nuces meæ sunt. Octo depositæ initio, injectæ a me tres, a Crispŭlo una, a Sylvāno duæ, a Dionysio una: quindĕcim nuces, e quibus quinque meæ, decem vestræ. Prǣmium igĭtur decem nuces. Io triumphe! Domi sciūrum alo cui hodie cœnam dabo largissĭmam. Hem, istuc mihi certum erat.

PONTANUS, S. J.

78.—Ludus Trudicularis.

Anselmus, Blasius, Gilbertus, Hilarius, Julianus, Morinus.

A. Placetne trudicŭlis ludĕre?
B. Placet quidem, at seni sumus.
G. Quid tum!
B. An terni certāre in ternos possīmus?
G. Cur non?
H. Id quidem facĭle; expeditius tamen fuĕrit geminōrum certāmen in gemĭnos instituĕre: relĭqui autem duo sponsiōne certent.
J. Ego quidem hoc pugnæ genus subībo lubens; sum enim in hoc ludo plane rudis.
M. Ego vero, sat mihi videor perītus: at cum aperta hodie mihi fuĕrit dextĕri vena brachii, prudens abstinēbo.
A. Eāmus ergo; hanc ingrediāmur domum duplĭci celebrātam trudiculāri arca. Ad infĕram accedāmus.
B. Plurĭma huic insunt vitia.
A. Nihil refert: solertiæ est peritiæque ludentium, vitiis hujus genĕris abūti ad victoriam.
B. Id ei proclīve fuĕrit, qui illa norit; nosti autem tu, qui frequens trivisti hunc ludum.
A. Non admŏdum frequens.
G. Expedīte trudicŭlas et pilas.
A. Ecce.
H. Pilæ suntne ex ebŏre?
J. Numquid vides?

H. Non videntur quidem certe, nec satis rotundæ sunt.
A. Quam voles elĭge tibi; datur optio.
B. Nos ambo vos ambos habeāmus adversarios.
G. Placet: at quo certēmus præmio?
H. Merenda a victis victorĭbus persolvenda.
B. Per me non stetĕrit.
A. At ego malim certāre pecunia.
G. Non abnuo, juxta habeo; quanta vero pecunia?
A. Florēno uno.
B. Deponāmus igĭtur: en depōno prior.
A. Agĕdum, auspicēmur. Trajēci, transii.
G. Transmissūrum me quoque spero æque felicĭter.
B. Perverse trajecisti, transmisisti.
G. Errōrem brevi correxĕro.
H. Primas sum assecūtus; bene est.
B. Vah? quid fecisti? dedisti te in prædam: objecisti te ĭpse discrimĭni.
A. Succēdes me in tutum, si placet.
G. Sane quidem, ni prius te compingam in fornĭcem. Hei! in ipsa fundŭlæ ora hæsit globŭlus.
J. Nempe quia nihil pene declivitātis est illam ad orcam.
M. Adversarii loco pulsi opportūno ad transĭtum, locum ipsum, si potes, occŭpa.
B. Non est mihi intĕgrum; expedītus non sum; in arctum sum redactus.
A. Te mox expediam; vades per me liber.
G. At tu constitue te commŏde in loca ad transĭtum, aut objĭce te ipsi metŭlæ.
H. Conābor quidem.
J. Proh! quam lusisti imperīte! te ipse conjecisti in angustias.

B. A scopo deerrāvi.
M. Trude loco hunc globŭlum.
J. Tu autem illum perstringe levĭter.
A. Tu vero repercussum hunc emŏve.
G. Ignoscat tibi Deus, attigisti.
A. Quid ages? frustrantur illīsi margĭnes.
H. En præcipĭtat, in barăthrum ruit.
G. Heu! quid egi? illam trudendo pilam me detrūsi in latomias.
J. Ad illius globum collinea, totus patet.
M. Heus! pede continge terram... Non pervēnit.
A. Longinquiōres petĕre non valeo globos.
G. En tibi, repercussum hunc loco pello.
B. Ducis pilam.
H. Ictum iterasti. Palmam amittes.
A. Immo semel ici.
B. Clavŭlæ cauda hic utendum.
A. Hinc illum dejĭce.
M. Præclārum, vero fortuĭtum casum!
G. Tota, si possim, area ejus exturbābo globum.
J. Tibi sors obsecundat; manum regit, cum pilam trudis.
B. Illum impĕte.
A. In tuto est: ictui obnoxium non habeo.
B. Ad illum, inquam, qua patet, ictum destĭna.
G. En illum intus. Vicĭmus.

Van Torre, s. j.

79.—Excursus in Glaciem.

Bernardus, Modestus, Dominicus.

B. Etiamnum assĭdes foco, Modeste?
M. Scilĭcet, ita nunc fert anni tempestas.
B. Fateor, est frigus intensum atque horrĭdum; verum alio modo quam ad ignem residendo, juvĕnes calefiĕri decet, si quando premantur frigŏre.
M. Quo pacto igĭtur?
B. Appetāmus invĭcem pilis niveis.
M. Nempe ut mihi ocŭlum excutias, an mactes etiam, si capĭtis tempŏra impegĕris.
B. Absit a me tantum flagitium.
M. Non de industria id facies, scio; sed ita cadet forte fortūna.
B. Lubrĭcum ergo per glaciem agitēmus cursum: toti ocius incaluerĭmus.
M. Ægre me eo pellicies hodie.
B. Quidni?
M. Timeo ut glacies sit satis firma.
B. Ne dubĭta, furens enim spirat ventus, quo facillĭme aqua constringĭtur.
M. Omnia dein vivaria nive obtecta sunt.
B. Venti dissipārunt nivem. Novi ubi pateat ampla planities: agĕdum comitāre me.
M. Quoniam tam amīce instas, comitābor. Sed muniāmus manus chirothēcis; alias obrigescunt frigŏre.
B. Manus meæ patientes sunt frigŏris: tamen induam chirothēcas.

M. Nostin' per glaciem discurrĕre callopodiis ferrātis?

B. Velocissĭme: dextrorsum, sinistrorsum, recta, oblīque, in circŭlum; nunc utrōque pede. nunc altĕro tantum.

M. Tiro admŏdum in hac ego sum arte, nec adeo satis audax, ut incēdam per glaciem: metuo ne glacies mihi fallat vestigia.

B. Cur non tibi compăras calceos soleis clavātis? quantumcumque sit glacies lubrĭca, inambulābis tutissĭme.

M. Atque ecce obvium commōde habēmus Dominĭcum. Is se nobis adjunget tertium. Primum, salve Dominĭce.

D. Et vos tantumdem.

M. Credo te glacie domum reverti.

D. Glaciem ego conscendĕre numquam soleo. Vereor, ne mihi cadendo cerĕbrum diminuam, et brachia frangam vel crus, aut luxem alĭquod membrum.

B. Nimium es meticulōsus.

D. Non temĕre est quod ita metuam. Modo præterīvi vivarium quod in proxĭmo est: alĭquos gravissĭme labentes conspexi de ripa, adeo, inquam, gravĭter, ut glacies crepitāret atque in formam stellæ rimas agĕret. Malo me in atrio nostro calefacĕre flagellis agitando trochum.

B. At nos excursu in glaciem. Vale.

Van Torre, s. j.

80.—Mensis Marianus.

P. *Præfectus rerum spiritualium ingreditur in scholam Humanitatis, ubi pie celebratur mensis Marianus. Adsunt intus Vedastus et Fabius, eximii hujus scholæ discipuli; accedit postea Octavius.*

P. Salvēte quotquot estis... et certe nemo est!

V. Salvus sis R. Pater. Re quidem vera, præter nos, nemo est.

P. O bone vir, te non aspexĕram... Ain' tu? Nemo est... Hui, *In solis tu mihi turba locis...*

V. Honor sit aurĭbus?

P. Minĭme.

V. Heus! quemnam virum me judĭcas, Pater? Æra distant lupīnis tamen. At quæ te via nostram in scholam tam feliciter reportat? Numquid velis Magistri vices explēre?

P. Quidni?

V. Quia hoc si affectas, Pater, vereor ne pervicācem atque malam suscipias provinciam... quanquam nos aures tibi sat elegantes afferēmus.

P. O facēte dictum! tamen a malitia non discēdis; hoc tandem cognōvi, recocte vir; latĕrem crudum lavo.

V. Bona verba, quæso, Pater. At, amābo, quæ tibi causa viæ est? An opĕra mea eges? En tuus sum mancipio et nexu.

P. Nostras forte per aures fama venit de vestra in sanctam Virgĭnem ædicŭla.

F. Nec mirum! scilĭcet res increbuit proverbio.

P. Ergo rumōre commōtus, mirāri cupiēbam illud ipsum sacellum, quod, nisi ne me omnia fallunt, optĭme se mihi offert; illud est forsan?
F. Admŏdum, R. Pater.
V. At, ut vides, fecĭmus pro nostra virīli parte; non tam pulchrum quam quantum voluissēmus, sed

Non ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar.

P. Haud ita, quæso; pulchrum, imo pulcherrĭmum... Suo marte quidem, nec sane aquam perdidēre juvĕnes; respondet opĕræ fructus. Pulchrum, pulchrum...
V. Pulchrum, pulchrum dicam? cur rixēmur de lana caprīna? nimīrum cum sit ad laudem.
P. Vestram jam pietātem in Josēphum probastis, et Marīa certe digna est quæ sic excolātur. Miror quidem, charissĭme, vestrum ingenium. Decent valde ornamenta. Attămen, opīnor, melius convenīret textūra cærulea quam illa rubra: non enim est color virgineus.
F. At, Pater, Marīa est regīna martyrum... Quamobrem...
P. Ut lubet; sit ita. Cætĕra belle se habent; pulchrum, pulchrum dicam... At hæc, o Bone?
V. Oh! pulcherrĭmum.
P. Corōna aurea non sat convĕnit.
V. Fateor equĭdem.
P. Lepidior sane si fuisset e cyaneis florĭbus.
V. Hoc erat in votis, nec in nobis peccātum hæret; sed *pleno non turget sacculus ore.*
P. Fascicŭlus iste ad dextram...

F. Quid tibi vidētur?
P. Lepĭdi flores, venusti, Et Angĕli quoque citharīzant, o res pulchra!
F. Et ille ad sinistram thuribŭlo ornātus?
P. Ad unguem factus, ad unguem... Quid hoc rei est?

Tot tibi sunt dotes, Joseph, quot sidera cœli.

Cur Joseph? *Virgo*, bene decet, at *Joseph* non erat hic locus.
V. O Pater, putasne alĭquid simultātis Marīam in Josēphum habēre quod sub pedes nomen ejus habeat, et clientium vota quasi primus accipĕre videātur? Hīnc facilius nobis *apparebit beata pleno copia cornu.* Et illud AVE MARIA?
P. Affăbre factum et satis belle adumbrātum. Sed imprīmis hoc stratum gramineum miror, sertum etiam atque pineas nuces..., tantum illud Horatiānum deest ut

Obliquo laboret
Lympha fugax trepidare rivo.

F. Quidni etiam?

In reducta valle mugientium
Prospectare errantes greges.

V. Vel alio colōre:

*Αειδον κόρυδοι καί ἀχανθίδες, ἔστενε τρυγώ.
πωτῶντο ξουθαί περὶ πίδακες ἀμφί μέλισσαι.

P. Fugio, fugio, hei! recitātor acerbe. Numquam tibi hærēbit aqua.

V. Poētas quotidie evolvo, hinc poētæ ad manum.

> *Navita de ventis, de bobus narrat arator;*
> *Enumerat miles vulnera, pastor oves.*

P. Pergĭte, pergĭte, o Boni; *Nocturna versate manu, versate diurna;* et, quod satius est, maxĭmo semper in amōre Virgĭnem habeātis. Ut bene nosti, cum quis dilĭgit Marīam, huic certe omnia ad votum succēdunt.

F. Et profecto quidem in anĭmis est; imo etiam pietātem cultumque adversus Marīam, semper et assidua contentiōne promovēre avēmus.

P. Belle, optĭme; nimīrum in gymnasio apud condiscipŭlos.

F. Quæ res, si quidquam credo tentamentis, suam habet difficultātem.

P. Eo magis piĕtas fovenda.

F. Quomŏdo, autem, pater, res peragenda est, ut recte procēdat?

P. Quomŏdo? Dextra lævaque; modo sermōne et modo factis, et non tam sermōne quam factis.—At quid istud est? Quid sibi volunt istæ tabulæ? Oh! Oh! carmĭna proscribuntur.

V. Ita, carmĭna. Id munĕris nobis imposuit Magister ut sua quisque vice in laudem Deipăræ alĭquid poeseos conficiāmus.

F. Quotidie etiam per mensem Mariānum duo e scholæ discipŭlis lectiōnes in honōrem Matris recĭtant.
P. Pie excogitātum, optĭme.—Sertum poetĭcum mihi vidētur esse.
F. Ita, Pater.
V. Invitatiōnem ad flores finxit Marcolphus.

Sertum poeticum ad immaculatam Virginem.

Invitatio ad flores.

Jam fugat tristem Boream jocosus
Vectus auratis Zephyrus quadrigis,
Ore dum campis tepido remulcet
    Veris honores.

Necte primas, flos violæ, corollas,
Qui sub herbarum rediviva rides.
Strata, nec jam me fugies cruentus
    Flos Cythereæ:

Nec tu amans solis, Cyanus, tepentis,
Nec decus campi niveum, coruscans
Lilium; matri referam nitentes
    Munera flores.

Marcolphus.

P. Et sane perpolītum opus dedit Marcolphus.—Primum lacum tenet viŏla...

Viola.

Veris amor, Zephyri soboles et primula campi,
  Multas ambrosio traxit odore manus.
Multi me pueri, multæ optavere puellæ;
  Nulla tamen lædent, nulla labella comam.
Te viridans gramen, te desero, rivule vallis,
  Quo mihi cærulæa gratia fronte latet.
Ad divos violæ volat en festiva corolla,
  Virginis en humilis rite superbit apex.

GAUDENTIUS.

P. Redŏlet vero Catulli lepōrem et gratiam!
V. Immo etiam Catullum imitātus est, Pater. Ita apud auctōrem:

Multi illum pueri, multæ optavere puellæ
Idem, quum tenui carptus defloruit ungui,
Nulli illum pueri, nullæ optavere puellæ.

P. Haud stulte locum usurpāvit. Ad rem redeunt assumpta verba. Nunc ad rosam. Hoho! Eucharius etiam conscendit equum,

Rosa.

Veris honor, solis fragrans ridentis occelus,
  En tibi virgineas roscida pando genas.
Nec viridi timeas Matris me nectere serto,
  Innuba dum roseas explico veris opes.
Muneribus gratum nitidis ornare sacellum,
  Purpureasque comas usque dicare juvat.

Pallida sed rutilis videor languere corollis,
  Nam Mariæ superat fulgura castus amor.

EUCHARIUS.

P. Optĭme etiam...
V. At imprīmis degustandum est carmen Fabii.
P. Ah! Cyănum suscēpit,

Cyanus.

Si sævit Boreas, aut urit Sirius agros,
  Me gracilem servat, me seges alma fovet;
Aut nubes, pluvium si se dissolvit in imbrem.
  Cæruleos segetis tegmine mergo sinus.
Matrem sic infans, blandi seges aurea cœli,
  Servat, sic Matris pectora casta fovet.
Floribus hinc frontem Cyanum redimire juvabit,
  Hinc decet et meritum cingere flore caput.

FABIUS.

P. Luculentur sane. O noster Fabi... *Proxima P.œbi versibus ille facit!* Pergĭte, pergĭte, juvĕnes. Quis autem partes *Lilii* aget?
F. Pigmenius vespĕre tradet suum carmen.
V. Et cras Fuscŭlus debet nectĕre sertum alcaĭcis.
P. Et tu nihil habes? Num omnīno vacuus eris?
V. *Sunt et mihi carmina; me quoque dicunt*
Vatem pastores; sed non ego credulus illis;
Nam neque adhuc Maria videor, nec dicere Matre
Digna, sed argutos inter strepere anser olores.

P Cedo carmĭna, vel tute ipse, si placet, legas.

Diva Virgo P. Præfectum studiorum alloquitur dum in schola præest concertationi.

Quos tacitum cernis juvenes consistere in orbem,
Hic pietate Deam me, Dominamque colunt.
Assidui Matris certant ornare sacellum,
Gratis et manibus munera parva ferunt.
Arboribus vix forma redit seu gratia campis,
Ornatuque solum versicolore nitet;
Vix humiles tepidis violæ nascuntur in arvis,
Occultumque caput detegit almus odor:
Tunc varios nectunt flores per gramina ruris,
Et veris præbent florida serta mihi,
Aram nec teneris ab ovilibus imbuit agnus,
Sanguine nec tauri tingitur ara mihi;
Aurea sed pietas juvenes conducit ad aram,
Quo veniunt puro fundere corde preces.
Virgo casta fovet; Divos manus integra furto,
Compositique juvant nescia corda doli.
Ut mites igitur defendit pampinus uvas,
Grate sic juvenes Mater amore tegit;
Aut ovibus qualis dum servat ovilia pastor,
Talis erit quoque eis, me duce, certa quies.
Hinc adeo tristes, procul hinc discedite curæ,
Criminis hinc ultrix tuque facesse, metus.
Sed pax, castus honor, pietas et copia risus,
Hanc ornent sedem, munera sintque bonis.

VEDASTUS.

P. *Pastores, hedera crescentem ornate poetam.*
F. Ecce tibi Octavium.

O. O salve, dulcissĭme rerum.
P. Salve, R. P.; salvēte omnes.
F. V. Salvum te venīre gaudēmus.
P. Poētam sane comperĭmus. Tune solus carmine vacuus?
O. Conāri licuit; at non omnĭbus fas est attingĕre metam. Ex Anacreonte floscŭlum juvat decerpĕre; recte an secus, lis sub judĭce.
P. Audiāmus igĭtur Anacreontis æmŭlum.

In Columbulum Deiparæ.

VIATOR.

Quo mellite Columbule,
Quo te penna citum rapit?
Unde et munera balsami,
Unde et myrrhea præpeti
Cursu fundis in aera?
Quæ mens quis te agit impetus.

COLUMBULUS.

Tecti Virginis incola
Tectum Virginis advolo.
Natum collibus in Seïr
Matri me socium piæ
Castus discipulus dedit,
Cui me mittere nuntium
Gaudet et Virgo puerpera.

Aiunt me reducem modo
MARIÆ vacuum fore
Vinculis. Ast ego suavius,
Mira sorte beatior,
MARIÆ usque jugum feram.
Quid me culmina montium,
Quid me stagna virentia
Jam lustrāre juvat? pedem,
Arvis pabula quæritans,
Vellem sistere frondibus!
At nunc Virginis e manu
Lætas ore peto dapes,
Necnon et calicem bibens
Quem libat prior, alite
Penna Virgineam super
Frontem ludere gestio.
Et mox ambrosio in sinu,
Sub velo latitans, fruor
Somni munere lacteo.
Dixi, pergo viam, puer,
Indulgens nimium tibi
Jam cornice loquacior.

P. Perbelle omnīno. Arduum sane mihi foret decerněre cuinam ex vobis palma debeātur; ratum tamen habeo carmĭna omnium Deipăræ grata fore atque acceptissĭma.—En quod ego adhibui dum in gymnasio M***, apud puerŭlos, magisterium agěrem. Male rem fortunābant nisus et industria docendi. Gens enim hujusmŏdi levissĭma est, legis impatiens omnique pigritia ornatissĭma. Quadam die ita mecum: Adhortatio et

pœnæ nihil promŏvent. Quot ego præcepta dedi! Quam multa de pretio tempŏris, de informando littĕris ingenio, de laude humanitātis disciplīnæ locūtus sum! At frustra; in ventum vires quam plurĭmum effundo. Fraude nunc proficiendum est, pia scilĭcet. Tum ad juvĕnes: "Migrābit de cœlo hodie ut inter vos veniat Marīa benignissĭma Virgo Mater Dei." Mirāri omnes. "Quid vero?" Conclāmant. Tunc ita pergo; "Et cœlo descendet Regīna Angelōrum; imo vero subsellia lustrābit, et per hebdomădem vicissim ante unumquemque vestrûm consistet. Tempŏre autem quo quisque ante se sedentem possidēbit Matrem benignam, omni honōre eam prosequātur. Absint igĭtur intempestīva garrulĭtas et nugatoriæ artes. Væ vafellis; ne peregrinentur aures, ad studium, intentus anĭmus et ingenuĭtas prodeant." Plausum impertit puerīlis turba; arrīdet proposĭtum; nec ultra expectatio; sortitiōneque facta, signum Marīæ, corōna adornātum, admōtis utrinque florĭbus, in subsellio rite constituĭtur. Hinc mirum in modum calēre reverentia, silentium et quædam inaudīta æmulatio ad studium.

F. O consilium sane lepĭdum!

V. Laute ac fauste, Pater. Res ita mihi arrīdet, ut quam citissĭme experīri in anĭmo sit. Fingam enim mihimet Virgĭnem adstāre in schola, ac inde Magistri explanationĭbus anĭmum et aures attentius adhibēbo.

P. Optĭme, o bone vir... sed eccum hoc? jam cesso

abīre. Pro tua malitia, Vedaste, hoc mihi pœnārum dabis ut quotidie pro me Marīam ores dulcissĭmam matrem.—Nec tamen non possum quin laudem vestrum opus... et carmĭna etiam.

Este salutati tempus in omne mihi.

F. V. O. Reverentiæ vestræ fausta quæque adprecāmur omnes.

SENTENTIAE SELECTAE.

CHOICE THOUGHTS.

SENTENTIÆ SELECTÆ PUBLII SYRI.

Ab alio expectes alteri quod feceris.
What you do to others, that, expect from them.

Absentem lædit cum ebrio qui litigat.
Who quarrels with a drunken man, encounters an absent foe.

Ad duo festinans, neutrum bene peregeris.
Who tries to do two things at a time, will do neither well.

Arbore dejecta, ligna quivis colligit.
Once the tree is fallen, all may gather the wood.

Arcum intensio frangit, animum remissio.
Tension weakens the bow, idleness the mind.

Avarum irritat, non satiat pecunia.
Money serves not to satiate, but to increase the miser's desires.

Bene cogitata sæpe ceciderunt male.
The best laid plans go oft awry.

Beneficiorum calcar animus gratus est.
Gratitude stimulates the giver.

Benefactis proxime ad Deos accedimus.
Through kindness do we come nearest to the gods.

Beneficium accipere, libertatem est vendere.
To accept a favor, is to sell one's liberty.

Bis vincit, qui se vincit in victoria.
He who conquers himself in the hour of victory is twice a conqueror.

Cogit rogando, quum rogat potentior.
Requests are commands when he who entreats stands above us.

Camelus, cupiens cornua, aures perdidit.
The camel desirous of horns, lost his ears.

Consultor homini tempus utilissimus.
Time is man's best counsellor.

Crudelis est in re adversa objurgatio.
Reproaches are cruel in adversity.

Cuivis dolori remedium est patientia.
Patience is a cure for all ills.

Cui plus licet quam par est, plus vult quam licet.
He who is allowed more than is right, wants more than is allowed.

Deo favente, naviges vel vimine.
When God is with you, you may put to sea on a reed.

Dies quandoque noverca, quandoque est parens.
One day treats us a mother, another as a stepdame.

Discipulus est priori posterior dies.
To-day profits by yesterday's lesson.

Divisus ignis extinguetur celerius.
A fire that is not widespread is easily extinguished.

Dulce etiam fugites quod fieri amarum potest.
Shun, although it be sweet, what may become bitter.

Duplicatur bonitas, simul accessit celeritas.
Kindness is doubled when allied with promptness.

Equo currenti non opus calcaribus.
A fleet horse needs no spur.

Exire magnus ex tugurio vir potest.
A great man may come from an humble dwelling.

Ferrum, dum in igne candet, cudendum est.
Strike the iron while it is hot.

Formosa facies muta commendatio est.
A prepossessing countenance is a silent recommendation.

Fortuna vitrea; tum quum splendet, frangitur.
Fortune, like glass, is brilliant and fragile.

Geminat peccatum quem delicti non pudet.
Not to blush at one's fault, is to double it.

Gravior est inimicus qui latet in pectore.
Our greatest enemy is the one that lurks within our own breast.

Excelsis multo facilius casus nocet.
The higher the dignity, the greater the fall.

Humilis nec alte cadere, nec graviter potest.
He who is not high, suffers little from his fall.

In sterculino plurimum gallus potest.
The cock is king of the roost.

Intensus arcus nimium facile rumpitur.
The bow that is strung too tight is easily broken.

Ita amicum habeas, posse inimicum fieri ut putes.
Conduct yourself with your friend as if you thought he might one day become your enemy.

Labor juventuti optimum est obsonium.
For youth nought so sharpens the appetite as labor.

Leonem mortuum etiam catuli morsicant.
When the lion is dead even the little dogs try to bite it.

Lepores duo qui insequitur, is neutrum capit.
He who hunts two hares at a time, catches neither.

Magnam fortunam magnus animus etiam decet.
A large heart is becoming to a large fortune.

Malus ipse fiet, qui convivet cum malis.
He who associates with the wicked will become wicked himself.

Musco lapis volutus haud obducitur.
A rolling stone gathers no moss.

Nemo esse judex in sua causa potest.
No man can be a judge in his own case.

Non cito ruina perit, is qui rimam timet.
He who feels uneasy about a leak in the roof of his house, rarely perishes beneath its ruins.

Non omni eumdem calceum induces pedi.
The same shoe does not fit every foot.

Omne vitium semper habet patrocinium suum.
There is no vice that has not its excuse ever ready.

Omnes æquo animo parent, digni ubi imperant.
Everybody obeys him who is worthy to command.

Parium cum paribus facilis congregatio est.
Kindred spirits naturally come together.

Pipere qui abundat, oleribus miscet piper.
He who has much pepper puts pepper in his cabbage.

Peccatum extenuat qui celeriter corrigit.
He who corrects promptly a fault, renders it less serious.

Pirum, non ulmum, accedas, si cupias pira.
If you are seeking pears, look for them on a pear-tree and not on an elm.

Prius ovem, credo, ducet uxorem lupus.
The wolf will wed the lamb before I believe it.

Queis thura desunt, hi mola salsa litant.
Those who have not incense, offer salted cakes to the gods.

Qui debet, limen creditoris non amat.
The debtor avoids passing his creditor's door.

Qui properat nimium, res absolvit serius.
He who goes about a thing too fast, finishes it too late.

Quidquid futurum est summum, ab imo nascitur.
That which rises the highest, always begins at the bottom.

Regum fortuna casus præcipites rotat.
Fortune takes delight in hurling kings from her wheel.

Scintillæ non fabrorum terrent filios.
Blacksmiths' children are not frightened at sparks.

Spina etiam grata est, ex qua spectatur rosa.
The thorn is not unpleasant when it bears a rose.

Non aliter vives in solitudine, aliter in foro.
You should not live one way in private, another in public.

Vel strangulari pulchro de ligno juvat.
One is glad to find a beautiful tree, even though it be for the halter.

Beneficia dare qui nescit, injuste petit.
He who will not grant a favor has no right to ask one.

Caret periculo, qui etiam tutus cavet.
He is furthest from danger, who is on his guard even when in safety.

Bis interimitur, qui suis armis perit.
He dies twice who perishes by his own weapons.

Cui prodest scelus, is facit.
He who profits by a crime, commits it.

SENTENTIÆ SELECTÆ P. TERRENTII AFRI.

Obsequium amicos, veritas odium parit.
Obsequiousness makes friends, truth enemies.
(And., act. I, sc. 1.)

Facile omnes, quum valemus, recta consilia ægrotis damus.
While we are in good health, we easily give wise counsel to the sick. (And., act. II, sc. 1.)

Novi ingenium mulierum:
Nolunt ubi velis; ubi nolis cupiunt ultro.
I know the disposition of women. You wish something, they do not wish it; You do not desire a thing, they desire it with their whole heart.
(Eun., act. IV, sc. 8.)

Tacent, satis laudant.
They are silent, that is praise enough.
(Eun., act. III, sc. 2.)

Homo sum: humani nihil a me alienum puto.
I am a man. Nothing that pertains to humanity is foreign to me. (Heaut, act. I, sc. 1.)

Dies adimit ægritudinem hominibus.
Time bears away our sorrows.
(Heaut., act. III, sc. 1.)

Nam deteriores omnes sumus licentia.
License contaminates insensibly all of us.
(Heaut., act. III, sc. 1.)

Jus summum sæpe est summa malitia.
Extreme justice is oftentimes extreme malice.
(Heaut , act. IV, sc. 5.)

Nulla est tam facilis res quin difficilis sit,
Quam invitus facias.

There is nothing easy, that does not become difficult when done unwillingly.
(Heaut., act. IV, sc. 6.)

Pudore et liberalitate liberos
Retinere satius esse credo quam metu.

Honor and noble sentiments, are in my opinion, a more salutary curb than fear, for restraining the young.
(Adelph., act. I, sc. 1.)

Hoc patrium est, potius consuefacere filium
Sua sponte recte facere quam alieno motu.
Hoc pater ac dominus interest. Hoc qui nequit,
Fateatur nescire imperare liberis.

The duty of a father is to accustom his son to do right of his own accord, and not through motives of fear. In this does a father differ from a master. He who knows not how, or does not wish to conduct himself thus, must admit that he is incapable of governing children. (Adelph., act. I, sc. 1.)

Ita quisque vult suum esse, ita est.

Children are what we wish them to be.
(Adelph., act. III, sc. 4.)

Ita vita est hominum, quasi quum ludas tesseris.

The life of man is as a game of dice.
(Adelph., act. IV, sc. 7.)

Homine imperito nunquam quidquam injustius est,
Qui nisi quod ipse fecit, nil rectum putat.

There is nothing more presumptuous than an ignorant man; he finds nothing done well save what he does himself. (Adelph., act. I, sc. 2.)

Quot homines, tot sententiæ.

Opinions are as numerous, as are men.
(Phorm., act. I, sc. 4.)

Rex eris, si recte facies.

If your conduct be noble, you will be a king.

Qui quæ vult dicit, quæ non vult audiet.

He who says what he likes, must hear what he does not like.

SENTENTIÆ SELECTÆ JUNII JUVENALIS.

Fronti nulla fides.

Put not your trust in faces. (Sat., II, v. 8.)

Dat veniam corvis, vexat censura columbas.

Crows are pardoned, but the pigeons are found guilty.
(Sat. II, 63.)

Nemo repente venit turpissimus.

Infamy is never born full-grown. (Sat. II, 83.)

Græculus esuriens in cœlum, jusseris, ibit.

Give the word and your hungry Greekling will climb the clouds. (Sat. III, 78.)

Omne animi vitium tanto conspectius in se.
Crimen habet, quanto major qui peccat habetur.

In every human fault, the sinner's rank displays its vileness on a pedestal of shame (Sat. VIII, 140.)

Cantabit vacuus coram latrone viator.

A penniless traveller trolls his song in the highwayman's face. (Sat. X, 22.)

Mors sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula.

Death alone compels us to acknowledge how frail a thing is the body of man. (Sat. XII, 172.)

Semita certe
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.

The only path which leads to peace of mind goes by way of virtue. (Sat. X, 363.)

Committunt eadem diverso crimina fato:
Ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema.

The same transgression brings different fates upon different men. The reward of one man's iniquity is the cross, while another wears the crown. (Sat. XIII, 104.)

Semper et infirmi est animi exiguique voluptas
Ultio.

It is the dwarfed, weak, and mean spirit which takes delight in revenge. (Sat. XIII, 190.)

Nam scelus intra se tacitum qui cogitat illum
Facti crimen habet.

The man who harbors an unspoken thought of wickedness has all the guiltiness of sin. (Sat. XIII, 209.)

Dociles imitandis
Turpibus ac pravis omnes sumus.

All men are apt pupils in baseness and wickedness. (Sat. XIV, 40.)

Nil dictu fœdum visuque hæc limina tangat
Intra quæ puer est.

Let no sound or sight of shame pass the threshold which leads to a young boy's home. (Sat. XIV, 44.)

Maxima debetur puero reverentia: si quid
Turpe paras, ne tu pueri contempseris annos.

Children have a claim to the greatest respect; if you are meditating any baseness, do not rate their understanding too low, but respect the innocence of their age. (Sat. XIV, 47.)

Interea pleno quum turget sacculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

While the money-bag keeps swelling almost to bursting the dust of gold waxes stronger with every added piece. (Sat. XIV, 138.)

Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi
Displicet auctori.

Every act framed after a bad model is condemned by its own author. (Sat. XIII, 1.)

Stemmata quid faciunt?

Of what avail are pedigrees?

Ubi libertas, ibi patria.

Where freedom is, there shall my country be.

Omnia mundana nugas æstimas.

Treat everything of this world as mere vanity.

SENTENTIÆ SELECTÆ OVIDII NASONIS.

Leve fit, quod bene fertur, onus.

The burden becomes light which is borne contentedly. (Am. I, 2, 10.)

Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus:
Frangis, si vires experiere tuas.

Use gentleness and you will bend the supple branch, make trial of your strength and you will break it. (Art. II, 179.)

Terra salutares herbas, eademque nocentes,
Nutrit, et urticæ proxima sæpe rosa est.

The earth nurtures wholesome and unwholesome plants and oft the nettle is the neighbor of the rose. (Rem. 45.)

Principiis obsta: sero medicina paratur,
Quum mala per longas convaluere moras.

Resist the first advances; too late is a cure attempted, when through long delay the malady has waxed strong. (Rem. 91.)

Fertilis, assiduo si non renovetur aratro,
Nil, nisi cum spinis gramen, habebit ager.

A field which is not cultivated assiduously by the plow, will produce nought but grass and briers.
(Trist. V, 12, 231.)

Sit piger ad pœnas princeps, ad præmia velox,
Et doleat quoties cogitur esse ferox.

Let a prince be slow to punish and quick to reward; let him grieve whenever he is forced to be severe.
(Pont. I, 2, 123.)

Non est in medico semper relevetur ut æger;
Interdum docta plus valet arte malum.

Not always can the physician succeed in curing him who is sick; at times the disease is beyond the reach of art. (Pont. I, 3, 17.)

Non facile invenias multis in millibus unum
Virtutem pretium qui putet esse sui.

Out of thousands of men it will not be easy to find one who thinks that virtue is its own reward.
(Pont. II, 3, 12.)

Os homini sublime dedit; cœlumque tueri
Jussit et erectos ad sidera tollere vultus.

God gave to man a countenance to look on high; and he commanded him to behold the heavens and to raise his face erect towards the stars.
(Met. I, 85.)

Medio tutissimus ibis.

In the middle course, thou wilt go most safely.
(Met. II, 136.)

Heu! quam difficile est crimen non prodere vultu!

Alas! how difficult it is not to betray a crime by one's looks. (Met. II, 447.)

Usque adeo nulli sincera voluptas,
Sollicitique aliquid lætis intervenit.

No man's pleasure is unalloyed; some anxiety ever interposes itself amid joyous circumstances.
(Met. VIII, 453.)

Est Deus in nobis; agitante calescimus illo;
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

A deity dwells within us; under his influence we glow with inspiration; this enthusiasm is an emanation from the celestial mind. (Fast., VI, 5.)

SENTENTIÆ SELECTÆ VIRGILII MARONIS.

Trahit sua quemque voluptas.

His own peculiar pleasure draws on each one.
(Buc., II, 65.)

Non omnia possumus omnes.

We cannot all do all things. (Buc., VIII, 63.)

Omnia fert ætas, animum quoque.
Age bears away all things, even the mind itself.
(Buc., IX, 51.)

Labor omnia vincit
Improbus, et duris urgens in rebus egestas.
Persevering labor and want, ever in hardships pressing, surmount every obstacle. (Georg. I, 145.)

Nec vero terræ ferre omnes omnia possunt.
All soils are not able to bear all sorts of trees.
(Georg. II, 109.)

Adeo in teneris concuescere multum est!
Of such avail is custom in early years!
(Georg. II, 272.)

O fortunatos nimium, sua si bona norint,
Agricolas, quibus ipsa, procul discordibus armis,
Fundit humo facilem victum justissima tellus.
Ah! the too happy swains, did they but know their own bliss! to whom, at a distance from discordant arms, earth of herself most bountiful, pours out to them from her bosom an easy sustenance.
(Georg. II, 458.)

Felix qui potuit rerum cognoscere causas;
Atque metus omnes et inexorabile fatum
Subjecit pedibus, strepitumque Acherontis avari!
Happy is he who has been able to find out the causes of things, and who has cast beneath his feet all fears and implacable fate, and the noise of devouring Acheron! (Georg. II, 490.)

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit; subeunt morbi tristisque senectus;
Et labor, et duræ rapit inclementia mortis.

The most pleasant days are the first to fly from wretched mortals; diseases and sad old age and labor come on apace; and the cruelty of inexorable death snatches you away. (Georg. III, 66.)

Tantus amor laudum, tantæ est victoria curæ!

So great is the love of praise, so anxious the desire of victory. (Georg. III, 112.)

Viamque insiste domandi,
Dum faciles animi juvenum, dum mobilis ætas.

Begin to train the young while their disposition is tender, while their age is pliant.

(Georg. III, 164.)

Sed fugit interea, fugit irreparabile tempus.

But in the meanwhile time flies, flies irrevocably.

(Georg. III, 284.)

Alitur vitium, vivitque tegendo.

The distemper is nourished and grows by being concealed. (Georg. III, 454.)

Ingentes animos angusto in pectore versant.

They stir up great courage in a narrow breast.

(Georg. IV, 83.)

Tantæne animis cœlestibus iræ!
Is there such resentment in heavenly minds?
(Æn. I, 11.)

Forsan et hæc olim meminisse juvabit.
Durate et vosmet rebus servate secundis.
Perhaps hereafter it may delight you to remember these sufferings. Persevere and reserve yourselves for prosperous days. (Æn. I, 203, 207.)

Non ignara mali, miseris succurrere disco.
Not unacquainted with misfortune I have learned to succor the distressed. (Æen. I, 630.)

Timeo Danaos, et dona ferentes.
I dread the Greeks even when they bear gifts.
(Æn. II, 49.)

Quid non mortalia pectora cogis,
Auri sacra fames?
Cursed thirst of gold, to what dost thou not drive the hearts of men! (Æn. III, 56.)

Degeneres animos timor arguit.
Fear argues a degenerate mind. (Æn. IV, 13.)

Tacitum vivit sub pectore vulnus.
The secret wound rankles in her breast.
(Æn. IV, 67.)

Quis fallere possit amantem?
Who can deceive a lover? (Æn. IV, 296.)

Fata obstant, placidasque viri Deus obstruit aures.

The fates stand in the way, and heaven makes deaf his ears to compassion. (Æn. IV, 440.)

Littus ama ;...
Altum alii teneant.

Keep to the shore ; let others stand out to sea. (Æn. V, 163, 164.)

Possunt, quia posse videntur.

They are able, because they seem able. (Æn. V, 231.)

Parcere subjectis et debellare superbos.

To spare the humble and crush the proud. (Æn. VI, 854.)

Aude, hospes, contemnere opes, et te quoque dignum
Finge deo, rebusque veni non asper egenis.

Dare then, my guest, to despise magnificence, and do you also conduct yourself as becomes a god, and be not disgusted with these our mean accommodations.

(Æn. VIII, 364.)

Sua cuique deus fit dira cupido.

Each one's earnest inclination is his god. (Æn. IX, 185.)

Audentes fortuna juvat.

Fortune favors the brave. (Æn. X, 284.)

Stat sua cuique dies, breve et irreparabile tempus
Omnibus est vitæ; sed famam ostendere factis,
Hoc virtutis opus.

Everyone's day is determined; a short and irretrievable term of life is given to all; but to lengthen out fame by deeds, is virtue's task.

(Æn. X, 468.)

Facilis descensus Averni;
Noctes atque dies patet atri janua Ditis:
Sed revocare gradum superasque evadere ad auras
Hoc opus, hic labor est.

The descent to hell is easy; grim Pluto's gate is open night and day; but to retrace one's steps and escape to the upper regions, this is a difficult undertaking. (Æn. XII, 126.)

Cuncti se scire fatentur,
Quid fortuna ferat populi; sed dicere mussant.

All must confess that they know what the interest of the people demands, but they hesitate to speak.

(Æn. XI, 344.)

SENTENTIÆ SELECTÆ HORATII FLACCI.

Nil mortalibus arduum est.

Nought is too arduous for man to dare.

(Lyric. lib. I, 3.)

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turres. O beate Sexti,
Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.

*Death comes alike to all—to the monarch's lordly hall**
Or the hovel of the beggar, and his summons none shall stay,
O Sestius, happy Sestius! use the moments as they pass;
Far-reaching hopes are not for us, the creatures of a day.

(Lyric. I, 4.)

Durum! sed levius fit patientia
Quidquid corrigere est nefas.

'Tis hard, great heavens, how hard! But to endure
Alleviates the pang we may nor crush nor cure!

(Lyric. I, 24.)

Latius regnes, avidum domando
Spiritum, quam si Lybiam remotis
Gadibus jungas, et uterque pœnus
Serviat uni.

A spirit covetous subdue,
And over ampler realms you reign,
Than if the far-off lands of Libya you
Annexed to Spain. (Lyric. II, 2.)

Omnes eodem cogimur, omnium
Versatur urna serius ocius
Sors exitura, et nos in æternum
Exsilium impositura cymbæ.

One road, and to one bourne
We all are goaded. Late

* From Sir T. Martin's metrical translation.

Or soon will issue from the urn
Of unrelenting fate
The lot that in yon bark exiles us all
To undiscovered shores, from which is no recall.
(Lyric. II, 3.)

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus; et celsæ graviore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
Fulgura montes.

The mighty pine is ever most
By wild winds swayed about and tossed,
With most disastrous crash
Fall high-topped towers, and ever, where
The mountain's summit points in air,
Do bolted lightnings flash.
(Lyric. II, 10.)

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti; caret invidendâ
Sobrius aulâ.

The man, who, with a soul serene,
Doth cultivate the golden mean,
Escapes alike from all
The squalor of a sordid cot,
And from the jealousies begot
By wealth in lordly hall.
(Lyric. II, 10.)

Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

Though sorrows strike, and comrades shrink,
Yet never let your spirits sink,
But to yourself be true;
So wisely, when yourself you find
Scudding before too fair a wind,
Take in a reef or two. (Lyric. II, 10.)

Truditur dies die,
Novæque pergunt interire lunæ.

Day treads down day, and sinks amain,
And new moons only wax to wane.
(Lyric. II, 18.)

Eheu, fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni; nec pietas moram
Rugis, et instanti Senectæ
Afferet, indomitæque Morti.

Ah, Posthumus, the years, the fleeting years
Still onwards, onwards glide;
Nor mortal virtue may
Time's wrinkling fingers stay,
Nor Age's sure advance, nor Death's all-conquering stride. (Lyric. II, 14.)

Non enim gazæ, neque consularis
Summovet lictor miseros tumultus
Mentis et curas laqueata circum
Tecta volantes.

For hoarded treasure cannot keep
Disquietudes at bay,
Nor can the consul's lictor drive away
The brood of dark solicitudes, that sweep
Round gilded ceilings gay.
(Lyric. II, 16.)

Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? Quid terras alio calentes
Sole mutamus? Patriæ quis exsul
Se quoque fugit?

Why should we still project and plan,
We creatures of an hour?
Why fly from clime to clime, new regions scour?
Where is the exile, who, since time began,
To fly from self had power?

(Lyric. II, 16.)

Æqua tellus
Pauperi recluditur regumque pueris.

Earth opens her impartial breast
To prince and beggar both.

(Lyric. II, 18.)

Æqua lege necessitas
Sortitur insignes et imos;
Omne capax movet urna nomen.

Still Fate doth grimly stand,
And with impartial hand
The lots of lofty and of lowly draws
From that capacious urn,
Whence every name that lives is shaken in its turn.

(Lyric. III, 1.)

Cum famulis, dominusque terræ
Fastidiosus. Sed Timor et Minæ
Scandunt eodem quo dominus; neque
Decedit ærata triremi, et
Post equitem sedet atra cura.

But let him climb in pride,
That lord of halls unblest,
Up to his lordly nest,
Yet even by his side
Climb Terror and Unrest;
Within the brazen galley's sides
Care, ever wakeful, flits,
And at his back, when forth in state he rides,
Her withering shadow sits.
(Lyric. III, 1.)

Dulce et decorum est pro patria mori.

For our dear native land to die
Is glorious and sweet.
(Lyric. III, 2.)

Virtus, repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus;
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.
Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via;
Cœtusque vulgares et udam
Spernit humum fugiente penna.

Worth, all-indifferent to the spurns
Of vulgar souls profane,
The honors wears, it proudly earns,
Unclouded by a stain;
Nor grasps, nor lays the fasces down,
As fickle mobs applaud or frown.

Worth which heaven's gate to those unbars,
Who never should have died,
A pathway cleaves among the stars,
To meaner souls denied,
Soaring in scorn far far away
From vulgar crowds and sordid clay.

(Lyric. III, 2.

Justum et tenacem propositi virum,
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instanti tyranni
Mente quatit solida, neque Auster
Dux inquieti turbidus Hadriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus:
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

He that is just, and firm of will,
Doth not before the fury quake
Of mobs that instigate to ill,
Nor hath the tyrant's menace skill
His fixed resolve to shake:
Nor Auster, at whose wild command
The Adriatic billows dash,
Nor Jove's dread thunder-launching hand,
Yea, if the globe should fall, he'll stand,
Serene amidst the crash.

(Lyric. III, 3.)

Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa potentius
Ictu fulmineo.

Through close lines on lines of sentries gold to cleave its way delights;
Stronger than the crashing lightning through opposing rocks it smites. (Lyric. III, 16.)

Quanto quisque sibi plura negaverit,
A Dis plura feret.

Yes the more a man, believe me, shall unto himself deny,
So to him shall the Immortals bounteously the more supply. (Lyric. III, 16.)

Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. Multa petentibus
Desunt multa. Bene est, cui Deus obtulit,
Parca, quod satis est, manu.

But as wealth into our coffers flows in still unceasing store,
So, too, still our care increases, and the hunger still for more.
Much will evermore be wanting unto those who much demand.
Blest, whom Jove with what sufficeth dowers, but dowers with sparing hand. (Lyric. III, 16.)

Ille potens sui,
Lætusque deget, cui licet in diem
Dixisse: Vixi.

Lord of himself that man will be,
And happy in his life alway,
Who still at eve can say with free
Contented soul, "I've lived to-day."
(Lyric. III, 29.)

Ridentem dicere verum
Quid vetat?

"Yet why should truth not be impressed
Beneath the cover of a jest?"
(Sat. I, 1, 24.)

Est modus in rebus, sunt certi denique fines
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

"Yes, there is
A mean in all such things as this;
Certain fixed bounds, which either way
O'erstep, and you must go astray."
(Sat. I, 1, 106.)

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.

"Fools shunning faults at one extreme, off to the other fly." (Sat. I, 2, 24.)

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
Injussi nunquam desistant.

"All singers have this failing; asked to sing,
Their minds to do so they can never bring,
But, leave them to themselves, and all night long
They'll go on boring you to death with song."
(Sat. I, 3, 1.)

Neglectis urenda filix innascitur agris.

For fields unsown,
Untilled, are soon by worthless ferns o'ergrown,
(Sat. I, 3, 37.)

Nihil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.

Nought
In life without much toil is bought.
(Sat. I, 9, 59.)

Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adversæ nudare solent, celare secundæ.

But then the genius of a host,
As of a general, is most
Brought out, when adverse fates assail it,
A course of luck serves but to veil it. (Sat. II, 8, 73.)

Jejunus raro stomachus vulgaria temnit.

The stomach that's been on short commons, I'll swear,
Will hardly recoil from the plainest of fare.
(Sat. II, 2, 38.)

Et mihi res, non me rebus submittere conor.

And strive by outward circumstance to be
No more controlled, but make it bend to me.
(Epist. I, 1, 19.)

Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.

And so we see these poor unhappy Greeks
Must bear the scathe of their mad monarch's freaks.
(Epist. I, 2, 14.)

Nam cur,
Quæ lædunt oculum, festinas demere; si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet; sapere aude,
Incipe. Qui recte vivendi prorogat horam,
Rusticus expectat, dum defluat amnis; at ille
Labitur, et labetur in omne volubilis ævum.

Then why,
If 'tis your mind that's out of sorts, will you
Put off the cure with "Any time will do?"
Make a good start and you are sure to win.
So, then, have courage to be wise! Begin!
He that would mend his life, yet still delays
To set to work, is like the boor who stays
Till the broad stream that bars his way is gone,
But on still flows the stream, and ever will flow on.

(Epist. I, 2, 37.)

Sincerum est nisi vas, quodcumque infundis acescit.

In a foul vessel everything turns sour.

(Epist. I, 2, 54.)

Omne crede diem tibi diluxisse supremum:
Grata superveniet, quæ non sperabitur, hora.

Regard each day as though it were thy last.
So shall chance seasons of delight arise,
And overtake thee with a sweet surprise.

(Epist. I, 4, 13.)

Naturam expellas furca, tamen usque recurret.
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.

Turn Nature, neck-and-shoulders, out of door,
She'll find her way to where she was before;
And imperceptibly in time subdue
Wealth's sickly fancies, and her tastes untrue.

(Epist. I, 10, 24.)

Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt.

However far o'er ocean we may range,
'Tis but the climate, not the mind, we change.
(Epist. I, 11, 27.)

Virtus est medium vitiorum, et utrinque reductum.

True wisdom's course is proved
To be from both extremes alike removed.
(Epist. I, 18, 9.)

Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas:
Sed non, ut placidis cœant immitia; non, ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.

To dare whate'er they please has always been
The painter's, poet's, privilege, I ween.
But 'twill not do to urge the plea too far.
To join together things that clash and jar,
The savage with the gentle, were absurd,
Or couple lamb with tiger, snake with bird.
(Ars Poet. 10.)

In vitium ducit culpæ fuga.

So unskilled writers, in their haste to shun
One fault, are apt into a worse to run.
(Ars Poet. 31.)

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus, et versate diu quid ferre recusent,
Quid valeant humeri; cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.

All ye who labor in the Muse's bowers,
Select a theme proportioned to your powers,
And ponder long, and with the nicest care,
How much your shoulders can and cannot bear.
Once right in this, your words will freely flow,
And thought from thought in lucid order grow.
(Ars Poet. 38.)

Mortalia facta peribunt:
Nedum sermonum stet honos et gratia vivax.
Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque,
Quæ nunc sunt in honore, vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est et vis et norma loquendi.

All earthly works, must pass away;
And words, shall they enjoy a longer day?
Some will revive that we no more allow,
And some die out that are in favor now,
If usage wills it so, for 'tis with her
The laws of language rest as sovereign arbiter.
(Ars Poet. 70.)

Si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi.

Unless, then, in your voice a sob I hear,
You will not wring from me a single tear.
(Ars Poet. 102.)

Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, et iram
Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas.

Soon as the boy can talk and make his way
Alone, he yearns with other boys to play,
Flies into passions, cools again as fast,
And shows a thousand moods that never last.
(Ars Poet. 158.)

Imberbus juvenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis canibusque et aprici gramine campi;
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix.

The beardless youth, from guardian freed at length,
Loves horses, dogs and sports, and games of strength;
Ductile as wax when he to vice is wooed,
Steel-hard to those who counsel him for good;
Taking no heed to what will prove of use,
Enthusiastic, prodigal, profuse,
Full of wild longings, yet will cast away
The things he yearned for most but yesterday.

(Ars Poet. 161.)

Conversis studiis ætas animusque virilis
Quærit opes et amicitias, inservit honori,
Commisisse cavet quod mox mutare laboret.

What change comes o'er his spirit as he nears
The middle term of manhood's riper years!
Money he seeks and friends, and hour by hour
Toils like a slave to compass place and power;
Cautious the while to do no single act,
He would be fain hereafter to retract.

(Ars Poet. 166.)

Multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
Quærit, et inventis miser abstinet ac timet uti;
Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, censor castigatorque minorum.

Discomforts many on old age attend,—
Getting; and dreadirg what it gets to spend;
In all its counsels spiritless and chill,
Inert, irresolute, weak in hope and will,
Into the future ever prone to peer,
Harsh, crabbed, querulous, obstinate, austere,
Praising the brave old times when it was young,
And railing at the new with peevish tongue.

(Ars Poet. 169.)

Carmen reprehendite, quod non
Multa dies et multa litura cœrcuit, atque
Præsectum decies non castigavit ad unguem.

Do you, friends, chide all verses that have not
Been purged through days on days by blot on blot,
Touched and retouched, refined and re-refined,
Till not one flaw or speck is left behind.

(Ars Poet. 292.)

Fabula, nullius veneris, sine pondere et arte,
Valdius oblectat populum meliusque moratur,
Quam versus inopes rerum nugæque canoræ.

A play, though void of beauty, force, and art,
More charms an audience, holds them in its spell,
Than vapid trifles, sound they ne'er so well.

(Ars Poet. 322.)

Quidquid præcipies, esto brevis.

Let all your precepts be concise.

(Ars Poet. 335.)

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

He wins all suffrages who, while he charms,
Instructs the soul, the heart to virtue warms.
(Ars Poet. 343.)

Mediocribus esse poetis
Non homines, non Di, non concessere columnæ.

But gods, and men, and booksellers refuse
To countenance a mediocre Muse.
(Ars Poet. 372.)

Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes,
Culpabit duros, incomptis illinet atrum
Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget.

An honest man, and wise withal, will blame
Lines that are harsh, or slovenly, or tame;
Will cut ambitious ornaments away,
Force you to make what's dark as clear as day.
(Ars Poet. 445.)

SENTENTIÆ SELECTÆ A. SENECÆ.

Sequitur superbos ultor a tergo Deus.

An avenging God ever follows the proud.
(Herc. fur., act. II, sc. 1.)

Non est ad astra mollis e terris via.

'Tis not a path of flowers that leads from earth to heaven. (Herc. fur., act. II, sc. 2.)

Quæ fuit durum pati,
Meminisse dulce est.

'Tis sweet to remember what was hard to bear.
(Herc. fur., act III, sc. 2.)

Sæpe in magistrum scelera redierunt sua.

Oftentimes the evil falls on him who teaches it.
(Thyest., act. II, sc. 1.)

Serum est cavendi tempus in mediis malis.

'Tis too late to avoid evils when in the midst of them.
(Thyest., act. III, sc. 1.)

Pejor est bello timor ipse belli.

The fear of danger is greater than the danger itself.
(Thyest., act. III, sc. 3.)

Eripere vitam nemo non homini potest;
Et nemo mortem; mille ad hanc aditus patent.

To take away a man's life is within anyone's power; to take death away no man is able; a thousand open ways lead to it.
(Phoen., act. I, sc. 1.)

Non est, ut putas, virtus, pater,
Timere vitam, sed malis ingentibus
Obstare, nec se vertere, ac retro dare.

Virtue does not consist in hating life, as you would have it, dear father, but rather does it consist in bearing up manfully against the accidents of fortune and in never succumbing beneath its attacks.
(Phoen., act. I, sc. 1.)

Invisa nunquam imperia retinentur diu.
An odious government never lasts long.
(Phoen., act. IV, sc. 1.)

Pars sanitatis, velle sanari fuit.
To wish to be cured is a step towards the cure.
(Hippol., act. I, sc. 2.)

Alium silere quod voles, primus sile.
If you wish another to keep your secret, keep it first yourself. (Hippol., act. III, sc. 2.)

Qui timide rogat
Docet negare.
He who is timid in asking invites a refusal.
(Hippol., act. II, sc. 3.)

Haud quisquam honeste flere quod voluit potest.
It is not becoming in anyone to grieve over a wished-for evil. (Hippol., act. IV, sc. 2.)

Quanti casus humana rotant!
What unexpected events agitate the lives of men!
(Hippol., act. IV, sc. 2)

Odia qui nimium timet
Regnare nescit.
He who is too fearful of hatred, knows not how to rule.
(Œdip., act. III, sc. 1.)

Quidquid excessit modum.
Pendet instabili loco.
Whatever goes beyond just limits, hangs over an abyss.
(Œdip., act. IV, sc. 2.)

Juvenile vitium est regere non posse impetum.

Not to keep the passions under restraint is a failing of youth. (Troad , act. II, sc. 2.)

Violenta nemo imperia continuit diu;
Moderata durant.

A government founded on violence never stood long; let it rest on moderation and it will thrive.
(Troad., act. II, sc. 2.)

Fortuna opes auferre, non animum potest.

Fortune may deprive us of treasures, but not of courage.
(Med., act. II, sc. 1.)

Qui non vetat peccare, quum possit, jubet.

He who does not prevent the commission of a wrong when he is able, sanctions it.
(Troad., act. II, sc. 2.)

Iniqua nunquam regna perpetuo manent.

A tyrannical power is of short duration.
(Med., act. II, sc. 2,)

Qui statuit aliquid parte inaudita altera,
Æquum licet statuerit, haud æquus fuit.

He who gives a decision without having heard both sides, will not be considered just, even though his sentence be equitable.
(Med., act. II, sc. 2.)

Quod ratio nonquit, sæpe sanavit mora.

Time often furnishes a remedy for that which reason was unable to cure. (Agam., act. II, sc. 1.)

Id facere, laus est, quod decet, non quod licet.

Glory consists in doing what we ought to do, not in doing what we are permitted to do.

(Octav., act. II, sc. 2.)

Cui prodest, is facit.

He who profits by a crime, commits it.

Utrumque vituum est, et omnibus credere et nulli.

It is equally a fault to believe all men or to believe none.

Aut potentior te aut imbecillior læsit;
Si imbecillior, parce illi; si potentior, tibi.

He who has wronged you is either stronger or weaker than yourself; be he weaker, spare him; be he stronger, then spare yourself.

Turpe est aliquid loqui, aliud sentire; quanto turpius aliud scribere, aliud sentire.

It is a disgrace to say one thing and think another; but how much more disgraceful to write one thing and think another.

Sic cum imperiore vivas quemadmodum tecum superiorem velis vivere.

So live with an inferior as you would wish a superior to live with you.

Redire, cum perit, nescit pudor.

When modesty has once perished, it will never revive.

Quemcunque miserum videris, hominem scias.

Whenever you see a fellow-creature in trouble, remember that he is a man.

Præsentemque refert quælibet herba Deum.

Every little blade of grass declares the presence of God.

DE MENSURA PENULTIMARUM.

THE QUANTITY OF PENULTIMATES.

ăba.	
ăber.	
ăbo.	
ăbor,	*exc.* : lābor (*verb.*) *and compounds.*
ăbus.	
ācer,	*exc.* : ăcer, *maple-tree*, alăcer, măcer, săcer.
ăchus.	
ăco,	*exc.* : opāco, plāco, pāco.
ăcus,	*exc.* : Cācus, merācus, opācus, Benācus.
ădes,	*exc.* : clādes, Agelādes.
ādo,	*exc.* : cădo.
ădum.	
ădus,	*exc.* : suādus *and compounds*, Conrādus.
ăfer,	*exc.* : āfer.
ăger,	*exc.* : Meleāger, Tanāger.
ăges,	*exc.* : Paphāges, Theāges.
āgo,	*in nouns, exc.* : Abdenăgo, Arpăgo, Paphlăgo.
ăgo,	*in verbs, exc.* : indāgo, propāgo.
ăgor,	*exc.* : refrāgor, suffrāgor.
ăgus,	*exc.* : chorāgus, fāgus, Lāgus, sāgus *and comp.*
āla,	*exc.* : amygdăla, Burdigăla, phiăla.
ālis,	*exc.* : Castălis, oxălis, pardălis, Hispălis, Magdălis.
ālo,	*exc.* : ălo, *to nourish*, călo, *verb.*

ălum, *exc.* : mālum, *apple.*
ălus, *exc.* : mālus, *tree and mast*, pālus [*i*], quālus, squālus, tālus, Pharsālus, Sardanapālus.
ăma, *exc.* : dāma, fāma, squāma, trāma, Apāma, acroāma, thimiāma.
ămas.
āmen, *exc.* : ămen, tămen *and compounds.*
ămis, *exc.* : infāmis.
āmo, *exc.* : ămo *and compounds.*
ămum, *exc.* : Roterodāmum.
ămus, *exc.* : Adāmus, cāmus, hāmus, rāmus.
āna, *exc.* : ptisăna, Sequăna, Catăna, Ecbatăna, thyăna.
āne.
ānis. *exc.* : cănis, Hypănis, Dardănis, Jordănis.
āno, *exc.* : căno *and compounds.*
ănum, *exc.* : Aliphānum, Ambiānum, arcānum, Dānum, Mediolānum.
ānus, *exc.* : ănus *old woman*, clibănus, cyănus, Dardănus, Eridănus, Libănus, Rhodănus, mănus, Oceănus, orphănus, plănus *vagabond*, platănus, Stephănus, fatiCănus *and other compounds of* căno.
ăpa, *exc.* : pāpa, rāpa.
ăpas.
ăpes.
ăphus.
ăpis, *exc.* : Serāpis, sināpis, āpis.
ăpo, *exc.* : cāpo, sāpo.
ăpus, *exc.* : cāpus, nāpus, scāpus, Priāpus.
ăqua.
ăra, *exc.* : āra, *altar*, tiāra.

31

āris, *exc.* : calăris, canthăris, cappăris, Fabăris, hilăris, Păris, Phalăris, Silăris, Tanăris, Tyndăris, Damăris.

ăro, *in verbs, exc.* : clāro.

ārus, *exc.* : barbărus, cammărus, canthărus, hilărus, Bulgărus, Dejotărus, Hungărus, Icărus, Lazărus, lărus, Megărus, opipărus, Pindărus, scărus, Silărus, Tænărus, Tartărus, Tyndărus, vivipărus *and other compounds of* părio.

ăsa.

ăsis, *exc.* : Amāsis, Chareāsis, Phāsis *and nouns in* oāsis, iāsis, *like* acroāsis, elephantiāsis.

āso, *exc.* : Thrăso, Carcăso.

āsus, *exc.* : carbăsus, cerăsus, Pegăsus, Caucăsus, petăsus, thyăsus, Damăsus.

āta, *exc.* : apostăta, gabăta, tăta, Dalmăta, Galăta, Sarmăta.

āte, *exc.* : căte, Hecăte.

ăter, *exc.* : āter *black*, crāter, frāter, māter.

ātes, *exc.* : Crătes, *Name of man or of flower*, Hypocrătes, Socrătes *and other nouns ending in* crătes, lătes, bătes *like* Euribătes, Pelătes.

ātim, *exc.* : affătim, stătim.

ātis, *exc.* : bătis, rătis, sătis, Eucrătis.

āto, *exc.* : căto, năto *and compounds.*

ātor, *exc.* : dător, sător, stător, Eupător, Philopător.

ātus, *exc.* : cătus, lătus [*eris*], Arătus, Callistrătus, Pisistrătus, Philostrătus.

āves.

āvis, *exc.* : ăvis, grăvis
āvo, *exc.* : căvo *and compounds*, grăvo *and comp.*, lăvo.
ăvus, *exc.* : Batāvus, clāvus, flāvus, gnāvus, ignāvus, nāvus, octāvus, pāvus, prāvus, rāvus, Timāvus.
ĕber, *exc.* : crēber.
ēca, *exc.* : crumenisĕca *and other compounds of* sĕco, Senĕca.
ĕco.
ēdes.
ēdo, *exc.* : cĕdo, ĕre, ĕdo *to eat and compounds*, Macĕdo. Pĕdo, onis, talipĕdo *verb.*
ĕdon, *exc.* : Sarpēdon *and other words which have an η in Greek.*
ēfa.
ēga.
ēgo, *in nouns.*
ĕgo, *in verbs.*
ĕgus, *exc.* : Cethēgus.
ēla, *exc.* : Gĕla.
ĕler.
ēlis, *exc.* : periscĕlis, Sicĕlis.
ēlo, *exc.* : gĕlo *as and compounds.*
ēlus, *exc.* : angĕlus, Icĕlus, obĕlus, scĕlus, Eutrapĕlus.
ēma, *in neuter nouns; exc.* : thĕma, epithĕma.
ēmis, *exc.* : Arthĕmis, Thĕmis.
ĕmo, *exc.* : Dēmo, nēmo, tēmo, blasphēmo.
ēmum.
ēmus, *exc.* : nĕmus, Neoptolĕmus, Rĕmus, Telĕmus, Triptolĕmus, Eupolĕmus.
ēna. *exc.* : advĕna *and other compounds of* venio.

Helĕna, indigĕna *and other compounds of* gigno, Philomĕna, Porsĕna.

ēne, *exc.* : bĕne, Dexamĕne, Melpomĕne, Ctemĕne, Nyctimĕne.

ĕner.

ēnis, *exc.* : juvĕnis.

ēno, *exc.* : gĕno, Parmĕno.

ēnum, *exc.* : ebĕnum.

ēnus, *exc.* : ebĕnus, gĕnus *and compounds,* Helĕnus, tĕnus, *and compounds,* Vĕnus, Armĕnus, Axĕnus, *and nouns ending in* mĕnus *and* xĕnus.

ĕpo, *exc.* : rēpo *and compounds.*

ĕqua.

ĕquor.

ĕquus.

ēra, *exc.* : camĕra, cholĕra, cumĕra, fĕra, hedĕra, littĕra, opĕra, patĕra, phalĕra, sĕra, tessĕra, vipĕra, Chimĕra, Himĕra, Odĕra.

ĕro, *exc.* : incēro, persevēro, sēro, spēro *and compounds.*

ērus, *exc.* : Cerbĕrus, crepĕrus, extĕrus, fĕrus *and compounds,* hĕrus, Hespĕrus, humĕrus, ictĕrus, infĕrus, junipĕrus, lacĕrus, mĕrus, numĕrus, postĕrus, propĕrus, puerpĕrus, supĕrus, cratĕrus.

ĕsis, *exc.* : catachrēsis, catachēsis, diœcēsis, exomologēsis, mathēsis, phrenēsis, phronēsis, poēsis, Agnēsis, Nēsis.

ēsus, *exc.* : Ephĕsus, Vogĕsus.

ĕta, *exc.* : athlēta, comēta, crēta, mēta, monēta, planēta, poēta, prophēta, rubēta, sēta, proxenēta.

ĕtas, *exc.*: Nicētas, Philētas.

ēte, *exc.*: Anaxarĕte, Nicarĕte, Taygĕte.

ĕto, *exc.*: inquiēto.

ētum, *exc.*: Prenĕtum.

ētus, *exc.*: impĕtus, mĕtus, Paraclĕtus, Taygĕtus, vegĕtus, vĕtus *and nouns terminating in* arĕtus *like* Panarĕtus, Philarĕtus.

ēva.

ĕvo.

ĭber, *exc.*: līber (*adj.*).

ībo, *exc.*: bĭbo *and compounds*, cĭbo.

ĭbus.

īca, *exc.*: Afrĭca, alĭca, Armorĭca, basilĭca, brassĭca, calantĭca, carĭca, cavatĭca, Corsĭca, fulĭca, Lucanĭca, manĭca, medĭca, pedĭca, persĭca, pertĭca, plastĭca, canopĭca, scufĭca, Salmatĭca, sublĭca, tunĭca. Utĭca *and the names of arts and sciences, like* Musĭca, Rhetorĭca.

ĭcax.

ĭcen, *exc.*: tibīcen.

ĭceps.

ĭcer.

ĭco, *exc.*: dīco *is, and compounds* eradīco, īco, inimīco, intrīco, lorīco, mendīco *and compounds*, spīco *and compounds.*

ĭcus, *exc.*: amīcus, antīcus, aprīcus, ceramīcus, fīcus, inimīcus, lumbrīcus, mendīcus, postīcus, pudīcus *and compounds*, umbilīcus *and all barbaric words:* Alarīcus, Ludovīcus, Theodorīcus, etc.

ĭda.

ĭdem, *exc.*: īdem, *m.;* ibīdem, prīdem *and comp.*

ĭdes, *exc.* : Ægīdes, Alcīdes, Aloīdes, Aristīdes, Belīdes, Euclīdes, Lycurgīdes, Neoclīdes, Ænīdes. Pelīdes, Therīdes, Tydīdes, Achillīdes.
ĭdo, *exc.* : divĭdo, gravĭdo, lapĭdo, madĭdo, succĭdo *and compounds from* cădo, virĭdo.
ĭdor, *exc.* : nīdor, strīdor
ĭdus, *exc.* : īdus, nīdus, sīdus, fīdus *and compounds* (*except.* perfĭdus), Gaudefrīdus, Sigefrīdus.
ĭfer.
ĭfex.
ĭger.
īgo, *in nouns, exc.* : lĭgo.
ĭgo, *in verbs, exc.* : afflīgo, calīgo, castīgo, fastīgo, fīgo *and compounds*, fatīgo, instīgo, vertīgo *and compounds.*
ĭgor.
ĭgus, *exc.* : frīgus.
ĭla, *exc.* : cunīla, Dalīla, pīla, *dam.*
ĭle, *derived from a verb, exc.* : cubīle.
īle, *derived from a noun.*
īles.
ĭlis. *exc.* : subtīlis, *and the words derived from a noun, except.* : dapsĭlis, humĭlis, parĭlis, pestĭlis.
īlo, *in verbs.; except.* : bombĭlo, mutĭlo, pippĭlo, rutĭlo, simĭlo, ventĭlo, vigĭlo, aquĭlo.
īlum, *exc.* : nihĭlum.
ĭlus, *exc.* : asīlus, crocodīlus, Ilus, Nīlus, primipīlus, strobīlus.
īma, *exc.* : līma, rīma.

ĭmen, *exc.* : petīmen, regīmen, specīmen, tegīmen, genīmen.
īmis, *exc.* : nĭmis, semianĭmis *and the compounds of* anĭmus.
ĭmo, *exc.* : līmo *and compounds.*
ĭmus, *exc.* : bīmus, īmus, līmus, matrīmus, mīmus, patrīmus, prīmus, quadrīmus resīmus, Theotīmus, Trīmus, opīmus, *and in nouns in* tīmus, *like* Philotīmus.
īna, *exc.* : asĭna, bombycĭna, buccĭna, carbasĭna, Catĭna, Felsĭna, femĭna, fiscĭna, fuscĭna, lamĭna, machĭna, nundĭnæ, pagĭna, patĭna, Proserpĭna, sambucĭna, sarcĭna, Sarsĭna, trutĭna, domĭna, tibicĭna, Rumĭna.
ĭnax.
īnis, *exc.* : cĭnis, oscĭnis.
ĭno, *in verbs, exc.* : clīno *and compounds,* divīno, festīno, popīno, propīno, sagīno, supīno.
ĭnor, *exc.* : opīnor, peregrīnor, propīnor, vulpīnor.
īnum, *exc.* : fascĭnum, succĭnum, Arimĭnum, Vendocĭnum
īnus, *exc.* : adamantĭnus *and other names of metals* (*exc.* : ebenīnus), acĭnus, asĭnus, carcĭnus, carpĭnus, circĭnus, cophĭnus, crastĭnus, diutĭnus, facĭnus, fraxĭnus, fragĭnus, hornotĭnus, Lĭnus, domĭnus, mĭnus *and compounds,* pampĭnus, pristĭnus, ricĭnus, serotĭnus, Nĭnus, Mysĭnus.
īpa, *exc.* : Agrĭpa.
ĭpes, *exc.* : stīpes.

ĭpo, *exc.* : stīpo *and compounds.*
ĭpus, *exc.* : obstīpus, Eurīpus.
ĭqua.
ĭque, *exc.* : ubīque, utrobīque.
ĭquo, *exc.* : oblīquo.
ĭquus, *exc.* : antīquus, inīquus, oblīquus.
īra, *exc.* : bivĭra.
īri.
īro, *exc.* : evĭro.
īrum.
īrus.
ĭsa.
ĭsis, *exc.* : Isis, *goddess.*
īso, *exc.* : Pĭso.
īsus, *exc.* : cytĭsus.
īta, *exc.* : amĭta, cicerbĭta, cucurbĭta, hospĭta, hypocrĭta, instĭta, Melĭta, navĭta, semĭta, sospĭta.
ĭtas.
īte, *exc.* : Melĭte.
ĭter.
ītes.
ītis, *exc.* : sĭtis.
ĭto, *exc.* : dīto, dormīto, irrīto, marīto, prorīto, vīto *and compounds.*
ĭtor, *exc.* : *nouns derived from a long supine;* parasīto, nītor *and compounds.*
ĭtus, *exc.* : marītus, invītus, rītus *ond nouns derived from a long supine* (*exc.* : servĭtus, ambĭtus), Heraclītus.
īva.
īves.
īvis.

īvo.	
īvor.	
īvus.	
ŏbo.	
ŏbus.	*exc.* : Jacōbus.
ŏcer.	
ŏchus.	
ŏco,	*exc.* : præfōco, suffōco.
ōcus.	
ōdes.	
ōdo,	*exc.* : commŏdo *and compounds*, mŏdo *and compounds.*
ōdus,	*exc.* : commŏdus, mŏdus, synŏdus, Exŏdus, methŏdus, Rhŏdus, Hesiŏdus, Evŏdus.
ōfa.	
ōga,	*exc.* : eclŏga, tŏga.
ōgo,	*exc.* : cŏgo.
ŏgus,	*exc.* : pedagōgus, Artotrōgus.
ŏla,	*exc.* : Bōla, Nōla, bibliopōla *and other words terminating in* pōla, Loiōla.
ōles,	*exc.* : indŏles, sobŏles, sŏles.
ōlis,	*exc.* : Hermopŏlis *and other words terminating in* pŏlis, tirŏlis.
ŏlo,	*in verbs, exc.* : desōlo, insōlo, nōlo.
ŏlor,	*exc.* : sōlor *and compounds.*
ŏlus,	*exc.* : Cimōlus, Pactōlus, sōlus, Smōlus, Cimōlus, Ætōlus, Mausōlus.
ōma,	*in neuter nouns.*
ōmen.	
ōmes,	*exc.* : cŏmes.
ŏmo,	*exc.* : cōmo, prōmo *and compounds.*
ōmum.	
ŏmus,	*exc.* : Cōmus, glōmus *eris*, Mōmus, prŏmus.

ōna, *exc.* : Matrŏna (*Marne*), Axŏna, Divŏna, Somŏna.

ŏne, *exc.* : anemōne, cōne, Diōne, Dodōne, pōne, Porphyriōne.

ōno, *exc.* : sŏno *and compounds*, tŏno *and compounds.*

ŏnus, *exc.* : colōnus, cōnus, nōnus, patrōnus, prōnus.

ōpa.

ŏpe. *exc.* : Sinōpe, Jōpe, Percōpe.

ŏpo.

ŏpus, *exc.* : Æsōpus, Canōpus, hyssōpus, pyrōpus.

ŏquo.

ŏquor.

ŏquus.

ōra, *exc.* : amphŏra, anchŏra, mŏra, remŏra, Ebŏra.

ōras, *exc.* : Cŏras, *and nouns terminating in* gŏras *like* Anaxagŏras Pythagŏras.

ōro, *exc.* : decŏro *and compounds*, fŏro *and compounds*, memŏro *and compounds*, robŏro *and compounds*, stercŏro *and compounds*, vŏro *and compounds.*

ŏror.

ōrum, *exc.* : fŏrum, octophŏrum *and others terminating in* phŏrum; Durostŏrum.

ōrus, *exc.* : Bosphŏrus *and others terminating in* phŏrus, carnivŏrus *and other words compounded with* vŏro, chŏrus, tŏrus, Olŏrus.

ōsa, *exc.* : Mŏsa, rŏsa.

ōsis, *exc.* : *words terminating in* dŏsis *like* apodŏsis.

ōsor.

ōsus, *exc.* : Panirŏsus.

ōtas.
ŏtens.
ōtes.
ōto, *exc.* : nŏto *and compounds*, rŏto *and comp.*
ōtus, *exc.* : antidŏtus, quŏtus, Nŏtus, *and nouns ending in* brŏtus, dŏtus, Cleombrŏtus, Herodŏtus, Antidŏtus.
ŭber, *exc.* : salūber, tūber, *tumor.*
ūbo, *exc.* : *in the noun.*
ŭbo, *in verbs, exc.* : nūbo, glūbo *and compounds.*
ūca.
ūco, *exc.* : edŭco, *are.*
ūcus.
ūdo. *exc.* : rŭdo.
ūdus.
ūfo.
ūfus.
ŭga, *exc.* : nūgæ rūgæ, salpūga, sanguisūga.
ūgo, *exc.* : fŭgo, jŭgo *and compounds.*
ŭgus.
ŭla, *exc.* : mūla.
ūlis.
ŭlo, *exc.* : adūlo.
ŭlor, *exc.* : adūlor.
ŭlum.
ŭlus, *exc.* : mūlus, cucūlus, Aristobūlus, Cleobūlus, Gætūlus, Iūlus, Theodūlus *and other names which have* ουλος *in Greek.*
ūma, *exc.* : cucŭma, Drŭma, Nŭma.
ūmen, *exc.* : colŭmen, docŭmen, tegŭmen.
ūmis, *exc.* : cucŭmis, incolŭmis.
ūmo, *exc.* : antŭmo, hŭmo *and compounds*, Lucŭmo.

ūmor, *exc.* : tŭmor.
ūmus, *exc.* : hŭmus.
ūna
ūnal.
ūnis.
ūno.
ūnus.
ūpes, *exc.* : quadrŭpes.
ŭpo.
ŭpor.
ūra.
ūso.
ūsus, *exc.* ; Ebŭsus, Volŭsus, Genŭsus.
ūta, *exc.* : pŭta.
ŭto, *exc.* : adjūto, argūto, mūto *and compounds*, nūto *and compounds*, refūto *and compounds*, salūto *and compounds.*
ŭtor, *exc.* : argūtor, scrūtor *and compounds*, ūtor *and compounds.*
ūtus, *exc.* : arbŭtus.
ūva.
ūvo, *exc.* : jŭvo *and compounds.*

ÆSTIMATIO MENSURARUM.

STANDARD OF MEASUREMENT.

MEASURES OF LENGTH.

The basis of Roman measures was the foot, *pes*, which, for ordinary purposes, may be said to be equal to .9710 foot; thus we see that it was somewhat less than the English measure of the same name. It was divided into the palmus, the uncia, and the digitus.

				Our Nearest Equivalent.
Pes, *foot*,	=	12 unciæ,	=	12 inches.
Pollex,	=	1 uncia,	=	1 "
Sextans,	=	2 unciæ,	=	2 "
Quadrans,	=	3 unciæ,	=	3 "
Triens,	=	4 unciæ,	=	4 "
Quincunx,	=	5 unciæ,	=	5 "
Semissis,	=	6 unciæ,	=	6 "
Septunx,	=	7 unciæ,	=	7 "
Bes,	=	8 unciæ,	=	8 "
Dodrans,	=	9 unciæ,	=	9 "
Dextans,	=	10 unciæ,	=	10 "
Deunx,	=	11 unciæ,	=	11 "
Palmus,	=	($\frac{1}{4}$ pes)	=	3 "
Digitus,	=	($\frac{1}{16}$ pes)	=	$\frac{3}{4}$ "
Palmipes,	=	($1\frac{1}{4}$ pes)	=	15 "
Cubitus,	=	($1\frac{1}{2}$ pes)	=	18 "

				Our Nearest Equivalent.
Gradus,	=	($2\frac{1}{2}$ pes)	=	30 inches.
Passus,	=	(5 pes)	=	60 "
Decempeda,	=	(10 pes)	=	120 "
Actus,	=	(120 pes)	=	1440 "
Milliare, Milliarum Mille passuum.	=	5000 pes	=	1 mile.

The Roman mile is less by some yards than the English mile.

Square Measure.

The jugerum, the basis of square measure among the Romans, is 240 feet long by 120 wide, or 28,800 Roman square feet. Equivalent to $\frac{6}{10}$ of an acre.

Scrupulum,	=	$\frac{1}{288}$ jug.	=	100	sq. ft.
Sextulus, 4 scrupula,	=	$\frac{1}{72}$ "	=	400	"
Uncia, 6 sextuli,	=	$\frac{1}{12}$ "	=	2,400	"
Sextans,	=	$\frac{2}{12}$ "	=	4,800	"
Quadrans,	=	$\frac{3}{12}$ "	=	7,200	"
Triens,	=	$\frac{4}{12}$ "	=	9,600	"
Quincunx,	=	$\frac{5}{12}$ "	=	12,000	"
Semissis,	=	$\frac{6}{12}$ "	=	14,400	"
Septunx,	=	$\frac{7}{12}$ "	=	16,800	"
Bessis,	=	$\frac{8}{12}$ "	=	19,200	"
Dodrans,	=	$\frac{9}{12}$ "	=	21,600	"
Dextans,	=	$\frac{10}{12}$ "	=	24,000	"
Deunx,	=	$\frac{11}{12}$ "	=	26,400	"
Hæredium,	=	2 "	=	57,600	"
Centuria (100 hæredia),	=	200 "	=	5,760,000	"

Measures of Capacity.

In measures of liquid capacity, the *sextarius* is taken as the basis. This unit was a little less than the English pint. It was divided into 12 parts, named like the 12 parts of the *as*. As Uncia, Sextans, Quadrans, Triens, etc.

Culeus,	=	960	Sextarii.
Amphora,	=	48	"
Urna,	=	24	"
Congius,	=	6	"
Sextarius,	=	1	"
Hemina,	=	$\frac{1}{2}$	"
Quartarius,	=	$\frac{1}{4}$	"
Acetabulum,	=	$\frac{1}{8}$	"
Cyathus,	=	$\frac{1}{12}$	"
Ligula,	=	$\frac{1}{48}$	"

The Roman dry measures are nearly the same as these, save that the basis is the *modius*. The *modius* was $\frac{1}{3}$ of an *amphora* and contained a little less than two gallons.

Roman Weights.

The *libra* or pound was the basis of Roman weights. It was nearly equal in weight to 12 oz. avoirdupois. It was divided into 12 unciæ, or ounces, and these latter were again divided; $\frac{1}{2}$ uncia = semuncia, $\frac{1}{3}$ = duella, $\frac{1}{4}$ = sicilicus, $\frac{1}{6}$ = sextula, $\frac{1}{8}$ = drachma, $\frac{1}{24}$ = scrupulum, $\frac{1}{48}$ = obolus.

Libra or As,			= 12	unciae.
Uncia,	= $\frac{1}{12}$	libra	= 1	"
Sescunx,	= $\frac{1}{8}$	"	= $1\frac{1}{2}$	"
Sextans,	= $\frac{1}{6}$	"	= 2	"
Quadrans,	= $\frac{1}{3}$	"	= 3	"
Triens,	= $\frac{1}{4}$	"	= 4	"
Quincunx,	= $\frac{5}{12}$	"	= 5	"
Semissis.	= $\frac{1}{2}$	"	= 6	"
Septunx,	= $\frac{7}{12}$	"	= 7	"
Bessis,	= $\frac{2}{3}$	"	= 8	"
Dodrans,	= $\frac{3}{4}$	"	= 9	"
Dextans,	= $\frac{5}{6}$	"	= 10	"
Deunx,	= $\frac{11}{12}$	"	= 11	"

Roman Money.

In early times Roman money was made of copper, and the *as* as a coin, weighed a pound. This weight was gradually reduced to 1 ounce, this producing a corresponding depreciation in the value of the coin. The *as* was divided into twelve parts, the coins being named according to the number of ounces they contained.

As,	=		12	ounces.
Uncia,	= $\frac{1}{12}$	*as*	= 1	ounce.
Sescunx,	= $\frac{1}{8}$	"	= $1\frac{1}{2}$	"
Sextans,	= $\frac{1}{6}$	"	= 2	"
Quadrans,	= $\frac{1}{4}$	"	= 3	"
Triens,	= $\frac{1}{3}$	"	= 4	"
Quincunx,	= $\frac{5}{12}$	"	= 5	"
Semissis,	= $\frac{1}{2}$	"	= 6	"

Septunx,	$= \frac{7}{12}$ *as*	= 7	ounces.
Bes,	$= \frac{2}{3}$ "	= 8	"
Dodrans,	$= \frac{3}{4}$ "	= 9	"
Dextans,	$= \frac{5}{6}$ "	= 10	"
Deunx,	$= \frac{11}{12}$ "	= 11	"

At the time of the reduction of the *as* to $\frac{1}{12}$ of its original value, the *denarius* was introduced as well as the sestertius, both silver coins. The denarius was equivalent to 10 *asses* and the sestertius to $2\frac{1}{2}$ *asses*. Their relative values in the classical period, may be thus expressed:

As,	= 1 to 2	cents.
Sestertius ($2\frac{1}{2}$ *asses*),	= 5	"
Quinarius,	= 10	"
10 asses or 4 sestertii = 1 denarius	= 20	"
1,000 sestertii = 1 sestertium	= $50.00	
Aureus, = 25 denarii	= 5.00	

The sestertium was not a coin, but a sum of money.

ROMANÆ, ARABICÆQUE NUMERORUM NOTÆ.

ROMAN AND ARABIC NOTATION.

---

1 I
2 II
3 III
4 IV; IIII
5 V
6 VI
7 VII
8 VIII
9 VIIII; IX
10 X
11 XI
12 XII
13 XIII
14 XIIII; XIV
15 XV
16 XVI
17 XVII
18 XVIII
19 XIX; XVIIII
20 XX
30 XXX
40 XL
50 L

60 LX
70 LXX
80 LXXX
90 XC
100 C
150 CL
200 CC
250 CCL
300 CCC
350 CCCL
400 CCCC; CD
450 CCCCL
500 IↃ; D
550 IↃL; DL
600 IↃC; DC
650 IↃCL; DCL
700 IↃCC; DCC
750 IↃCC; DCCL
800 IↃCCC; DCCC
850 IↃCCCL; DCCCL
900 IↃCCCC; DCCCC; CM
950 IↃCCCCL; DCCCCL
1000 M: CIↃ; ∞; ⋈

2000	MM; CIↃ CIↃ; ∞∞
3000	MMM; CIↃ CIↃ CIↃ; ∞∞∞
4000	MMMM; CIↃ CIↃ CIↃ CIↃ; ∞∞∞∞
5000	MMMMM; IↃↃ; V∞; V̈
6000	IↃↃM; VI∞
7000	IↃↃMM; VII∞
8000	IↃↃMMM; VIII∞
9000	IↃↃMMMM; $\overline{IX}$∞; ∞CCIↃↃ
10000	CCIↃↃ; ↃMↃ; $\overline{X}$; XM; CXↃ; |M|
20000	CCIↃↃ CCIↃↃ; $\overline{XX}$∞
30000	CCIↃↃ CC ↃↃ CCIↃↃ; $\overline{XXX}$∞
40000	CCIↃↃIↃↃↃ; CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ; $\overline{XXXX}$∞
50000	IↃↃↃ; $\overline{L}$∞
60000	IↃↃↃ CCIↃↃ; $\overline{LX}$∞
70000	IↃↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ; $\overline{LXX}$∞
80000	IↃↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ; $\overline{LXXX}$∞
90000	CCIↃↃ CCCIↃↃↃ; IↃↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ; $\overline{LXXXX}$∞; $\overline{XC}$∞
100000	CCCIↃↃↃ; CM; C∞
1000000	CCCCIↃↃↃↃ

LITTERARUM NOTÆ.

1°.—Prenomens.

A, AV., AVL.	Aulus, Aula.
APP.	Appius.
C.; G.	Caius.
CN. GN.	Cnæus.
D.	Decimus.
K.	Cæso.
L.	Lucius.
M.	Marcus.
M'., M?	Manius.
N.	Numerius.
P.	Publius.
Q.	Quintus.
SERV.	Servius.
SEXT.	Sextus.
SP.	Spurius.
T.	Titus.
TIB.	Tiberius.

2°.—Names of Kindred, etc.

A.	Amicus.
ABN.	Abnepos.
C.	Conjux.
CONL., COLL.	Conlibertus.
F.	Filius.
FR.	Frater.

H.	Hæres.
L.	Libertus.
M.	Maritus.
M. F.	Marci filius.
N.	Nepos.
P.	Pater.
PRON.	Pronepos.

3°.—Names of Women.

(Letters reversed.)

Ↄ.	Caia, Conjux.
ꟻ.	Filia.
⅃.	Liberta.
ꟽ.	Mater, Mulier.

4°.—Names of Tribes.

ÆM.	Æmilia.
AN.	Aniensis.
ARN. or *ARNIEN.*	Arniensis.
CLA.	Claudia.
CRU.	Crustumina.
COL.	Collina.
CORN.	Cornelia.
ESQ. or *EXQ.*	Esquilina.
FAB.	Fabia.
FAL.	Falerina.
GAL.	Galeria.
HOR. or *HORAT.*	Horatia.
LEM.	Lemonia.
MEN.	Menenia.

MŒC.	Mœcia.
OUF.	Ofentina.
PAL or *PALAT.*	Palatina.
PAP. or *PAPIR.*	Papiria.
POB., POP., PUBL., PUPL., PL.	Poblilia, Poplilia. Publilia, Puplilia.
POL.	Pollia.
POM. or *POMP.*	Pomptina.
PUP.	Pupinia.
QUI or *QUIR.*	Quirina.
ROM.	Romilia.
SAB.	Sabatina.
SCA or *SCAP.*	Scaptia.
SER. or *SERG.*	Sergia.
STEL.	Stellatina.
SUB.	Suburana.
TER.	Terentina.
TRO or *TROMEN.*	Tromentina.
VEJEN.	Veientina.
VEL.	Velina.
VET.	Veturia.
VOL. or *VOLT.*	Voltinia.

5°.—Various Abbreviations.

A.	Absolvo.
A. D.	Ante diem.
A.	Ager, annis, Augustales.
Æ. CUR.	Ædilis curilis.
A. P. R. C.	Anno post Romam conditam.
A. U. C.	Anno urbis conditæ or ab urbe condita.

C. CIV. D. D. PUBL.	Corona civica data decreto publico.
C. R.	Civis Romanus.
C. R. C.	Cujus rei causa.
C.	Condemno.
C. S. H. S. S. S. V. T. L.	Communi sepulchro hic siti sunt; sit vobis terra levis.
COS.	Consul, Consule.
COSS.	Consules, consulibus.
COS. II.	Consul iterum.
COS. III.	Consul tertium.
D.	Divis, Decimus, Dies, Decurio.
D. B. J.	Dis bene juvantibus.
D. D.	Dono dedit, Deo dicavit.
D. D. D.	Dat, dicat, dedicat.
D. M.	Diis Manibus.
D. O. M.	Deo Optimo Maximo.
D. Q. S.	De quo supra.
F. C.	Faciendum curavit.
F. Q.	Flamen Quirinalis.
H. S. E.	Hic situs est.
H. R. I. P.	Hic requiescit in pace.
H. S. V. F. M.	Hoc sibi vivens fieri mandavit
H.-S. or *HS.*	Sestertius, sestertium.
HS. X.	Sestertii decem.
HS. $\overline{X}$	Sestertia dena.
$\overline{HS}\overline{X}$	Sertertiumdecies.
ID.	Idus.
IMP.	Imperator.

KAL.	Kalendæ.
L.	Libra.
LL.	Dupondius.
N. L.	Non liquet.
OB.	Obiit.
O. E. B. C. Q.	Ossa ejus bene condita quiescant.
P.	Posuit, passus, pedes.
P. C.	Patres conscripti.
P. P.	Pater Patriæ.
PS.	Plebiscitum.
P. M.	Pontifex Maximus, Passus mille.
R.	Roma, Romanus.
R. P. C.	Reipublicæ causa.
S.	Salutem, Sacrum.
S. C.	Senatus consultum.
S. D.	Salutem dicit, dat.
S. P. D.	Salutem primum dicit.
S. P. Q. R.	Senatus populusque Romanus.
S. V. B. E. E. Q. V.	Si vales bene est, ego quidem valeo.
S. V. V.	Si vos valetis.
S. E. V.	Si eis videretur.
S. T. V.	Si tibi videbitur.
S. T. T. L.	Sit tibi terra levis.
T. C.	Testamentum constituit.
T. F. J.	Testamento fieri jussit.
TR. PL.	Tribunis plebis.
TR. POT.	Tribunitia potestate.
U. R.	Uti rogas.
X. V.	Decemvir.

XV. VIR. S. F.	Quindecimvir sacris faciundis.
III. V. R. C.	Triumvir Reipublicæ constituendæ.
V.	Vixit.
V. S.	Voto suscepto.
P. R. E.	Post reges exactos.

TABELLA VIGILIARUM NOCTIS HORARUMQUE DIEI APUD ROMANOS.

DIES.		DAY.		NOX.		NIGHT.
Matutinum	1a hora.	Morning,	6 h.	Vespertin.	1a h. (1a vigilia)	6 h. Evening.
Tempus.	2a		7	Tempus.	2a	7
	3a		8		3a	8
	4a		9		4a (2a vigilia)	9
	5a		10		5a	10
	6a		11		6a	11
Meredies.	7a	Midday	12	Media nox	7a (3a vigilia)	12 Midnight.
	8a		1		8a	1
	9a		2		9a	2
	10a		3		10a (4a vigilia)	3
	11a		4		11a	4
	12a		5		12a	5

TABELLA CALENDARUM, NONARUM, IDUUM.

	MARTIUS, MAIUS, JULIUS (QUINTILIS), OCTOBER. 31		JANUARIUS, AUGUSTUS (SEXTILIS), DECEMBER. 31		APRILIS, JUNIUS, SEPTEMBER, NOVEMBER. 30		FEBRUARIUS 28 29 q. a.		
1	Kalendis.		Kalendis.		Kalendis.		Kalendis.		
2	VI	Ante Nonas	IV	Ante Nonas	IV	Ante Nonas	IV	Ante Nonas.	
3	V		III		III		III		
4	IV		Pridie Nonas.		Pridie Nonas.		Pridie Nonas.		
5	III		Nonis.		Nonis.		Nonis.		
6	Pridie Nonas.		VIII	Ante Idus.	VIII	Ante Idus.	VIII	Ante Idus.	
7	Nonis.		VII		VII		VII		
8	VIII	Ante Idus.	VI		VI		VI		
9	VII		V		V		V		
10	VI		IV		IV		IV		
11	V		III		III		III		
12	IV		Pridie Idus.		Pridie Idus.		Pridie Idus.		
13	III		Idibus.		Idibus.		Idib		An. Biss.
14	Pridie Idus.		XIX	Ante Kalendas mensis sequentis.	XVIII	Ante Kalendas mensis sequentis.	XVI	Ante Kalendas mensis sequentis.	XVI
15	Idibus.		XVIII		XVII		XV		XV
16	XVII	Ante Kalendas mensis sequentis.	XVII		XVI		XIV		XIV
17	XVI		XVI		XV		XIII		XIII
18	XV		XV		XIV		XII		XII
19	XIV		XIV		XIII		XI		XI
20	XIII		XIII		XII		X		X
21	XII		XII		XI		IX		IX
22	XI		XI		X		VIII		VIII
23	X		X		IX		VII		VII
24	IX		IX		VIII		VI		VI
25	VIII		VIII		VII		V		VI
26	VII		VII		VI		IV		V
27	VI		VI		V		III		IV
28	V		V		IV		Prid. Kal.		III
29	IV		IV		III				Pridie Kalendas mensis sequentis.
30	III		III		Pridie Kalendas mensis sequentis.				
31	Pridie Kalendas mensis sequentis.		Pridie Kalendas mensis sequentis.						

INDEX.

Different Forms of Conversation.

Varia Colloquia.

PRIMA PARS.

SECUNDA PARS.

TERTIA PARS.

Sententiæ selectæ.

VUIBERT'S ANCIENT HISTORY. From the creation of the world to the fall of the Western Empire in A. D. 476, with maps, plans of cities and views of battlefields. By Rev. A. J. B. Vuibert, S. S., A. M., Professor of History in St. Charles College, Md. 12mo, cloth, price **$1.50.**

Besides separate maps of the Empires of Alexander and Augustus, of Egypt, Palestine and Phoenicia, Mesopotamia, Asia Minor, Greece, Italy and Gaul, it contains plans of cities of Rome, Athens, Jerusalem and Syracuse, and the battle-fields of Marathon and Thermopylae.

KERNEY'S COMPENDIUM OF HISTORY. A Compendium of Modern and Ancient History. By M. J. Kerney, A. M. Corrected, enlarged and brought down to date. With questions adapted to the use of schools, by Dr. John O'Kane Murray, M. A. 12mo, cloth, price **$1.25.**

Taken as a whole Kerney's Compendium may fairly claim to be the most complete summary of Ancient and Modern History contained in any one volume in the English language.

KERNEY'S FIRST CLASS BOOK OF HISTORY. Designed for pupils commencing the study of History. With questions adapted to the use of schools. By M. J. Kerney, A. M. Revised, enlarged and brought down to date. 18mo, half arabesque, price **60** cts.

In the present edition, that portion embracing Sacred and Ancient History has been entirely rewritten. In Modern History the chapters on Greece and Switzerland and portions of other chapters are new, the whole being brought down to the present time.

ELEMENTARY HISTORY OF THE UNITED STATES. From the discovery of America to the year 1886. 16mo, boards, price **25** cts.

ONDERDONK'S HISTORY OF MARYLAND. From its settlement to the year 1887. By Henry Onderdonk, A. M. 16mo, cloth, price **75** cts.

LINGARD'S HISTORY OF ENGLAND. With a continuation to the reign of Victoria. By Rev. John Lingard, D. D. Abridged by James Burke, A. B. With an appendix to 1873. To which are added marginal notes and questions adapted to the use of schools. 21st edition. 12mo, half arabesque, price **$1.50.**

BALMES' HISTORY OF CIVILIZATION. Protestantism and Catholicity compared in their effects upon the civilization of Europe. By Rev. J. Balmes. Royal octavo, cloth, price **$3.00.**

NOETHEN'S HISTORY OF THE CATHOLIC CHURCH. From the commencement of the Christian Era to the Ecumenical Council of the Vatican. With an appendix to 1876. By Rev. Theodore Noethen. With questions adapted to the use of schools. 12mo, half arabesque, price **$1.25.**

BIBLE AND CHURCH HISTORY. Catechetically arranged for the use of schools. 16mo, boards, price **30** cts. net.

CATECHISM OF SCRIPTURE HISTORY. By M. J. Kerney, A. M. 18mo, cloth, price **75** cts.

The object of this catechism is to familiarize young children with the truthful and interesting events recorded in the Sacred Scriptures.

CATECHISM OF ECCLESIASTICAL HISTORY. Abridged for the use of schools. 16mo, cloth, price **30** cts.

DE VIRUS ILLUSTRIBUS URBIS ROMAE. New Edition. 16mo, cloth, price **40** cts. net.

EPITOME HISTORIAE SACRAE. New Edition, 16mo, cloth, price **30** cts. net.

IRVING'S SCHOOL CATECHISMS. Revised by M. J. Kerney, A. M. New Editions, with Illustrations. Square 16mo, cloth, price each **12** cts. net.

These Catechisms treat their themes exhaustively but simply. Prof. Kerney's recent revision and additions has added greatly to their value.

Catechism of Astronomy.
Catechism of Botany.
Catechism of Practical Chemistry.
Catechism of Classical Biography.
Catechism of The History of England.
Catechism of Grecian Antiquities.
Catechism of Grecian History.
Catechism of Jewish Antiquities.
Catechism of Mythology.
Catechism of Roman History.
Catechism of Roman Antiquities.

HILL'S ELEMENTS OF PHILOSOPHY. By Rev. W. H. Hill, S. J., Professor of Philosophy in St. Louis University. Sixth Revised Edition. 12mo, cloth, price **$1.25** net.

HILL'S ETHICS ; or MORAL PHILOSOPHY. By Rev. W. H. Hill, S. J., Professor of Philosophy in St. Louis University. Sixth Revised Edition. 12mo, cloth, price **$1.25** net.

"An attentive study of these books of Father Hill will engraft such principles upon the minds of our people, of the men who are to make our laws and shape the destinies of our country, as will save them from fatal errors and secure our liberties against the evils which are rapidly undermining them."

MURRAY'S ENGLISH GRAMMAR. Adapted to the different classes of learners, with an Appendix containing Rules and Observations for assisting the more advanced students to write with perspicuity and accuracy. By Lindley Murray. 12mo, boards, price **40** cts.

KERNEY'S ABRIDGMENT OF MURRAY'S GRAMMAR. Designed to perfect students in the knowledge of Grammar, Parsing and the principles of Composition. By M. J. Kerney, A. M. 51st Revised and Improved Edition. 16mo, boards, price **25** cts.

LESSONS IN ENGLISH LITERATURE. By Dr. John O'Kane Murray, M. A. 18mo, half arabesque, price **75** cts.

The work is divided into four books. Book I gives a brief history of the English language; a bird's-eye view of its composition, and a history of English literature from Caedmon to Chaucer. Book II covers the English literature of Great Britain from Chaucer to the present time. Book III treats of the literature of Ireland, Celtic and English. Book IV embraces in brief the literature of America, and ends with a short Dictionary of Authors.

JENKINS' ENGLISH LITERATURE. The Student's Hand Book of British and American Literature. Containing Sketches, Biographical and Critical, of the most distinguished Authors from the earliest times to the present day; with selections from their writings. With questions adapted to the use of schools. By Rev. O. L. Jenkins, A. M., late President of St. Charles College. Fourth Revised Edition. 12mo, cloth, price **$1.25** net.

A CATECHISM OF CHRISTIAN DOCTRINE. With word meanings at the head of every chapter. Prepared and enjoined by order of the Third Plenary Council of Baltimore. Published by Ecclesiastical Authority. New Edition. 80 pages. Per hundred, **$3.50** net.

A CATECHISM OF CHRISTIAN DOCTRINE. Prepared by order of the Third Plenary Council. Per 100, **$2.50** net. Same abridged, per 100, **$1.50** net.

ARS RHETORICA. By R. P. DuCygne, S. J. Third American Edition. 12mo, half leather, price **75** cts. net.

GUIDE TO LATIN CONVERSATION. By a Father of the Society of Jesus. Translated from the French by Prof. Stephen W. Wilby, of the Epiphany Apostolic College, Baltimore. 24mo, half leather, price **$1.00** net.

MURPHY'S ILLUSTRATED CATHOLIC READERS. A series of eight books, with 300 illustrations. Published with the approbation of His Eminence Cardinal Gibbons, Archbishop of Baltimore. Printed from new type on beautiful tinted paper, and bound in the most substantial manner.

Primer, - -	12 cts.	Third Reader,	60 cts.
Infant Reader,	16 "	Fourth Reader,	70 "
First Reader,	25 "	Fifth Reader,	85 "
Second Reader,	40 "	Sixth Reader,	1.00 "

THE PEABODY ILLUSTRATED READING BOOKS. This series of readers are printed on fine tinted paper from large clear type. Illustrated with over 300 fine engravings, and substantially and beautifully bound. In both their literary and mechanical departments they stand abreast of the most advanced series in the market, and in price they offer advantages to the consumer over all others.

Primer, - -	10 cts. net.	Third Reader,	35 cts. net.
Infant Reader,	12 " "	Fourth Reader,	40 " "
First Reader,	17 " "	Fifth Reader,	50 " "
Second Reader,	25 " "	Sixth Reader,	60 " "

